

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยเรื่อง

“การประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลัง
เพื่อสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้”

คณะผู้วิจัย	สังกัด
1. ม.ล.พงศ์ระพีพร อาภากร	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
2. ดร.ปิยวัลย์ ศรีขำ	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
3. นายศรัณย์วุฒิ ธรรมพงษ์	สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วรารณ รุ่งเรืองกลกิจ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภายใต้ชุดโครงการ

“ฮาลาลกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย”
ศูนย์นโยบายโลกมุสลิม (CMP) คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เขตชายแดนภาคใต้ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2540 และยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยแม้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงในปี 2559 แต่ยังคงส่งผลอย่างมากต่อวิถีชีวิต สภาวะทางเศรษฐกิจ และความสุขความพอใจของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ภาครัฐจึงได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน ก่อให้เกิดรายได้เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ ป้องกันการย้ายถิ่นฐานของประชากร และส่งเสริมให้นักลงทุนยังคงดำเนินชีวิตและธุรกิจอยู่ในพื้นที่ เพื่อให้สภาวะเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ประสบปัญหายังคงพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยภาครัฐได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ ทั้งมาตรการด้านการเงิน มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม และมาตรการด้านการส่งเสริมการลงทุน สำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา) โดยสามารถสรุปมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐสำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดังนี้

1) มาตรการด้านการเงิน เช่น โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ โครงการพักชำระหนี้ โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัย โครงการสินเชื่อด้วยเงินโฉนดที่ดิน และการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อนการร้าย เป็นต้น

2) มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม เช่น มาตรการลดภาษีทั้งการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล การลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การลดภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ การลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธินิติกรรม การจดทะเบียนการโอนและการจำนองอสังหาริมทรัพย์ การลดค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจดทะเบียนธุรกิจ เป็นต้น

3) มาตรการส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

4) โครงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการให้เงินสนับสนุนกรณีประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเสียชีวิตหรือทุพพลภาพซึ่งจะได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยา 500,000 บาทต่อราย

อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าวยังคงชี้ให้เห็นว่า สภาวะเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนใต้ยังคงขาดเสถียรภาพ ประชาชนบางส่วนยังคงย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ ส่งผลให้การจ้างงานและการลงทุนในพื้นที่ลดลง โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ต่อภาวะเศรษฐกิจที่เป็นเศรษฐกิจนอกภาคเกษตร (Gross provincial product: GPP_Non-Agriculture) เนื่องจากเห็นว่าการก่อเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้แต่ละครั้งได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและภาคธุรกิจ ส่งผลให้การใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนลดลง รวมถึงการลงทุนภาคเอกชนภายในพื้นที่ลดลงด้วย ทั้งนี้ จากการศึกษาผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบต่อสภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด พบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบอย่างชัดเจนต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยภาคบริการจะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร และสาขาส่งสื้อสารและโทรคมนาคม รองลงมา คือ สาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม และสาขาอสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่หากจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบลดลงจะทำให้สาขาอุตสาหกรรม สาขาค้าส่งค้าปลีก และสาขาอสังหาริมทรัพย์สามารถฟื้นตัวได้ ซึ่งแตกต่างกับสาขาโรงแรมและภัตตาคาร รวมทั้งสาขาส่งสื้อสารและโทรคมนาคม ซึ่งได้รับผลกระทบใน

ระยะยาวและไม่สามารถฟื้นตัวได้ทันทีหากจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบลดลง นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาและสตูลไม่มากนัก ส่วนหนึ่งอาจเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบไม่ได้เกิดขึ้นจำนวนมากในพื้นที่จังหวัดสงขลาและสตูล

จากสภาวะทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ยังคงได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนพื้นที่ดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นต้องประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล ข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งนำผลจากการสำรวจดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงลึกโดยใช้การพัฒนาแบบจำลอง เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้หรือเลือกไม่ใช้นโยบายมาตรการด้านการเงินการคลังของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลเพื่อประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ รวมทั้งศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐในระยะต่อไปให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการฮาลาลในพื้นที่อย่างแท้จริงและทั่วถึง โดยจะช่วยให้นโยบายของภาครัฐสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและไม่เป็นภาระงบประมาณต่อภาครัฐจนเกินควร

ทั้งนี้ ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการจำนวน 1,612 ราย ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประสบปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสบไชย และอำเภอเทพา) โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมายมีการกระจายตามเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ มีผลการสำรวจสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1) การประกอบธุรกิจในพื้นที่

ผู้ประกอบการที่สำรวจความคิดเห็นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยค้าขายอาหารมากที่สุด รองลงมาประกอบอาชีพค้าขายปลีกร้านค้าอุปโภคบริโภคและค้าขายปลีกร้านค้าอื่น ๆ ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน และบางส่วนประกอบอาชีพการบริการ เช่น ร้านตัดผม ร้านซักรีด อู่ซ่อมรถ ร้านรับซ่อมอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสงขลาซึ่งจะมีผู้ประกอบการค้าขายมากที่สุด โดยกลุ่มลูกค้าเป็นทั้งลูกค้าที่นับถือศาสนาอิสลามและลูกค้าทั่วไป ทั้งนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 85 - 95 ยังไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล และมีกำไรจากการดำเนินธุรกิจในปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ผลกำไรในปีที่ผ่านมาสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกำไรกับเมื่อ 3 ปี และ 10 ปีก่อนหน้า ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันดีขึ้นกว่าเมื่อ 3 ปีที่แล้ว และดีขึ้นกว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้ว หรือปี 2551 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้และเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นจำนวนมาก อีกทั้ง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงดำเนินกิจการต่อ และบางส่วนมีแผนที่จะขยายกิจการในอนาคตซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการในพื้นที่ความไม่สงบชายแดนใต้มีความรู้สึกที่เป็นบวกต่อสภาวะเศรษฐกิจในอนาคต และผู้ประกอบการไม่ย้ายออกจากพื้นที่ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เศรษฐกิจในพื้นที่ขยายตัวได้ดีขึ้น

2) การปฏิบัติตามการรับรองมาตรฐานฮาลาล

ผลสำรวจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจที่ปฏิบัติตามมาตรฐานฮาลาลในจังหวัดสงขลาแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ โดยในจังหวัดอื่น ๆ ธุรกิจส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ในขณะที่ธุรกิจ ในจังหวัดสงขลา มีเพียงส่วนน้อยที่ปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันระหว่างจังหวัดสงขลาและจังหวัดชายแดนภาคใต้อื่น ๆ ในส่วนการให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ผลสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ทราบว่าปัจจุบันมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลและคิดว่าควรมีระบบดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อสอบถามว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับระบบ

รับรองมาตรฐานฮาลาลก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าหรือไม่ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับระบบรับรองดังกล่าวก่อนซื้อสินค้า อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการบางส่วนเห็นว่า ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบรับรองดังกล่าวซึ่งผู้ประกอบการเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลเช่นกัน ดังนั้น ทศนคติของผู้ประกอบการมีผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานฮาลาล แต่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลไม่ขึ้นอยู่กับประเภทธุรกิจ

ผู้ประกอบการคิดว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาล คือ ความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอ รองลงมาคือ ผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน และสภาพเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ในขณะที่ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ยกเว้นในจังหวัดสงขลาซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าประเด็นดังกล่าวมีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาลในจังหวัดสงขลา ทั้ง ๆ ที่จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดสงขลานั้นน้อยกว่าจังหวัดอื่นค่อนข้างมาก ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบอาจไม่สามารถใช้เป็นเครื่องชี้วัดผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ทั้งหมด ถึงแม้ว่าจังหวัดสงขลาจะมีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มากนัก แต่มักเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงค่อนข้างมากและมีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์เป็นระยะเวลานาน ประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นในใจกลางพื้นที่เศรษฐกิจ ซึ่งกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในพื้นที่เป็นอย่างมาก

3) มาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ

มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อฮาลาล รองลงมา คือ มาตรการพักชำระหนี้เกษตรกร มาตรการสินเชื่อหาบเร่แผงลอย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ ตามลำดับ ในขณะที่มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ได้น้อยที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน

มาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนและมาตรการลดหย่อนส่วนต่างเบี้ยประกัน รองลงมาคือ มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและมาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอนอสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ และมาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ได้น้อยที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลและมาตรการลดภาษีขายอสังหาริมทรัพย์

เมื่อสอบถามประสบการณ์จากการใช้บริการมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่าผู้ประกอบการเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งปัญหาเกิดจากการไม่รู้และการไม่ได้รับข้อมูล โดยเฉพาะในจังหวัดสงขลาที่มีสัดส่วนผู้ที่ไม่รู้ข้อมูลสูงมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาการประชาสัมพันธ์มาตรการของภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง สาเหตุรองลงมา คือ มาตรการไม่สอดคล้องกับความต้องการ ดังนั้น การออกแบบมาตรการของภาครัฐในบางครั้งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่

4) บทบาทของรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมหรือสนับสนุนธุรกิจฮาลาล

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในทุกจังหวัด เห็นว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกันมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่และสามารถกำหนดมาตรการสนับสนุนได้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

5) การประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลัง โดยใช้เศรษฐกิจมิติ

ลักษณะของผู้ประกอบการ รวมทั้งลักษณะเฉพาะและรูปแบบของการประกอบธุรกิจมีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบมีต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินและการคลังที่อยู่ในแบบสอบถาม

อย่างไรก็ดี ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ประกอบการ ลักษณะ และรูปแบบการประกอบธุรกิจที่กระทบต่อประสิทธิภาพของแต่ละมาตรการการเงินการคลังแตกต่างกันไปตามลักษณะและเงื่อนไขของมาตรการนั้น ๆ

สำหรับมาตรการการเงิน ในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย ผู้ประกอบการเพศชายและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการการเงินลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในทางตรงกันข้าม สำหรับมาตรการการคลัง ลักษณะของผู้ประกอบการไม่ได้เป็นปัจจัยที่กระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ อาจเกิดจากมาตรการการคลังให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการทุกคนที่ผ่านคุณสมบัติ ซึ่งแตกต่างจากมาตรการทางการเงิน จึงไม่มีผู้ประกอบการกลุ่มใดมีมุมมองว่ามาตรการด้านการคลังมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่น ๆ

อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจะเห็นว่ามาตรการทางการเงินการคลังมีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการที่มีเงินทุนหมุนเวียนต่อเดือนสูงจะเห็นว่ามาตรการลดภาษีมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ประกอบการที่มีเงินทุนหมุนเวียนสูงจะได้ประโยชน์จากการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลมากกว่าผู้ประกอบการรายย่อยที่อาจจะไม่มีกำไรหรือได้กำไรน้อยจากการประกอบธุรกิจ

นอกจากลักษณะของผู้ประกอบการ ลักษณะเฉพาะ และรูปแบบของการประกอบธุรกิจมีผลต่อประสิทธิภาพของมาตรการการเงินการคลังแล้ว มุมมองของผู้ประกอบการต่อปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ก็มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการการเงินและการคลังอีกด้วย โดยหากผู้ประกอบการที่เห็นว่าผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาลไม่เพียงพอหรือมีความรู้เรื่องมาตรฐานผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาลมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการทั้งด้านการเงินและการคลังมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการรายอื่น

สำหรับความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้และประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินการคลังนั้น คณะผู้วิจัยพบว่ามุมมองของผู้ประกอบการต่อผลกระทบของเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ต่อธุรกิจฮาลาลไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่มีผลกระทบต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินและการคลังอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะมาตรการด้านการคลัง อย่างไรก็ตาม สำหรับมาตรการด้านการเงิน ผู้ประกอบการที่เห็นว่าเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบเชิงลบต่อธุรกิจฮาลาลคิดว่ามาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการประกอบธุรกิจและเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยและมาตรการพักชำระหนี้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรมีประสิทธิภาพเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยพบว่าปัญหาของผู้ประกอบการในเขตจังหวัดที่สำรวจนั้นไม่ได้มีเพียงปัญหาในการประกอบธุรกิจในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบเท่านั้น แต่ปัญหาหลักของผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินและปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานฮาลาล ซึ่งเห็นได้จากผลศึกษาของแบบจำลองที่พบว่าปัญหาการเข้าถึงแหล่งทุนและความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานและบริการฮาลาลก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลัง ดังนั้น ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าปัญหาในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้เท่านั้น

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาผลกระทบของปัจจัยเชิงมหภาคต่อประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินและการคลัง และพบว่าปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัดซึ่งอาจไม่สามารถวัดได้จากปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินมากกว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัด ซึ่งวัดจากอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจและอัตราการว่างงานของแต่ละจังหวัด

อย่างไรก็ดี สำหรับมาตรการทางด้านการเงินที่เกี่ยวข้องการลดอัตราดอกเบี้ย ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัดสามารถใช้คาดการณ์การประเมินประสิทธิภาพได้ถูกต้องดีกว่าการใช้ปัจจัยอื่น ๆ ในพื้นที่ ในขณะที่การประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลัง ปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัดมีผลต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลังมากกว่าปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัด ทั้งนี้ สำหรับมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้าย ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคสามารถอธิบายประสิทธิภาพของมาตรการได้ดีกว่า

ทั้งนี้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในอนาคต คือ ภาครัฐควรให้การสนับสนุนมาตรการทางการเงินการคลังต่อไป เนื่องจากแม้จะมีสัญญาณที่ดีจากความมั่นใจของผู้ประกอบการในช่วงที่ผ่านมา โดยปรับปรุงมาตรการให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มผู้ประกอบการที่ต้องการความช่วยเหลือมากขึ้น เช่น ให้ความสำคัญสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส มากยิ่งขึ้น ให้ความสำคัญกับธุรกิจภาคบริการซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมากขึ้นกว่าอุตสาหกรรมอื่น และ ในการออกแบบหรือเลือกใช้มาตรการ ผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาปัจจัยที่เหมาะสมในการออกแบบมาตรการต่าง ๆ เช่น การนำปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคมามาพิจารณาความจำเป็นและออกแบบมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย การออกแบบมาตรการทางด้านการคลังให้มีความแตกต่างตามความเหมาะสมของปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัด เป็นต้น

นอกจากนี้ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลมากขึ้น และจัดให้มีมาตรการสินเชื่อฮาลาลเป็นการเฉพาะเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาประกอบธุรกิจฮาลาลมากขึ้น รวมทั้งควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลให้แก่ผู้บริโภคในพื้นที่ เพื่อเพิ่มความต้องการของสินค้าที่ปฏิบัติตามระบบการรับรองมาตรฐานฮาลาลในพื้นที่ด้วย

อีกทั้งภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของมาตรการให้ความช่วยเหลือทราบถึงรายละเอียดของมาตรการต่าง ๆ โดยภาครัฐอาจจัดให้มีศูนย์การให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการรวมอยู่ในสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่งในแต่ละอำเภอเพื่อให้ผู้ประกอบการที่ปกติเคยใช้บริการทางการเงินกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐอยู่แล้วสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในการออกแบบมาตรการทางการเงินการคลัง เพื่อให้มาตรการมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่อย่างแท้จริงยิ่งขึ้น และสิ่งที่สำคัญที่สุดนอกจากการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการคลังผ่านมาตรการผ่อนปรนต่าง ๆ เป็นการชั่วคราวแล้ว ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงโครงสร้างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย เนื่องจากปัญหาในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้เพียงเท่านั้น แต่รวมถึงปัญหาในเชิงโครงสร้าง เช่น การเข้าถึงบริการทางการเงิน และการขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานฮาลาล เป็นต้น

บทคัดย่อ

ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เขตชายแดนภาคใต้ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2540 และยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและส่งผลอย่างมากต่อสภาวะทางเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ภาครัฐได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ ทั้งมาตรการด้านการเงิน มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม และ มาตรการด้านการส่งเสริมการลงทุน สำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภोजะนะ อำเภอนาหวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา) เพื่อส่งเสริมให้เศรษฐกิจในพื้นที่ยังคงพัฒนาต่อไปได้ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ชี้ว่า สภาวะเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนใต้ยังคงขาดเสถียรภาพ ประชาชนบางส่วนยังคงย้ายถิ่นฐาน การจ้างงาน และการลงทุนในพื้นที่ลดลง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของ ภาครัฐที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการผู้ประกอบการ ธุรกิจฮาลาล ข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งนำผลจากการสำรวจดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้หรือเลือกไม่ใช้นโยบายมาตรการด้านการเงินการคลังของ ผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล เพื่อใช้ในการเสนอแนะนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐในระยะต่อไป

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะของผู้ประกอบการและรูปแบบของธุรกิจมีผลต่อมุมมองของ ผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินและการคลังแตกต่างกันไปตามลักษณะและ เงื่อนไขของแต่ละมาตรการ โดยผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการการเงิน ที่ลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในทางตรงกันข้าม สำหรับมาตรการ การคลัง ลักษณะของผู้ประกอบการไม่ได้เป็นปัจจัยที่ประกอบต่อประสิทธิภาพของมาตรการอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์พบว่า มุมมองของผู้ประกอบการเกี่ยวกับผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบต่อ ธุรกิจฮาลาลไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลัง อย่างมีนัยสำคัญ แต่มุมมองของผู้ประกอบการต่อความเพียงพอของผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาลและความรู้ เกี่ยวกับมาตรฐานฮาลาลมีผลต่อทัศนคติเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลัง อีกทั้ง ปัญหาของผู้ประกอบการนั้นไม่ได้มีเพียงปัญหาที่เกิดจากเหตุการณ์ความไม่สงบเท่านั้น แต่ผู้ประกอบการบาง กลุ่มยังคงมีปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินและปัญหาการขาดความรู้ ความเข้าใจในมาตรฐานฮาลาล

นอกจากนี้ การศึกษาผลกระทบของปัจจัยเชิงมหภาคต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการ คลังพบว่าปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัดซึ่งไม่สามารถวัดได้จากตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจมหภาค (อัตราการ เติบโตของเศรษฐกิจและอัตราการว่างงานของแต่ละจังหวัด) มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อ ประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงิน ยกเว้นมาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องการลดอัตราดอกเบี้ย ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัดยังคงสามารถใช้ประเมินประสิทธิภาพได้ถูกต้องดีกว่าการใช้ปัจจัยอื่น ๆ ในขณะที่การประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลัง ปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัดมีผลต่อ ประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลังมากกว่าตัวชี้วัดเศรษฐกิจมหภาค ดังนั้น ในการออกแบบหรือเลือกใช้ มาตรการ ผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาปัจจัยที่เหมาะสมในการออกแบบมาตรการต่าง ๆ เช่น การนำตัวชี้วัด เศรษฐกิจมหภาคมามาพิจารณาความจำเป็นและออกแบบมาตรการการลดดอกเบี้ย การออกแบบมาตรการ ทางด้านการคลังควรแตกต่างกันตามปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัด เป็นต้น

ดังนั้น ภาครัฐควรให้การสนับสนุนมาตรการทางการเงินการคลังต่อไป เนื่องจากแม้จะมีสัญญาณ ที่ดีจากความมั่นใจของผู้ประกอบการในช่วงที่ผ่านมา โดยปรับปรุงมาตรการให้สอดคล้องกับความต้องการของ

กลุ่มผู้ประกอบการที่ต้องการความช่วยเหลือมากขึ้น โดยให้ความสำคัญสามจังหวัดชายแดนภาคใต้และธุรกิจภาคบริการซึ่งได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมากขึ้นกว่าอุตสาหกรรมอื่น นอกจากนี้ ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลมากขึ้น และจัดให้มีมาตรการสินเชื่อฮาลาลเป็นการเฉพาะเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาประกอบธุรกิจฮาลาลมากขึ้น รวมทั้งควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลให้แก่ผู้บริโภคในพื้นที่ เพื่อเพิ่มความต้องการของสินค้าที่ปฏิบัติตามระบบการรับรองมาตรฐานฮาลาลในพื้นที่ด้วย อีกทั้งภาครัฐควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของมาตรการให้ความช่วยเหลือทราบถึงรายละเอียดของมาตรการต่าง ๆ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงโครงสร้างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย เนื่องจากปัญหาในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้เพียงเท่านั้น แต่รวมถึงปัญหาในเชิงโครงสร้างอีกด้วย เช่น การเข้าถึงบริการทางการเงิน และการขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานฮาลาล เป็นต้น

Abstract

Insurgency and political unrest in the southern-most provinces of Thailand, which has commenced since 1997 (B.E. 2540), has impacted economic development and people's way of lives. To mitigate these issues and promote economic growth in the affected area, a number of Thai governments have implemented a myriad of policies and measures, ranging from subsidies through low-interest loans and debt moratorium, lower tax and fees, and incentives to boost private investments in Yala, Pattani, Narathiwat, Satun, and 4 districts (Chana, Na Thawi, Saba Yoi, and Thepha) of Songkhla. However, economics indicators point to a lack of progress and economic growth in this area, as evidenced by slower-than-average economic growth, outward migration, higher-than-average unemployment rate, and low private investment. The unsatisfactory outcome warrants an academic study of effectiveness of these financial and fiscal measures through the lens of owners of Halal business owners, limitations of those measures as well as opinion of these business owners on what constitutes effective measures. This study will provide in-depth analysis of effectiveness of those measures and policy recommendation regarding whether which financial and fiscal policy is appropriate for each specific circumstance to support Halal businesses.

The study finds that characteristics of business owners as well as businesses statistically affects the perceived effectiveness of each financial and fiscal measures, and these statistically significant characteristics vary across measures. Business owners in tourism industry tend to find low-interest rate loans more effective than business owners in other industries. By contrast, characteristics of business owners and businesses do not provide any insight into the perceived effectiveness of fiscal measures. On the one hand, business owners' views on the effect of insurgency and turmoil do not influence their attitude towards effectiveness of financial and fiscal measures. On the other hand, business owners' view towards the adequacy of Halal products and services as well as that towards the sufficiency of knowledge and awareness of Halal product and services significantly affect respondent's views on effectiveness of both financial and fiscal measures. The study also finds that problems facing Halal business owners include not only insurgency and unrest but also structural problems such as a lack of access to financial services and knowledge of Halal standard.

The study also explores the effects of macroeconomic factors, which include the growth of gross domestic product and unemployment rate of each province, and overall factor of each province which might not be captured in those macroeconomic factors. The study finds that these factors significantly affects the perceived effectiveness of financial and fiscal measure, though the effects and magnitude vary across measures. The macroeconomic factors are statistically significant in business owners' view towards financial measures,

except measures that involve subsidized interest rates. In comparison, macroeconomic factors provide insights into respondents' view towards effectiveness of all fiscal measures. However, regarding fiscal measures, province-specific factors provide more insights into the effectiveness of fiscal measures than macroeconomic factors. The results provide information for policy makers to make more informed policy decisions. For example, policy makers should consider macroeconomic factors when financial measures are warranted and should tailor fiscal measures to accommodate province-specific factor as supposed to a one-size-fits-all approach.

The government should continue to employ financial and fiscal measures to support Halal business and promote economic growth in the southern provinces affected by insurgency and unrest. However, improvements can be made to tailor those measure to accommodate the needs of Halal business owners, especially Halal businesses in services sector which is more affected by insurgency and unrest more than other industries. Moreover, the government should expense more resources on promoting Halal business by devising a subsidized Halal-specific financing to provide more incentive for entrepreneurs to provide Halal products and services. The study also points to the importance of the public's awareness of Halal standards on the success of Halal business; hence, the government should also implement projects, such as the promotion of local Halal business and the public service campaign to raise awareness of Halal standards, to address this issue. Although the government should implement Halal-specific measures, structural problems, for instance the lack of financial access, persist in the affected area and the government should be mindful of these problems.

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร.....	ก
บทคัดย่อ.....	ฉ
Abstract.....	ช
สารบัญ.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
สารบัญตาราง.....	ท
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย.....	2
1.3 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย.....	2
1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	3
1.5 ขอบเขตของงานวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	4
บทที่ 2 สถานการณ์ความไม่สงบและสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนใต้.....	5
2.1 สถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	5
2.2 เศรษฐกิจจังหวัดสงขลา.....	7
2.3 เศรษฐกิจจังหวัดยะลา.....	12
2.4 เศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส.....	17
2.5 เศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี.....	21
2.6 เศรษฐกิจจังหวัดสตูล.....	25
2.7 ผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	29
บทที่ 3 มาตรการด้านการเงินการคลังในจังหวัดชายแดนใต้.....	37
3.1 มาตรการด้านการเงิน.....	37
3.2 มาตรการด้านการคลัง.....	42
บทที่ 4 แนวคิดและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผล ของนโยบายการเงินการคลัง.....	47
4.1 แนวคิดในการประเมินผลการดำเนินมาตรการและนโยบายของภาครัฐ.....	47
4.2 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ.....	49
4.3 การประเมินนโยบายหรือนโยบายทางเศรษฐศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในภาพรวม.....	56
4.4 การประเมินนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามและนโยบายหรือมาตรการ ในประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม.....	61
4.5 การประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐบาลไทย.....	62

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 5 ผลการสำรวจข้อมูล.....	63
5.1 แนวทางการสำรวจข้อมูลและแบบสอบถาม.....	63
5.2 ผลการสำรวจความคิดเห็น.....	64
5.3 สรุปผลการสำรวจความคิดเห็น.....	87
บทที่ 6 การประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลัง.....	91
6.1 วิธีการวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติในการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลัง ในระดับจุลภาค.....	91
6.2 สรุปการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลัง.....	112
บทที่ 7 บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	115
7.1 สรุปผลการวิจัย.....	115
7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	113
7.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	120
บรรณานุกรม.....	123
ภาคผนวก.....	125
แบบสัมภาษณ์ผลของนโยบายการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนธุรกิจในจังหวัดชายแดนใต้	

สารบัญภาพ

	หน้า
บทที่ 2	
ภาพที่ 2.1 จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	6
ภาพที่ 2.2 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลาเทียบกับเศรษฐกิจภาคใต้	8
ภาพที่ 2.3 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา ปี 2538 และ 2558	9
ภาพที่ 2.4 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดยะลาเทียบกับเศรษฐกิจทั้งประเทศ	13
ภาพที่ 2.5 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดยะลา ปี 2538 และ 2558	13
ภาพที่ 2.6 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาสเทียบกับเศรษฐกิจทั้งประเทศ	17
ภาพที่ 2.7 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส ปี 2538 และ 2558	18
ภาพที่ 2.8 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีเทียบกับเศรษฐกิจทั้งประเทศ	22
ภาพที่ 2.9 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี ปี 2538 และ 2558	22
ภาพที่ 2.10 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดสตูลเทียบกับเศรษฐกิจภาคใต้	25
ภาพที่ 2.11 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดสตูล ปี 2538 และ 2558	26
ภาพที่ 2.12 ความสัมพันธ์ของอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคใต้กับราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3	29
ภาพที่ 2.13 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจสงขลา	30
ภาพที่ 2.14 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจยะลา	31
ภาพที่ 2.15 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจนราธิวาส	32
ภาพที่ 2.16 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจปัตตานี	33
ภาพที่ 2.17 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจสตูล	34
บทที่ 4	
ภาพที่ 4.1 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ	49
บทที่ 5	
ภาพที่ 5.1 จำนวนที่สำรวจในแต่ละจังหวัด	64
ภาพที่ 5.2 แผนผังแบบสอบถามความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลต่อมาตรการภาครัฐ	65
ภาพที่ 5.3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามเพศ	66
ภาพที่ 5.4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอายุ	66
ภาพที่ 5.5 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามการศึกษา	67
ภาพที่ 5.6 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามรายได้และจังหวัด	67
ภาพที่ 5.7 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอาชีพ	68
ภาพที่ 5.8 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามการจัดทะเบียนบริษัทและจังหวัด	69
ภาพที่ 5.9 กำไรจากการประกอบธุรกิจ	70
ภาพที่ 5.10 กลุ่มลูกค้าของธุรกิจ	71
ภาพที่ 5.11 พื้นที่ให้บริการ	72

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 5.12 แผนการทำธุรกิจในอนาคต	72
ภาพที่ 5.13 การปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล	73
ภาพที่ 5.14 การให้ความสำคัญของการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล	74
ภาพที่ 5.15 การให้ความสำคัญของการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลของผู้บริโภค	74
ภาพที่ 5.16 ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นใจในการรับรองฮาลาล	75
ภาพที่ 5.17 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของธุรกิจฮาลาลในพื้นที่	76
ภาพที่ 5.18 ความคิดเห็นในประเด็นความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลไม่เพียงพอรายจังหวัด	77
ภาพที่ 5.19 ความคิดเห็นในประเด็นว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจ ฮาลาลรายจังหวัด	78
ภาพที่ 5.20 ความเห็นต่อการมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ	79
ภาพที่ 5.21 ความเห็นต่อการมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐแยกรายจังหวัด	79
ภาพที่ 5.22 ความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการเงิน	80
ภาพที่ 5.23 ความพึงพอใจต่อมาตรการประเภทสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับผู้คิดว่าภาครัฐ มีการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลเพียงพอและไม่เพียงพอ	82
ภาพที่ 5.24 ความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการคลัง	83
ภาพที่ 5.25 ความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการคลังประเภทลดภาษีหรือค่าธรรมเนียม สำหรับผู้คิดว่าภาครัฐมีการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลเพียงพอและไม่เพียงพอ	84
ภาพที่ 5.26 สัดส่วนผู้ที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐ	85
ภาพที่ 5.27 สาเหตุที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐ	86
ภาพที่ 5.28 หน่วยงานที่ควรมีบทบาทในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล	87
ภาพที่ 5.29 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลหรือไม่	87

สารบัญตาราง

	หน้า
บทที่ 2	
ตารางที่ 2.1 จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้	6
ตารางที่ 2.2 พื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด 10 อันดับ ในปี 2558	7
ตารางที่ 2.3 ผลกระทบต่อมวลรวมจังหวัดสงขลาในปี 2556 – 2558	9
ตารางที่ 2.4 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดสงขลา รวม ปี 2557 – 2559	11
ตารางที่ 2.5 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดสงขลา รวม ปี 2558 - 2560	11
ตารางที่ 2.6 จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดสงขลาแบ่งตามรายสาขาการผลิต	11
ตารางที่ 2.7 ผลกระทบต่อมวลรวมจังหวัดยะลา	14
ตารางที่ 2.8 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดยะลา รวมปี 2557 และ 2559	15
ตารางที่ 2.9 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดยะลาปี 2558 -2560	16
ตารางที่ 2.10 จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดยะลาแบ่งตามรายสาขาการผลิต	16
ตารางที่ 2.11 ผลกระทบต่อมวลรวมจังหวัดนราธิวาส	18
ตารางที่ 2.12 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดนราธิวาสรวม ปี 2557-2559	20
ตารางที่ 2.13 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดนราธิวาสรวม ปี 2558-2560	20
ตารางที่ 2.14 จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดนราธิวาสแบ่งตามรายสาขาการผลิต	21
ตารางที่ 2.15 ผลกระทบต่อมวลรวมจังหวัดปัตตานี	23
ตารางที่ 2.16 จำนวนผู้มีงานทำแบ่งตามรายสาขาการผลิต	24
ตารางที่ 2.17 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสตูล	26
ตารางที่ 2.18 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดสตูลรวม ปี 2557 - 2559	28
ตารางที่ 2.19 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดสตูลรวม ปี 2558 - 2560	28
ตารางที่ 2.20 จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดสตูลแบ่งตามรายสาขาการผลิต	29
บทที่ 3	
ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบมาตรการด้านการเงินการคลังสนับสนุนในจังหวัดชายแดนใต้	44
บทที่ 4	
ตารางที่ 4.1 สรุปหลักเกณฑ์การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายมาตรการหรือนโยบาย	51
ตารางที่ 4.2 สรุปข้อเด่นและข้อด้อยของวิธีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ	51
ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบการประเมินนโยบายหรือนโยบายทางเศรษฐศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ	59
บทที่ 5	
ตารางที่ 5.1 กลุ่มเป้าหมายในการสำรวจความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในแต่ละจังหวัด	63
ตารางที่ 5.2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอาชีพและจังหวัด	68

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 5.3 กำไรและเงินทุนหมุนเวียนจากการประกอบธุรกิจแยกจังหวัด	70
ตารางที่ 5.4 การให้ความสำคัญของการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล (รายจังหวัด)	74
ตารางที่ 5.5 ประเด็นที่ผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาล	78
ตารางที่ 5.6 มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล	81
ตารางที่ 5.7 มาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล	83
ตารางที่ 5.8 มาตรการด้านการเงินและการคลังที่เคยใช้บริการแยกรายจังหวัด	85
บทที่ 6	
ตารางที่ 6.1 สรุปรูปแบบของตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลอง	94
ตารางที่ 6.2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองมาตรการทางการเงิน (ปัจจัยจุลภาคและเศรษฐกิจมหภาค)	101
ตารางที่ 6.3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองมาตรการทางการเงิน (ปัจจัยจุลภาคและปัจจัยรวมของจังหวัด)	103
ตารางที่ 6.4 ผลการประมาณค่าแบบจำลองมาตรการทางการคลัง (ปัจจัยจุลภาคและเศรษฐกิจมหภาค)	109
ตารางที่ 6.5 ผลการประมาณค่าแบบจำลองมาตรการทางการคลัง (ปัจจัยจุลภาคและปัจจัยรวมของจังหวัด)	111

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัญหาความไม่สงบในพื้นที่เขตชายแดนภาคใต้เริ่มขึ้นในปี 2540 แต่ได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยสถิติจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตั้งแต่ปี 2547 - 2558 เกิดเหตุการณ์ทั้งสิ้น 15,375 เหตุการณ์ เกิดเหตุการณ์เฉลี่ยปีละ 1,281 เหตุการณ์ แต่เมื่อดูแนวโน้มเหตุการณ์ทั้งหมด 12 ปี จะพบว่ามียุทธศาสตร์ของเหตุการณ์เป็นสองช่วงใหญ่ๆ คือในระหว่างปี 2547 - 2550 และช่วงปี 2551 - 2558 ในช่วงสี่ปีแรกนั้นเหตุการณ์จะรุนแรงมาก เฉลี่ยปีละ 1,926 เหตุการณ์ ส่วนช่วงที่สองระหว่างปี 2551 - 2558 มีเหตุการณ์เฉลี่ยปีละ 959 เหตุการณ์ เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่เขตชายแดนภาคใต้ได้ส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ รวมทั้งสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ภาครัฐจึงได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ ทั้งมาตรการด้านการเงิน มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม และมาตรการด้านการส่งเสริมการลงทุน สำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นการเฉพาะ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา) รวมทั้งโครงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบเนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในพื้นที่ ส่งเสริมการประกอบธุรกิจในพื้นที่ ส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน ก่อให้เกิดรายได้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนอยู่ในพื้นที่ ป้องกันการย้ายถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่ และส่งเสริมให้นักลงทุนยังคงดำเนินชีวิตและประกอบธุรกิจในพื้นที่ที่ประสบปัญหา เพื่อสนับสนุนให้การลงทุนในพื้นที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ มาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐสำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1.1 มาตรการด้านการเงิน เช่น โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ โครงการพักชำระหนี้ โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัย โครงการสินเชื่อด้วยเงินโฉนดปรน และการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อนการร้าย เป็นต้น

1.1.2 มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม เช่น มาตรการลดภาษีทั้งการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล การลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การลดภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ การลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธินิติกรรม การจดทะเบียนการโอนและการจำนองอสังหาริมทรัพย์ การลดค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจดทะเบียนธุรกิจ เป็นต้น

1.1.3 มาตรการส่งเสริมการลงทุน เป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

1.1.4 โครงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการให้เงินสนับสนุนกรณีประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเสียชีวิตหรือทุพพลภาพ โดยจะได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยา 500,000 บาทต่อราย

ถึงแม้ว่าภาครัฐได้มีนโยบายด้านการเงินการคลังเพื่อส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้มาอย่างต่อเนื่อง แต่สภาวะเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนใต้ยังคงขาดเสถียรภาพ ประชาชนบางส่วนยังคงทยอยย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ ส่งผลให้การจ้างงานและการลงทุนในพื้นที่ลดลง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องสำรวจข้อมูลความต้องการและความพึงพอใจของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ต่อนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลและข้อจำกัดในการดำเนินการของนโยบายภาครัฐ อีกทั้งผลการสำรวจดังกล่าวจะถูกนำมาใช้เพื่อประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงิน

การคลังต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้และการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยใช้ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจมหภาคและเศรษฐกิจจุลภาคเพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในพื้นที่อย่างแท้จริงและทั่วถึง โดยจะช่วยให้นโยบายของภาครัฐสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและไม่เป็นภาระงบประมาณต่อภาครัฐจนเกินควร

1.2 วัตถุประสงค์ในการวิจัย

- 1) เพื่อรวบรวมและศึกษานโยบายด้านการเงินการคลังเพื่อส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้
- 2) เพื่อสำรวจความต้องการ ความพึงพอใจ และข้อเสนอแนะของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ต่อนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐ
- 3) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้และการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยใช้ตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจมหภาคและจุลภาค
- 4) เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้อย่างแท้จริงและทั่วถึง

1.3 ทฤษฎีและกรอบแนวคิดของโครงการวิจัย

ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เขตชายแดนภาคใต้ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2540 เป็นต้นมา ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยแม้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงในปี 2559 แต่ยังคงส่งผลกระทบอย่างมากต่อวิถีชีวิต สภาวะทางเศรษฐกิจ และความสุขความพอใจของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ภาครัฐจึงได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจในพื้นที่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน ก่อให้เกิดรายได้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนอยู่ในพื้นที่ ป้องกันการย้ายถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่ และส่งเสริมให้นักลงทุนยังคงดำเนินชีวิตและธุรกิจอยู่ในพื้นที่ที่ประสบปัญหาเพื่อสนับสนุนให้การลงทุนในพื้นที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยภาครัฐได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ ทั้งมาตรการด้านการเงิน มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม และมาตรการด้านการส่งเสริมการลงทุน สำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา)

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ปัจจุบันยังชี้ให้เห็นว่า สภาวะเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนใต้ยังคงขาดเสถียรภาพ ประชาชนบางส่วนยังคงย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ ส่งผลให้การจ้างงานและการลงทุนในพื้นที่ลดลง ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ โดยการสำรวจข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจำนวน 1,600 ราย โดยแบ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลจำนวน 900 ราย และผู้ประกอบการธุรกิจอื่นจำนวน 700 ราย เพื่อให้ทราบถึงความต้องการผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล ข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งนำผลจากการสำรวจดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงลึกโดยใช้การพัฒนาแบบจำลองเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้หรือเลือกไม่ใช้นโยบายมาตรการด้านการเงินการคลังของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลเพื่อประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้

นอกจากนี้ ข้อมูลตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจมหภาคและจุลภาคในแต่ละจังหวัดชายแดนใต้จะถูกนำมาวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยใช้การสำรวจและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจในพื้นที่ใกล้เคียงกัน เพื่อประเมินประสิทธิผลในการดำเนินนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติ

โดยใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจและผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจจากการสำรวจความเห็นของผู้ประกอบการ จะถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะเชิงนโยบายแนวทางการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของ ภาครัฐในระยะต่อไปให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการกิจการฮาลาลในพื้นที่อย่างแท้จริงและทั่วถึง โดยจะช่วยให้นโยบายของภาครัฐสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและไม่เป็นภาระ งบประมาณต่อภาครัฐจนเกินควร

ทั้งนี้ “ธุรกิจฮาลาล” หมายถึง ธุรกิจที่ดำเนินการสอดคล้องกับบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ซึ่งมุสลิม ทั่วโลกและยึดถือปฏิบัติ เป็นการอนุมัติให้ทำได้ ไม่ว่าจะเป็น การผลิต การให้บริการ หรือการจำหน่ายใด ๆ ที่ไม่ขัดต่อบัญญัติของศาสนาอิสลาม ดังนั้น ธุรกิจฮาลาลจึงไม่ได้หมายถึงธุรกิจอาหารฮาลาลเพียงอย่างเดียว แต่รวมไปถึงธุรกิจอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัติตามและคำนึงถึงบทบัญญัติของศาสนาอิสลามด้วย เช่น ภาคบริการ ไม่ว่าจะเป็น สนามบิน สถานีรถไฟ สถานีขนส่ง หรือห้างสรรพสินค้าใหญ่ ที่มีห้องละหมาดรองรับการปฏิบัติ ตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลาม ภาคการเงินการธนาคารที่มีผลิตภัณฑ์ทางการเงินสอดคล้องกับ หลักศาสนาอิสลามและไม่ยุ่งเกี่ยวกับดอกเบี้ย ภาคสาธารณสุขที่มีการรักษาจากแพทย์เพศเดียวกันภายใต้ ขอบเขตทางศาสนา การฝากครรภ์และการทำคลอดได้รับการปฏิบัติจากแพทย์เพศหญิง การบำบัดทางจิตใจ ด้วยหลักการศาสนาอิสลามให้กับผู้ป่วยระยะสุดท้าย หรือการจัดการเรื่องศพตามหลักศาสนาอิสลาม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เนื่องจากระยะเวลาที่จำกัดในการสำรวจความคิดเห็น ดังนั้น การสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการ ดำเนินธุรกิจตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามหรือไม่ จะใช้การรับรองตนเอง (Self-Declaration) ว่าได้ประกอบธุรกิจฮาลาลหรือไม่ อย่างไร โดยคณะผู้วิจัยไม่สามารถตรวจสอบความถูกต้องในการปฏิบัติ ตามบทบัญญัติของศาสนาอิสลามได้

1.4 วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ข้อมูลใน 2 ประเภท คือ

1.4.1 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยวิเคราะห์ข้อมูล เอกสาร และงานวิจัย เกี่ยวกับสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้งนโยบายด้านการเงินการคลัง ของภาครัฐเพื่อสนับสนุนผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล ทั้งผู้ประกอบการชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลามและผู้ประกอบการชาวไทย ที่นับถือศาสนาอื่น เพื่อนำมาจัดทำแนวทางการในการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐต่อไป

1.4.2 การสำรวจประสบการณ์และความคิดเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีต่อนโยบายด้านการเงินการคลังของรัฐบาล โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวนประมาณ 1,600 ราย ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลจำนวน 900 ราย และผู้ประกอบการธุรกิจอื่น จำนวน 700 ราย กระจายตามจังหวัดที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และรายได้ โดยสำรวจเฉพาะจังหวัดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคภาคใต้ที่ประสบปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ได้แก่ ได้แก๊ ได้แก๊ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา) โดยการสำรวจในแต่ละจังหวัดจะให้เป็นส่วนเดียวกับสัดส่วนจำนวนประชากรที่เป็นชาวมุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ และจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมที่ทำการสำรวจในแต่ละจังหวัดเป็นส่วนเดียวกับจำนวน ประชากรที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ เช่นกัน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างจะเน้นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม

1.4.3 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากผลการสำรวจความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อนโยบายด้านการเงินการคลังของรัฐบาล โดยใช้การพัฒนาแบบจำลองเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้หรือเลือกไม่ใช้นโยบายมาตรการด้านการเงินการคลังของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล เพื่อให้สามารถทราบถึงความต้องการ ความคิดเห็น และปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้นโยบายด้านการเงินการคลังของรัฐบาล

1.4.4 การวิเคราะห์เชิงคุณภาพโดยใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจมหภาคและจุลภาคในแต่ละจังหวัดที่ทำการสำรวจและวิเคราะห์เปรียบเทียบกับตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจในพื้นที่ใกล้เคียงกัน (Controlled Group) เพื่อประเมินประสิทธิผลในการดำเนินนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐ โดยการพัฒนาแบบจำลองโดยข้อมูลใช้เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐเป็นตัวแปรตาม และใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจมหภาคและจุลภาครายจังหวัดเป็นตัวแปรอิสระ (Dependent Variables) ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติโดยใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจและผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติจากการสำรวจความเห็นของผู้ประกอบการจะถูกนำมาศึกษาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.5 ขอบเขตของงานวิจัย

การสำรวจประสบการณ์และความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อนโยบายด้านการเงินการคลังของรัฐบาล โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวนประมาณ 1,600 ราย ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลจำนวน 900 ราย และผู้ประกอบการธุรกิจอื่นจำนวน 700 ราย กระจายตามจังหวัดที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และรายได้ โดยสำรวจเฉพาะจังหวัดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประสบปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ได้แก่ ได้แก่ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างจะเน้นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก (Micro SMEs) หรือธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) นอกจากนี้ จะใช้การวิเคราะห์สภาวะเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ร่วมกับผลการสำรวจความพึงพอใจเพื่อประเมินประสิทธิผลในการดำเนินนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐ และเสนอแนะแนวทางในการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐในอนาคตให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับ

1.6.1 เกิดองค์ความรู้เรื่องนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐเพื่อสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งกำลังประสบปัญหาความไม่สงบ ซึ่งนโยบายดังกล่าวอาจมีกลุ่มเป้าหมาย ข้อดี และข้อจำกัดที่แตกต่างกัน

1.6.2 รู้ถึงความพึงพอใจของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้และความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล รวมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐ

1.6.3 เกิดการวิเคราะห์ประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจในพื้นที่ โดยใช้ตัวชี้วัดทั้งด้านเศรษฐกิจมหภาคและจุลภาค

1.6.4 เกิดการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้อย่างแท้จริง

บทที่ 2

สถานการณ์ความไม่สงบ

และผลกระทบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนธุรกิจฮาลาล ในจังหวัดชายแดนใต้ ทั้งนี้ ก่อนจะทำการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังได้นั้น คณะผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจสภาพปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบ ดังนั้น บทนี้จะประกอบด้วยการศึกษาสถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดชายแดนภาคใต้ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในช่วงปี 2538 – 2558 ทั้งก่อนและหลังเกิดเหตุการณ์ไม่สงบของ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สงขลา ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสตูล เพื่อศึกษาผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1 สถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดชายแดนภาคใต้

สถานการณ์ความไม่สงบของจังหวัดในชายแดนภาคใต้ มีจุดเริ่มต้นมาจากการปล้นอาวุธปืนของราชการเมื่อวันที่ 4 มกราคม 2547¹ ที่กองพันพัฒนาที่ 4 ค่ายกรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ อ.เจาะไอร้อง จ.นราธิวาส ซึ่งได้มีการเรียกวันดังกล่าวว่า “วันเสียงปืนแตก” จนนำไปสู่เหตุการณ์มัสยิด “กรือเซะ” ทำให้มีการใช้กฎอัยการศึกในหลายอำเภอของจังหวัดนราธิวาส ได้แก่ อำเภอบาเจาะ อำเภอรือเสาะ อำเภอบาตัก อำเภอสุไหงปาดี อำเภอยี่งอ และในอำเภอสุไหงโก-ลกของจังหวัดปัตตานี รวมทั้งในอำเภอกะป้อและอำเภอรามันของจังหวัดยะลา หลังจากนั้นก็มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นเผาโรงเรียนคนร้ายวางระเบิดคาร์บอมบ์ จนกระทั่งในต้นปี 2548 บรรดาครูในจังหวัดนราธิวาสได้ขอให้รัฐบาลอนุญาตการพกปืน เพื่อป้องกันตัวเองจากผู้ก่อความไม่สงบ ซึ่งเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่อง เช่น เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2549 เกิดเหตุคนร้ายลอบวางระเบิดธนาคาร 22 จุดทั่วจังหวัดยะลา เมื่อวันที่ 16 กันยายน 2549 เกิดเหตุระเบิดใน 4 จุด กลางเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นต้น

ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ได้สรุปสถิติจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ตั้งแต่ปี 2547 – 2558 เกิดเหตุการณ์ทั้งสิ้น 15,375 เหตุการณ์ เกิดเหตุการณ์เฉลี่ยปีละ 1,281 เหตุการณ์ แต่เมื่อดูแนวโน้มเหตุการณ์ทั้งหมด 12 ปี จะพบว่ามีจุดตัดของเหตุการณ์เป็นสองช่วงใหญ่ๆ คือ ในระหว่างปี 2547 – 2550 และช่วงปี 2551 – 2558 ในช่วงสี่ปีแรกนั้นเหตุการณ์จะรุนแรงมาก เฉลี่ยปีละ 1,926 เหตุการณ์ ส่วนช่วงที่สองระหว่างปี 2551 – 2558 มีเหตุการณ์เฉลี่ยปีละ 959 เหตุการณ์ นอกจากนี้ จำนวนผู้เสียชีวิตในรอบ 12 ปี มีทั้งสิ้น 6,543 ราย เฉลี่ยปีละ 545 ราย โดยในปี 2558 มีผู้เสียชีวิตทั้งสิ้น 246 ราย เฉลี่ยเดือนละ 20 ราย อีกทั้ง ในรอบ 12 ปี มีผู้ที่ได้รับบาดเจ็บทั้งสิ้น 11,919 ราย เฉลี่ยปีละ 993 ราย โดยในปี 2558 มีผู้บาดเจ็บทั้งสิ้น 544 ราย เฉลี่ยเดือนละ 45 ราย จากข้อมูลพบว่า นับตั้งแต่ปี 2556 จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บมีแนวโน้มลดลง โดยในระหว่างปี 2556 – 2558 มีผู้เสียชีวิต 456 ราย 341 ราย

¹ ที่มา : บทความ “11 ปี ไฟใต้...ตายครึ่งหมื่น ปีนถูกปล้น 2 พันกระบอก งบทะลุ 2.3 แสนล้าน” โดยทีมข่าวอิศรา เผยแพร่เมื่อวันที่ 03 มกราคม 2558 ผ่านทางเว็บไซต์ www.isranews.org และบทความ “12 ปีไฟใต้...อย่ามุงเอาชนะแค่สงครามตัวเลข” โดยปกรณ์ พึ่งเนตร เผยแพร่เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2559 ผ่านทางเว็บไซต์ www.bangkokbiznews.com

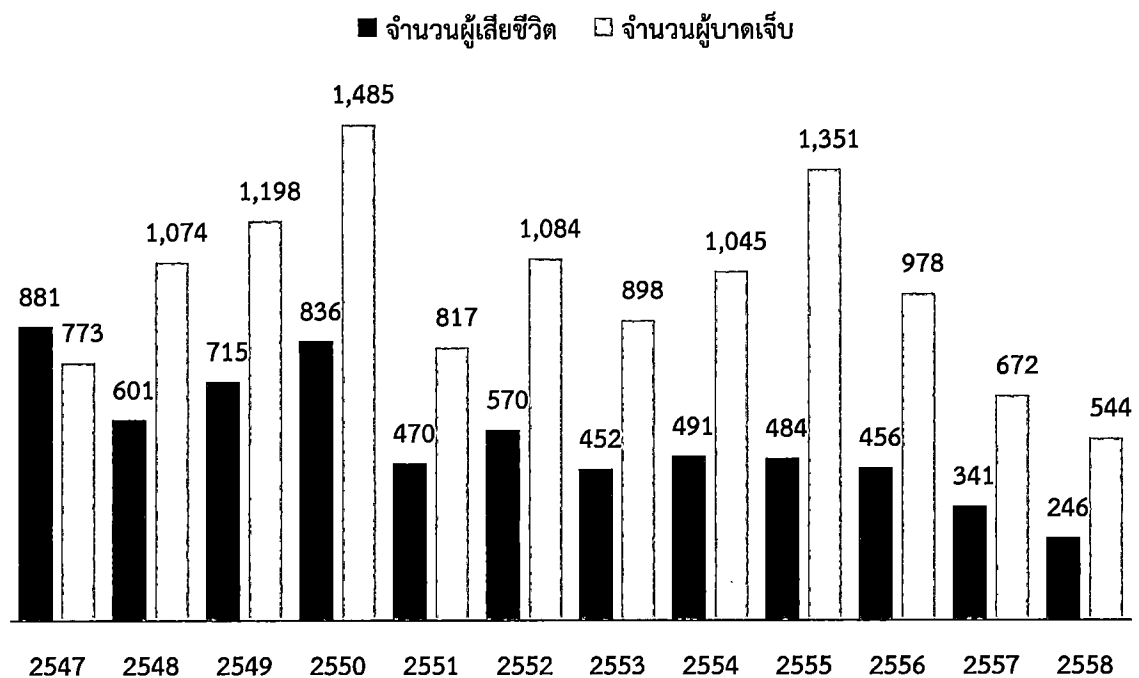
และ 246 รายตามลำดับ ในขณะที่จำนวนผู้บาดเจ็บ ระหว่างปี 2556 – 2558 อยู่ที่ 978 ราย 672 ราย และ 544 รายตามลำดับ ทั้งนี้ จำนวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในแต่ละปีสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

พ.ศ.	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554	2555	2556	2557	2558	รวม
จำนวน เหตุการณ์	1,832	2,174	1,847	1,850	821	1,031	952	906	1,184	1,298	793	674	15,375

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

ภาพที่ 2.1 จำนวนผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

นอกจากนี้ ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้ได้สรุปสถิติจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบ จำนวนผู้เสียชีวิต และจำนวนผู้บาดเจ็บจากเหตุการณ์ความไม่สงบในปี 2558 ซึ่งพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นมากที่สุด ในอำเภอเมืองยะลา รองลงมาคือ อำเภอบันนังสตา อำเภอรามัน ตามลำดับ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ในปี 2558 เหตุการณ์ความไม่สงบส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นที่จังหวัดยะลา รองลงมาคือจังหวัดนราธิวาส และจังหวัดปัตตานี ตามลำดับ โดยในปี 2558 ยังไม่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นที่จังหวัดสงขลาหรือ จังหวัดสตูล

ตารางที่ 2.2 พื้นที่ที่เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด 10 อันดับ ในปี 2558

อันดับ	อำเภอ	จังหวัด	จำนวนเหตุการณ์	จำนวนผู้เสียชีวิต	จำนวนผู้บาดเจ็บ
1	เมืองยะลา	ยะลา	77	10	53
2	บันนังสตา	ยะลา	45	13	9
3	รามัน	ยะลา	37	17	8
4	ระแงะ	นราธิวาส	34	16	39
5	โคกโพธิ์	ปัตตานี	33	12	47
6	รือเสาะ	นราธิวาส	32	13	40
7	เมืองนราธิวาส	นราธิวาส	30	13	27
8	สายบุรี	ปัตตานี	27	14	28
9	ยะรัง	ปัตตานี	24	8	20
10	บาเจาะ	นราธิวาส	24	7	20

ที่มา : ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

ทั้งนี้ จากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้หลายหน่วยงานได้พยายามแก้ไขปัญหาความไม่สงบชายแดนใต้ โดยในปี 2552 รัฐบาลได้มีการจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการตำรวจจังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่เหตุการณ์ความไม่สงบก็ยังคงรุนแรงต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี 2554 ได้มีการออกประกาศ เรื่อง การขยายระยะเวลาการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรงในเขตท้องที่จังหวัดนราธิวาส จังหวัดยะลา และจังหวัดปัตตานี นอกจากนี้ ยังมีการออกคำสั่งจัดกำลังคนเพื่อแก้ไขสถานการณ์ความไม่สงบมาโดยตลอดเกือบทุกรัฐบาล อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ไม่ได้หยุดยั้งได้จนกระทั่งปัจจุบัน ซึ่งเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มาอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลานานนั้น ได้นำมาซึ่งความสูญเสียทั้งด้านเศรษฐกิจ และสังคมในพื้นที่จังหวัด (ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และ 4 อำเภอในจังหวัดสงขลา อันได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา)

ดังนั้น ในส่วนต่อไปจะเป็นการศึกษาสภาพเศรษฐกิจของ 5 จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล ในช่วงปี พ.ศ. 2538 – 2558 เปรียบเทียบกับสภาวะเศรษฐกิจของพื้นที่ภาคใต้ทั้งหมด เพื่อศึกษาผลกระทบของปัญหาความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่เมื่อเปรียบเทียบกับพื้นที่อื่น ๆ ใกล้เคียง

2.2 เศรษฐกิจจังหวัดสงขลา

2.2.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสงขลา

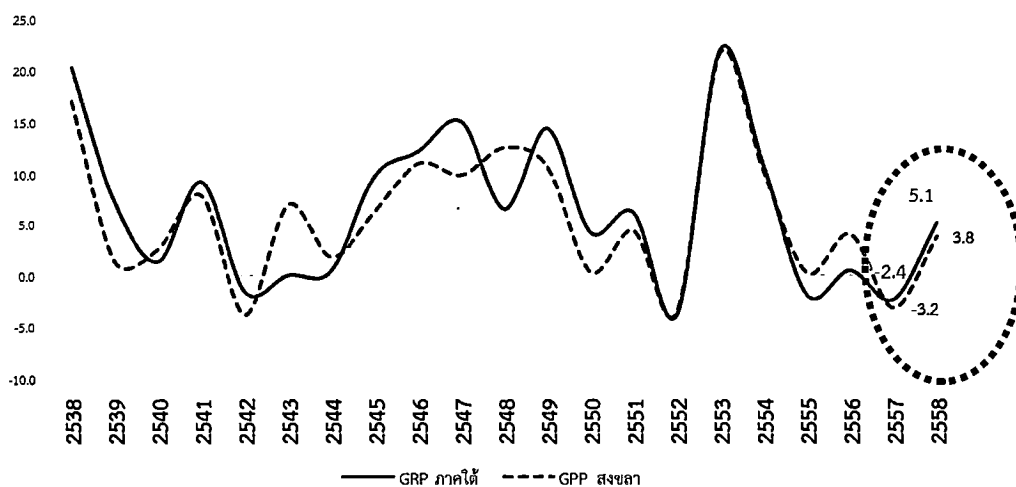
จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ประมาณ 7,393.889 ตารางกิโลเมตร มีขนาดเป็นอันดับที่ 26 ของประเทศไทย มีจำนวนประชากรประมาณ 1,401,303 คน มากเป็นอันดับที่ 11 ของประเทศไทย นอกจากนี้ จังหวัดสงขลา มีจุดเด่นหลายประการ โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่เป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตร และสินค้าอุตสาหกรรมสำคัญของภาคใต้ เช่น ผลผลิตยางพารา ปาล์มน้ำมัน สินค้าประมง เป็นต้น นอกจากนี้ ในด้านการค้า จังหวัดสงขลาเป็นจังหวัดที่มีภูมิศาสตร์ที่ดี และเป็นเมืองท่าที่สำคัญ

ของภูมิภาค จึงมีความได้เปรียบในการติดต่อค้าขายทั้งในภูมิภาคและต่างประเทศ ผ่านการค้าชายแดน ไปยังประเทศมาเลเซียและข้ามแดนไปยังประเทศสิงคโปร์

2.2.2 ภาพรวมเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา

เศรษฐกิจจังหวัดสงขลา มีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับที่ 1 ของภาคใต้ โดยมีผลิตภัณฑ์มวลรวม ในจังหวัด (Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี อยู่ที่ 165,069 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วน ประมาณร้อยละ 21.0 ของเศรษฐกิจภาคใต้ และอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา จะสอดคล้องกับอัตราการขยายตัวของภาคใต้ เนื่องจากจังหวัดสงขลา มีขนาดเศรษฐกิจค่อนข้างใหญ่ และมีโครงสร้างเศรษฐกิจคล้ายกับเศรษฐกิจภาคใต้ ซึ่งจากข้อมูลเศรษฐกิจจังหวัดล่าสุดจากสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พบว่า เศรษฐกิจภาคใต้ในปี 2558 ขยายตัว ที่ร้อยละ 5.1 ต่อปี จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -2.4 ต่อปี ในขณะที่เศรษฐกิจสงขลาในปี 2558 ขยายตัว ร้อยละ 3.8 ต่อปี จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -3.2 ตามการขยายตัวในอัตราเร่งของสาขาการศึกษาที่ร้อยละ 39.5 ต่อปี เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนสถานศึกษา ประกอบกับสาขาโรงแรมและภัตตาคารที่ขยายตัว ในอัตราเร่งต่อเนื่องเช่นกันที่ร้อยละ 20.1 ต่อปี จากปี 2557 ที่ขยายตัวร้อยละ 11.6 ต่อปี ตามการเพิ่มขึ้น ของจำนวนนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวต่างประเทศจากจีนและมาเลเซียที่ขยายตัวต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งได้รับปัจจัยสนับสนุนจากการเปิดเส้นทางการบินตรงมาที่หาดใหญ่เพิ่มขึ้น ซึ่งการขยายเส้นทางการบินมาที่หาดใหญ่นั้นส่งผลให้เศรษฐกิจสาขาขนส่ง สื่อสาร และโทรคมนาคมของจังหวัดสงขลาขยายตัว ดีขึ้นด้วยเช่นกันที่ร้อยละ 9.7 ต่อปี ต่อเนื่องจากปี 2557 ที่ขยายตัวร้อยละ 7.6 ต่อปี ในขณะที่การผลิต สาขาเกษตรกรรม ในปี 2558 หดตัวต่อเนื่องที่ร้อยละ -13.8 จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -13.8 เช่นเดียวกัน สำหรับรายได้ของประชากรในจังหวัดสงขลาที่วัดจากรายได้ต่อหัว (GPP per Capita) พบว่า ในปี 2558 อยู่ที่ 153,505 บาท/คน/ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ที่อยู่ที่ 148,123 บาท/คน/ปี หรือเพิ่มขึ้นจากปีก่อน ร้อยละ 3.2 ต่อปี เป็นอันดับที่ 5 รายได้ประชากรของภาคใต้

ภาพที่ 2.2 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลาเทียบกับเศรษฐกิจภาคใต้

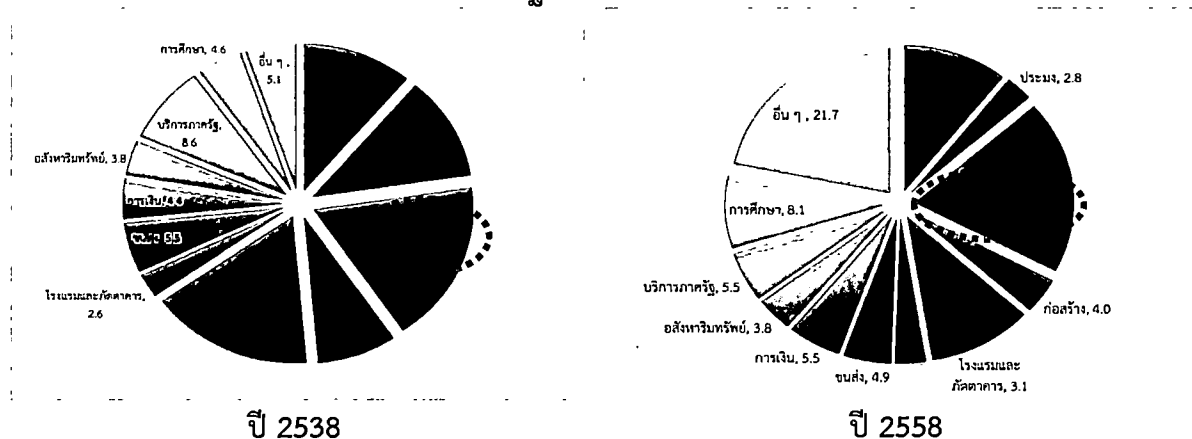

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำนวณโดยคณะผู้วิจัย

หากพิจารณาโครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา (ภาพที่ 2.3) พบว่า ภายในระยะเวลา 20 ปี เศรษฐกิจจังหวัดสงขลา มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างค่อนข้างมาก โดยจากเดิมในปี 2538 เศรษฐกิจจังหวัด สงขลาเคยพึ่งพาภาคเกษตรกรรมด้วยสัดส่วนร้อยละ 22.6 ร่องลงมาเป็นสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม ด้วยสัดส่วนร้อยละ 18.0 ของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา สาขาค้าส่งค้าปลีกด้วยสัดส่วนร้อยละ 16.6

ของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา และสาขาบริหารราชการแผ่นดินมีสัดส่วนร้อยละ 8.6 ของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา ในขณะที่โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดสงขลาในปี 2558 พบว่า มีการกระจายตัวอย่างสมดุลมากขึ้น โดยสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 19.4 ของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา รองลงมาคือ สาขาการทำเหมืองแร่และเหมืองหินที่มีสัดส่วนร้อยละ 16.1 ของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา ในขณะที่สาขาภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 13.5 ของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา โดยเป็นการปรับลดลงของสาขาประมงเป็นสำคัญ (ในปี 2538 สาขาประมงมีสัดส่วนอยู่ที่ 11.5 ขณะที่ปี 2558 มีสัดส่วนอยู่ที่ 2.8 ของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา) นอกจากนี้ สาขาการศึกษาปรับตัวเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน โดยในปี 2558 มีสัดส่วนร้อยละ 8.1 จากเดิมในปี 2538 ที่อยู่ที่ร้อยละ 4.6 ของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา ปี 2538 และ 2558

ที่มา : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 2.3 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสงขลาในปี 2556 – 2558

ภาคเกษตร	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสงขลา (ล้านบาท)			อัตราการขยายตัว (%yoy)		
	2556	2557	2558	2556	2557	2558
ภาคเกษตร	42,574.8	36,691.6	31,625.9	-7.9	-13.8	-13.8
เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้	35,999.7	29,531.3	25,034.1	-7.0	-18.0	-15.2
การประมง	6,575.1	7,160.3	6,591.8	-12.6	8.9	-7.9
ภาคนอกเกษตร	191,136.1	189,641.3	203,285.1	7.1	-0.8	7.2
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	34,927.1	35,822.7	37,806.7	44.7	2.6	5.5
อุตสาหกรรม	44,476.5	44,064.0	45,467.1	-5.6	-0.9	3.2
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	4,974.4	5,383.1	5,378.9	4.4	8.2	-0.1
การก่อสร้าง	13,008.4	9,780.4	9,329.9	21.2	-24.8	-4.6
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	23,399.2	23,840.8	24,995.6	-5.5	1.9	4.8
โรงแรมและภัตตาคาร	5,490.9	6,130.2	7,360.4	45.2	11.6	20.1
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	9,662.1	10,394.7	11,401.0	-0.1	7.6	9.7
ตัวกลางทางการเงิน	11,424.3	12,642.8	12,831.8	20.0	10.7	1.5
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและ	9,439.1	8,848.1	8,965.5	10.3	-6.3	1.3
บริการทางธุรกิจ						
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	14,486.0	11,734.4	12,860.8	-8.3	-19.0	9.6
รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ						
การศึกษา	12,955.6	13,704.3	19,121.9	-0.7	5.8	39.5
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	5,029.6	5,437.6	5,907.5	6.9	8.1	8.6
การให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วน	1,662.0	1,660.0	1,657.0	4.5	-0.1	-0.2
บุคคลอื่น ๆ						
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	200.7	198.3	201.1	-17.0	-1.2	1.4
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสงขลา	233,710.9	226,332.9	234,910.9	4.0	-3.2	3.8

ที่มา : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.2.3 สถานการณ์และแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจจังหวัดสงขลา ในปี 2559 และ 2560

สถานการณ์เศรษฐกิจจังหวัดสงขลาในปี 2559 และในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 พบว่า เศรษฐกิจยังคงขยายตัวในเกณฑ์ดี สะท้อนได้จากเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่ยังขยายตัวได้ดีทั้งภาคอุปสงค์และภาคอุปทาน โดยเฉพาะภาคบริการที่สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) **ด้านอุปสงค์** พบว่าการบริโภคสินค้าและบริการขยายตัวดี สะท้อนได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสะท้อนถึงกิจกรรมการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนในจังหวัดในปี 2559 พบว่าขยายตัวที่ร้อยละ 8.9 ต่อปี เติบโตขึ้นจากปี 2558 ที่หดตัวร้อยละ 7.2 ต่อปี สอดคล้องกับการบริโภคสินค้าคงทนของผู้มีรายได้ไม่น้อยที่วัดจากการจดทะเบียนใหม่ของรถจักรยานยนต์ในปี 2559 อยู่ที่ 35,598 คัน หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 4.9 ต่อปี ตามลำดับ เช่นเดียวกันกับการลงทุนภาคเอกชนในหมวดเครื่องมือเครื่องจักร สะท้อนจากรถบรรทุกจดทะเบียนใหม่ในปี 2559 อยู่ที่ 1,167 คัน คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 12.9 ต่อปี นอกจากนี้ ยังพบว่าในปี 2559 มีเม็ดเงินในโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ 3,551.54 ล้านบาท โดยเป็นการลงทุนในโรงงานประกอบกิจการวัสดุก่อสร้างเป็นสำคัญ สำหรับเศรษฐกิจในปี 2560 คาดว่าเศรษฐกิจจะยังคงขยายตัวในเกณฑ์ดี สะท้อนได้จากเครื่องชี้เศรษฐกิจในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2560 พบว่าขยายตัวดี สะท้อนได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 พบว่าขยายตัวเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ 5.2 ต่อปี สอดคล้องกับการบริโภคสินค้าคงทนของผู้มีรายได้ปานกลางและรายได้ต่ำ ที่วัดจากการจดทะเบียนใหม่ของรถยนต์นั่ง และรถจักรยานยนต์ในช่วง 7 เดือนแรกปี 2560 อยู่ที่ 6,961 และ 22,983 คัน หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ 4.0 และร้อยละ 10.2 ตามลำดับ เช่นเดียวกันกับการลงทุนภาคเอกชนในหมวดเครื่องมือเครื่องจักร สะท้อนจากรถบรรทุกจดทะเบียนใหม่ในช่วง 7 เดือนแรกปี 2560 อยู่ที่ 2,186 คัน ขยายตัวเมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ 10.6

2) **ด้านอุปทาน** สะท้อนได้จากภาคการท่องเที่ยวในปี 2559 พบว่า ภาคการท่องเที่ยวเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนการขับเคลื่อนของเศรษฐกิจสงขลา สะท้อนได้จากรายได้จากการเยี่ยมชมเยือน อยู่ที่ 54,407 ล้านบาท ทั้งนี้ ข้อมูลล่าสุดของภาคการท่องเที่ยวในช่วง 8 เดือนแรก ปี 2560 พบว่าขยายตัวในระดับในเกณฑ์ดี สะท้อนได้จากรายได้จากการเยี่ยมชมเยือน อยู่ที่ 40,273 พันล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 8.1 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อน แบ่งเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 21,257.6 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 7.4 และรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างประเทศ มีมูลค่า 19,015 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 13.1 เมื่อเทียบกับช่วงเดียวกันปีก่อน

3) **ด้านการค้าขายแดน** ด้านจังหวัดสงขลา ในปี 2559 มูลค่าการค้ารวมที่ 492,862.86 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 480,047.48 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 2.67 ต่อปี แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก 254,016.46 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 246,733.31 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 2.95 จากปี 2558 และมูลค่าการนำเข้ามีมูลค่า 238,846.40 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 233,314.17 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 2.4 ต่อปี โดยสินค้าส่งออกสำคัญที่ผ่านชายแดนสงขลา ได้แก่ ยางธรรมชาติ ส่วนประกอบและอุปกรณ์ประกอบใช้กับเครื่องจักร ไม้ยางพาราแปรรูป เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ ถังมือยาง อุปกรณ์ยานยนต์ ในขณะที่สินค้านำเข้าสำคัญที่ผ่านชายแดนสงขลา ได้แก่ เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ สื่อบันทึกข้อมูล ภาพ เสียง และแผงวงจรไฟฟ้า

ทั้งนี้ ในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 มูลค่าการค้ารวมที่ 365,741.71 ล้านบาท แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออกที่ 206,652.07 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ 26.3 ในขณะที่มูลค่าการนำเข้า

อยู่ที่ 159,089.64 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันจากปีก่อนที่ร้อยละ 1.1 โดยสินค้าส่งออกสำคัญที่ผ่านชายแดนสงขลา ในปี 2560 ได้แก่ ยางธรรมชาติ และผลิตภัณฑ์ยาง เครื่องคอมพิวเตอร์และส่วนประกอบ ถู่มืออย่าง มอเตอร์และเครื่องกำเนิดไฟฟ้า ในขณะที่สินค้านำเข้าสำคัญที่ผ่านชายแดนสงขลา ในปี 2560 ได้แก่ เทปแม่เหล็ก จานแม่เหล็กสำหรับเครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องจักรที่ใช้ในอุตสาหกรรม และแผงวงจรไฟฟ้า

ตารางที่ 2.4 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดสงขลา รวม ปี 2557 - 2559

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	2557				2558				2559					
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	% YoY	นำเข้า	% YoY	ดุลการค้า
สงขลา	501,218.36	270,904.29	230,314.07	-40,590.23	480,047.48	246,733.31	233,314.17	13,419.14	492,862.86	254,016.46	2.95	238,846.40	2.37	15,170.06
นราธิวาส	3,106.14	1,069.33	2,036.81	-967.48	3,249.40	1,126.60	2,122.81	-996.21	4,736.98	1,406.88	24.88	3,330.10	56.87	-1,923.22
ยะลา	3,533.69	3,356.42	177.27	3,179.15	2,642.26	2,535.92	106.34	2,429.58	2,780.06	2,675.31	5.50	104.75	-1.50	2,570.56
สตูล	230.10	95.05	135.05	-40.00	313.00	148.71	164.29	-15.58	1,004.80	165.68	11.41	839.12	410.76	-673.44
ปัตตานี	0.54	0.45	0.09	0.36	2.60	0.00	2.60	-2.60	35.16	0.00	N/A	35.16	1,252.31	-35.16
อื่นๆ	74.55	74.55	0.00	74.55	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	N/A	0.00	N/A	0.00
รวม	508,163.37	275,500.09	232,663.28	-42,836.80	486,254.76	250,544.54	235,710.22	14,834.32	501,419.87	258,264.33	3.08	243,155.54	3.16	15,108.79

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าต่างประเทศ

ตารางที่ 2.5 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดสงขลา รวม ปี 2558 - 2560

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	2558				2559				2560 (มกราคม-สิงหาคม)					
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	% YoY	นำเข้า	% YoY	ดุลการค้า
สงขลา	480,047.48	246,733.31	233,314.17	13,419.14	492,862.86	254,016.46	238,846.40	15,170.06	365,741.71	206,652.07	26.30	159,089.64	1.09	47,562.43
นราธิวาส	3,249.40	1,126.60	2,122.81	-996.21	4,736.97	1,406.88	3,330.10	-1,923.22	3,038.64	848.45	50.21	2,190.19	21.95	-1,341.74
ยะลา	2,642.26	2,535.92	106.34	2,429.58	2,780.06	2,675.31	104.75	2,570.56	2,807.37	2,722.78	63.08	84.59	21.87	2,638.19
สตูล	313.00	148.71	164.29	-15.58	1,004.80	165.68	839.12	-673.44	1,180.89	501.97	437.84	678.92	257.68	-176.95
ปัตตานี	2.60	0.00	2.60	-2.60	35.16	0.00	35.16	-35.16	224.18	110.69	N/A	113.49	822.68	-2.80
อื่นๆ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	61.31	61.20	N/A	0.11	N/A	61.09
รวม	486,254.76	250,544.54	235,710.22	14,834.32	501,419.87	258,264.33	243,155.54	15,108.79	373,054.09	210,897.16	27.08	162,156.93	1.71	48,740.23

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าต่างประเทศ

2.2.4 สถานการณ์ด้านแรงงาน

ตารางที่ 2.6 จำนวนผู้ปฏิบัติงานทำจังหวัดสงขลาแบ่งตามรายสาขาการผลิต

สาขา/จังหวัด	เกษตรกรรม		การค้า		การไฟฟ้า		การจัดหา		การ		การขายส่ง		กิจกรรม		ข้อมูลข่าวสาร		กิจการทาง	
	รวม	การป่าไม้และการประมง	การพาณิชย์	การผลิต	ก๊าซและไอน้ำ	น้ำ บำบัดน้ำเสีย	ก่อสร้าง	การขายปลีก	ที่เก็บสินค้า	โรงแรมและอาหาร	สื่อสาร	การเงินและการประกันภัย	รวม	การขนส่งและโทรคมนาคม	การบริการ	การเงินและการประกันภัย	รวม	การบริการ
ทั่วราชอาณาจักร	37,538,342	11,643,596	68,811	6,149,969	130,953	105,950	2,275,982	6,428,939	1,211,130	2,687,674	189,599	494,457						
ภาคใต้	5,061,089	2,148,421	19,305	389,757	9,894	11,030	274,815	880,775	108,929	419,678	11,339	37,087						
สงขลา	880,977	281,504	7,818	99,094	510	-	39,050	183,826	33,493	78,832	426	7,996						
สตูล	146,724	77,270	-	9,755	1,087	489	6,001	22,058	1,198	8,960	176	1,642						
ปัตตานี	292,884	93,934	396	33,602	518	1,305	19,522	47,161	6,044	21,977	1,158	1,356						
ยะลา	231,185	150,994	-	8,017	480	253	6,567	33,286	700	8,625	494	843						
นราธิวาส	319,093	145,448	429	18,389	548	1,375	25,839	45,234	2,356	20,368	606	1,099						

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

สถานการณ์ด้านแรงงานของจังหวัดสงขลาในไตรมาส 2 ปี 2560 พบว่า สงขลามีกำลังแรงงานรวม 880,977 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17.4 ของกำลังแรงงานรวมของภาคใต้ และเป็นจังหวัดที่มีกำลังงานรวมมากเป็นอันดับ 1 ของภาคใต้ โดยแรงงานส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมจำนวน 281,504 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.0 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดสงขลา รองลงมาจะประกอบอาชีพการขายส่ง การขายปลีกจำนวน 183,826 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 20 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดสงขลา และอาชีพการทำเหมืองแร่จำนวน 99,094 คน สัดส่วนร้อยละ 11.2 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดสงขลา ตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาการจ้างงานล่าสุดของจังหวัดสงขลาในเดือนสิงหาคม 2560 พบว่า ยังคงขยายตัวต่อเนื่องที่ร้อยละ 2.7 ต่อปี ส่วนอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 2.4 ของกำลังแรงงานรวมของจังหวัดสงขลา หรือคิดเป็นจำนวนผู้ว่างงานทั้งสิ้น 20,992 คน

2.2.5 ด้านอื่น ๆ

จังหวัดสงขลา ได้ถูกจัดตั้งให้เป็นหนึ่งในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระยะแรกตามประกาศคณะกรรมการนโยบายพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ. ที่ 1/2558) โดยถูกตั้งเป้าให้เป็นอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตรและการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ อีกทั้งยังมีศักยภาพและโอกาสในการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจจากหลายปัจจัย อาทิ 1) เป็นจังหวัดศูนย์กลางของภาคใต้ โดยเฉพาะการขนส่ง และการค้าที่ด่านสะเดาและด่านปาดังเบซาร์ ซึ่งเป็นพื้นที่อยู่ใกล้ท่าเรือปีนังและท่าเรือกลางของมาเลเซีย และเชื่อมโยงการรถไฟระหว่างไทย-มาเลเซียผ่านทางปาดังเบซาร์มีฐานการผลิตในพื้นที่ เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา อาหารทะเล และอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น 2) เป็นพื้นที่ภายใต้โครงการความร่วมมือเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (IMT-GT) ซึ่งจะช่วยสนับสนุนกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ให้ขยายออกสู่ประเทศเพื่อนบ้านได้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะโอกาสการพัฒนาเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษร่วมระหว่างสะเดากับบูกิตกายูฮิตัม (มาเลเซีย) เพื่อการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมและบริการ ซึ่งสามารถขยายความร่วมมือทางการค้าการลงทุนต่อเนื่องในแนวทางด่วนเหนือ-ใต้ (North-South Expressway) ในมาเลเซียเข้าสู่พื้นที่ตอนในของมาเลเซีย²

2.3 เศรษฐกิจจังหวัดยะลา

2.3.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดยะลา

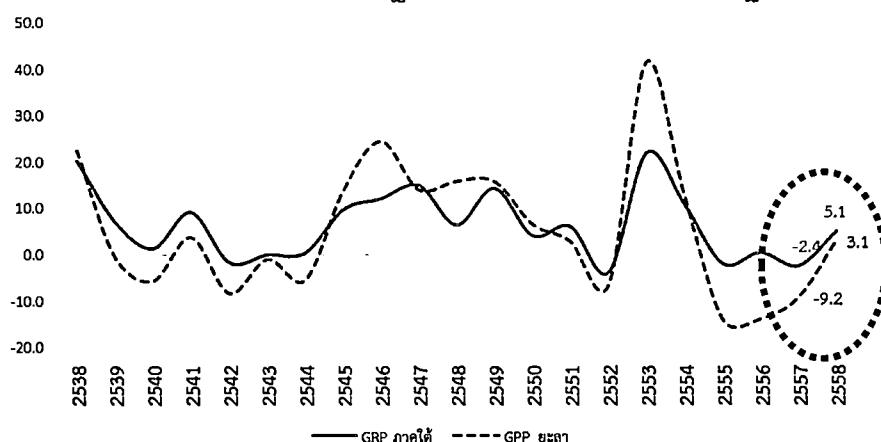
จังหวัดยะลา เป็นจังหวัดที่อยู่ใต้สุดของประเทศไทย และเป็นจังหวัดที่ได้ชื่อว่า “ใต้สุดสยาม เมืองงามชายแดน” โดยมีพื้นที่ประมาณ 4,521 ตารางกิโลเมตร มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 551,911 คน และเป็น 1 ใน 4 จังหวัดของไทยที่ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม โดยคิดเป็นร้อยละ 75.4 ของจำนวนประชากรทั้งหมด รองลงมาเป็นศาสนาพุทธ โดยมีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดสงขลา ปัตตานี นราธิวาส และประเทศมาเลเซีย จุดเด่นของจังหวัดยะลา คือ มีการจัดวางผังเมืองแบบโยธมภูมิที่สวยงามที่สุดในประเทศไทยและได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดความสะอาด 3 ปีซ้อน นอกจากนี้ จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่ติดกับชายแดนประเทศมาเลเซีย ทำให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียนิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดเทศกาลที่สำคัญ ๆ เช่น ปีใหม่ ตรุษจีน สงกรานต์ และฮารีรายอ เป็นต้น

² ที่มา: ข้อมูลธุรกิจเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา กรมพัฒนาเศรษฐกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

2.3.2 ภาพรวมเศรษฐกิจยะลา

เศรษฐกิจจังหวัดยะลา มีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 11 ของภาคใต้ โดยผลิตภัณฑ์มวลรวมในจังหวัด (provincial product : GPP) ณ ราคาปัจจุบัน อยู่ที่ 23,500 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 3.0 ของเศรษฐกิจภาคใต้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเศรษฐกิจจังหวัดยะลา พบว่า ในปี 2558 ขยายตัวที่ร้อยละ 3.1 ต่อปี จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -9.2 ตามการขยายตัวในอัตราเร่งของสาขานอกภาคเกษตร ที่กลับมาขยายตัวที่ร้อยละ 15.7 ต่อปี จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -6.0 โดยเฉพาะสาขาบริหารราชการขยายตัวร้อยละ 144.3 ต่อปี สอดคล้องกับสาขาโรงแรมและภัตตาคารและสาขาอสังหาริมทรัพย์ขยายตัวเช่นกันที่ร้อยละ 16.4 และ 11.7 ต่อปี ตามลำดับ ในขณะที่การผลิตสาขาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมในปี 2558 ยังคงหดตัวร้อยละ -16.1 และร้อยละ -6.0 จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -13.7 และร้อยละ -7.0 ต่อปี ตามลำดับ สำหรับรายได้ของประชากรในจังหวัดยะลาที่วัดจากรายได้ต่อหัว (GPP per Capita) พบว่าในปี 2558 อยู่ที่ 89,875 บาท/คน/ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ที่อยู่ที่ 87,531 บาท/คน/ปี หรือเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 3.2 ต่อปี เป็นอันดับที่ 10 รายได้ประชากรของภาคใต้

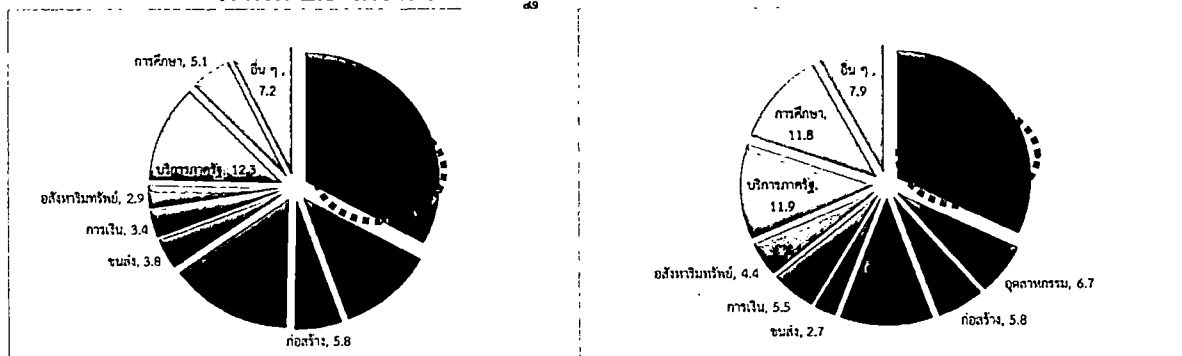
ภาพที่ 2.4 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดยะลาเทียบกับเศรษฐกิจทั้งประเทศ

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำนวณโดยคณะผู้วิจัย

หากพิจารณาโครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดยะลา (ภาพที่ 2.5) พบว่าในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมา โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดยะลา ไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ ในปี 2558 เศรษฐกิจจังหวัดยะลา ยังคงถูกขับเคลื่อนด้วยภาคเกษตรกรรมเป็นหลัก ด้วยสัดส่วนร้อยละ 32.1 ของเศรษฐกิจจังหวัดยะลา ซึ่งในปี 2538 มีสัดส่วนที่ร้อยละ 33.0 ของเศรษฐกิจจังหวัดยะลา ในขณะที่สาขาการศึกษามีความสำคัญต่อเศรษฐกิจยะลามากขึ้น โดยมีสัดส่วนร้อยละ 11.8 ของเศรษฐกิจจังหวัดยะลา จากปี 2538 ที่มีสัดส่วนร้อยละ 5.1 ของเศรษฐกิจจังหวัดยะลา นอกจากนี้ เศรษฐกิจจังหวัดยะลาถูกขับเคลื่อนด้วยสาขาค้าส่งค้าปลีกและสาขาบริหารภาครัฐ ด้วยสัดส่วนร้อยละ 11.3 และร้อยละ 11.9 ของเศรษฐกิจจังหวัดยะลา ตามลำดับ

ภาพที่ 2.5 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดยะลา ปี 2538 และ 2558

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 2.7 ผลผลิตมวลรวมจังหวัดยะลา

	ผลผลิตมวลรวมจังหวัดยะลา (ล้านบาท)			อัตราการขยายตัว (%yoy)		
	2556	2557	2558	2556	2557	2558
ภาคเกษตร	17,685.3	15,254.4	12,792.4	-20.6	-13.7	-16.1
เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้	17,651.8	15,221.3	12,757.2	-20.7	-13.8	-16.2
การประมง	33.5	33.2	35.1	10.0	-1.1	5.9
ภาคนอกเกษตร	24,928.6	23,427.5	27,105.3	-8.4	-6.0	15.7
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	133.0	132.4	174.5	-13.6	-0.5	31.7
อุตสาหกรรม	3,036.5	2,825.1	2,657.0	-11.3	-7.0	-6.0
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	578.1	605.0	582.8	6.9	4.7	-3.7
การก่อสร้าง	1,745.1	1,860.6	2,319.0	8.7	6.6	24.6
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	4,588.7	4,409.9	4,494.4	-17.1	-3.9	1.9
โรงแรมและภัตตาคาร	542.7	546.6	636.4	37.8	0.7	16.4
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	1,167.2	1,136.7	1,058.5	0.7	-2.6	-6.9
ตัวกลางทางการเงิน	1,899.3	2,106.7	2,207.7	10.0	10.9	4.8
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและ บริการทางธุรกิจ	1,824.5	1,564.6	1,748.0	7.1	-14.2	11.7
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ	3,756.8	1,948.0	4,759.8	-30.0	-48.1	144.3
การศึกษา	4,066.8	4,622.4	4,711.4	1.6	13.7	1.9
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	1,155.0	1,278.7	1,392.9	-1.0	10.7	8.9
การให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วน บุคคลอื่นๆ	421.2	376.9	348.4	2.9	-10.5	-7.6
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	13.6	13.7	14.5	-3.6	0.5	5.7
ผลผลิตมวลรวมจังหวัดยะลา	42,613.9	38,681.9	39,897.7	-13.9	-9.2	3.1

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.3.3 สถานการณ์และแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจจังหวัดยะลา ในปี 2559 และ 2560

สถานการณ์เศรษฐกิจจังหวัดยะลาในปี 2559 และในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 พบว่า เศรษฐกิจยังคงขยายตัวในเกณฑ์ดี สะท้อนได้จากเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่ยังขยายตัวได้ดีทั้งภาคอุปสงค์ และภาคอุปทาน โดยเฉพาะภาคบริการที่สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านอุปสงค์ พบว่าการบริโภคสินค้าและบริการขยายตัวดี สะท้อนได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มซึ่งแสดงให้เห็นถึงกิจกรรมการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนในจังหวัดยะลา โดยในปี 2559 พบว่า การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มขยายตัวในเกณฑ์ดีที่ร้อยละ 9.5 ต่อปี จากปี 2558 ที่ขยายตัวที่ร้อยละ 12.4 ต่อปี สอดคล้องกับการบริโภคสินค้าคงทนที่วัดจากการจดทะเบียนใหม่ของรถยนต์นั่งและรถจักรยานยนต์ในปี 2559 อยู่ที่ 1,641 และ 15,444 คัน หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 18.0 และ 9.9 ต่อปี ตามลำดับ การลงทุนภาคเอกชนในหมวดเครื่องมือเครื่องจักร สะท้อนจากรถบรรทุกจดทะเบียนใหม่ในปี 2559 อยู่ที่ 226 คัน คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 21.5 ต่อปี สำหรับแนวโน้มเศรษฐกิจของจังหวัดยะลาในปี 2560 คาดว่าจะขยายตัวต่อเนื่อง สะท้อนได้จากเครื่องชี้เศรษฐกิจล่าสุดในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2560 พบว่า เศรษฐกิจของจังหวัดยะลามีแนวโน้มขยายตัวได้ดี จากการบริโภคภาคเอกชน โดยเฉพาะการบริโภคในหมวดสินค้าคงทน สะท้อนจากยอดจดทะเบียนใหม่รถจักรยานยนต์ที่ขยายตัวในอัตราเร่ง ที่ร้อยละ 44.5 ต่อปี สอดคล้องกับการลงทุนภาคเอกชน โดยเฉพาะยอดจดทะเบียน

ใหม่ร้อยละที่ขยายตัวในอัตราเร่งเช่นเดียวกันที่ร้อยละ 62.1 ต่อปี ในขณะที่ยอดจดทะเบียนใหม่รถบรรทุกขยายตัวได้เล็กน้อยที่ร้อยละ 2.3 ต่อปี

2) ด้านอุปทาน สะท้อนได้จากภาคการท่องเที่ยวในปี 2559 พบว่าภาคการท่องเที่ยวยังเป็นปัจจัยสนับสนุนเศรษฐกิจของจังหวัดได้อย่างต่อเนื่อง สะท้อนได้จากรายได้จากการเยี่ยมเยือนอยู่ที่ 2,904 ล้านบาท ทั้งนี้ จากข้อมูลล่าสุดในช่วง 8 แรกของปี 2560 พบว่า รายได้จากการเยี่ยมเยือนของจังหวัดยะลาอยู่ที่ 2,051 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 10.1 ต่อปี ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่มาจากรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนที่เป็นชาวต่างชาติเป็นหลัก โดยสร้างรายได้ให้กับจังหวัด 1,740 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 8.9 ต่อปี ส่วนรายได้จากผู้เยี่ยมเยือนที่เป็นชาวไทยมีรายได้อยู่ที่ 310.8 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 8.7 ต่อปี

3) ด้านการค้าขายแดน จากข้อมูลด้านจังหวัดยะลาผ่านด่านศุลกากรเบตง พบว่า ในปี 2559 มูลค่าการค้ารวม 2,780.06 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 2,642.26 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 5.2 ต่อปี แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก 2,675.31 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 2,535.92 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 5.5 จากปี 2558 และมูลค่าการนำเข้ามีมูลค่า 104.75 ล้านบาท ลดลงจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 106.34 ล้านบาท หรือหดตัวร้อยละ -1.5 ต่อปี โดยสินค้าส่งออกสำคัญที่ผ่านชายแดนยะลา ได้แก่ ยางธรรมชาติ และผลิตภัณฑ์จากยางพาราแปรรูป ในขณะที่สินค้านำเข้าสำคัญที่ผ่านชายแดนยะลา ได้แก่ ไม้แปรรูป ทั้งนี้ ในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 มูลค่าการค้ารวมที่ 2,807.37 ล้านบาท แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออกที่ 2,722.78 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ 63.1 ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 84.59 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันจากปีก่อนที่ร้อยละ 21.9 โดยในปี 2560 สินค้าส่งออกสำคัญที่ผ่านชายแดนยะลา ได้แก่ ยางธรรมชาติ ไม้แปรรูป ในขณะที่สินค้านำเข้าสำคัญที่ผ่านชายแดนยะลา ได้แก่ ไม้แปรรูป

ตารางที่ 2.8 มูลค่าการค้าชายแดนจังหวัดยะลารวมปี 2557 และ 2559

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	2557				2558				2559					
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	% YoY	นำเข้า	% YoY	ดุลการค้า
สงขลา	501,218.36	270,904.29	230,314.07	40,590.23	480,047.48	246,733.31	233,314.17	13,419.14	492,862.86	254,016.46	2.95	238,846.40	2.37	15,170.06
นราธิวาส	3,106.14	1,069.33	2,036.81	-967.48	3,249.40	1,126.60	2,122.81	-996.21	4,736.98	1,406.88	24.88	3,330.10	56.87	-1,923.22
ยะลา	3,533.69	3,356.42	177.27	3,179.15	2,642.26	2,535.92	106.34	2,429.58	2,780.06	2,675.31	5.50	104.75	-1.50	2,570.56
สตูล	230.10	95.05	135.05	-40.00	313.00	148.71	164.29	-15.58	1,004.80	165.68	11.41	839.12	410.76	-673.44
ปัตตานี	0.54	0.45	0.09	0.36	2.60	0.00	2.60	-2.60	35.16	0.00	N/A	35.16	1,252.31	-35.16
อื่นๆ	74.55	74.55	0.00	74.55	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	N/A	0.00	N/A	0.00
รวม	508,163.37	275,500.09	232,663.28	42,836.80	486,254.76	250,544.54	235,710.22	14,834.32	501,419.87	258,264.33	3.08	243,155.54	3.16	15,108.79

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าต่างประเทศ

ตารางที่ 2.9 มูลค่าการค้าขายแดนจังหวัดยะลารวมปี 2558 -2560

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	2558				2559				2560 (มกราคม-สิงหาคม)					
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	% YoY	นำเข้า	% YoY	ดุลการค้า
สงขลา	480,047.48	246,733.31	233,314.17	13,419.14	492,862.86	254,016.46	238,846.40	15,170.06	365,741.71	206,652.07	26.30	159,089.64	1.09	47,562.43
นราธิวาส	3,249.40	1,126.60	2,122.81	-996.21	4,736.97	1,406.88	3,330.10	-1,923.22	3,038.64	848.45	50.21	2,190.19	21.95	-1,341.74
ยะลา	2,642.26	2,535.92	106.34	2,429.58	2,780.06	2,675.31	104.75	2,570.56	2,807.37	2,722.78	63.08	84.59	21.87	2,638.19
สตูล	313.00	148.71	164.29	-15.58	1,004.80	165.68	839.12	-673.44	1,180.89	501.97	437.84	678.92	257.68	-176.95
ปัตตานี	2.60	0.00	2.60	-2.60	35.16	0.00	35.16	-35.16	224.18	110.69	N/A	113.49	822.68	-2.80
อื่นๆ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	61.31	61.20	N/A	0.11	N/A	61.09
รวม	486,254.76	250,544.54	235,710.22	14,834.32	501,419.87	258,264.33	243,155.54	15,108.79	373,054.09	210,897.16	27.08	162,156.93	1.71	48,740.23

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าต่างประเทศ

2.3.4 สถานการณ์ด้านแรงงาน

สถานการณ์ด้านแรงงานของจังหวัดยะลาในไตรมาส 2 ปี 2560 พบว่า จังหวัดยะลามีกำลังแรงงานรวมอยู่ 231,185 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 4.6 ของกำลังแรงงานรวมของภาคใต้ โดยแรงงานส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมงเป็นหลัก โดยมีจำนวนผู้ทำงานทั้งสิ้น 150,994 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 65.3 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดยะลา ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดยะลาที่พึ่งพาภาคเกษตรเป็นสำคัญ รองลงมาจะประกอบอาชีพการขายส่ง การขายปลีกจำนวน 33,286 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.4 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดยะลา และประกอบอาชีพในสาขาโรงแรมและภัตตาคารจำนวน 8,625 คน สัดส่วนร้อยละ 3.7 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดยะลา ตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาการจ้างงานล่าสุดของจังหวัดยะลาในเดือนสิงหาคม 2560 พบว่า ขยายตัวที่ร้อยละ 2.1 ต่อปี ส่วนอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.0 ของกำลังแรงงานรวมจังหวัดยะลา หรือคิดเป็นจำนวนผู้ว่างงานทั้งสิ้น 2,831 คน

ตารางที่ 2.10 จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดยะลาแบ่งตามรายสาขาการผลิต

สาขา/จังหวัด	เกษตรกรรม		การทำเหมืองแร่	การผลิต	การไฟฟ้า		การจัดการน้ำ	การก่อสร้าง	การขายส่ง	การขายปลีก	ที่เก็บสินค้า	กิจกรรมและอาหาร	ข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร	กิจการทางการเงินและการประกันภัย
	รวม	การป่าไม้และการประมง			ก๊าซและไอน้ำ	น้ำบาดาล								
ทั่วราชอาณาจักร	37,538,342	11,643,596	68,811	6,149,969	130,953	105,950	2,275,982	6,428,939	1,211,130	2,687,674	189,599	494,457		
ภาคใต้	5,061,089	2,148,421	19,305	389,757	9,894	11,030	274,815	880,775	108,929	419,678	11,339	37,087		
สงขลา	880,977	281,504	7,818	99,094	510	-	39,050	183,826	33,493	78,832	426	7,996		
สตูล	146,724	77,270	-	9,755	1,087	489	6,001	22,058	1,198	8,960	176	1,642		
ปัตตานี	292,884	93,934	396	33,602	518	1,305	19,522	47,161	6,044	21,977	1,158	1,356		
ยะลา	231,185	150,994	-	8,017	480	253	6,567	33,286	700	8,625	494	843		
นราธิวาส	319,093	145,448	429	18,389	548	1,375	25,839	45,234	2,356	20,368	606	1,099		

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.4 เศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส

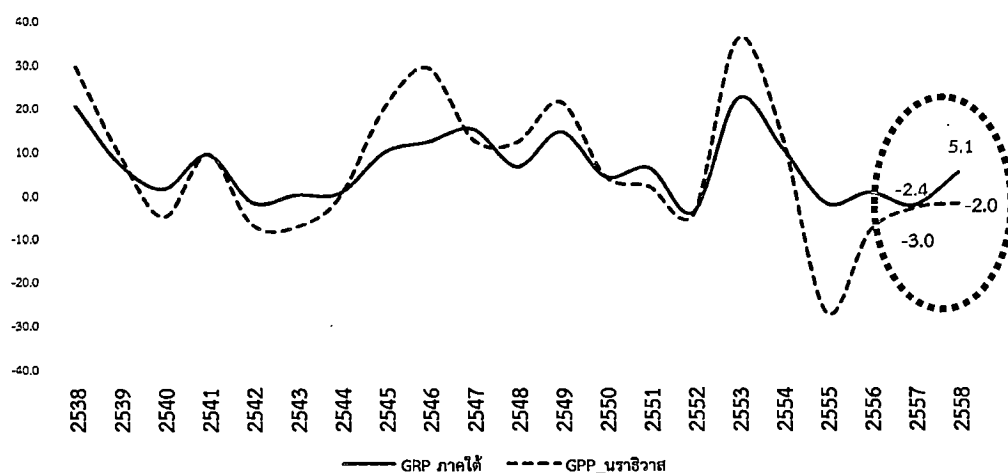
2.4.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดนราธิวาส

จังหวัดนราธิวาส เป็นจังหวัดชายแดนใต้สุดของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลตะวันออกของแหลมมลายู ห่างจากกรุงเทพฯ ทางรถยนต์ประมาณ 1,149 กิโลเมตร โดยมีเนื้อที่ประมาณ 4,475.43 ตารางกิโลเมตร เป็นอันดับที่ 49 ของประเทศไทย มีจำนวนประชากร 774,799 คน เป็นอันดับที่ 31 ของประเทศไทย โดยประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลามและประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก นอกจากนี้ จังหวัดนราธิวาสได้ถูกกำหนดเป็นพื้นที่เฉพาะเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 2 โดยมีการกำหนดบทบาทหลักให้เป็นเขตவேย์เมืองการค้าและการท่องเที่ยวชายแดนที่มีกิจกรรมเป็นศูนย์กลางทางด้านอุตสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตร อุตสาหกรรมฮาลาล และศูนย์โลจิสติกส์รองรับการขนส่งสินค้า สงขลา – นราธิวาส – มาเลเซีย (รัฐกลันตัน) เพื่อเป็นประตูสู่อาเซียน

2.4.2 ภาพรวมเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส

เศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส มีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 10 ของภาคใต้ ด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมในจังหวัด (Provincial Product : GPP) ณ ราคาปัจจุบัน อยู่ที่ 37,678 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 3.1 ของเศรษฐกิจภาคใต้ นอกจากนี้เมื่อพิจารณาเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส พบว่าในปี 2558 หดตัวร้อยละ -2.0 ต่อปี จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -3.0 ตามการปรับตัวลดลงของสาขาเกษตรกรรมเป็นสำคัญ ซึ่งหดตัวร้อยละ -21.3 จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -7.1 เนื่องจากผลผลิตและราคาสินค้าเกษตรที่ปรับตัวลดลงต่อเนื่อง โดยเฉพาะราคายางพารา ส่งผลให้เศรษฐกิจด้านค้าปลีกค้าส่งหดตัวเช่นกันที่ร้อยละ -1.5 จากปี 2557 ที่ขยายตัวร้อยละ 0.6 อย่างไรก็ตาม สาขาการผลิตอื่น ๆ ยังคงขยายตัวได้ดี อาทิ สาขาบริหารภาครัฐ ขยายตัวร้อยละ 70.9 สอดคล้องกับสาขาโรงแรมและภัตตาคาร และสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคม ขยายตัวร้อยละ 17.0 และร้อยละ 12.3 ตามลำดับ สำหรับรายได้ของประชากรในจังหวัดนราธิวาสที่วัดจากรายได้ต่อหัว (GPP per capita) พบว่าในปี 2558 อยู่ที่ 54,922 บาท/คน/ปี ปรับลดลงจากปี 2557 ที่อยู่ที่ 56,299 บาท/คน/ปี หรือหดตัวลงจากปีก่อนร้อยละ -2.4 ต่อปี อยู่ในอันดับที่ 14 ของรายได้ประชากรภาคใต้

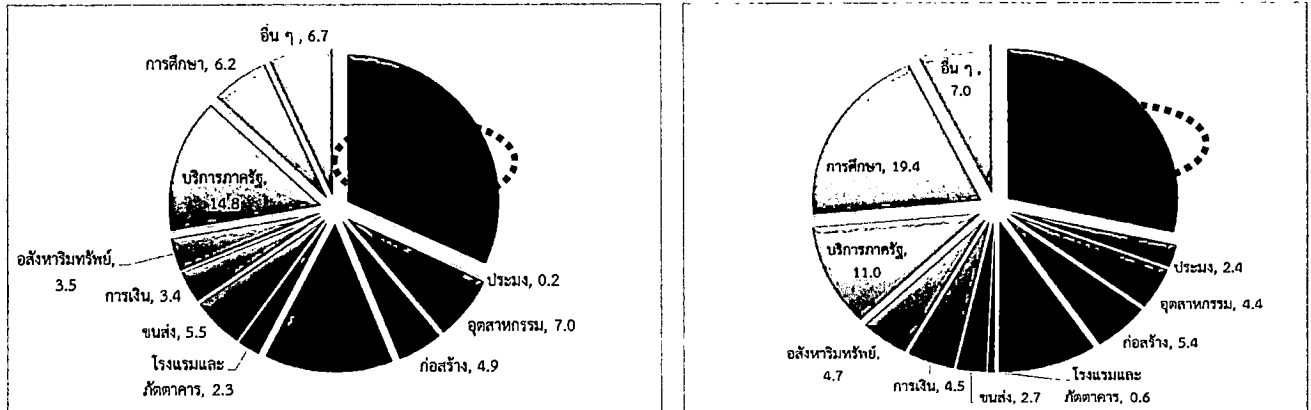
ภาพที่ 2.6 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาสเทียบกับเศรษฐกิจทั้งประเทศ

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

หากพิจารณาโครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส (ภาพที่ 2.7) พบว่าในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมา โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาสไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กล่าวคือ เศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส ยังคงถูกขับเคลื่อนโดยสาขาการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 31.0 ของเศรษฐกิจนราธิวาส ซึ่งในปี 2538 มีสัดส่วนร้อยละ 32.1 ของเศรษฐกิจนราธิวาส รองลงมาสาขาการศึกษา สาขาบริหารภาครัฐ และสาขาค้าส่งค้าปลีก มีสัดส่วนร้อยละ 19.4 ร้อยละ 11.0 และร้อยละ 9.4 ของเศรษฐกิจนราธิวาส ตามลำดับ

ภาพที่ 2.7 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส ปี 2538 และ 2558

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 2.11 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนราธิวาส

	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนราธิวาส (ล้านบาท)			อัตราการขยายตัว (%yoy)		
	2556	2557	2558	2556	2557	2558
ภาคเกษตร	15,967.5	14,826.4	11,672.8	-10.8	-7.1	-21.3
เกษตรกรรม การสัตว์และการป่าไม้	15,016.3	13,859.7	10,782.4	-11.4	-7.7	-22.2
การประมง	951.2	966.7	890.4	0.3	1.6	-7.9
ภาคนอกเกษตร	23,680.9	23,632.6	26,005.2	-6.8	-0.2	10.0
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	161.6	172.6	184.9	1.2	6.8	7.1
อุตสาหกรรม	1,628.2	1,758.1	1,659.2	-32.9	8.0	-5.6
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	470.4	498.3	487.6	9.6	5.9	-2.2
การก่อสร้าง	1,677.6	1,615.8	2,021.8	-0.3	-3.7	25.1
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	3,559.4	3,580.2	3,524.8	-15.3	0.6	-1.5
โรงแรมและภัตตาคาร	186.3	194.1	227.1	-2.4	4.2	17.0
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	883.0	921.8	1,035.6	-9.8	4.4	12.3
ตัวกลางทางการเงิน	1,320.0	1,546.8	1,703.7	5.2	17.2	10.1
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและบริการทางธุรกิจ	2,017.1	1,684.7	1,756.4	23.4	-16.5	4.3
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	3,697.1	2,415.7	4,127.7	-20.8	-34.7	70.9
รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ						
การศึกษา	6,386.8	7,423.7	7,315.7	3.0	16.2	-1.5
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	1,002.8	1,124.4	1,232.2	7.0	12.1	9.6
การให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วน	633.7	639.8	674.4	9.1	1.0	5.4
บุคคลอื่นๆ						
ถูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	56.8	56.6	54.3	3.5	-0.4	-4.0
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดนราธิวาส	39,648.4	38,459.0	37,678.1	-8.4	-3.0	-2.0

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.4.3 สถานการณ์และแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส ในปี 2559 และ 2560

สถานการณ์เศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาส ในปี 2559 และในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 พบว่าเศรษฐกิจปรับตัวดีขึ้นจากปี 2558 สะท้อนได้จากเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่ยังขยายตัวได้ดีทั้งภาคอุปสงค์และภาคอุปทาน โดยเฉพาะภาคบริการที่สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) **ด้านอุปสงค์** พบว่าการบริโภคสินค้าและบริการขยายตัวดี สะท้อนได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสะท้อนถึงกิจกรรมการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนในจังหวัดนราธิวาส โดยในปี 2559 พบว่า การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มขยายตัวที่ร้อยละ 5.8 ต่อปี สอดคล้องกับการบริโภคสินค้าคงทนของผู้มีรายได้น้อย ที่วัดจากการจดทะเบียนใหม่ของรถจักรยานยนต์ในปี 2559 อยู่ที่ 16,918 คัน หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 12.65 ต่อปี เช่นเดียวกันกับการลงทุนภาคเอกชนในหมวดเครื่องมือเครื่องจักร สะท้อนจากรถปิ๊คอัพจดทะเบียนใหม่ในปี 2559 อยู่ที่ 780 คัน คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 6.0 ต่อปี นอกจากนี้ ยังพบว่าในปี 2559 มีเม็ดเงินในโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ 164 ล้านบาท โดยเป็นการลงทุนในโรงงานประกอบกิจการวัสดุก่อสร้างเป็นสำคัญ ซึ่งจากภาวะเศรษฐกิจจังหวัดนราธิวาสที่ยังขยายตัวได้ดีและส่งผลกระทบต่อให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดขยายตัวต่อเนื่องมาในปี 2560 สะท้อนจากการจดทะเบียนใหม่ของรถต่าง ๆ ในจังหวัดในช่วง 7 เดือนแรกปี 2560 อาทิ รถยนต์นั่ง และรถจักรยานยนต์ ขยายตัวร้อยละ 30.3 และร้อยละ 29.0 ต่อปี ตามลำดับ ในขณะที่เม็ดเงินลงทุนในโรงงานอุตสาหกรรมในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 อยู่ที่ 108.8 ล้านบาท

2) **ด้านอุปทาน** สะท้อนได้จากภาคการท่องเที่ยวในปี 2559 พบว่าขยายตัวจากปี 2558 สะท้อนได้จากรายได้จากการเยี่ยมเยือน อยู่ที่ 2,714 ล้านบาท ในขณะที่ในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2560 รายได้จากท่องเที่ยวของจังหวัดนราธิวาส อยู่ที่ 2,037 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 6.56 แบ่งเป็นรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย 616.6 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 6.2 ต่อปี และรายได้จากการท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 1,422 ล้านบาท ขยายตัว 8.1 ต่อปี³

3) **ด้านการค้าขายแดน** จากข้อมูลด้านจังหวัดนราธิวาส ในปี 2559 มีมูลค่าการค้ารวมอยู่ที่ 4,736.98 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 3,249.40 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 45.8 ต่อปี แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก 1,406.88 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 1,126.60 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 24.9 จากปี 2558 และมูลค่าการนำเข้ามีมูลค่า 3,330.10 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 2,122.81 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 56.9 ต่อปี โดยสินค้าส่งออกสำคัญที่ผ่านชายแดนนราธิวาส ได้แก่ ยางก้อนถ้วย บุหรี่ และปลาทุลงทั้งตัวแช่เย็น ในขณะที่สินค้านำเข้าสำคัญที่ผ่านชายแดนนราธิวาส ได้แก่ ไม้แปรรูป ผลมะพร้าวแก่ปอกเปลือก และหนังโคทั้งตัวหมักเกลือ ในขณะที่ในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 มูลค่าการค้ารวมที่ 3,038.64 ล้านบาท แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออกที่ 848.45 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ 50.2 ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 2,190.19 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันจากปีก่อนที่ร้อยละ 22.0 โดยในปี 2560 สินค้าส่งออกสำคัญที่ผ่านชายแดนนราธิวาส ได้แก่ ปลาสด บุหรี่ และหินแกรนิต ในขณะที่สินค้านำเข้าสำคัญที่ผ่านชายแดนนราธิวาส ได้แก่ ไม้แปรรูป ปลาสดแช่เย็น และมะพร้าวผลแก่ปอกเปลือก

³ ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ตารางที่ 2.12 มูลค่าการค้าขายแดนจังหวัดนราธิวาสรวม ปี 2557-2559

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	2557				2558				2559					
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	% YoY	นำเข้า	% YoY	ดุลการค้า
สงขลา	501,218.36	270,904.29	230,314.07	40,590.23	480,047.48	246,733.31	233,314.17	13,419.14	492,862.86	254,016.46	2.95	238,846.40	2.37	15,170.06
นราธิวาส	3,106.14	1,069.33	2,036.81	-967.48	3,249.40	1,126.60	2,122.81	-996.21	4,736.98	1,406.88	24.88	3,330.10	56.87	-1,923.22
ยะลา	3,533.69	3,356.42	177.27	3,179.15	2,642.26	2,535.92	106.34	2,429.58	2,780.06	2,675.31	5.50	104.75	-1.50	2,570.56
สตูล	230.10	95.05	135.05	-40.00	313.00	148.71	164.29	-15.58	1,004.80	165.68	11.41	839.12	410.76	-673.44
ปัตตานี	0.54	0.45	0.09	0.36	2.60	0.00	2.60	-2.60	35.16	0.00	N/A	35.16	1,252.31	-35.16
อื่นๆ	74.55	74.55	0.00	74.55	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	N/A	0.00	N/A	0.00
รวม	508,163.37	275,500.09	232,663.28	42,836.80	486,254.76	250,544.54	235,710.22	14,834.32	501,419.87	258,264.33	3.08	243,155.54	3.16	15,108.79

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าต่างประเทศ

ตารางที่ 2.13 มูลค่าการค้าขายแดนจังหวัดนราธิวาสรวม ปี 2558-2560

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	2558				2559				2560 (มกราคม-สิงหาคม)					
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	% YoY	นำเข้า	% YoY	ดุลการค้า
สงขลา	480,047.48	246,733.31	233,314.17	13,419.14	492,862.86	254,016.46	238,846.40	15,170.06	365,741.71	206,652.07	26.30	159,089.64	1.09	47,562.43
นราธิวาส	3,249.40	1,126.60	2,122.81	-996.21	4,736.97	1,406.88	3,330.10	-1,923.22	3,038.64	848.45	50.21	2,190.19	21.95	-1,341.74
ยะลา	2,642.26	2,535.92	106.34	2,429.58	2,780.06	2,675.31	104.75	2,570.56	2,807.37	2,722.78	63.08	84.59	21.87	2,638.19
สตูล	313.00	148.71	164.29	-15.58	1,004.80	165.68	839.12	-673.44	1,180.89	501.97	437.84	678.92	257.68	-176.95
ปัตตานี	2.60	0.00	2.60	-2.60	35.16	0.00	35.16	-35.16	224.18	110.69	N/A	113.49	822.68	-2.80
อื่นๆ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	61.31	61.20	N/A	0.11	N/A	61.09
รวม	486,254.76	250,544.54	235,710.22	14,834.32	501,419.87	258,264.33	243,155.54	15,108.79	373,054.09	210,897.16	27.08	162,156.93	1.71	48,740.23

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าต่างประเทศ

2.4.4 สถานการณ์ด้านแรงงาน

สถานการณ์ด้านแรงงานของจังหวัดนราธิวาสในไตรมาส 2 ปี 2560 พบว่า จังหวัดนราธิวาสมีกำลังแรงงานรวมอยู่ 319,093 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 6.3 ของกำลังแรงงานรวมของภาคใต้ โดยแรงงานส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมงเป็นหลัก โดยมีจำนวนผู้ทำงานในสาขานี้ทั้งสิ้น 145,448 คน หรือคิดเป็นสูงถึงสัดส่วนร้อยละ 45.6 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดนราธิวาส ซึ่งสอดคล้องกับโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดนราธิวาสที่พึ่งพาภาคเกษตรเป็นสำคัญ รองลงมาจะประกอบอาชีพการขายส่งการขายปลีกจำนวน 45,234 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 14.2 ของจำนวนผู้มีงานทำในจังหวัดนราธิวาส และอาชีพการก่อสร้างจำนวน 25,839 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 8.1 ของจำนวนผู้มีงานทำในจังหวัดนราธิวาส ตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาการจ้างงานล่าสุดของจังหวัดนราธิวาสในเดือนสิงหาคม 2560 พบว่า การจ้างงานหดตัวอยู่ที่ร้อยละ -3.5 ต่อปี ส่วนอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.8 ของกำลังแรงงานรวมจังหวัดนราธิวาส หรือคิดเป็นจำนวนผู้ว่างงานทั้งสิ้น 5,948 คน

ตารางที่ 2.14 จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดนราธิวาสแบ่งตามรายสาขาการผลิต

สาขา/จังหวัด	เกษตรกรรม			การทำ		การไฟฟ้า	การจัดการ	การ	การขายส่ง	การขนส่ง	กิจกรรม	ข้อมูลข่าวสาร	กิจการทาง
	รวม	การป่าไม้และ	เหมืองแร่	การผลิต	ก๊าซและ	น้ำ	น้ำบาด	ก่อสร้าง	การขายปลีก	ที่เก็บสินค้า	โรงแรม	และการ	การเงินและ
		การประมง	เหมืองหิน		ไอน้ำ	น้ำเสีย					และอาหาร	สื่อสาร	การประกันภัย
ทั่วราชอาณาจักร	37,538,342	11,643,596	68,811	6,149,969	130,953	105,950	2,275,982	6,428,939	1,211,130	2,687,674	189,599	494,457	
ภาคใต้	5,061,089	2,148,421	19,305	389,757	9,894	11,030	274,815	880,775	108,929	419,678	11,339	37,087	
สงขลา	880,977	281,504	7,818	99,094	510	-	39,050	183,826	33,493	78,832	426	7,996	
สตูล	146,724	77,270	-	9,755	1,087	489	6,001	22,058	1,198	8,960	176	1,642	
ปัตตานี	292,884	93,934	396	33,602	518	1,305	19,522	47,161	6,044	21,977	1,158	1,356	
ยะลา	231,185	150,934	-	8,017	480	253	6,567	33,286	700	8,625	494	843	
นราธิวาส	319,093	145,448	429	18,389	548	1,375	25,839	45,234	2,356	20,368	606	1,099	

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.5 เศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี

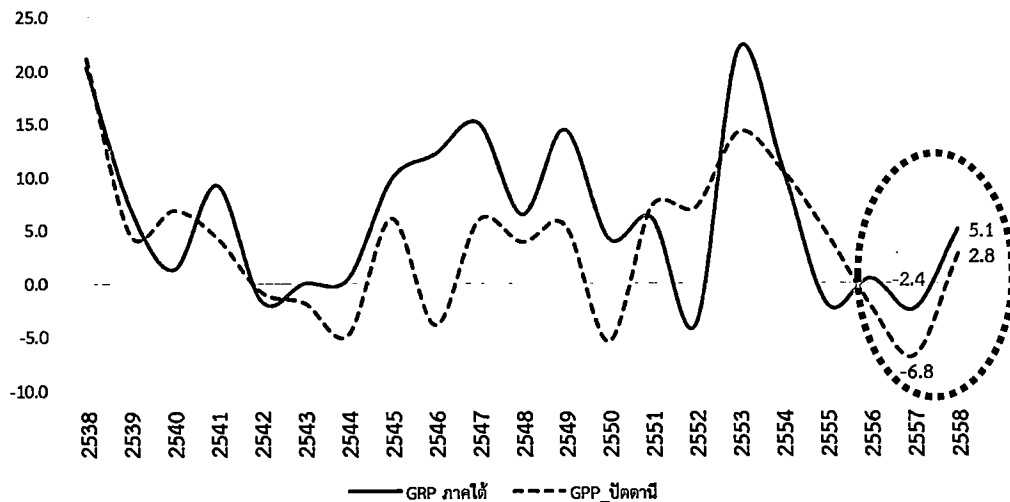
2.5.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดปัตตานี

จังหวัดปัตตานี เป็นจังหวัดหนึ่งของชายแดนภาคใต้ ที่มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 1,055 กิโลเมตร มีขนาดพื้นที่ 1,940.36 ตารางกิโลเมตร เป็นอันดับที่ 68 ของประเทศไทย มีจำนวนประชากรประมาณ 686,186 คน เป็นอันดับที่ 37 โดยประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จังหวัดปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และมีความโดดเด่นในเรื่องประวัติศาสตร์ ศิลปะวัฒนธรรมที่ผสมผสานกันอย่างลงตัวระหว่างชาวพุทธและชาวมุสลิม สะท้อนจากสถาปัตยกรรม เช่น มัสยิดกรือเซะ สุสานเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยว วัดช้างให้ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพื้นที่ธรรมชาติ ทั้งป่าไม้ ภูเขา แม่น้ำและชายหาด ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพที่นอกเหนือจากการเป็นชาวนาชาวสวนแล้ว ยังประกอบอาชีพประมง ก่อให้เกิดผลผลิตอุตสาหกรรมประมงต่อเนื่องภายในจังหวัด

2.5.2 ภาพรวมเศรษฐกิจปัตตานี

เศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี มีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 8 ของภาคใต้ ด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมในจังหวัด (provincial product : GPP) ณ ราคาปัจจุบัน อยู่ที่ 45,801 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณ ร้อยละ 3.8 ของเศรษฐกิจภาคใต้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาพัฒนาการเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี พบว่า ส่วนใหญ่จะขยายตัวต่ำกว่าอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคใต้ แต่มีลักษณะการเคลื่อนไหวไปในทิศทางเดียวกันกับเศรษฐกิจภาคใต้ ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่คล้ายคลึงกัน ทั้งนี้ ในส่วนของการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดปัตตานี พบว่า โดยในปี 2558 เศรษฐกิจปัตตานี ขยายตัวที่ร้อยละ 2.8 ต่อปี จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -6.8 ตามการขยายตัวในเกือบทุกสาขาการผลิต โดยเฉพาะในหมวดสำคัญ อาทิ สาขาบริหารภาครัฐที่ขยายตัวร้อยละ 29.2 สาขาค้าส่งค้าปลีกและสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม ที่ขยายตัวร้อยละ 10.8 และร้อยละ 8.0 ตามลำดับ ในขณะที่สาขาการเกษตรกรรม และหมวดสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา และแก๊ส เป็นต้น หดตัวร้อยละ -9.1 และร้อยละ -4.9 ตามลำดับ สำหรับรายได้ของประชากรในจังหวัดปัตตานีที่วัดจากรายได้ต่อหัว (GPP per capita) พบว่า ในปี 2558 อยู่ที่ 73,338 บาท/คน/ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ที่อยู่ที่ 71,692 บาท/คน/ปี หรือเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 2.3 ต่อปี เป็นอันดับที่ 12 ของรายได้ประชากรภาคใต้

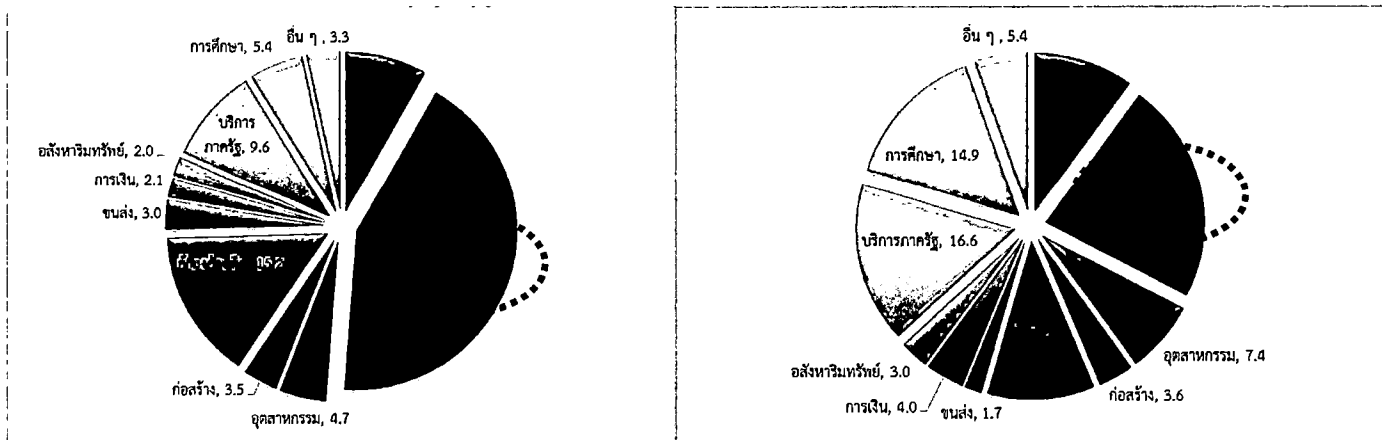
ภาพที่ 2.8 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีเทียบกับเศรษฐกิจทั้งประเทศ

ที่มา : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

หากพิจารณาโครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี (ภาพที่ 2.9) พบว่าในช่วง 20 ปี ที่ผ่านมา โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี ยังคงถูกขับเคลื่อนโดยสาขาการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีสัดส่วนถึงร้อยละ 32.7 ของเศรษฐกิจปัตตานี โดยแบ่งเป็นหมวดเกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ ร้อยละ 10.0 และหมวดประมงร้อยละ 22.7 ของเศรษฐกิจปัตตานี อย่างไรก็ตาม สาขากการเกษตรกรรมเริ่มมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจลดลงเมื่อเทียบกับในปี 2538 ที่มีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 51.2 ของเศรษฐกิจปัตตานี นอกจากนี้ เศรษฐกิจปัตตานียังถูกขับเคลื่อนด้วยสาขาการบริหารภาครัฐ โดยมีสัดส่วนร้อยละ 16.6 ของเศรษฐกิจปัตตานี สาขากการศึกษา และสาขาค้าส่งค้าปลีก มีสัดส่วนร้อยละ 14.9 และ 10.8 ของเศรษฐกิจปัตตานี ตามลำดับ

ภาพที่ 2.9 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี ปี 2538 และ 2558

ที่มา : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 2.15 ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปัตตานี

	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปัตตานี (ล้านบาท)			อัตราการขยายตัว (%yoy)		
	2556	2557	2558	2556	2557	2558
ภาคเกษตร	16,951.3	16,489.0	14,984.9	-1.7	-2.7	-9.1
เกษตรกรรม การสัตว์และการป่าไม้	5,857.6	5,182.8	4,589.3	-4.1	-11.5	-11.5
การประมง	11,093.7	11,306.2	10,395.6	-0.3	1.9	-8.1
ภาคนอกเกษตร	30,847.3	28,082.8	30,816.2	-2.3	-9.0	9.7
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	29.5	27.9	35.9	-10.5	-5.2	28.6
อุตสาหกรรม	5,505.0	3,117.4	3,366.6	-19.5	-43.4	8.0
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	613.0	614.2	584.3	12.7	0.2	-4.9
การก่อสร้าง	1,376.2	1,623.9	1,635.7	5.5	18.0	0.7
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	4,387.5	4,467.7	4,949.9	-7.0	1.8	10.8
โรงแรมและภัตตาคาร	191.0	189.7	230.7	5.7	-0.7	21.6
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	802.9	766.7	790.3	-9.4	-4.5	3.1
ตัวกลางทางการเงิน	1,242.7	1,650.8	1,813.0	-5.8	32.8	9.8
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและ บริการทางธุรกิจ	1,698.1	1,298.6	1,357.1	7.0	-23.5	4.5
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ	7,196.1	5,897.7	7,619.2	5.9	-18.0	29.2
รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ						
การศึกษา	6,368.4	6,904.6	6,806.2	5.9	8.4	-1.4
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	820.6	908.9	998.6	7.3	10.8	9.9
การให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วน บุคคลอื่นๆ	584.8	584.4	598.6	8.0	-0.1	2.4
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	31.2	30.3	30.1	-7.3	-3.0	-0.5
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดปัตตานี	47,798.6	44,571.9	45,801.0	-2.1	-6.8	2.8

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

2.5.3 สถานการณ์และแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี ในปี 2559 และ 2560

สถานการณ์เศรษฐกิจจังหวัดปัตตานี ในปี 2559 และในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 พบว่า เศรษฐกิจยังคงขยายตัวใกล้เคียงกับปี 2558 สะท้อนได้จากเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจที่ยังขยายตัวได้ดี ทั้งภาคอุปสงค์และภาคอุปทาน โดยเฉพาะภาคบริการที่สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านอุปสงค์ พบว่าการบริโภคสินค้าและบริการขยายตัวดี สะท้อนได้จากการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งสะท้อนถึงกิจกรรมการใช้จ่ายของประชาชนในจังหวัดปัตตานี โดยในปี 2559 การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มขยายตัวเล็กน้อยที่ร้อยละ 0.6 ต่อปี สอดคล้องกับการบริโภคสินค้าคงทนของผู้มีรายได้น้อย ที่วัดจากการจดทะเบียนใหม่ของรถจักรยานยนต์ในปี 2559 อยู่ที่ 16,860 คัน หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 17.5 ต่อปี ตามลำดับ เช่นเดียวกันกับการลงทุนภาคเอกชนในหมวดเครื่องมือเครื่องจักร สะท้อนจากรถปิคอัพจดทะเบียนใหม่ในปี 2559 อยู่ที่ 666 คัน คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 2.1 ต่อปี นอกจากนี้ ยังพบว่าในปี 2559 มีเม็ดเงินลงทุนในโรงงานอุตสาหกรรมอยู่ที่ 150 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 39.7 ซึ่งจากภาวะเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีที่ยังขยายตัว ได้ส่งผลต่อเนื่องให้กิจกรรมทางเศรษฐกิจของจังหวัดขยายตัวต่อเนื่องมายังปี 2560 โดยสะท้อนจากการจดทะเบียนใหม่ของรถต่าง ๆ ในจังหวัด ในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 อาทิ รถยนต์นั่ง และรถจักรยานยนต์ ขยายตัวร้อยละ 49.11 และร้อยละ 37.2

ต่อปี ตามลำดับ ในขณะที่เม็ดเงินลงทุนในโรงงานอุตสาหกรรมในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 อยู่ที่ 110.9 ล้านบาท

2) ด้านอุปทาน สะท้อนได้จากภาคการท่องเที่ยวในปี 2559 พบว่าขยายตัวจากปี 2558 สะท้อนได้จากรายได้จากการเยี่ยมชม อยู่ที่ 908.90 ล้านบาท จากปี 2558 ซึ่งอยู่ที่ 861.90 คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 5.49 ต่อปี แบ่งเป็นรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย 900.12 ล้านบาท จากปี 2557 อยู่ที่ 853.43 หรือขยายตัวร้อยละ 5.47 ต่อปี และรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 8.78 ล้านบาท จากปี 2558 อยู่ที่ 8.17 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 7.47 ต่อปี ในขณะที่ในช่วง 8 เดือนแรกปี 2560 รายได้จากนักท่องเที่ยวของจังหวัดปัตตานี อยู่ที่ 670.5 ล้านบาท แบ่งเป็นรายได้ของนักท่องเที่ยวชาวไทย 664.8 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 6.3 ต่อปี และรายได้จากการท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 5.7 ล้านบาท ขยายตัว 11.9 ต่อปี⁴

2.5.4 สถานการณ์ด้านแรงงาน

สถานการณ์ด้านแรงงานของจังหวัดปัตตานีในไตรมาส 2 ปี 2560 พบว่า จังหวัดปัตตานีมีกำลังแรงงานรวมอยู่ 292,884 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 5.8 ของกำลังแรงงานรวมของภาคใต้ โดยแรงงานส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง โดยมีจำนวนผู้ทำงานในสาขานี้ทั้งสิ้น 93,934 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 32.1 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดปัตตานี รองลงมาจะประกอบอาชีพการขนส่งการขายปลีกจำนวน 47,161 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 16.1 ของจำนวนผู้มีงานทำในจังหวัดปัตตานี และอาชีพการผลิตและสาขากิจการโรงแรมและอาหาร จำนวน 33,602 และ 21,997 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11.5 และ 7.5 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดปัตตานี ตามลำดับ ทั้งนี้ หากพิจารณาการจ้างงานล่าสุดของจังหวัดปัตตานีในเดือนสิงหาคม 2560 พบว่า การจ้างงานขยายตัวได้ดีที่ร้อยละ 4.1 ต่อปี ส่วนอัตราการว่างงานของจังหวัดปัตตานีอยู่ที่ร้อยละ 1.9 ของกำลังแรงงานรวมจังหวัดปัตตานี หรือคิดเป็นจำนวนผู้ว่างงานทั้งสิ้น 5,667 คน

ตารางที่ 2.16 จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดปัตตานีแบ่งตามรายสาขาการผลิต

สาขา/จังหวัด	เกษตรกรรม		การทำ	การผลิต	การไฟฟ้า	การจัดการ	การ	การขายส่ง	การขนส่ง	กิจกรรม	ข้อมูลข่าวสาร	กิจการทาง
	รวม	การป่าไม้และ การประมง	เหมืองแร่ เหมืองหิน		ก๊าซและ ไอน้ำ	น้ำ บำบัด น้ำเสีย	ก่อสร้าง	การขายปลีก	ที่เก็บสินค้า	โรงแรม และอาหาร	และการ สื่อสาร	การเงินและ การประกันภัย
ทั่วราชอาณาจักร	37,538,342	11,643,596	68,811	6,149,969	130,953	105,950	2,275,982	6,428,939	1,211,130	2,687,674	189,599	494,457
ภาคใต้	5,061,089	2,148,421	19,305	389,757	9,894	11,030	274,815	880,775	108,929	419,678	11,339	37,087
สงขลา	880,977	281,504	7,818	99,094	510	-	39,050	183,826	33,493	78,832	426	7,996
สตูล	146,724	77,270	-	9,755	1,087	489	6,001	22,058	1,198	8,960	176	1,642
ปัตตานี	292,884	93,934	396	33,602	518	1,305	19,522	47,161	6,044	21,977	1,158	1,356
ยะลา	231,185	150,994	-	8,017	480	253	6,567	33,286	700	8,625	494	843
นราธิวาส	319,093	145,448	429	18,389	548	1,375	25,839	45,234	2,356	20,368	606	1,099

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

⁴ ที่มา: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

2.6 เศรษฐกิจจังหวัดสตูล

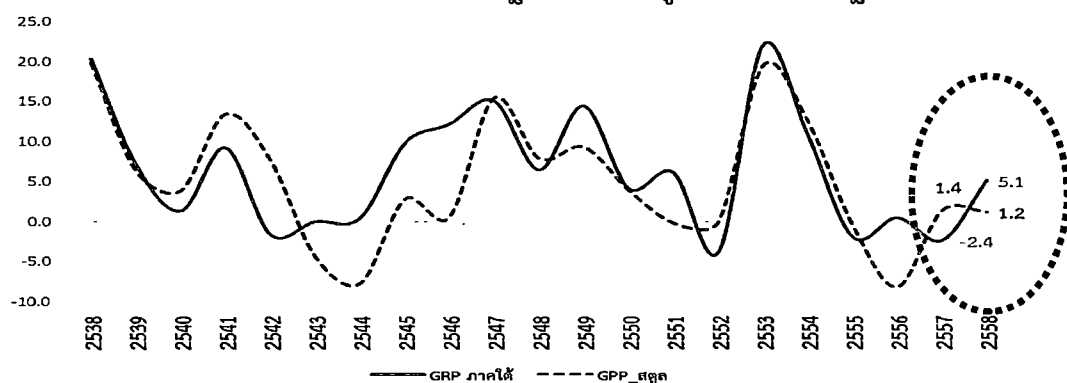
2.6.1 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดสตูล

จังหวัดสตูล เป็นจังหวัดใต้สุดของประเทศไทยด้านฝั่งอันดามัน อยู่ห่างจากกรุงเทพฯ 973 กิโลเมตร โดยมีเนื้อที่ประมาณ 2,807.52 ตารางกิโลเมตร มีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียตลอดแนวชายแดนทางบกยาวประมาณ 56 กิโลเมตร ติดฝั่งทะเลอันดามันมีชายฝั่งทะเลยาวประมาณ 144.8 กิโลเมตร มีจำนวนประชากรประมาณ 317,612 คน โดยประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม นอกจากนี้ จังหวัดสตูล มีจุดเด่นโดยมีที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลอันดามันและมีแนวชายฝั่งทะเลที่อุดมสมบูรณ์ด้วยสัตว์น้ำ ธรรมชาติป่าเขาที่สมบูรณ์ ทำให้ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยเฉพาะการทำประมง

2.6.2 ภาพรวมเศรษฐกิจจังหวัดสตูล

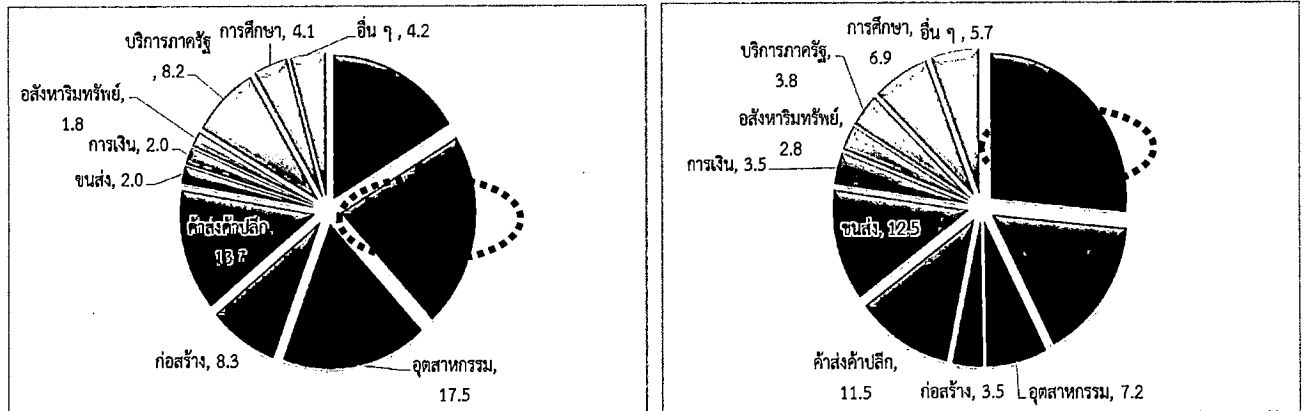
เศรษฐกิจจังหวัดสตูล มีขนาดเศรษฐกิจเป็นอันดับที่ 13 ของภาคใต้ ด้วยผลิตภัณฑ์มวลรวมในจังหวัด (provincial product : GPP) ณ ราคาปัจจุบัน อยู่ที่ 22,282 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 2.9 ของเศรษฐกิจภาคใต้ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาเศรษฐกิจจังหวัดสตูล พบว่าในปี 2558 ขยายตัวร้อยละ 1.2 ต่อปี จากปี 2557 ซึ่งขยายตัวที่ร้อยละ 1.4 ตามการขยายตัวของสาขาผลิตสำคัญ อาทิ สาขาขนส่งสื่อสารโทรคมนาคมขยายตัวที่ร้อยละ 23.0 ต่อปี สาขาโรงแรมและภัตตาคารที่ขยายตัวในอัตราเร่งที่ร้อยละ 24.4 ต่อปี จากปี 2557 ที่ขยายตัวร้อยละ 32.9 และ 2.6 ตามลำดับ โดยมีเหตุผลจากการเพิ่มขึ้นของภาคท่องเที่ยว ตามจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นต่อเนื่อง สอดคล้องกับสาขาเศรษฐกิจค้าปลีก ค่าส่งที่ขยายตัวในอัตราเร่งต่อเนื่องเช่นกันที่ร้อยละ 7.3 ต่อปี จากปี 2557 ที่ขยายตัวร้อยละ 2.9 ในขณะที่เศรษฐกิจด้านเกษตรและด้านอุตสาหกรรมในปี 2558 หดตัวที่ร้อยละ -5.8 และร้อยละ -5.6 จากปี 2557 ที่หดตัวร้อยละ -1.4 และร้อยละ -17.7 ต่อปี ตามลำดับ สำหรับรายได้ของประชากรในจังหวัดสตูลที่วัดจากรายได้ต่อหัว (GPP per capita) พบว่าในปี 2558 อยู่ที่ 112,051 บาท/คน/ปี เพิ่มขึ้นจากปี 2557 ที่อยู่ที่ 111,358 บาท หรือเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 0.6 เป็นอันดับที่ 7 ของภาคใต้

ภาพที่ 2.10 อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดสตูลเทียบกับเศรษฐกิจภาคใต้

ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ คำนวณโดยคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 2.11 โครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดสตูล ปี2538 และ 2558

ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ประมวลผลโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 2.17 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสตูล

	ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสตูล (ล้านบาท)			อัตราการขยายตัว (%yoy)		
	2556	2557	2558	2556	2557	2558
ภาคเกษตร	14,343.7	14,147.5	13,323.3	-11.0	-1.4	-5.8
เกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้	9,354.2	8,692.4	8,308.3	-9.8	-7.1	-4.4
การประมง	4,989.5	5,455.2	5,015.0	-13.3	9.3	-8.1
ภาคนอกเกษตร	16,217.9	16,826.7	18,011.8	-5.5	3.8	7.0
การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	152.3	152.2	185.6	-12.1	-0.1	22.0
อุตสาหกรรม	2,919.2	2,403.4	2,268.3	-18.1	-17.7	-5.6
การไฟฟ้า แก๊ส และการประปา	456.3	467.1	438.9	3.1	2.4	-6.0
การก่อสร้าง	1,078.2	1,302.4	1,108.0	-2.7	20.8	-14.9
การขายส่ง การขายปลีก การซ่อมแซมยานยนต์ จักรยานยนต์ ของใช้ส่วนบุคคลและของใช้ในครัวเรือน	3,276.8	3,370.9	3,615.6	-10.6	2.9	7.3
โรงแรมและภัตตาคาร	241.4	247.6	308.1	12.0	2.6	24.4
การขนส่ง สถานที่เก็บสินค้าและการคมนาคม	2,387.3	3,172.9	3,902.0	5.7	32.9	23.0
ตัวกลางทางการเงิน	919.0	1,062.6	1,110.8	16.3	15.6	4.5
บริการด้านอสังหาริมทรัพย์ การให้เช่าและ บริการทางธุรกิจ	940.6	838.8	884.2	19.8	-10.8	5.4
การบริหารราชการและการป้องกันประเทศ รวมทั้งการประกัน สังคมภาคบังคับ	1,215.4	915.5	1,194.3	-22.7	-24.7	30.4
การศึกษา	1,908.5	2,105.5	2,150.8	0.0	10.3	2.2
การบริการด้านสุขภาพและสังคม	489.9	553.6	608.6	5.2	13.0	9.9
การให้บริการด้านชุมชน สังคมและบริการส่วน บุคคลอื่นๆ	211.8	213.2	214.2	6.9	0.7	0.5
ลูกจ้างในครัวเรือนส่วนบุคคล	21.3	21.0	22.3	-6.8	-1.6	6.5
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดสตูล	30,561.6	30,974.2	31,335.1	-8.2	1.4	1.2

ที่มา : สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

หากพิจารณาโครงสร้างเศรษฐกิจจังหวัดสตูล (ภาพที่ 2.11) พบว่าเศรษฐกิจมีการพึ่งพาเศรษฐกิจภาคเกษตรมากขึ้น โดยในปี 2538 ภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 38.2 ของเศรษฐกิจสตูล และกลับเพิ่มสูงขึ้นต่อเนื่อง โดยในปี 2558 ภาคเกษตรมีสัดส่วนร้อยละ 42.5 ของเศรษฐกิจสตูล โดยแบ่งเป็นเกษตรกรรม การล่าสัตว์และการป่าไม้ ร้อยละ 26.5 ของเศรษฐกิจสตูล และการประมงร้อยละ 16.0 ของเศรษฐกิจสตูล นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาในรายละเอียดในสาขาการผลิตอื่น ๆ พบว่า สัดส่วนของเศรษฐกิจจังหวัดสตูลมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก โดยเฉพาะสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม ในปี 2538 มีสัดส่วนร้อยละ 17.5 ของเศรษฐกิจสตูล แต่ปรับตัวลดลงเหลือเพียงร้อยละ 7.2 ในขณะที่สาขาขนส่ง สื่อสาร และโทรคมนาคม กลับขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยในปี 2538 สาขาขนส่ง สื่อสาร และโทรคมนาคม มีสัดส่วนร้อยละ 2.0 ในขณะที่ในปี 2558 มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 12.5 ของเศรษฐกิจสตูล

2.6.3 สถานการณ์และแนวโน้มภาวะเศรษฐกิจจังหวัดสตูล ในปี 2559 และ 2560

สถานการณ์เศรษฐกิจจังหวัดสตูลในปี 2559 พบว่า เศรษฐกิจยังคงขยายตัวใกล้เคียงกับปี 2558 สะท้อนได้จากเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจทั้งภาคอุปสงค์และภาคอุปทาน โดยเฉพาะภาคบริการที่สะท้อนจากจำนวนนักท่องเที่ยว โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) ด้านอุปสงค์ พบว่า การบริโภคสินค้าและบริการซึ่งสะท้อนได้จากการบริโภคสินค้าคงทนของผู้มีรายได้น้อยที่วัดจากยอดการจดทะเบียนใหม่ของรถยนต์นั่งในปี 2559 อยู่ที่ 1,641 คัน ขยายตัวที่ร้อยละ 6.3 ต่อปี ในขณะที่การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มปรับลดลงร้อยละ -5.4 ต่อปี สำหรับการลงทุนภาคเอกชนในหมวดเครื่องมือเครื่องจักรซึ่งสะท้อนจากรถบรรทุกจดทะเบียนใหม่ในปี 2559 ที่ขยายตัวอยู่ที่ร้อยละ 6.1 ต่อปี ขณะที่เม็ดเงินลงทุนในโรงงานอุตสาหกรรมขยายตัวร้อยละ 78.2 ต่อปี ส่วนเศรษฐกิจของจังหวัดสตูลในปี 2560 คาดว่ามีแนวโน้มทรงตัวจากปี 2559 สะท้อนได้จากเครื่องชี้ทางเศรษฐกิจในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2560 พบว่า ยอดการจดทะเบียนใหม่ของรถจักรยานยนต์ ในช่วง 8 เดือนแรกที่ขยายตัวในอัตราเร่งที่ร้อยละ 21.7 ต่อปี แต่การจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มปรับลดลงร้อยละ -9.8 ต่อปี ในขณะที่เครื่องชี้ด้านการลงทุนของภาคเอกชน สะท้อนได้จากยอดจดทะเบียนใหม่ของรถปิคอัพที่ขยายตัวได้ดีที่ร้อยละ 28.6 ต่อปี แต่เม็ดเงินลงทุนในโรงงานอุตสาหกรรมหดตัวร้อยละ -4.0 ต่อปี

2) ด้านอุปทาน พบว่า ภาคการท่องเที่ยวยังคงเป็นตัวขับเคลื่อนที่สร้างรายได้ให้จังหวัดสตูลอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2559 รายได้จากการเยี่ยมเยือนอยู่ที่ 7,556 ล้านบาท และยังคงขยายได้ต่อเนื่องในปี 2560 สะท้อนได้จากรายได้จากการเยี่ยมเยือนในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2560 อยู่ที่ 6,057 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 4.3 ต่อปี โดยเฉพาะรายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ขยายตัวร้อยละ 8.0 ต่อปี ในขณะที่รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยขยายตัวที่ร้อยละ 4.8 ต่อปี ตามลำดับ

3) ด้านการค้าขายแดน จากข้อมูลจากด่านจังหวัดสตูล ในปี 2559 มูลค่าการค้ารวมอยู่ที่ 1,004.80 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 313.0 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 221.0 ต่อปี แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออก 165.68 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 148.71 ล้านบาท หรือคิดเป็นอัตราการขยายตัวที่ร้อยละ 11.4 จากปี 2558 และมูลค่าการนำเข้ามีมูลค่า 839.12 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ที่มีมูลค่า 164.29 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการขยายตัวร้อยละ 410.8 ต่อปี โดยสินค้าส่งออกสำคัญที่ผ่านชายแดนสตูล ได้แก่ วัสดุก่อสร้าง ในขณะที่สินค้านำเข้าสำคัญที่ผ่านชายแดนสตูล ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค ทั้งนี้ ในช่วง 8 เดือนแรกของปี 2560 มูลค่าการค้ารวมที่ 1,180.89 ล้านบาท แบ่งเป็นมูลค่าการส่งออกที่ 501.97 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันปีก่อนที่ร้อยละ 437.8 ในขณะที่มูลค่าการนำเข้าอยู่ที่ 678.92 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากช่วงเดียวกันจากปีก่อนที่ร้อยละ 257.7

ตารางที่ 2.18 มูลค่าการค้าขายแดนจังหวัดสตูลรวม ปี 2557 - 2559

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	2557				2558				2559					
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	% YoY	นำเข้า	% YoY	ดุลการค้า
สงขลา	501,218.36	270,904.29	230,314.07	40,590.23	480,047.48	246,733.31	233,314.17	13,419.14	492,862.86	254,016.46	2.95	238,846.40	2.37	15,170.06
นราธิวาส	3,106.14	1,069.33	2,036.81	-967.48	3,249.40	1,126.60	2,122.81	-996.21	4,736.98	1,406.88	24.88	3,330.10	56.87	-1,923.22
ยะลา	3,533.69	3,356.42	177.27	3,179.15	2,642.26	2,535.92	106.34	2,429.58	2,780.06	2,675.31	5.50	104.75	-1.50	2,570.56
สตูล	230.10	95.05	135.05	-40.00	313.00	148.71	164.29	-15.58	1,004.80	165.68	11.41	839.12	410.76	-673.44
ปัตตานี	0.54	0.45	0.09	0.36	2.60	0.00	2.60	-2.60	35.16	0.00	N/A	35.16	1,252.31	-35.16
อื่นๆ	74.55	74.55	0.00	74.55	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	N/A	0.00	N/A	0.00
รวม	508,163.37	275,500.09	232,663.28	42,836.80	486,254.76	250,544.54	235,710.22	14,834.32	501,419.87	258,264.33	3.08	243,155.54	3.16	15,108.79

ตารางที่ 2.19 มูลค่าการค้าขายแดนจังหวัดสตูลรวม ปี 2558 - 2560

หน่วย : ล้านบาท

จังหวัด	2558				2559				2560 (มกราคม-สิงหาคม)					
	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	นำเข้า	ดุลการค้า	รวม	ส่งออก	% YoY	นำเข้า	% YoY	ดุลการค้า
สงขลา	480,047.48	246,733.31	233,314.17	13,419.14	492,862.86	254,016.46	238,846.40	15,170.06	365,741.71	206,652.07	26.30	159,089.64	1.09	47,562.43
นราธิวาส	3,249.40	1,126.60	2,122.81	-996.21	4,736.97	1,406.88	3,330.10	-1,923.22	3,038.64	848.45	50.21	2,190.19	21.95	-1,341.74
ยะลา	2,642.26	2,535.92	106.34	2,429.58	2,780.06	2,675.31	104.75	2,570.56	2,807.37	2,722.78	63.08	84.59	21.87	2,638.19
สตูล	313.00	148.71	164.29	-15.58	1,004.80	165.68	839.12	-673.44	1,180.89	501.97	437.84	678.92	257.68	-176.95
ปัตตานี	2.60	0.00	2.60	-2.60	35.16	0.00	35.16	-35.16	224.18	110.69	N/A	113.49	822.68	-2.80
อื่นๆ	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	61.31	61.20	N/A	0.11	N/A	61.09
รวม	486,254.76	250,544.54	235,710.22	14,834.32	501,419.87	258,264.33	243,155.54	15,108.79	373,054.09	210,897.16	27.08	162,156.93	1.71	48,740.23

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมการค้าต่างประเทศ

2.6.4 สถานการณ์ด้านแรงงาน

สถานการณ์ด้านแรงงานของจังหวัดสตูลในไตรมาส 2 ปี 2560 พบว่า จังหวัดสตูลมีกำลังแรงงานรวมอยู่ 146,724 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.9 ของกำลังแรงงานรวมของภาคใต้ โดยแรงงานส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพเกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมงเป็นหลัก โดยมีจำนวนผู้ทำงานในสาขานี้ทั้งสิ้น 77,270 คน หรือคิดเป็นสูงถึงสัดส่วนร้อยละ 52.7 ของจำนวนผู้มีงานทำจังหวัดสตูล รองลงมาจะประกอบอาชีพการขายส่งการขายปลีกจำนวน 22,058 คน หรือคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 15.0 ของจำนวนผู้มีงานทำในจังหวัดสตูล และอาชีพการทำผลิตจำนวน 9,755 คน สัดส่วนร้อยละ 6.6 ของจำนวนผู้มีงานทำในจังหวัดสตูล ทั้งนี้ หากพิจารณาการจ้างงานล่าสุดของจังหวัดสตูลในเดือนสิงหาคม 2560 พบว่า หดตัวเล็กน้อยที่ร้อยละ -0.8 ต่อปี ส่วนอัตราการว่างงานอยู่ที่ร้อยละ 1.4 ของกำลังแรงงานรวมในจังหวัดสตูล หรือคิดเป็นจำนวนผู้ว่างงานทั้งสิ้น 2,052 คน

ตารางที่ 2.20 จำนวนผู้มีงานทำจังหวัดสตูลแบ่งตามรายสาขาการผลิต

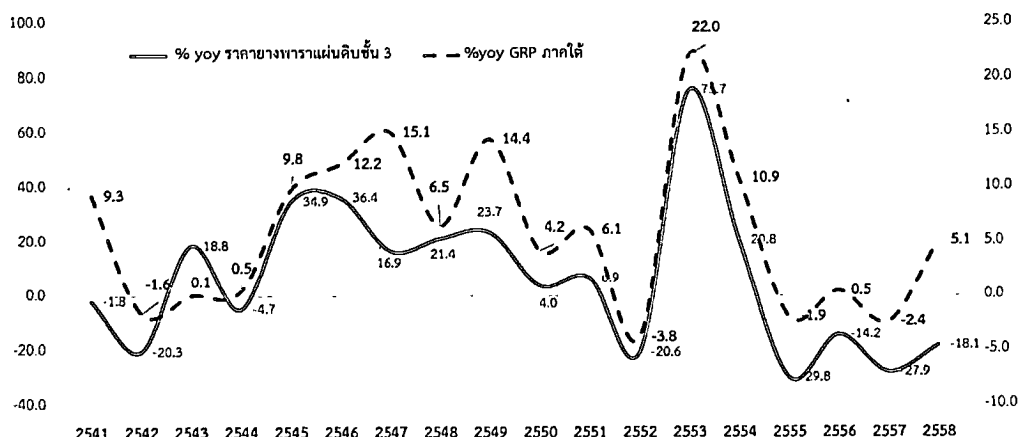
สาขา/จังหวัด	เกษตรกรรม			การทำ		การไฟฟ้า	การจัดหา	การ	การขายส่ง	การขนส่ง	กิจกรรม	ข้อมูลข่าวสาร	กิจการพา
	รวม	การป่าไม้และ	เหมืองแร่	การผลิต	ก๊าซและ	น้ำ	น้ำ	ก่อสร้าง	การขายปลีก	ที่เก็บสินค้า	โรงแรม	และการ	การเงินและ
		การประมง	เหมืองหิน		ไอน้ำ	น้ำเสีย					และอาหาร	สื่อสาร	การประกันภัย
ทั่วราชอาณาจักร	37,538,342	11,643,596	68,811	6,149,969	130,953	105,950		2,275,982	6,428,939	1,211,130	2,687,674	189,599	494,457
ภาคใต้	5,061,089	2,148,421	19,305	389,757	9,894	11,030		274,815	880,775	108,929	419,678	11,339	37,087
สงขลา	880,977	281,504	7,818	99,094	510	-		39,050	183,826	33,493	78,832	426	7,996
สตูล	146,724	77,270	-	9,755	1,087	489		6,001	22,058	1,198	8,960	176	1,642
ปัตตานี	292,884	93,934	396	33,602	518	1,305		19,522	47,161	6,044	21,977	1,158	1,356
ยะลา	231,185	150,994	-	8,017	480	253		6,567	33,286	700	8,625	494	843
นราธิวาส	319,093	145,448	429	18,389	548	1,375		25,839	45,234	2,356	20,368	606	1,099

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ

2.7 ผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้

จากการวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจและโครงสร้างในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ สงขลา นราธิวาส ยะลา ปัตตานี สตูล พบว่า จังหวัดส่วนใหญ่มีการพึ่งพาภาคการผลิตด้านเกษตรกรรมเป็นสำคัญ โดยเฉพาะภาคการเกษตรในหมวดพืชผลจากผลผลิตยางพารา ทำให้อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคใต้ โดยเฉพาะใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงราคายางพาราเป็นสำคัญ ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่า อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคใต้มีความสัมพันธ์กับอัตราการขยายตัวของราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3 สะท้อนจากค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) อยู่ในระดับสูงที่ 0.86 ดังนั้น หากจะประเมินผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจโดยรวมจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในจังหวัด (Gross provincial product : GPP) ทำให้สะท้อนผลกระทบไม่ชัดเจนมากนัก

ภาพที่ 2.12 ความสัมพันธ์ของอัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจภาคใต้กับราคายางพาราแผ่นดิบชั้น 3

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ดังนั้น ทางคณะคณะผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ต่อภาวะเศรษฐกิจที่เป็นเศรษฐกิจนอกภาคเกษตร (Gross provincial product: GPP_Non-Agriculture) เนื่องจากเห็นว่าการก่อเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้แต่ละครั้งได้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของประชาชนและภาคธุรกิจ ส่งผลให้การใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนลดลง รวมถึง

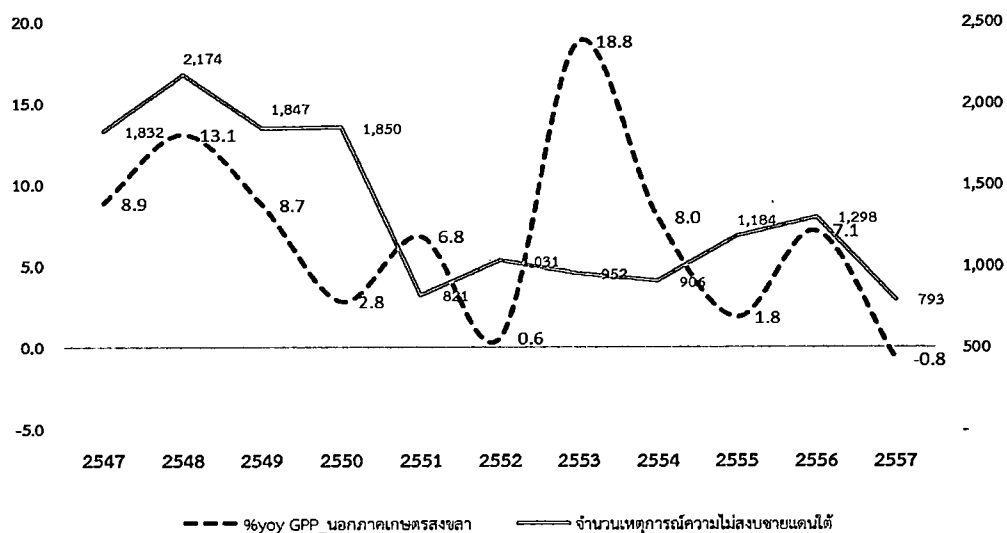
การลงทุนภาคเอกชนภายในพื้นที่ลดลงด้วย เนื่องจากกลุ่มประชาชนและภาคธุรกิจมีความอ่อนไหวต่อเหตุการณ์สถานการณ์ความไม่สงบมากกว่ากลุ่มอื่น ๆ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนเหตุการณ์เหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้กับภาวะเศรษฐกิจที่เป็นเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดชายแดนใต้ ใช้การเปรียบเทียบความสัมพันธ์ (Correlation) โดยไม่สามารถใช้การศึกษาความเป็นเหตุผลซึ่งกันและกัน (Causation) ได้ เนื่องจากข้อจำกัดของข้อมูลจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ ซึ่งไม่มีข้อมูลรายจังหวัด และไม่มีข้อมูลที่ครอบคลุมระยะเวลาที่ยาวเพียงพอ

ทั้งนี้ ผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรในแต่ละจังหวัดมีรายละเอียด ดังนี้

2.7.1 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจสงขลา

ภาพที่ 2.13 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจสงขลา

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้เศรษฐกิจจังหวัดสงขลา (ภาพที่ 2.13) พบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ไม่ค่อยมีผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดสงขลามากนัก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากเหตุการณ์ความรุนแรงของภาคใต้ จะอยู่เพียง 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภोजะนะ อำเภอนาทวี อำเภอบ้าย้อย และอำเภอเทพา เท่านั้น ในขณะที่อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดสงขลามาจากอำเภอหาดใหญ่เป็นสำคัญ

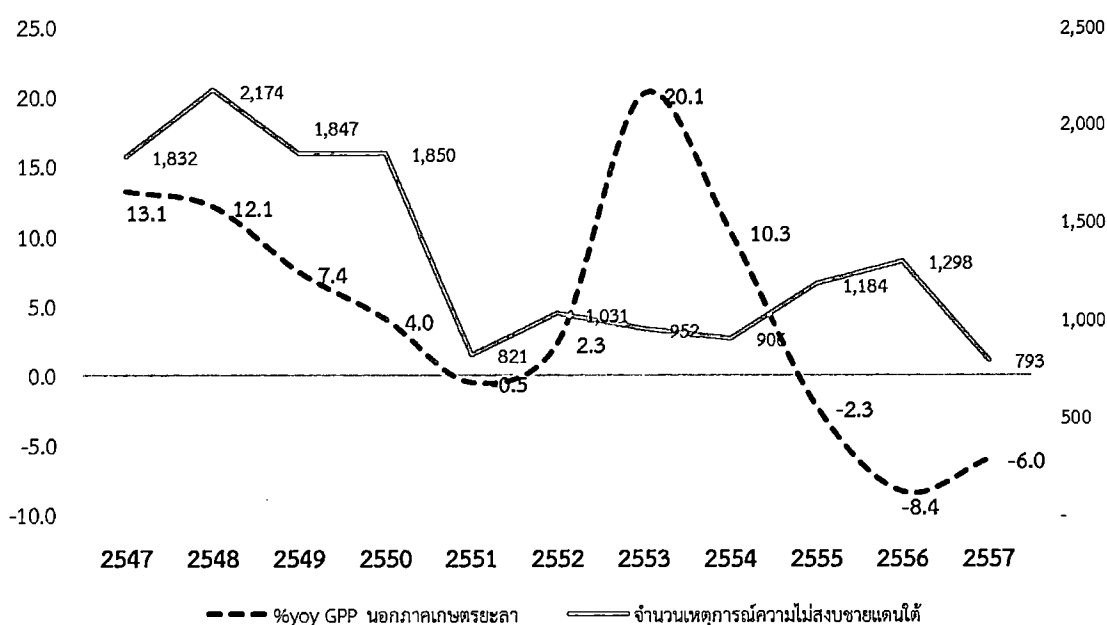
เมื่อพิจารณาในรายละเอียดถึงการขยายตัวของภาวะเศรษฐกิจในสาขาเศรษฐกิจสำคัญ อาทิ สาขาค้าส่งค้าปลีก ซึ่งจะสะท้อนถึงการใช้จ่ายใช้สอยของประชาชนภายในจังหวัด โดยในปี 2547 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มมีเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้ สาขาค้าส่งค้าปลีกขยายตัวที่ร้อยละ 10.8 ต่อเนื่องจากปี 2546 ที่ขยายตัวร้อยละ 7.2 ต่อปี สอดคล้องกับสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม สาขาโรงแรมและภัตตาคาร และสาขการบริหารภาครัฐ ในปี 2547 ที่ขยายตัวร้อยละ 8.9 ร้อยละ 7.9 และร้อยละ 4.0 ต่อปี ตามลำดับ อย่างไรก็ดี ในปี 2548 ซึ่งมีเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้เพิ่มสูงขึ้นกว่าปี 2547 ได้ส่งผลให้สาขาโรงแรมและภัตตาคารปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ -13.5 ต่อปี ในขณะที่สาขาการผลิตอื่น ๆ เช่น สาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม สาขาค้าส่งค้าปลีก หรือสาขการบริหารภาครัฐ ยังคงขยายตัวได้ สำหรับ

ในปี 2552 และปี 2555 ที่มีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนภาคใต้เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า ได้ส่งผลให้เศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดสงขลาชะลอตัวลง มาอยู่ที่ร้อยละ 0.6 และร้อยละ 1.8 ต่อปี ตามการปรับตัวลดลงของสาขาค้าส่งค้าปลีกและสาขาส่งหาริมทรัพย์เป็นสำคัญ นอกจากนี้ ในปี 2551 ที่จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบลดลงได้ส่งผลให้อัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจสงขลาเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน

ทั้งนี้ ถึงแม้ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ไม่ค่อยมีผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดสงขลามากนัก แต่ได้ส่งผลให้การขยายตัวของเศรษฐกิจจะลดลง โดยเฉพาะในสาขาโรงแรมและภัตตาคารจะได้รับผลกระทบจากการเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด

2.7.2 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจยะลา

ภาพที่ 2.14 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจยะลา

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

จังหวัดยะลาเป็นหนึ่งในสามจังหวัดที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นสูงมากอันดับ 2 รองจากจังหวัดนราธิวาส⁵ และเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจจังหวัดยะลาอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรกรรม ซึ่งสะท้อนได้จากจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ส่งผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดยะลาอย่างชัดเจน (ภาพที่ 2.14) ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าในช่วงปี 2547-2557 หากปีใดมีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรกรรมของจังหวัดยะลาปรับตัวลดลง เช่น ในปี 2548 จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวเพิ่มขึ้นจากปี 2547 จาก 1,832 ครั้ง มาอยู่ที่ 2,174 ครั้ง และได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดยะลาขยายตัวในปี 2548 ชะลอตัวลงมาอยู่ที่ร้อยละ 12.1 จากในปี 2547 ที่ขยายตัวร้อยละ 13.1 ต่อปี ซึ่งเกิดจากการหดตัวของสาขาโรงแรมและภัตตาคารที่หดตัวลงร้อยละ -12.4 สอดคล้องกับสาขาการผลิต

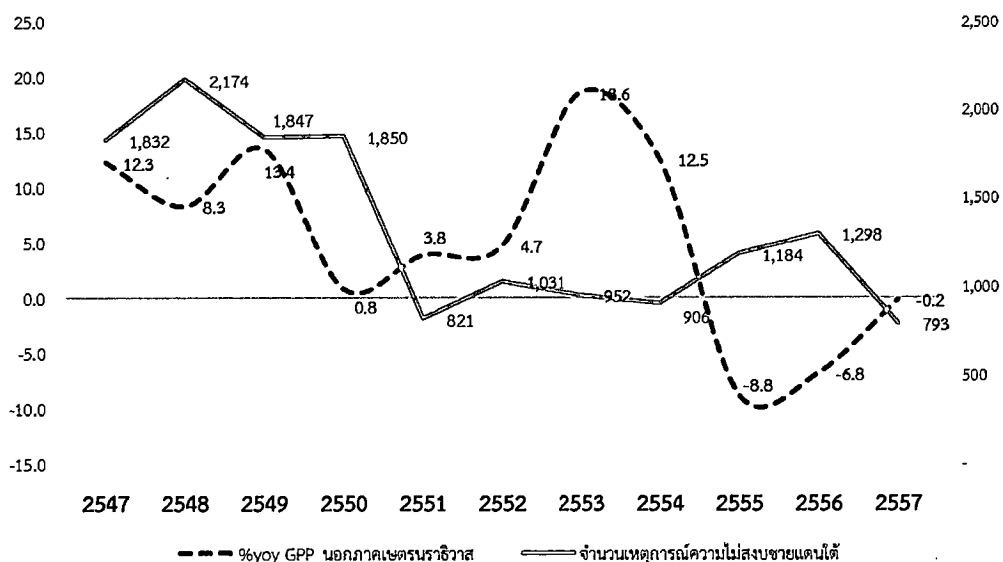
⁵ ที่มา: ศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

ภาคอุตสาหกรรม และสาขาอสังหาริมทรัพย์ที่หดตัวลงเช่นกันที่ร้อยละ -7.4 และร้อยละ -0.93 ต่อปี ตามลำดับ นอกจากนี้ ในปี 2556 จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,184 ครั้ง ในปี 2555 มาอยู่ที่ 1,298 ครั้ง ในปี 2556 ได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดยะลา ในปี 2556 หดตัวมากขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ -8.4 จากในปี 2555 ที่หดตัวร้อยละ -2.3 ต่อปี ซึ่งเกิดจากการหดตัวของสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรมและสาขาค้าส่งค้าปลีก ที่หดตัวร้อยละ -11.3 และร้อยละ -17.2 ต่อปี ตามลำดับ ทั้งนี้ อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดยะลาเพิ่มขึ้นอย่างมากในปี 2553 เนื่องจากราคายางอยู่ในระดับสูงทำให้ประชาชนในจังหวัดยะลามีอำนาจใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้น จึงส่งผลดีต่อเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรเช่นกัน

ทั้งนี้ เหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ส่งผลกระทบต่ออัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดยะลา โดยเฉพาะสาขาโรงแรมและภัตตาคารจะได้รับผลกระทบจากการเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด รองลงมา คือ สาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรมและสาขาอสังหาริมทรัพย์

2.7.3 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจนราธิวาส

ภาพที่ 2.15 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจนราธิวาส

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

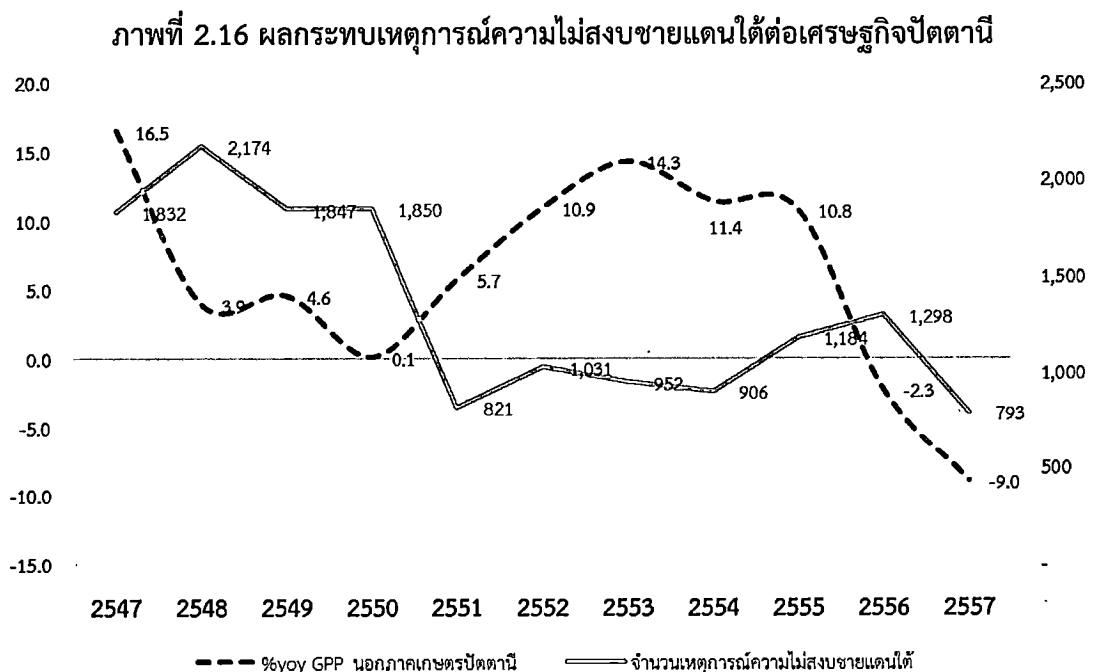
จังหวัดนราธิวาสเป็นจังหวัดที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นสูงมากอันดับ 1 ในบรรดา 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งผลจากการวิเคราะห์พบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดนราธิวาสชัดเจน โดยจากภาพที่ 2.15 จะเห็นได้ว่าในช่วงปี 2547-2557 หากช่วงปีใดมีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรกรรมของจังหวัดนราธิวาสปรับตัวลดลงอย่างเห็นได้ชัด เช่น เมื่อจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,832 ครั้ง ในปี 2547 มาอยู่ที่ 2,174 ครั้ง ในปี 2548 ได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดนราธิวาสในปี 2548 ขยายตัวในอัตราชะลอลงมาอยู่ที่ร้อยละ 8.3 จากในปี 2547 ที่ขยายตัวร้อยละ 12.3 ต่อปี ซึ่งเกิดจากการปรับตัวลดลงของสาขาโรงแรมและภัตตาคารและสาขาส่งสื่อสารและโทรคมนาคมที่หดตัวร้อยละ -24.9 และ ร้อยละ -5.7 ต่อปี ตามลำดับ

นอกจากนี้ เมื่อจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,847 ครั้ง ในปี 2549 มาอยู่ที่ 1,850 ครั้ง ในปี 2550 ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดนราธิวาสขยายตัวในอัตราชะลอลงจากที่ขยายตัวร้อยละ 13.4 ต่อปี ในปี 2549 มาอยู่ที่เพียงร้อยละ 0.8 ต่อปี ในปี 2550 ซึ่งเกิดจากการหดตัวของสาขาโรงแรมและภัตตาคารและสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคม เป็นสำคัญ ที่หดตัวที่ร้อยละ -3.2 และร้อยละ -25.3 ต่อปี ตามลำดับ เช่นเดียวกันกับสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรมและสาขาค้าส่งค้าปลีกที่เคยขยายตัวร้อยละ 27.4 และร้อยละ 22.2 ต่อปี ตามลำดับ ในปี 2549 ผลจากเหตุการณ์ความไม่สงบทำให้ขยายตัวในอัตราชะลอลงเหลือร้อยละ 7.3 และร้อยละ 6.1 ในปี 2550

ในขณะที่ในปี 2553 จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวลดลงจากปี 2552 โดยในปี 2553 จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบอยู่ที่ 952 ครั้ง ลดลงจาก 1,031 ครั้ง ในปี 2552 ซึ่งได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดนราธิวาสขยายตัวในอัตราเร่งขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 18.6 จากปี 2552 ที่ขยายตัวร้อยละ 4.7 ต่อปี ตามการขยายตัวในอัตราเร่งของสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรมและสาขาค้าส่งค้าปลีกซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 18.6 และร้อยละ 33.1 ในปี 2553 จาก ที่ขยายตัวร้อยละ -15.8 และร้อยละ 6.4 ต่อปี ตามลำดับ ในปี 2552

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในชายแดนภาคใต้ที่เพิ่มขึ้นนั้นส่งผลกระทบต่ออัตราการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในจังหวัดนราธิวาสอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในภาคบริการจะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร และสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคม อย่างไรก็ตาม เมื่อจำนวนเหตุการณ์ไม่สงบลดลง สาขาที่ได้รับผลประโยชน์ ได้แก่ สาขาอุตสาหกรรมและสาขาค้าส่งค้าปลีก

2.7.4 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจปัตตานี

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

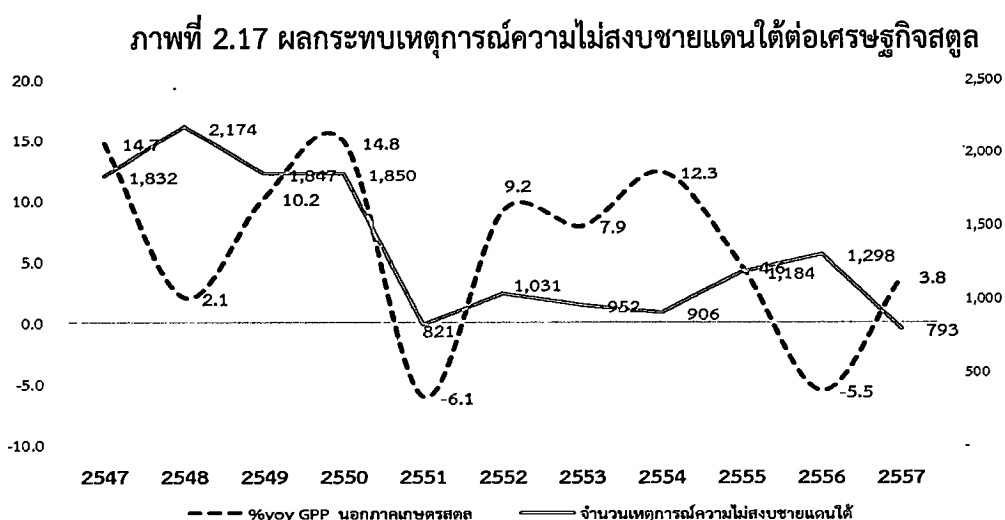
จากการศึกษาผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ต่อเศรษฐกิจจังหวัดปัตตานีพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นได้ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรกรรมของจังหวัดปัตตานีอย่างชัดเจน จากภาพที่ 2.16 จะเห็นได้ว่าในช่วงปี 2547 – 2557 หากช่วงปีใดที่มีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้อัตราการขยายตัวของเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรกรรมของจังหวัดปัตตานีปรับตัวลดลง เช่น เมื่อจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,832 ครั้ง ในปี 2547 มาอยู่ที่ 2,174 ครั้ง ในปี 2548 ได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดปัตตานีในปี 2548 ขยายตัวชะลอลงมาอยู่ที่ร้อยละ 3.9 จากในปี 2547 ที่ขยายตัวร้อยละ 16.5 ต่อปี ซึ่งเกิดจากการปรับตัวลดลงของสาขาโรงแรมและภัตตาคารและสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคม ซึ่งหดตัวร้อยละ -3.0 และร้อยละ -6.5 ต่อปี ตามลำดับ

นอกจากนี้ เมื่อจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,847 ครั้ง ในปี 2549 มาอยู่ที่ 1,850 ครั้ง ในปี 2550 ได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดปัตตานีขยายตัวในอัตราชะลอลงมาอยู่ที่ร้อยละ 0.1 ในปี 2550 จากที่ขยายตัวร้อยละ 4.6 ต่อปี ในปี 2549 ซึ่งเกิดจากการหดตัวของสาขาโรงแรมและภัตตาคารและสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคมเป็นสำคัญ ซึ่งหดตัวที่ร้อยละ -7.8 และร้อยละ -22.9 ต่อปี ตามลำดับ

ในขณะที่เมื่อจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวลดลงจาก 1,031 ครั้ง ในปี 2552 มาอยู่ที่ 952 ครั้ง ในปี 2553 ได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดปัตตานีในปี 2553 ขยายตัวในอัตราเร่งขึ้นมาอยู่ที่ร้อยละ 14.3 จากในปี 2552 ที่ขยายตัวร้อยละ 10.9 ต่อปี ตามการขยายตัวในอัตราเร่งของสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม และสาขาอสังหาริมทรัพย์ที่ขยายตัวร้อยละ 27.9 และร้อยละ 22.3 ในปี 2553 จากที่ขยายตัวร้อยละ 11.5 และร้อยละ 8.1 ต่อปี ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อจำนวนเหตุการณ์ไม่สงบในชายแดนภาคใต้เพิ่มสูงขึ้นได้ส่งผลให้อัตราการเติบโตของเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรในจังหวัดปัตตานีชะลอตัวลง โดยเฉพาะสาขาโรงแรมและภัตตาคาร และสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคมที่มีอัตราการเติบโตต่ำกว่าสาขาอื่น ๆ แสดงให้เห็นว่าได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบอย่างชัดเจน นอกจากนี้ เมื่อจำนวนเหตุการณ์ไม่สงบลดลงสาขาที่ได้รับผลประโยชน์มากกว่าสาขาอื่น ได้แก่ สาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม และสาขาอสังหาริมทรัพย์

2.7.5 ผลกระทบเหตุการณ์ความไม่สงบชายแดนใต้ต่อเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ที่มา: สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและศูนย์เฝ้าระวังสถานการณ์ภาคใต้

สำหรับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ต่อเศรษฐกิจจังหวัดสตูล (ภาพที่ 2.17) พบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ไม่ค่อยมีผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจจังหวัดสตูลมากนัก ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากเหตุความรุนแรงของภาคใต้ไม่ได้เกิดในพื้นที่จังหวัดสตูลโดยตรง แต่ได้ส่งผลกระทบทางอ้อมต่อเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรอยู่บ้าง โดยเมื่อจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,832 ครั้ง ในปี 2547 มาอยู่ที่ 2,174 ครั้ง ในปี 2548 ได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดสตูลขยายตัวในอัตราชะลอลงมาอยู่ที่ร้อยละ 2.1 จากปี 2547 ที่ขยายตัวร้อยละ 14.7 ต่อปี ซึ่งเกิดจากการปรับตัวลดลงในสาขาค้าส่งค้าปลีกและสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคมเป็นสำคัญ โดยขยายตัวร้อยละ 8.5 และร้อยละ -39.3 ต่อปี ในปี 2548 จากที่ขยายตัวร้อยละ 10.1 และ 100.6 ต่อปี ตามลำดับ ในปี 2547

ในขณะที่ เมื่อจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบปรับตัวเพิ่มขึ้นจาก 1,184 ครั้ง ในปี 2555 มาอยู่ที่ 1,298 ครั้ง ในปี 2556 ได้ส่งผลให้อัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจนอกภาคเกษตรของจังหวัดสตูลปรับตัวลดลงมาอยู่ที่ร้อยละ -5.6 ในปี 2556 จากที่ขยายตัวร้อยละ 4.6 ต่อปี ในปี 2555 ซึ่งเกิดจากการหดตัวของสาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม สาขาค้าส่งค้าปลีก และสาขาอสังหาริมทรัพย์ เป็นสำคัญ

ทั้งนี้ จากการศึกษาผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบต่อสถานะเศรษฐกิจของจังหวัดชายแดนภาคใต้ 5 จังหวัด พบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบอย่างชัดเจนต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยภาคบริการจะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร และสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคม รองลงมา คือ สาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม และสาขาอสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่หากจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบลดลงจะทำให้สาขาอุตสาหกรรม สาขาค้าส่งค้าปลีก และสาขาอสังหาริมทรัพย์สามารถฟื้นตัวได้ ซึ่งแตกต่างกับสาขาโรงแรมและภัตตาคาร รวมทั้งสาขาขนส่งสื่อสารและโทรคมนาคม ซึ่งได้รับผลกระทบในระยะยาวและไม่สามารถฟื้นตัวได้ทันทีหากจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบลดลง นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาและสตูลไม่มากนัก ส่วนหนึ่งอาจเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบไม่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสงขลาและสตูลมากนัก

บทที่ 3

มาตรการด้านการเงินการคลังสนับสนุนในจังหวัดชายแดนใต้

จากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่เขตชายแดนภาคใต้ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานะเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ ดังนั้น ภาครัฐจึงได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ ทั้งมาตรการด้านการเงิน มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม และมาตรการด้านการส่งเสริมการลงทุน รวมทั้งโครงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เพื่อส่งเสริมการประกอบธุรกิจในพื้นที่ ส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน ก่อให้เกิดรายได้เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ประชาชนอยู่ในพื้นที่ ป้องกันการย้ายถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่ และส่งเสริมให้นักลงทุนคงดำเนินชีวิตและธุรกิจอยู่ในพื้นที่ที่ประสบปัญหา เพื่อสนับสนุนให้การลงทุนในพื้นที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น บทนี้จะเป็นการสรุปมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐในจังหวัดชายแดนใต้ และเปรียบเทียบมาตรการด้านการเงินการคลัง ในด้านกลุ่มเป้าหมาย ข้อดี และข้อจำกัดของแต่ละนโยบาย

3.1 มาตรการด้านการเงิน

3.1.1 โครงการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อบรรเทาภาระดอกเบี้ยจากยอดสินเชื่อคงค้างและเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการฟื้นฟูกิจการให้ดำเนินการต่อไปได้ รวมทั้งช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงสินเชื่อต้นทุนต่ำเพื่อการลงทุนในการขยายกิจการได้ ซึ่งช่วยเพิ่มศักยภาพในการดำเนินธุรกิจและก่อให้เกิดการจ้างงานในพื้นที่

2) วิธีดำเนินการ ธนาคารออมสินให้กู้ยืมแก่สถาบันการเงิน ทั้งธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่เข้าร่วมโครงการ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยจากสถาบันการเงินในอัตราร้อยละ 0.01 ต่อปี และสถาบันการเงินให้กู้ยืมต่อผู้ประกอบการ โดยคิดดอกเบี้ยจากผู้ประกอบการในอัตราร้อยละ 1.5 ต่อปี วงเงิน 25,000 ล้านบาท และภาครัฐชดเชยให้ธนาคารออมสิน

3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการการผลิต การให้บริการ ค่าส่งและค่าปลีกที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้ โดยมีสถานประกอบการอยู่ในเขต 3 จังหวัดดังกล่าว และมีวงเงินสินเชื่อกับสถาบันการเงินในพื้นที่

4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา ปัตตานี นราธิวาส

5) หน่วยงานดำเนินการ ธนาคารออมสิน

6) ระยะเวลา มกราคม 2544 – ธันวาคม 2565

3.1.2 โครงการพักชำระหนี้ลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)

1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนทางการเงินให้แก่ลูกค้า ธ.ก.ส. ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการประกอบอาชีพและการดำเนินชีวิต รวมทั้งเพื่อให้ลูกค้า ธ.ก.ส. ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีโอกาสนำเงินไปพัฒนาและฟื้นฟูอาชีพในช่วงระยะเวลาพักชำระหนี้

2) วิธีดำเนินการ ธ.ก.ส. พักชำระหนี้ให้กับลูกหนี้ ธ.ก.ส. ใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีหนี้เงินกู้กับ ธ.ก.ส. โดยลูกหนี้ไม่ต้องชำระต้นเงินและดอกเบี้ยในส่วนของต้นเงินที่ไม่เกิน 200,000 บาท เป็นระยะเวลา 3 ปี 3 เดือน วงเงินโครงการ 6,000 ล้านบาท และภาครัฐชดเชยดอกเบี้ยเงินกู้ให้ ธ.ก.ส. ในอัตราร้อยละ MRR-1.5

3) กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทั่วไป เกษตรกร ผู้ประกอบกิจการ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนใต้และลูกหนี้ของ ธ.ก.ส.

4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา ปัตตานี นราธิวาส

5) หน่วยงานดำเนินการ ธ.ก.ส.

6) ระยะเวลา มีนาคม 2544 – ธันวาคม 2563

3.1.3 โครงการสินเชื่อส่งเสริมผู้ประกอบการอาชีพให้บริการรถสาธารณะในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้

1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประกอบการอาชีพให้บริการรถสาธารณะในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ได้รับบริการจากรถสาธารณะมากขึ้น

2) วิธีดำเนินการ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.) ให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการให้บริการรถสาธารณะในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยคิดอัตราดอกเบี้ยคงที่ร้อยละ 1.5 ต่อปี (Flat Rate) หรือคิดเป็น Effective Rate ที่ร้อยละ 2.87 ต่อปี

3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการอาชีพให้บริการรถสาธารณะ

4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

3.1.4 โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำหรับลูกค้ารายย่อย)

1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และเพื่อจูงใจให้ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีการซื้อ สร้าง และซ่อมแซมที่อยู่อาศัยในพื้นที่ไม่ย้ายถิ่นฐานไปที่อื่น ซึ่งจะช่วยให้เกิดกิจกรรมทางเศรษฐกิจในเขต 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้เพิ่มมากขึ้น

2) วิธีดำเนินการ ธนาคารอาคารสงเคราะห์ (ธอส.) สนับสนุนสินเชื่อที่อยู่อาศัย (สำหรับลูกค้ารายย่อย) เพื่อการซื้อ สร้าง หรือซ่อมแซมที่อยู่อาศัย อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3.75 จำกัดเฉพาะ 5 ปีแรกเท่านั้น กรอบวงเงินโครงการไม่เกิน 2,500 ล้านบาท

3) กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทั่วไป

4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา ปัตตานี นราธิวาส

5) หน่วยงานดำเนินการ ธอส.

6) ระยะเวลา มกราคม 2559 – ปัจจุบัน

3.1.5 โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำหรับแฟลตให้เช่า)

1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้และป้องกันการย้ายถิ่นฐาน

2) วิธีดำเนินการ ธอส. สนับสนุนสินเชื่อที่อยู่อาศัย (สำหรับแฟลตให้เช่า) ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ กรอบวงเงินโครงการไม่เกิน 200 ล้านบาท

3) กลุ่มเป้าหมาย ประชาชนทั่วไป

4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา ปัตตานี นราธิวาส

5) หน่วยงานดำเนินการ ธอส.

6) ระยะเวลา มกราคม 2559 – ปัจจุบัน

3.1.6 โครงการยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนและชุมชนในพื้นที่พิเศษ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี 2555-2559 โดยธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย (ธอท.) จำนวน 12 โครงการ วงเงินประมาณ 12,950 ล้านบาท ภายใต้ 4 กลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย

1) โครงการสินเชื่อรากหญ้า

1.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ และสานต่อนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนารายได้และคุณภาพชีวิตของพี่น้องในพื้นที่ ที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อคนต่อปี ให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในชีวิต

1.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่ผู้มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อคนต่อปี โดยธนาคารให้วงเงินสินเชื่อ 5,000 – 50,000 บาทต่อคน คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.0 – 1.5 ต่อเดือน มีระยะเวลาผ่อนชำระ 2 ปี

1.3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการในพื้นที่ที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อคนต่อปี

1.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

1.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

1.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

2) โครงการสินเชื่อหาบเร่ แผงลอยและอาชีพอิสระ

2.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนของพี่น้องประชาชนในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนใต้ และสานต่อนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนารายได้และคุณภาพชีวิตของพี่น้องในพื้นที่ ให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนในการประกอบอาชีพ และมีความมั่นคงในชีวิต

2.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการหาบเร่ แผงลอย และอาชีพอิสระ โดยธนาคารให้วงเงินสินเชื่อ 5,000 – 50,000 บาทต่อคน คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.0 – 1.5 ต่อเดือน มีระยะเวลาผ่อนชำระ 2 ปี

2.3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการหาบเร่ แผงลอยและอาชีพอิสระ

2.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

2.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

2.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

3) โครงการสินเชื่อพัฒนาอาชีพของรัฐ

3.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อต่อยอดโครงการต้นกล้าอาชีพของรัฐบาล สนับสนุนให้ประชาชนได้ประกอบอาชีพและมีรายได้ เปิดโอกาสให้คนจนในระดับรากหญ้าที่ต้องการเงินกู้จำนวนน้อยๆ เพื่อทำธุรกิจในครัวเรือนสามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้ และป้องกันปัญหาเงินกู้ยืมกระบบไปในตัว

3.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่ผู้ทำธุรกิจครัวเรือน โดยธนาคารให้วงเงินสินเชื่อ 5,000 – 50,000 บาทต่อคน คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.0 – 1.5 ต่อเดือน มีระยะเวลาผ่อนชำระ 2 ปี

3.3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ทำธุรกิจครัวเรือน

3.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

3.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

3.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

4) โครงการสินเชื่อแรงงานไทยในมาเลเซีย

4.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นทุนสำหรับการประกอบกิจการของผู้ประกอบการไทยในมาเลเซีย และใช้สำหรับขออนุญาตในการทำงานสำหรับแรงงานไทยในมาเลเซีย

4.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการไทยหรือแรงงานไทยในมาเลเซีย โดยธนาคารให้วงเงินสินเชื่อ 5,000 – 50,000 บาทต่อคน คิดอัตรากำไร ร้อยละ 1.0 – 1.5 ต่อเดือน มีระยะเวลาผ่อนชำระ 2 ปี

4.3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการไทยในมาเลเซียหรือแรงงานไทยในมาเลเซีย

4.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

4.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

4.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

5) โครงการสินเชื่อรีไฟแนนซ์หนี้ในระบบในการประกอบอาชีพ

5.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อลดภาระหนี้สินให้แก่ผู้มีรายได้น้อยและบรรเทาภาระหนี้สินที่เกิดจากการประกอบอาชีพจากการกู้เงินในระบบของผู้ประกอบอาชีพค้าขายและผู้ประกอบการรายย่อย

5.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อเพื่อชำระหนี้ในระบบสำหรับผู้ประกอบอาชีพค้าขายและผู้ประกอบการรายย่อย

5.3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการรายย่อยที่เป็นหนี้ในระบบ

5.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

5.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

5.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

6) โครงการสินเชื่อวิสาหกิจชุมชน

6.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นทุนสำหรับการประกอบกิจการของวิสาหกิจชุมชน ให้มีเงินทุนหมุนเวียนในอัตราดอกเบี้ยต่ำในการประกอบกิจการ

6.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่วิสาหกิจชุมชน โดยธนาคารให้วงเงินสินเชื่อ 5,000 – 50,000 บาทต่อคน คิดอัตรากำไร ร้อยละ 1.0 – 1.5 ต่อเดือน มีระยะเวลาผ่อนชำระ 2 ปี

6.3) กลุ่มเป้าหมาย วิสาหกิจชุมชน

6.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

6.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

6.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

7) โครงการสินเชื่อเครื่องแต่งกายมุสลิม

7.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการรายย่อยและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ให้มีองค์ความรู้และทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายให้มีความร่วมสมัยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และเป็นการสร้างโอกาส และขยายช่องทางการตลาดให้กับผู้ประกอบการรายย่อยและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพิ่มมากยิ่งขึ้น

7.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการเครื่องแต่งกายมุสลิม โดยธนาคารให้วงเงินสินเชื่อ 5,000 – 50,000 บาทต่อคน คิดอัตรากำไร ร้อยละ 1.0 – 1.5 ต่อเดือน มีระยะเวลาผ่อนชำระ 2 ปี

7.3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการเครื่องแต่งกายมุสลิม

7.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

7.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

7.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

8) โครงการสินเชื่ออาหารฮาลาลรายย่อย

8.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการอาหารฮาลาลสำหรับเป็นทุนในการดำเนินธุรกิจและเป็นค่าใช้จ่ายในการขอทำใบอนุญาตการทำงานให้กับแรงงานที่เป็นลูกจ้างในร้านอาหาร

8.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่ผู้ประกอบการอาหารฮาลาล โดยธนาคารให้วงเงินสินเชื่อ 5,000 – 50,000 บาทต่อคน คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1.0 – 1.5 ต่อเดือน มีระยะเวลาผ่อนชำระ 2 ปี

8.3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการอาหารฮาลาล

8.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

8.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

8.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

9) โครงการสินเชื่อเพื่อชำระหนี้ในระบบ

9.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อลดภาระหนี้สินให้แก่ผู้มีรายได้น้อยและบรรเทาภาระหนี้สินจากการกู้เงินนอกระบบของผู้ประกอบอาชีพค้าขายและผู้ประกอบการรายย่อย

9.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่ผู้มีรายได้น้อย 10,000 บาทขึ้นไป เพื่อไถ่ถอนหนี้บัตรเครดิต และ/หรือ สินเชื่อบุคคล จากสถาบันการเงินอื่น ไม่รวมสินเชื่อรถจักรยานยนต์ และสินเชื่อรถยนต์ มีทั้งแบบมีหลักประกัน และไม่มีหลักประกัน ให้บริการกับลูกค้าทุกศาสนา อัตราดอกเบี้ยเริ่มต้นที่ร้อยละ 4.25 ต่อปี วงเงินสินเชื่อ 30,000 – 1,000,000 บาท ระยะเวลาผ่อนชำระไม่เกิน 7 ปี

9.3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ที่เป็นหนี้ในระบบ

9.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

9.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

9.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

10) โครงการสินเชื่อธุรกิจสหกรณ์

10.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อให้ความช่วยเหลือเพิ่มสภาพคล่องทางการเงินแก่สหกรณ์อิสลามให้มีเงินทุนที่เพียงพอเพื่อให้สินเชื่อต่อแก่สมาชิกในชุมชน

10.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่สหกรณ์

10.3) กลุ่มเป้าหมาย สหกรณ์

10.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

10.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

10.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

11) โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาสถานศึกษา

11.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาในพื้นที่

11.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่สถานศึกษา

11.3) กลุ่มเป้าหมาย สถานศึกษา

11.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล

11.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.

11.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

12) โครงการสินเชื่อบุคลากรทางการศึกษา

- 12.1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา
- 12.2) วิธีดำเนินการ ธอท. ให้สินเชื่อแก่บุคลากรทางการศึกษา
- 12.3) กลุ่มเป้าหมาย บุคลากรทางการศึกษา
- 12.4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล
- 12.5) หน่วยงานดำเนินการ ธอท.
- 12.6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2558

3.1.7 มาตรการสนับสนุนจากกองทุนประกันสังคม

- 1) หลักการและวัตถุประสงค์ เพื่อช่วยเหลือผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมให้ได้รับสินเชื่ออัตราดอกเบี้ยผ่อนปรนเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนในการประกอบกิจการ และผู้ประกันตนให้ได้รับสินเชื่อเพื่อการประกอบอาชีพ
- 2) วิธีดำเนินการ สำนักงานประกันสังคมให้สินเชื่อผ่อนปรนให้ผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคม ในวงเงิน 1,000 ล้านบาท โดยให้ผู้ประกอบการกู้เงินในอัตราร้อยละ 5 ต่อปี และผู้ประกันตนกู้ในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี
- 3) กลุ่มเป้าหมาย ผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมและผู้ประกันตน
- 4) พื้นที่เป้าหมาย ยะลา นราธิวาส ปัตตานี สงขลา และสตูล
- 5) หน่วยงานดำเนินการ กองทุนประกันสังคม
- 6) ระยะเวลา กรกฎาคม 2553 – ธันวาคม 2560

3.2 มาตรการด้านการคลัง

3.2.1 มาตรการลดภาษี

- 1) มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล
กรมสรรพากรลดภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จัดเก็บจากกำไรสุทธิร้อยละ 20 เหลือเพียงร้อยละ 3 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2563
- 2) มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
กรมสรรพากรลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ให้สามารถนำเงินได้พึงประเมินมาตรา 40 (7) และ (8) มาคำนวณในอัตราร้อยละ 0.1 ของยอดเงินได้พึงประเมิน โดยสามารถเลือกที่จะไม่นำเงินได้นั้นไปรวมคำนวณภาษีปลายปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2563
- 3) มาตรการลดอัตราภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์
กรมสรรพากรลดอัตราภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ โดยลดอัตราภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่ายสำหรับเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์จากที่ต้องเสียตามบัญชีอัตราภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเหลือร้อยละ 0.1 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2563
- 4) มาตรการลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะจากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการค้าหรือหากำไรในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะ
กรมสรรพากรลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะจากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการค้าหรือหากำไรในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจากร้อยละ 3 เหลือร้อยละ 0.1 สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2563

3.2.2 มาตรการลดค่าธรรมเนียม

1) การลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธินิติกรรม การจดทะเบียนการโอนและการจดทะเบียนการจำนองอสังหาริมทรัพย์และห้องชุดในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ

กระทรวงมหาดไทยลดค่าธรรมเนียม จดทะเบียนสิทธินิติกรรม การจดทะเบียนการโอน และการจดทะเบียนการจำนองอสังหาริมทรัพย์และห้องชุดในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ จากร้อยละ 2 เหลือร้อยละ 0.01 ของราคาประเมินในกรณีการโอน และเหลือร้อยละ 1 ของราคาประเมินแต่ไม่เกิน 200,000 บาท กรณีการจำนองอสังหาริมทรัพย์ สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2563

2) มาตรการลดค่าธรรมเนียมกึ่งหนึ่งเกี่ยวกับการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสาร และค่าธรรมเนียมอื่นๆ

กระทรวงพาณิชย์ลดค่าธรรมเนียมกึ่งหนึ่งเกี่ยวกับการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสาร และค่าธรรมเนียมอื่นๆ สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2563

3.2.3 มาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกัน

สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) ชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกัน โดยการสนับสนุนส่วนต่างของเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้ายในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ ระหว่างร้อยละ 0.3 – ร้อยละ 3 งบประมาณสำหรับมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันปีละ 30 ล้านบาท ระยะเวลา 3 ปี เป็นวงเงินรวมทั้งสิ้น 90 ล้านบาท โดย ศอ.บต. เป็นหน่วยงานบริหารจัดการงบประมาณ สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2563

3.2.4 มาตรการส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) ส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยจะได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นเวลา 3 ปี แต่ไม่เกินร้อยละ 100 ของมูลค่าการลงทุน สำหรับโครงการใหม่จะได้รับการยกเว้นภาษีนิติบุคคลเป็นเวลา 8 ปี สิ้นสุดวันที่ 31 ธันวาคม 2560

ตารางที่ 3.1 เปรียบเทียบมาตรการด้านการเงินการคลังสนับสนุนในจังหวัดชายแดนใต้

ชื่อมาตรการ	ประเภท มาตรการ	กลุ่มเป้าหมาย	หน่วยงาน ดำเนินการ
มาตรการด้านการเงิน			
1. โครงการให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่ผู้ประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการการผลิต การให้บริการ ค่าส่งและค้าปลีก	ธ.ออมสิน
2. โครงการพักชำระหนี้ลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.)	พักชำระหนี้	ประชาชนทั่วไป เกษตรกร ผู้ประกอบ กิจการ	ธ.ก.ส.
3. โครงการสินเชื่อส่งเสริมผู้ประกอบการอาชีพให้บริการรถสาธารณะในพื้นที่ 5 จังหวัด ชายแดนภาคใต้	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการอาชีพให้บริการรถ สาธารณะ	ธอท.
4. โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำหรับ ลูกค้ารายย่อย)	สินเชื่อ	ประชาชนทั่วไป	ธอส.
5. โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัยเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ (สำหรับ แพลตฟอร์มเช่า)	สินเชื่อ	ประชาชนทั่วไป	ธอส.
6. โครงการสินเชื่อรากหญ้า	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการที่มีรายได้ไม่ต่ำกว่า 120,000 บาทต่อคนต่อปี	ธอท.
7. โครงการสินเชื่อหาบเร่ แผงลอยและอาชีพอิสระ	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการอาชีพหาบเร่ แผงลอยและ อาชีพอิสระ	ธอท.

ชื่อมาตรการ	ประเภท มาตรการ	กลุ่มเป้าหมาย	หน่วยงาน ดำเนินการ
8. โครงการสินเชื่อพัฒนาอาชีพของรัฐ	สินเชื่อ	ผู้ทำธุรกิจในครัวเรือน	ธอท.
9. โครงการสินเชื่อแรงงานไทยในมาเลเซีย	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการไทยในมาเลเซียหรือ แรงงานไทยในมาเลเซีย	ธอท.
10. โครงการสินเชื่อรีไฟแนนซ์หนี้ในระบบในการประกอบอาชีพ	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการรายย่อยที่เป็นหนี้นอก ระบบ	ธอท.
11. โครงการสินเชื่อวิสาหกิจชุมชน	สินเชื่อ	วิสาหกิจชุมชน	ธอท.
12. โครงการสินเชื่อเครื่องแต่งกายมุสลิม	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการเครื่องแต่งกายมุสลิม	ธอท.
13. โครงการสินเชื่ออาหารฮาลาลรายย่อย	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการอาหารฮาลาล	ธอท.
14. โครงการสินเชื่อเพื่อชำระหนี้ในระบบ	สินเชื่อ	ผู้ที่เป็นหนี้ในระบบ	ธอท.
15. โครงการสินเชื่อธุรกิจสหกรณ์	สินเชื่อ	สหกรณ์	ธอท.
16. โครงการสินเชื่อเพื่อพัฒนาสถานศึกษา	สินเชื่อ	สถานศึกษา	ธอท.
17. โครงการสินเชื่อบุคลากรทางการศึกษา	สินเชื่อ	บุคลากรทางการศึกษา	ธอท.
18. มาตรการสนับสนุนจากกองทุนประกันสังคม	สินเชื่อ	ผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียน ประกันสังคมและผู้ประกันตน	กองทุน ประกันสังคม
มาตรการด้านการคลัง			
19. มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล	ลดภาษี	ผู้ประกอบการทั่วไป	กรมสรรพากร
20. มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	ลดภาษี	ประชาชนทั่วไป	กรมสรรพากร
21. มาตรการลดอัตราภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์	ลดภาษี	ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการทั่วไป	กรมสรรพากร
22. มาตรการลดอัตราภาษีธุรกิจเฉพาะจากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นการค้าหรือ หากำไรในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะ	ลดภาษี	ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการทั่วไป	กรมสรรพากร

ชื่อมาตรการ	ประเภท มาตรการ	กลุ่มเป้าหมาย	หน่วยงาน ดำเนินการ
23. การลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธินิติกรรม การจดทะเบียนการโอนและการจดทะเบียนการจำนองอสังหาริมทรัพย์และห้องชุดในเขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจ	ลดค่าธรรมเนียม	ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการทั่วไป	กระทรวงมหาดไทย
24. มาตรการลดค่าธรรมเนียมกึ่งหนึ่งเกี่ยวกับการจดทะเบียน การขอตรวจเอกสาร การขอสำเนาเอกสาร และค่าธรรมเนียมอื่น ๆ	ลดค่าธรรมเนียม	ประชาชนทั่วไป/ผู้ประกอบการทั่วไป	กระทรวงพาณิชย์
25. มาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกัน	ชดเชยเบี้ยประกัน	ผู้ประกอบการทั่วไป	คปภ.
26. มาตรการส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	ลดภาษี	ผู้ประกอบการทั่วไป	BOI

บทที่ 4

แนวคิดและทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผล ของนโยบายการเงินการคลัง

บทนี้เป็นการศึกษาแนวคิดและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลัง ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดและกระบวนการในการประเมินผลการดำเนินมาตรการหรือนโยบาย การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวทางในการประเมินผลนโยบายของประเทศต่าง ๆ ในภาพรวม และการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามและนโยบายหรือมาตรการในประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม

4.1 แนวคิดในการประเมินผลการดำเนินมาตรการและนโยบายของภาครัฐ

จากการทบทวนแนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลการดำเนินมาตรการหรือนโยบายของภาครัฐ พบว่า แนวทางการประเมินผลการดำเนินนโยบายหรือมาตรการของรัฐบาลมีแนวทางที่หลากหลายและแตกต่างกันมาก โดยแนวทางส่วนใหญ่เป็นการประเมินประสิทธิภาพและการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐบาล โดยการประเมินประสิทธิภาพและการประเมินประสิทธิผลถือเป็นการพิจารณาความสำเร็จของงาน โครงการ หรือกิจกรรม เช่นเดียวกัน แต่มีกระบวนการประเมินผลที่แตกต่างกัน ดังนี้

การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การประเมินผลว่ามาตรการหรือนโยบายสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่พึงปรารถนาหรือเป็นไปตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ อย่างไร ซึ่งการประเมินประสิทธิผลเป็นการพิจารณาจากผลการนำผลของมาตรการหรือนโยบายที่ได้รับเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของมาตรการหรือนโยบายที่ได้กำหนดไว้

การประเมินประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การประเมินผลสำเร็จของการดำเนินมาตรการหรือนโยบายที่จะพิจารณาในแง่ของเศรษฐศาสตร์ที่มีตัวบ่งชี้ ได้แก่ ความประหยัดหรือคุ้มค่า (เช่น ประหยัดต้นทุน ประหยัดทรัพยากร ประหยัดเวลา) ความทันเวลา และคุณภาพของมาตรการหรือนโยบาย (เช่น Input กระบวนการ และ Output) ดังนั้น การประเมินประสิทธิภาพนั้นจะกระทำได้หลังจากการประเมินประสิทธิผลแล้ว

ทั้งนี้ แนวทางในการประเมินผลอาจเป็นการประเมินผลได้ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่มีระดับความซับซ้อนที่ต่างกันหรือเป็นการประเมินผลการดำเนินนโยบายหรือมาตรการทั้งก่อน (Ex-ante) หรือหลัง (Ex-post) การดำเนินงาน โดยจากรายงานของ European Commission ได้กำหนดแนวทางการประเมินผลนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐไว้ 8 วิธี ได้แก่

- 1) การประเมินผลเชิงคุณภาพของผลกระทบโดยตรงของนโยบายหรือโครงการ (Qualitative description of first order effect)
- 2) การประเมินผลนโยบายหรือมาตรการจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง (Ex-ante evaluation of the policy theory)
- 3) การประเมินผลเชิงคุณภาพของการเข้าถึงของนโยบายหรือมาตรการ (Qualitative evaluation of the reach of the policy)
- 4) การประเมินผลกระทบโดยตรงจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง (Evaluation of the first order effect, based on survey among the assisted)

5) การประเมินผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยการเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ผู้ได้รับและไม่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนโยบายหรือมาตรการ (Evaluation of the first and second order effects, with control group)

6) การประเมินผลกระทบโดยตรงและผลกระทบต่อเศรษฐกิจโดยรวม โดยใช้วิธีทางเศรษฐมิติประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพ (Evaluation of the first and second order effects, based on and econometric model and a variety of qualitative data sources)

7) การประเมินผลโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเชิงปริมาณ เช่น การจัดทำสัดส่วนทางการเงินต่าง ๆ เป็นต้น (Ratio analysis, based on quantitative analyses of secondary data)

8) การประเมินผลโดยคำนึงถึงผลประโยชน์หรือผลประโยชน์โดยรวม (Goal-free program evaluation)

นอกจากนี้ ผู้ประเมินผลนโยบายหรือมาตรการอาจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนในการดำเนินนโยบายหรือมาตรการเพื่อใช้ในการประเมินผลโดยการเปรียบเทียบต้นทุนและผลประโยชน์ได้เช่นกัน

ทั้งนี้ จากแนวทางการประเมินผลทั้ง 8 แนวทางนั้น รายงานของ European Commission ได้ให้ความเห็นว่า การเลือกแนวทางการประเมินผลที่เหมาะสมเพื่อใช้ในการศึกษาวิจัยต้องคำนึงถึงบรรทัดฐาน (Criteria) 13 ข้อ เพื่อให้สามารถคัดเลือกแนวทางการประเมินผลมาตรการและนโยบายที่เหมาะสมที่สุด โดยบรรทัดฐานทั้ง 13 ข้อสามารถสรุปได้ ดังนี้

1) แนวทางการประเมินผลนั้นสามารถวัดผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการในเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพได้หรือไม่ (Whether or not the method will quantify or qualify the effect of policy)

2) แนวทางการประเมินผลนั้นสามารถพิสูจน์ความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างนโยบายหรือมาตรการกับผลลัพธ์ได้หรือไม่ (Whether or not the method can prove the causal relationships between the policy and the effects)

3) แนวทางการประเมินผลนั้นเป็นกลางหรือไม่ (Whether or not the method is objective)

4) แนวทางการประเมินผลนั้นสามารถนำมาปฏิบัติได้จริงหรือไม่ (Whether or not the method is generally applicable)

5) แนวทางการประเมินผลนั้นมีความโปร่งใสหรือไม่ (Whether or not the method is transparent)

6) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนั้นคุ้มค่างับต้นทุนในการประเมินผลหรือไม่ (Whether or not the method is cost effective)

7) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนั้นคุ้มค่างับเวลาที่ต้องใช้ในการประเมินผลหรือไม่ (Whether or not the method is time effective)

8) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนี้สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่และเข้าถึงได้ใช่หรือไม่ (Whether or not the required data for this method are available or can be gathered easily)

9) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวได้คำนึงถึงความสูญเสียทางเศรษฐกิจหรือไม่ (Whether or not the method can take account of deadweight)

10) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนี้ได้คำนึงถึงผลกระทบทางลบต่อภาคเศรษฐกิจหรือไม่ (Whether or not the method can take account of displacement)

11) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนี้ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่ (Whether or not the method can take account of additionality)

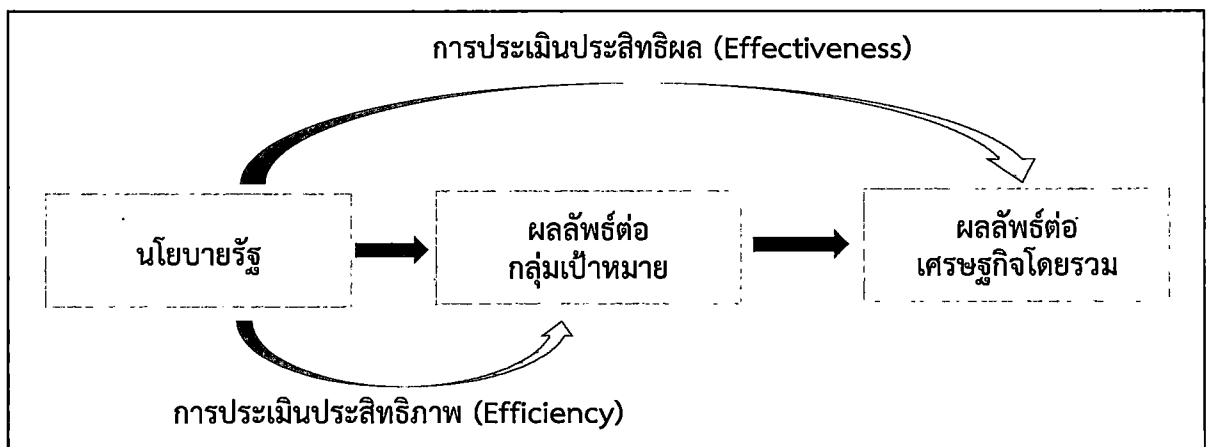
12) แนวทางการประเมินผลดังกล่าวนั้นสามารถประเมินผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อกลุ่มประชากรที่อาจมีคุณสมบัติแตกต่างกัน เช่น กลุ่มอุตสาหกรรม กลุ่มคนที่นับถือศาสนาต่างกัน เป็นต้น ได้หรือไม่ (Whether or not the method can control for different groups with specific background characteristics)

อย่างไรก็ดี แนวทางในการประเมินผลของมาตรการหรือนโยบายนั้น ไม่มีแนวทางที่เป็นมาตรฐานที่สามารถใช้ได้กับทุกมาตรการหรือนโยบาย เนื่องจากมีปัจจัยภายนอกหลายประการที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของมาตรการหรือนโยบายดังกล่าว รวมทั้งมาตรการหรือนโยบายต่าง ๆ นั้น อาจมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน หรืออาจมีระยะเวลาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน โดย Storey (2000) กล่าวว่า การประเมินผลหรือวัดประสิทธิผลของมาตรการภาครัฐนั้นเป็นไปได้ยาก หากมาตรการดังกล่าวไม่มีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและสามารถวัดผลกระทบได้ โดยทั่วไปวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นมีความไม่ชัดเจน หรือถูกกำหนดในลักษณะที่ไม่สามารถวัดผลการดำเนินงานได้ อย่างไรก็ตาม มาตรการช่วยเหลือของรัฐควรถูกกำหนดให้แก้ไขปัญหาใดปัญหาหนึ่งอย่างชัดเจน

ทั้งนี้ จากการศึกษาของ OECD (2004) พบว่า การประเมินผลนโยบายหรือมาตรการส่วนใหญ่เป็นการประเมินประสิทธิผล เนื่องจากในการประเมินประสิทธิภาพในการดำเนินงานนั้น ผู้ประเมินประสิทธิภาพต้องมีส่วนร่วมในการออกแบบและดำเนินนโยบายหรือมาตรการเพื่อให้สามารถวัดผลสัมฤทธิ์ต่อกลุ่มเป้าหมายที่เกิดจากนโยบายหรือมาตรการที่ต้องการประเมินประสิทธิภาพเท่านั้น อีกทั้งการประเมินประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการควรเป็นขั้นตอนหนึ่งในการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ ซึ่งผู้ประเมินประสิทธิภาพควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาและออกแบบมาตรการ เพื่อให้วัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการมีความชัดเจน

4.2 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ

ภาพที่ 4.1 กระบวนการประเมินประสิทธิผลและประสิทธิภาพนโยบายหรือมาตรการ

ที่มา : จัดทำโดยคณะผู้วิจัย

เนื่องจากการประเมินประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นการประเมินผลว่ามาตรการหรือนโยบายสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งจะสะท้อนผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากโครงการหรือมาตรการรัฐต่อเศรษฐกิจโดยรวมได้ แต่ผลการประเมินอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยอื่น ๆ หรือกระบวนการประเมินประสิทธิผล เช่น วิธีการประเมิน ข้อมูลที่ใช้ เป็นต้น (Venetoklis 2000) ดังนั้น การออกแบบกระบวนการประเมินผลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผลการประเมินประสิทธิผลที่จะได้รับ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ

OECD (2004) พบว่า การประเมินประสิทธิผลโดยวิธีการแบบจุลภาค อาทิ การใช้แบบสอบถาม จะให้ผลลัพธ์ที่ดีและสะท้อนความคิดเห็นได้มากกว่าการประเมินผลโดยวิธีการแบบเศรษฐกิจมิติโดยใช้ข้อมูล เศรษฐศาสตร์ในภาพรวม (Aggregate Data) ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิผลโดยใช้หลายวิธีการร่วมกับการใช้ข้อมูลทั้งจากการสำรวจและข้อมูล Aggregate Data จึงมีความสำคัญยิ่งในการประเมินประสิทธิผล ของมาตรการหรือนโยบายของภาครัฐ (Ziegelaar 2004) นอกจากนี้ หากกระบวนการประเมินประสิทธิผล มีการใช้วิธีการและข้อมูลที่หลากหลายในการประเมินประสิทธิผลของโครงการหรือมาตรการรัฐ การออกแบบและวิเคราะห์วิธีการประเมินผลจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญ

ในการนี้ก่อนเริ่มดำเนินการประเมินผลนโยบายหรือมาตรการ ผู้ประเมินผลควรกำหนดคำถามหลัก ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการออกแบบแบบสอบถามในการประเมินผล ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการประเมินผลด้วย โดย Bekkers and Ringeling (2003) ได้เสนอ 4 คำถามหลักที่ผู้ประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐควรคำนึงถึง ได้แก่ 1) นโยบาย หรือมาตรการรัฐนี้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่ (Does it work?) 2) นโยบายหรือมาตรการรัฐนี้ สอดคล้องกับกฎหมายหรือไม่ (Is it allowed?) 3) นโยบายหรือมาตรการรัฐนี้ถูกต้องตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์หรือไม่ (Is it correct?) 4) นโยบายหรือมาตรการรัฐนี้เหมาะสมกับบริบทของประเทศ หรือภูมิภาคหรือไม่ (Is it suitable?)

อีกทั้งรายงานของ The European Commission ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลนโยบายหรือ มาตรการของรัฐบาลของประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการสนับสนุนวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ได้แบ่งกระบวนการประเมินผลนโยบายหรือมาตรการของรัฐออกเป็น 4 ขั้นตอนได้แก่

4.2.1 ขั้นตอนการออกแบบการประเมินผล (Structuring Phase)

ขั้นตอนการออกแบบการประเมินผลเป็นขั้นตอนการกำหนดขอบเขตและวิธีการของการประเมิน ประสิทธิภาพ การกำหนดคำถามที่สำคัญในการประเมินประสิทธิผลของโครงการ เช่น นิยามของผลกระทบ ที่เกิดขึ้นจากโครงการหรือมาตรการ นิยามของประสิทธิผล เป็นต้น การออกแบบแบบสอบถามและ การรวบรวมข้อมูลเศรษฐกิจที่ใช้ในการศึกษา และการออกแบบแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้ ในบางกรณี ผู้ประเมินผลอาจกำหนดให้มีการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการหรือนโยบายเพิ่มเติมเพื่อแยก ผลการประเมินประสิทธิผลออกจากการศึกษาผลกระทบอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการและมาตรการ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลนโยบายหรือมาตรการของรัฐอาจถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในขั้นตอนของ การออกแบบนโยบายหรือมาตรการของรัฐเพื่อให้การดำเนินนโยบายดังกล่าวสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ที่กำหนดไว้และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ แนวทางในการประเมินผลมาตรการหรือนโยบายของภาครัฐ ซึ่งรวมถึงการกำหนดตัวชี้วัด ต่าง ๆ สำหรับประเมินผลของการดำเนินมาตรการหรือนโยบายควรถูกกำหนดก่อนการออกแบบการศึกษา โดยจากประสบการณ์การดำเนินโครงการ Work Through Enterprise ของประเทศเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็น มาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการรายย่อย 28 มาตรการ โดยใช้เงินงบประมาณทั้งสิ้น 48,750 ล้านบาท พบว่า ไม่มีการประเมินประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลของมาตรการดังกล่าวเนื่องจากเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของโครงการนั้นไม่มีความชัดเจน ซึ่ง Algemene Rekenkamer (2001) พบว่า สำนักงานตรวจเงินแผ่นดินของประเทศเนเธอร์แลนด์ ได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับโครงการ Work Through Enterprise ซึ่งจะเห็นได้ว่าการคำนึงถึงการประเมินผลของมาตรการหรือนโยบายถือเป็นขั้นตอนสำคัญ ในการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายในการดำเนินมาตรการหรือนโยบาย ทั้งนี้ ข้อสังเกตในการดำเนิน มาตรการหรือนโยบายสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สรุปหลักเกณฑ์การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายมาตรการหรือนโยบาย

ชัดเจน (Explicit)	ควรกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการหรือนโยบายให้ชัดเจนในข้อเสนอ นโยบาย
ครอบคลุม (Complete)	1) วัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการหรือนโยบายควรมีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับ แนวทางการประเมินประสิทธิผลและการประเมินความสวัสดิภาพของประชาชนด้วย (Welfare) 2) ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มาตรการหรือนโยบายเหล่านั้นจะเข้าไปช่วยเหลือ
ทันเวลา (Timely)	ต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมาตรการให้ชัดเจนก่อนที่จะนำไป ปฏิบัติ
ทดสอบได้ (Testable)	ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ในการดำเนินมาตรการหรือนโยบายให้สามารถประเมิน ประสิทธิผลหรือความสำเร็จของโครงการหรือมาตรการได้ โดยควรมีการกำหนดตัวชี้วัด และเป้าหมายที่ชัดเจน
สอดคล้องกับเป้าประสงค์ (Consistent)	1) ควรกำหนดให้วัตถุประสงค์ของมาตรการหรือนโยบายมีความสอดคล้องกัน และวัตถุประสงค์ดังกล่าวยังต้องสอดคล้องกับนโยบายหรือยุทธศาสตร์ภาพรวม ของประเทศ ทั้งนี้ การกำหนดเป้าหมายอาจกำหนดเป็นเป้าหมายในระยะสั้นและระยะยาว 2) ต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของมาตรการหรือนโยบายให้สอดคล้องกับบริบททางสังคม และเศรษฐกิจของกลุ่มที่ต้องการช่วยเหลือ

4.2.2 ขั้นตอนการเก็บและรวบรวมข้อมูล (Data Collection Phase)

ขั้นตอนนี้เป็นการเก็บข้อมูลตามขอบเขตและวิธีการประเมินประสิทธิผลที่กำหนดไว้ในข้อ 4.2.1 โดยควรออกแบบการเก็บข้อมูลให้ได้ข้อมูลที่เหมาะสมกับคุณลักษณะและบริบทของมาตรการหรือนโยบายที่กำลังจะถูกประเมิน ทั้งนี้ โดยทั่วไปการเก็บข้อมูลอาจแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีข้อเด่นและข้อจำกัดที่แตกต่างกันไป สรุปได้ตามตารางสรุปข้อเด่นและข้อด้อยของวิธีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.2 สรุปข้อเด่นและข้อด้อยของวิธีการเก็บข้อมูลต่าง ๆ

วิธีการ (Methods)	ข้อเด่น (Advantages)	ข้อด้อย (Disadvantages)
ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative)		
การสัมภาษณ์	- สามารถปรับคำถามให้เหมาะสมกับบริบทของกระบวนการ ประสพการณ์ และความรู้ของผู้ถูกสัมภาษณ์ - สามารถเข้าถึงรายละเอียดที่ให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลที่เกิดจากนโยบายหรือมาตรการ (Why Questions)	- ไม่สามารถสัมภาษณ์คนจำนวนมากได้เนื่องจากใช้เวลาและใช้ค่าใช้จ่ายสูง - ไม่สามารถสรุปผลการประเมินจากการสัมภาษณ์ (Generalize) ได้อย่างแน่นอน - ไม่สามารถสรุปผลในเชิงตัวเลขเพื่อใช้ในการออกแบบนโยบายหรือมาตรการได้
กรณีศึกษา	- สามารถศึกษา เรียนรู้ และประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือโครงการที่มีคุณลักษณะหรือหลักการที่คล้ายคลึงกับนโยบายหรือมาตรการที่ต้องการประเมินได้	- ไม่สามารถสรุปผลการประเมินจากการสัมภาษณ์ (Generalize) ได้อย่างแน่นอนเนื่องจากกรณีศึกษาอาจมีบริบทที่แตกต่างจากนโยบายหรือโครงการที่ถูกประเมินผล

วิธีการ (Methods)	ข้อเด่น (Advantages)	ข้อด้อย (Disadvantages)
	อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะในกรณีที่สามารถเก็บข้อมูลที่น่าเชื่อถือในการประเมินผล	
การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Expert Panel)	- สามารถเก็บข้อมูลหรือความเห็นที่เชื่อถือได้ในกรณีที่ไม่สามารถเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary) หรือข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) โดยตรงจากมาตรการหรือนโยบาย - สามารถเก็บข้อมูลหรือความเห็นที่อาจไม่ปรากฏในข้อมูลอย่างเด่นชัด	- แม้ว่าสามารถนำความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แต่ข้อมูลจะขึ้นอยู่กับความเห็นและมุมมองของผู้เชี่ยวชาญเป็นหลัก (Subjective)
ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative)		
รวบรวมข้อมูลภาพรวม (Aggregate Data)	- สามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการได้ โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการ ซึ่งไม่สามารถวัดจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนที่เกี่ยวข้องได้	- อาจไม่เหมาะสมกับการประเมินประสิทธิผลของมาตรการหรือนโยบายเนื่องจากฐานข้อมูลดังกล่าวถูกสร้างขึ้นเพื่อใช้ในวัตถุประสงค์อื่น - ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่แตกต่างกันอาจมีวิธีและแนวทางในการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน
การสำรวจข้อมูล (Questionnaire Survey)	- สามารถเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบจากผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากนโยบายหรือมาตรการที่ถูกประเมิน ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นฐานข้อมูลในการวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติ	- อาจมีปัญหาด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะความเอนเอียงที่เกิดจากการคัดเลือกข้อมูล (Selection Bias) เนื่องจากผู้ที่สนใจตอบแบบสอบถามอาจมีความเห็นด้านบวกหรือลบอย่างชัดเจน (Strong Opinion) ต่อนโยบายหรือมาตรการที่ถูกประเมิน - มีค่าใช้จ่ายสูง

ทั้งนี้ การดำเนินงานในขั้นตอนการเก็บข้อมูลนั้นต้องสอดคล้องกับการดำเนินงานในช่วงกำหนดขอบเขต โดยเฉพาะการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำตัวชี้วัดต่าง ๆ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของมาตรการหรือนโยบาย

4.2.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis Phase)

ขั้นตอนนี้เป็นนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากข้อ 4.2.2 มาวิเคราะห์ตามคำถามที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ก่อนที่จะเริ่มขั้นตอนการประเมินประสิทธิผลของโครงการ ทั้งนี้ สามารถวิเคราะห์ข้อมูลทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณตามประเภทของมูลที่รวบรวมได้ตามข้อ 4.2.2 ดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) จากข้อมูลเชิงคุณภาพของนโยบายหรือมาตรการรัฐ โดยการพิจารณา 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) จุดแข็งหรือข้อได้เปรียบ (Strength) 2) จุดอ่อนหรือข้อเสียเปรียบ (Weakness) 3) โอกาสที่จะดำเนินการได้ (Opportunities) และ 4) อุปสรรคหรือปัจจัยที่คุกคามประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐ โดยหลักการสำคัญของ SWOT ก็คือการวิเคราะห์โดยการสำรวจจากสภาพการณ์ 2 ด้าน คือ สภาพการณ์ภายในและสภาพการณ์ภายนอก ดังนั้น การวิเคราะห์ SWOT จึงเรียกได้ว่าเป็นการวิเคราะห์สภาพการณ์

(Situation Analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์จุดแข็ง-จุดอ่อน เพื่อให้รัฐหรือผู้ประเมินเข้าใจผลประโยชน์และข้อท้าทายที่ชัดเจน และเป็นการวิเคราะห์โอกาส-อุปสรรค ในการดำเนินงานนโยบายหรือมาตรการในบริบทของพื้นที่หรือสภาพแวดล้อมในการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ ซึ่งจะเป็ประโยชน์อย่างมากต่อรัฐและผู้ออกแบบนโยบายในการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย รวมทั้งการกำหนดกลยุทธ์และการดำเนินตามกลยุทธ์สำหรับการดำเนินนโยบายหรือมาตรการในระยะต่อไป

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ อาจแบ่งออกได้เป็น 5 แนวทาง ได้แก่

2.1) การวิเคราะห์ปัจจัยเดียว (Univariate Analysis) เป็นแนวทางการวิเคราะห์และเปรียบเทียบตัวแปรเดียวของกลุ่มประชากรหลายกลุ่ม ซึ่งในกรณีของการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐ อาจเป็นการเปรียบเทียบตัวชี้วัดประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการภาครัฐ

2.2) การวิเคราะห์เชิงสัมพันธ์ (Bivariate Analysis) และการวิเคราะห์พหุตัวแปร (Multivariate Analysis) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการประเมินผลประโยชน์จากนโยบายหรือมาตรการของรัฐและค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการดำเนินงานตามนโยบายหรือมาตรการดังกล่าว

2.3) การวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เป็นแนวทางการวิเคราะห์เพื่อสรุปรายละเอียดของตัวแปรหลายตัว โดยใช้วิธีการลดจำนวนตัวแปร ซึ่งเป็นการศึกษาถึงโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งอาจเป็นผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ และสร้างตัวแปรใหม่เรียกว่า ตัวแปรองค์ประกอบ ซึ่งตัวแปรองค์ประกอบที่สร้างขึ้นนั้นจะเป็นการนำตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันหรือมีความร่วมกันสูงมารวมกันเป็นองค์ประกอบเดียวกัน ซึ่งเหมาะสมกับการวิเคราะห์ผลการสำรวจที่ผู้ประเมินไม่มั่นใจถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ จากแบบสอบถามถึงผลประโยชน์ของนโยบายหรือมาตรการ ทั้งนี้ การวิเคราะห์องค์ประกอบ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.3.1) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจจะใช้ในกรณีที่ผู้ประเมินไม่มีความรู้ หรือมีความรู้้น้อยมากเกี่ยวกับโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อศึกษาโครงสร้างของตัวแปร และลดจำนวนตัวแปรที่มีอยู่เดิมให้มีการรวมกันได้

2.3.2) การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันจะใช้กรณีที่ผู้ประเมินทราบโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร หรือคาดว่าโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปรควรจะเป็นรูปแบบใด หรือคาดว่าตัวแปรใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กันมากและควรอยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน หรือคาดว่าไม่มีตัวแปรใดที่ไม่มีความสัมพันธ์กัน ควรจะอยู่ต่างองค์ประกอบกัน

2.4) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance หรือ ANOVA) เป็นวิธีหนึ่งในการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากรที่สำรวจมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปพร้อมกัน ตัวแปรที่ต้องการเปรียบเทียบอาจเป็นตัวชี้วัดที่วัดของผลประโยชน์หรือประสิทธิผลของโครงการ ซึ่งอาจมีมากกว่าหนึ่งตัวแปรก็ได้ โดยเปรียบกับตัวชี้วัดดังกล่าวระหว่างกลุ่มผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง และกลุ่มผู้ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนอาจแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.4.1) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) เป็นวิธีการทดสอบเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นตัวเดียวกับตัวแปรตามเพียงตัวเดียว โดยที่ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้นอาจมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ (Qualitative Variable) ที่แบ่งออกเป็นระดับหรือประเภทต่าง ๆ

2.4.2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง (Two-way ANOVA) เป็นวิธีทดสอบเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระจำนวนมากกว่าหนึ่งตัว อาทิ การดำเนินนโยบายหรือมาตรการ กับคุณสมบัติของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากนโยบายหรือมาตรการ กับตัวแปรตามซึ่งอาจเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จหรือประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระว่าจะส่งผลอย่างไรกับตัวแปรตาม ตามสมมุติฐานที่การประเมินกำหนดไว้ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทาง นอกจากสามารถศึกษาผลของตัวแปรอิสระสองตัวไปพร้อมกันแล้ว ยังสามารถศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Interaction) ว่าส่งผลต่อตัวแปรตามอย่างไร

2.5 การวิเคราะห์แบบถดถอย (Regression Analysis) เป็นวิธีทางสถิติที่ใช้หาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเชิงปริมาณ เช่น ผลประโยชน์จากนโยบายหรือมาตรการกับตัวชี้วัดประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการ โดยควบคุมปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของนโยบายหรือโครงการ ทั้งนี้ อาจมีการกำหนดให้มีตัวแปรอิสระมากกว่าหนึ่งตัวได้ (Multivariate Regression Analysis) นอกจากนี้ ในการวิเคราะห์การถดถอยจำเป็นต้องมีข้อตกลง (Assumption) ในการวิเคราะห์ซึ่งจำนวนข้อตกลงจะแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับประเภทของตัวแบบ (Model) การถดถอย โดยมีข้อตกลงที่สำคัญ เช่น การแจกแจงแบบปกติของตัวแปรตาม (Normality) ความเป็นอิสระของตัวแปรตาม (Independency) และความแปรปรวนของตัวแปรตามที่คงที่ (Homoscedasticity) เป็นต้น

4.2.4 ขั้นตอนการประมวลผล (Judgement Phase)

ขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลตามหลักเกณฑ์และแบบที่กำหนดไว้ (Pre-specified Criteria) โดยส่วนใหญ่จะเป็นการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดจากโครงการในหลายกรณี เช่น การเปรียบเทียบความเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังนโยบายหรือโครงการของผู้ที่ได้รับประโยชน์ (Before-After Analysis) การเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงและผู้ที่ไม่ได้รับประโยชน์ (Experiment-Control Analysis) ซึ่งอาจอยู่พื้นที่เดียวกันหรือต่างพื้นที่ได้ โดยจากการศึกษาแนวทางประมวลผลของ Jansen (1984) Martin (2001) Venetoklis (2002) และ Henry (2002) ผู้วิจัยได้จัดทำรายชื่อแนวทางการประมวลผลการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของภาครัฐ ที่ผู้ประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการภาครัฐได้เสมอมา

1) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-benefit Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ที่คำนึงถึงต้นทุนของนโยบายหรือมาตรการ โดยมีการวัดต้นทุนทั้งหมด ผลประโยชน์และโทษที่เกิดขึ้นเป็นจำนวนเงิน (Monetary Value) เพื่อเปรียบเทียบว่าต้นทุนการดำเนินการดำเนินนโยบายหรือมาตรการคุ้มค่าต่อผลประโยชน์ที่ได้รับหรือไม่ อย่างไรก็ดี ในกรณีที่ไม่มีอาชญาค่าประเมินจากราคาตลาดได้ อาจใช้ราคาเงา (Shadow prices) จากการกำหนดสมมติฐานต่าง ๆ

2) การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์แบบแยกผู้ได้รับประโยชน์ (Planning Balance Sheet Method)

เป็นการวิเคราะห์ที่คล้ายกับ Cost-benefit Analysis แต่มีการแยกต้นทุนและผลประโยชน์สำหรับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่มเพื่อศึกษาความคุ้มค่าของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกกลุ่ม

3) การวิเคราะห์ต้นทุนและประสิทธิผล (Cost-effectiveness Analysis)

เป็นการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของนโยบายหรือมาตรการ โดยการแสดงปริมาณจำนวนเงินของต้นทุนและผลลัพธ์ที่คาดหวังหรือกำหนดไว้ล่วงหน้าของมาตรการ

4) การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ (Goal Achievement Matrix)

เป็นการวิเคราะห์ว่านโยบายหรือมาตรการสามารถส่งให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ที่กำหนดไว้ในเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือมาตรการ โดยมีการกำหนดหรือจัดทำตัวชี้วัดของผลสัมฤทธิ์ ทั้งนี้ การวิเคราะห์แนวทางดังกล่าวไม่คำนึงถึงต้นทุนในการดำเนินนโยบายหรือมาตรการ

5) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ (Economic Impact Analysis)

เป็นแนวทางที่เหมาะสมกับนโยบายหรือมาตรการที่มีผลกระทบต่อหลายปัจจัยทางเศรษฐกิจหลายปัจจัย โดยประเมินผลประโยชน์โดยรวมที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ผลกระทบดังกล่าวแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่ (1) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์โดยรวม และ (2) การวิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์โดยคำนึงถึงผลกระทบดังกล่าวต่อประชาชนที่มีคุณสมบัติต่างกัน เช่น สถานะทางการเงิน ศาสนา เพศ เป็นต้น

6) การเปรียบเทียบจากนโยบายอ้างอิง (Benchmarking)

เป็นแนวทางที่ประมาณประสิทธิภาพของนโยบายหรือโครงการที่ต้องการประเมินเปรียบเทียบกับนโยบายหรือมาตรการอ้างอิง แนวทางการประเมินดังกล่าวเหมาะสมกับการนโยบายหรือมาตรการที่ต้องมีการเปรียบเทียบกับนโยบายหรือมาตรการทางเลือกอื่น ๆ ที่มีเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

7) การวิเคราะห์โดยใช้หลายหลักเกณฑ์ (Multi-criteria Analysis)

เป็นการวิเคราะห์โดยใช้หลายหลักเกณฑ์ โดยอาจเป็นการวิเคราะห์แยกออกจากกันโดยชัดเจน หรือเป็นการชี้วัดโดยใช้ตัวชี้วัดแบบผสม โดยถ่วงน้ำหนักจากการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) หรือผลการวิเคราะห์แบบสอบถาม การวิเคราะห์ประเภทนี้เหมาะสมกับนโยบายหรือมาตรการที่มีความซับซ้อนและอาจมีตัวชี้วัดความสำเร็จจำนวนหลายตัว

4.2.5 ข้อจำกัดในการประเมินนโยบายและมาตรการ

การประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐมีข้อจำกัดหลายประการ หนึ่งในข้อจำกัดที่สำคัญได้แก่ ปัญหาอคติที่เกิดจากการเลือกตัวอย่าง (Selection Bias) ซึ่งแนวทางการประเมินนโยบายหรือโครงการที่มีการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือมาตรการระหว่างผู้ที่ได้รับความช่วยเหลือและกลุ่มที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ (Venetoklis 2000) ซึ่งรวมถึงแนวทางที่ได้รับความนิยมสูงต่างก็ประสบปัญหาดังกล่าว เนื่องจากกลุ่มที่ได้รับความช่วยเหลือและกลุ่มที่ไม่ได้รับความช่วยเหลืออาจมีความแตกต่างกันด้านโครงสร้าง (Structural Difference) หรือปัจจัยอื่นที่ไม่สามารถควบคุมได้ในการประเมินหรือไม่สามารถใช้วิธีทางเศรษฐมิติในการแก้ไขความคลาดเคลื่อนของผลการประเมินที่เกิดจากความแตกต่างดังกล่าว อย่างไรก็ตาม มีวิธีทางเศรษฐมิติจำนวนมากในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวเช่น วิธีการสองขั้นตอนของ Heckman (1979) เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยหลายท่านได้กล่าวถึงข้อจำกัดของการประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐที่นอกเหนือจากปัญหาจากเศรษฐมิติ เนื่องจากมีหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นของนโยบายหรือมาตรการของรัฐ โดยมีข้อจำกัด 3 ข้อหลักได้แก่

1) ความหลากหลายทางความคิดและมาตรฐานในการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการรัฐ Brugge and Run (2004) กล่าวว่า การประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลควรคำนึงถึงหลักเกณฑ์การกำหนดประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายของโครงการ เนื่องจากมีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวนมากจากการดำเนินนโยบายใดนโยบายหนึ่งหรือมาตรการใดมาตรการหนึ่ง เช่น หากนโยบายของรัฐนั้นนำไปสู่การจ้างงานที่เพิ่มขึ้นในท้องถิ่น การประเมินผลจากภาพรวม นโยบายดังกล่าวอาจประสบความสำเร็จ อย่างไรก็ตาม ประชาชนในพื้นที่อาจไม่พอใจกับนโยบายดังกล่าวเนื่องจากเป็นงานที่มีค่าตอบแทนที่ไม่สูงมากนักหรือเป็นงานที่ไม่มี

ความมั่นคงและความเสี่ยงสูง การประเมินนโยบายหรือมาตรการภาครัฐจึงควรคำนึงถึงความแตกต่างหรือความคาดหวังของผลประโยชน์หรือผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินนโยบายหรือมาตรการของรัฐ Majone (1996) เสนอแนวทางให้มีการประเมินนโยบายใดนโยบายหนึ่ง หรือมาตรการของรัฐมาตรการใด มาตรการหนึ่งจากมุมมองของของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ เพื่อให้ผู้ประเมินและผู้ออกนโยบายสามารถเข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากแรงจูงใจของผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ โดยเฉพาะผู้ที่เป็กลุ่มเป้าหมายของนโยบายหรือมาตรการ

2) ความต้านทาน (Resistance) ของผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียบางกลุ่มต่อการประเมินนโยบายหรือมาตรการภาครัฐ ในอดีตการประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐนั้นส่วนใหญ่เป็นการประเมินความคุ้มค่าของเงินงบประมาณภาครัฐ อย่างไรก็ตาม Uusikyla and Virtanen (2000) ซึ่งนำสู่การจัดสรรเงินงบประมาณให้แก่นโยบายหรือมาตรการอื่น ๆ และยกเลิกนโยบายหรือมาตรการที่มีอยู่เดิม ดังนั้น ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบางกลุ่มอาจไม่เต็มใจในการให้ความร่วมมือในการประเมินนโยบายหรือมาตรการ อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน Brugge and Run (2004) พบว่าเป้าหมายของการประเมินนโยบายหรือมาตรการนั้นคือการเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาการออกแบบนโยบายหรือมาตรการที่มีเป้าหมายคล้ายคลึงกันในอนาคต

3) การขาดข้อมูลที่เหมาะสมกับการประเมิน ข้อมูลนับเป็นปัจจัยหลักในการประเมินนโยบายหรือมาตรการ โดยเฉพาะการประเมินเชิงปริมาณ การขาดข้อมูลนั้นอาจทำให้การประเมินต้องใช้ต้นทุนสูงขึ้น หรืออาจทำให้การประเมินขาดความน่าเชื่อถือ ดังนั้น การออกแบบการประเมินควรคำนึงถึงข้อมูลที่มีอยู่ด้วย

4) สถานะภาพของผู้ประเมินนโยบายหรือมาตรการรัฐ ผู้ประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐ โดยเฉพาะการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล ควรมีความเป็นอิสระจากผู้ออกแบบและดำเนินนโยบายหรือมาตรการ Storey (2004) เสนอว่าสถานะภาพของผู้ประเมินอาจแบ่งออกได้เป็นสามประเภท ซึ่งต่างมีข้อเด่นและข้อด้อยที่แตกต่างกัน

4.1) กรณีที่ผู้ประเมินมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายหรือมาตรการหรือมาจากหน่วยงานที่มีหน้าที่กำหนดนโยบายดังกล่าว ผู้ประเมินจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายหรือมาตรการดังกล่าวมากกว่าผู้ประเมินจากภายนอก อย่างไรก็ตาม สถานะภาพของผู้ประเมินอาจกระทบความเป็นอิสระของผู้ประเมิน ซึ่งจะส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของผลการประเมินได้

4.2) กรณีที่ผู้ประเมินมีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินและเป็นอิสระจากหน่วยงานที่ดำเนินนโยบาย ผู้ประเมินอาจไม่มีความรู้ความเข้าใจนโยบายหรือมาตรการที่ถูกประเมินอย่างแท้จริง ซึ่งอาจส่งผลให้กระบวนการประเมินไม่เหมาะสมกับบริบทของนโยบายหรือมาตรการดังกล่าว และผู้ประเมินยังคงต้องพึ่งพาหน่วยงานที่ดำเนินนโยบาย ดังนั้น ผลการประเมินอาจยังคงไม่มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง

4.3) กรณีที่ผู้ประเมินเป็นนักวิชาการจากภายนอก ผู้ประเมินจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทฤษฎีที่สนับสนุนนโยบายหรือมาตรการดังกล่าว ซึ่งเหมาะสมกับการประเมินนโยบายหรือมาตรการก่อนการดำเนินการ (Ex-ante) อย่างไรก็ตาม ผู้ประเมินประเภทดังกล่าวอาจประสบปัญหาเช่นเดียวกับผู้ประเมินที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินจากภายนอก

4.3 การประเมินนโยบายหรือนโยบายทางเศรษฐศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ ในภาพรวม

งานวิจัยในต่างประเทศที่ทำการวิเคราะห์ประสิทธิผลของนโยบายรัฐบาลนั้นมีอยู่จำนวนมาก ในที่นี้จะขอกล่าวถึงงานวิจัยที่มุ่งเน้นการส่งเสริมภาคธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งหรือส่งเสริมการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเท่านั้น ซึ่งในปัจจุบันงานศึกษาประเภทนี้มีอยู่ไม่น้อย งานวิจัยมีทั้งงานวิจัยเชิงทฤษฎีและเชิงประจักษ์ ตัวอย่างงานวิจัยเชิงทฤษฎี ได้แก่ Al-Saleh and Mahroum (2015) ที่เสนอการใช้ นโยบายเพื่อสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับรูปแบบของธุรกิจและพฤติกรรมของผู้ทำธุรกิจ แบ่งเป็น 3 ประเภท

คือ 1) มาตรการบังคับ (stick-type green policy) ได้แก่ มาตรการภาษีเชื้อเพลิง ภาษีคาร์บอน หรือการเรียกเก็บค่ากำจัดมลพิษจากผู้ก่อมลพิษ เช่น ภาษีการใช้ถนนที่มีรถติด 2) มาตรการแบบจูงใจ (carrot-type green policy) เช่น มาตรการภาษีนำเข้า การให้เงินทุนสนับสนุน การให้ใบรับรอง การให้เงินช่วยเหลือ (grant) หรือการใช้มาตรการเงินลดหย่อนภาษี (tax credit) และ 3) มาตรการแบบผ่อนปรน (sermon-type green policy) เช่น การรณรงค์ให้มีการตื่นตัวในการรักษาสิ่งแวดล้อม หรือการติดฉลาก ในส่วนของสินค้าประเภทฮาลาลนั้น มีการศึกษาเชิงทฤษฎีที่วิเคราะห์การใช้นโยบายแบบกลยุทธ์เพื่อส่งเสริมให้สินค้าฮาลาลมีการจดทะเบียนรับรอง เนื่องจากการได้ใบรับรองนั้นก็เหมือนการลงทุนของผู้ผลิต ซึ่งจะส่งผลต่อเนื่องไปยังราคาสินค้า งานวิจัยที่มีชื่อว่า “Halal Trade War” ของ Bakar et al. (2014) จึงทำการวิเคราะห์เชิงทฤษฎีและพบว่าที่ภาครัฐควรเลือกใช้มาตรการให้เหมาะสมกับระดับการแข่งขันภายในตลาดสินค้าฮาลาล เพื่อให้มาตรการมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยเชิงประจักษ์ ส่วนใหญ่เป็นการศึกษามาตรการหรือนโยบายที่ช่วยเหลือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) มุ่งเน้นการส่งเสริมภาคธุรกิจประเภทใดประเภทหนึ่งหรือส่งเสริมการบริโภคสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งเท่านั้น มิใช่การศึกษามาตรการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะ อาทิ Mosselman et al. (2004) ได้นำเสนอวิธีการวัดประสิทธิผลของมาตรการช่วยเหลือภาครัฐต่อ SMEs ทั้งวิธีการออกแบบสอบถาม การทำการสำรวจ และการประมวลผลข้อมูล ซึ่งการวัดประสิทธิผลของมาตรการสามารถทำได้ในหลายมิติ ทั้งในส่วนของผลผลิต (Outputs) เช่น การใช้ตัวชี้วัดต่าง ๆ ถึงปริมาณผลผลิต ผลตอบแทน เป็นต้น หรือในรูปแบบผลลัพธ์ (Outcomes) อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจหรือสังคม เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถวัดในเชิงประสิทธิผล (Effectiveness) การบรรลุวัตถุประสงค์ (Goal attainment) การวิเคราะห์ต้นทุน-ประสิทธิผล (Cost-Effectiveness) หรือการวิเคราะห์ผลกระทบของมาตรการต่อภาพรวมของเศรษฐกิจ (Total Macro-Economic Impact of the Support) และวิธีการประมวลผลข้อมูลก็มีอยู่หลายแนวทาง เช่น การวิเคราะห์เชิงสถิติแบบอาศัยข้อมูลตัวแปรชุดเดียว (Univariate analysis) การวิเคราะห์เชิงสถิติแบบ 2 มิติ (Bivariate analysis) การวิเคราะห์เชิงสถิติแบบอาศัยข้อมูลหลายๆ ตัวแปร (multivariate analysis) หรือการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ของตัวแปรเพื่อหาปัจจัยกำหนดความสำเร็จของมาตรการช่วยเหลือ โดยใช้สมการถดถอย (Regression analysis) การวิเคราะห์ปัจจัยร่วม (Factor analysis) หรือ การวิเคราะห์ความผันผวน (Variance analysis) เป็นต้น ซึ่งการเลือกใช้วิธีการประมวลผลขึ้นอยู่กับความต้องการวัดประสิทธิผลและรูปแบบการออกแบบสอบถาม

งานศึกษาส่วนใหญ่ที่มีอยู่ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลจากการจัดทำแบบสำรวจ ทั้งนี้อาศัยความถี่ของการตอบเป็นตัวชี้วัด อาทิเช่น Ramsden and Bennett (2005) ทำการศึกษาความสำเร็จของมาตรการให้คำแนะนำแก่ SMEs ในสหราชอาณาจักร โดยเชิงเปรียบเทียบระหว่างผลลัพธ์ที่วัดเป็นตัวเลขไม่ได้ (“soft” outcomes) อันได้แก่ ความสามารถในการบริหารจัดการที่ดีขึ้นของ SMEs และความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดีขึ้น และผลลัพธ์ที่วัดเป็นตัวเลขได้ (“hard” outcomes) ได้แก่ การทำกำไร การหมุนเวียนของสินค้า และระดับความพึงพอใจ โดยใช้ข้อมูลสำรวจทางโทรศัพท์จากกลุ่มตัวอย่างสุ่มแบบ Stratified เพื่อให้มี SMEs ที่มีขนาดแตกต่างกันไปในกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ข้อมูลที่วิเคราะห์คือความถี่เปรียบเทียบของผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละประเด็น ผลการศึกษาสรุปว่า SMEs ไม่ลังเลที่จะขอคำแนะนำ และผลลัพธ์ทั้ง 2 แบบก็ผสมกันไปในหลายๆ วิสาหกิจ แต่ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในวงกว้างกว่าคือผลลัพธ์ที่จับต้องไม่ได้ เช่น ความเชื่อมั่น หรือการลดลงของความไม่แน่นอน ความพึงพอใจและความสำเร็จของมาตรการนี้ขึ้นอยู่กับคุณภาพชื่อเสียงของหน่วยงานที่ให้บริการ นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ให้บริการมักประสบปัญหาในการควบคุมคุณภาพและจัดการการตลาดให้เหมาะสมกับความสามารถในการให้บริการ

ต่อมาไม่นาน Bennett (2008) ทำการวิเคราะห์มาตรการเดิมคือ มาตรการให้คำแนะนำแก่ SMEs ในสหราชอาณาจักร โดยอาศัยข้อมูลที่ทำกรเก็บสำรวจในปี 1991 1997 2002 และ 2004 เกี่ยวกับความต้องการคำแนะนำจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนของ SMEs และการใช้บริการให้คำแนะนำจากหน่วยงานรัฐ Robert Bennett ทำการวัดความถี่ของผู้ตอบแบบสำรวจที่มีการใช้บริการการให้คำแนะนำจากภาครัฐ และจำนวนผู้พึงพอใจในบริการของภาครัฐ ในด้านต่างๆ และวัดจำนวนผู้เห็นว่ามาตรการนี้ส่งผลกระทบทางบวกต่อ SMEs เช่น การเพิ่มขึ้นของประสิทธิภาพในการผลิต กำไร การหมุนเวียนของสินค้าและความสามารถของผู้บริหาร Bennett (2008) พบว่าแม้ว่าการช่วยเหลือจากภาครัฐมักจะเป็นไปเพื่อขจัดความล้มเหลวของตลาด ความสำเร็จของการแทรกแซงตลาดนั้นกลับมีต้นทุนที่สูง อย่างไรก็ตามความล้มเหลวทางมาตรการนี้นับว่ามีอยู่น้อยเนื่องจาก SMEs มีการใช้บริการหากความล้มเหลวจะมีหลงเหลืออยู่บ้างก็จะกระทบช่วงเริ่มต้นของ start-up หรือธุรกิจที่มีเจ้าของคนเดียวหรือมีขนาดเล็กมาก การบริการไม่ว่าจะเป็นแบบรวมศูนย์หรือแบบกระจายก็ให้ผลไม่ต่างกัน แน่นอนว่าการบริการที่กระจายไปยังพื้นที่ต่างๆ ย่อมมีผลให้มีการใช้บริการจากภาครัฐมากขึ้นแต่ก็มีต้นทุนสูงขึ้นเกือบ 10 เท่า และสร้างความซับซ้อนให้แก่การบริหารจัดการ การบริการได้รับการตอบรับมากขึ้นหากมีการใช้ตัวแทนในระบบตลาด อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์พบว่าการใช้บริการอย่างหลากหลายและประสบความสำเร็จทั้งในด้านผลลัพธ์และความพึงพอใจของ SMEs

งานวิจัยอีกกลุ่มหนึ่งใช้วิธีสมการถดถอยในการศึกษาการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐต่อธุรกิจ SMEs เช่น Bennett et al. (2001) ศึกษาผลลัพธ์และความพึงพอใจต่อมาตรการ “Business Link” ในสหราชอาณาจักร มาตรการนี้มีขึ้นเพื่อช่วยส่งเสริมสนับสนุนธุรกิจ SMEs ที่มีการดำเนินงานในกลุ่มประเทศอียู งานวิจัยชิ้นนี้ใช้ข้อมูลสำรวจที่จัดทำในปี 1997 เพื่อวิเคราะห์ว่าผลลัพธ์และความพึงพอใจนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของธุรกิจ SMEs เอง ความสัมพันธ์ภายในพื้นที่ (local partnership characteristics) ตำแหน่งที่ตั้ง ความเข้มข้นของบริการ (service intensity) หรือตัวแปรอื่น ในงานศึกษานี้ผู้ทำการศึกษาใช้แบบจำลอง logit และ แบบจำลอง ordered logit ในการวิเคราะห์หาปัจจัยกำหนดผลลัพธ์และความพึงพอใจต่อมาตรการ “Business Link” โดยพบว่าการบริหารโครงการ Business Link ในพื้นที่และผู้ให้คำแนะนำมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลลัพธ์และความพึงพอใจต่อมาตรการนี้ อีกตัวอย่างหนึ่งคือ Foreman-Peck (2014) ซึ่งได้ศึกษาวิเคราะห์ผลของการใช้มาตรการภาครัฐต่อการพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับธุรกิจ SMEs ในสหราชอาณาจักร โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการ SMEs และนำผลการสัมภาษณ์มาประมวลผลร่วมกับตัวชี้วัดการพัฒนาประสิทธิภาพภายในบริษัท เช่น ผลประกอบการ การขยายตัวของสินทรัพย์ถาวร เป็นต้น หลังจากนั้นใช้การวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติด้วยแบบจำลอง Logit เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิผลของมาตรการภาครัฐ วิธีนี้มีการใช้ข้อมูลจากแบบสำรวจหรือสัมภาษณ์ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้วิธีวิเคราะห์ประเภทนี้ในการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลของประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประเมินนโยบายหรือมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ อย่างเป็นระบบ และพบว่า ประเทศส่วนใหญ่ไม่ได้มีระบบในการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือโครงการทางเศรษฐกิจ แม้ว่าประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศมีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายด้านสาธารณสุข อย่างไรก็ตามบางประเทศในสหภาพยุโรปมีการประเมินประสิทธิผลของนโยบายและมาตรการทางเศรษฐกิจ ซึ่งนโยบายและมาตรการดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นความพยายามของภาครัฐในการช่วยเหลือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งจากรายงานของสหภาพยุโรปที่รวบรวมจากแบบสัมภาษณ์ของประเทศสมาชิกเกี่ยวกับการประเมินประสิทธิผลการนโยบายและมาตรการสามารถสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบการประเมินนโยบายหรือนโยบายทางเศรษฐศาสตร์ของประเทศต่าง ๆ

ประเทศ	สรุปแนวทางการประเมิน*
ออสเตรีย	เพียงบางนโยบายหรือมาตรการถูกประเมิน ซึ่งหน่วยงานภาครัฐได้ดำเนินการประเมินเองบางส่วน และอีกส่วนหนึ่งมีการจ้างหน่วยงานภายนอกให้ดำเนินงาน ส่วนใหญ่เป็นการประเมินต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-benefit Analysis) โดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพ (แบบสอบถาม) เป็นหลักและมีการใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพบางส่วน ผลลัพธ์ที่ใช้ในการประเมินรวมถึงสัดส่วนทางการเงินและข้อมูลเชิงเศรษฐกิจมหภาค
เบลเยียม	การประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐอยู่ในอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลท้องถิ่น ซึ่งส่วนใหญ่ได้จัดให้มีการประเมินนโยบายหรือโครงการของรัฐ ตัวอย่างเช่น เขตวอลลอน (Wallon) ได้ดำเนินการประเมินนโยบายของภาครัฐที่สนับสนุน SMEs โดยใช้แนวทางหลายแนวทางในการประเมิน โดยการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามของผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนโยบายดังกล่าวและผู้ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงแบบตัวต่อตัวและผ่านทางโทรศัพท์ นอกจากนี้ ยังมีการใช้ข้อมูลทางเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาคมาประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายดังกล่าว
สาธารณเช็ก	กระทรวงการค้าและอุตสาหกรรม (Ministry of Trade and Industry) ได้ประเมินประสิทธิผลของมาตรการบางส่วน โดยเฉพาะมาตรการที่ดำเนินงานผ่าน Czech-Moravian Guarantee and Development Bank
เดนมาร์ก	รัฐบาลดำเนินงานประเมินประสิทธิภาพของนโยบายและมาตรการของรัฐในเกือบทุกกรณี โดยอาจมีการว่าจ้างหน่วยงานภายนอกมาดำเนินการ
ฟินแลนด์	กฎหมายของประเทศกำหนดให้มีการประเมินนโยบายหรือโครงการของภาครัฐทั้งล่วงหน้า (Ex-ante) และหลัง (Ex-post) การดำเนินการ แม้ว่าจะไม่มีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำหรือประเภทของวิธีการประเมิน โดยส่วนใหญ่เป็นการประเมินต้นทุนและผลประโยชน์ อย่างไรก็ตามก็ได้มีการปรับปรุงแนวทางการประเมินนโยบายหรือโครงการโดยการกำหนดให้การประเมินเป็นขั้นตอนหนึ่งในการออกแบบนโยบายหรือมาตรการ
เยอรมนี	มีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐโดยหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานภายนอก โดยการวิเคราะห์ผลการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงและผู้ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง นอกจากนี้ ยังมีการนำข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์ประกอบกับข้อมูลเศรษฐกิจในภาพรวมโดยใช้การวิเคราะห์แบบอนุกรมเวลา (Time Series Analysis) ด้วย การประเมินผลดังกล่าวได้ช่วยให้ภาครัฐได้พัฒนาการกำหนดเป้าหมายของนโยบายและมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศ
ฮังการี	นโยบายและมาตรการด้านเศรษฐกิจของภาครัฐได้ถูกประเมิน โดยใช้การประเมินประสิทธิผลเชิงคุณภาพเป็นหลัก
อิตาลี	มีการประเมินประสิทธิผลของบางนโยบายหรือมาตรการของรัฐ โดยส่วนใหญ่เป็นการประเมินมาตรการที่สนับสนุนผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลภาษีและฐานข้อมูลประกันสังคม ประกอบกับข้อมูลจากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากโครงการ จากข้อมูลข้างต้น จะมีการจัดทำตัวชี้วัด (Indicators) ที่ประเมินและวัดผลสัมฤทธิ์ของมาตรการต่าง ๆ

ประเทศ	สรุปแนวทางการประเมิน*
เนเธอร์แลนด์	กฎหมายของประเทศกำหนดให้การออกแบบและประเมินนโยบายและมาตรการของรัฐต้องมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ต้องมีการประเมินล่วงหน้า (Ex-ante) ว่านโยบายหรือมาตรการใหม่ (รวมถึงนโยบายหรือมาตรการเดิมที่ได้รับการปรับปรุง) ของรัฐนั้นมีความเหมาะสมหรือไม่ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ 2) ต้องมีการประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐที่ดำเนินการอยู่แล้วอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี โดยกระทรวงเศรษฐกิจ (Ministry of Economic Affairs) เป็นผู้ประเมินนโยบายและโครงการต่าง ๆ ว่าได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่ โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ
นอร์เวย์	เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของนโยบายหรือมาตรการในประเทศจะถูกกำหนดโดยใช้กระบวนการแบบขั้นตอน (Horizontal Objectives) ซึ่งแตกต่างจากการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ทั่วไปที่กำหนดโครงการ (Policy Instruments) และเป้าหมาย แม้แนวทางการประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐจึงแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ
โปรตุเกส	นโยบายและโครงการของประเทศบางส่วนได้รับการประเมินซึ่งประกอบไปด้วย 1) การประเมินล่วงหน้า (Ex-ante) ว่านโยบายหรือโครงการดังกล่าวนั้นจะสามารถตอบสนองวัตถุประสงค์ของรัฐ และ 2) การประเมินประสิทธิผลของโครงการ และในบางกรณีมีการประเมินนโยบายและโครงการระหว่างโครงการเพื่อศึกษาความคืบหน้า และการศึกษาประสิทธิผลของนโยบายและโครงการนั้น ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณ อาทิ ข้อมูลด้านการเงิน ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ และการสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากโครงการ ประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะ การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และกรณีศึกษา
สโลวาเกีย	กฎหมายของประเทศ (The State Aid Act) กำหนดให้รัฐบาลประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของประเทศทั้งหมด นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดแนวทางการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเน้นการเปรียบเทียบของกลุ่มที่ได้รับความช่วยเหลือโดยตรงและกลุ่มที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ (Control Group) โดยใช้ข้อมูลและตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจต่าง ๆ เช่น จำนวนภาษีที่รัฐบาลจัดเก็บได้ ปริมาณสินค้าส่งออก อัตราการว่างงาน เป็นต้น ร่วมกับข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ เช่น กำไร จำนวนพนักงาน รายได้ เป็นต้น และการประเมินนั้นจัดทำทั้งในระดับจุลภาคและมหภาค
สวีเดน	ใช้แนวทางการประเมินเชิงคุณภาพของบางนโยบายหรือมาตรการของรัฐ โดยใช้การสำรวจความคิดเห็นของผู้ที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายหรือมาตรการดังกล่าวโดยตรง ผ่านการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-benefit Analysis) ประกอบกับข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สำหรับการประเมินประสิทธิผลนั้น มีการวิเคราะห์ผลกระทบของนโยบายหรือมาตรการต่อตัวแปรต่าง ๆ อาทิ ยอดขายของบริษัท การจ้างงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจในแต่ละภูมิภาค ทั้งนี้ ยังมีการวิเคราะห์ที่ละเอียดเพิ่มขึ้น โดยการวิเคราะห์ผลกระทบจากนโยบายดังกล่าวต่อภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ ความเหมาะสมของประเภทนโยบายหรือมาตรการกับแต่ละพื้นที่อีกด้วย
สหราชอาณาจักร	มีการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐแต่ไม่มีการกำหนดมาตรฐานหรือแนวทางกลาง ทั้งนี้ การประเมินส่วนใหญ่ถูกดำเนินการโดยหน่วยงานภายนอก

* แนวทางที่รวบรวมเป็นการประเมินนโยบายหรือมาตรการทางเศรษฐกิจของภาครัฐเท่านั้น ดังนั้น อาจมีประเทศอื่น อาทิ สาธารณรัฐฝรั่งเศส ที่มีการประเมินนโยบายหรือมาตรการในด้านอื่น ๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น

จากผลการศึกษาประสบการณ์ของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศในทวีปยุโรป พบว่า

1) หากไม่มีการกำหนดให้การประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐในกฎหมาย จะมีเพียงบางนโยบายหรือโครงการของภาครัฐที่ได้รับการประเมินเท่านั้น นอกจากนี้ ยังไม่มี แนวทางที่ชัดเจนในการกำหนดว่านโยบายใดหรือมาตรการใดที่สมควรได้รับการประเมิน

2) การประเมินส่วนใหญ่เป็นการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐ มีเพียงไม่กี่ประเทศที่มีการประเมินประสิทธิภาพของโครงการ เนื่องจากต้องมีการกำหนดให้การประเมินเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินนโยบายเพื่อที่จะสามารถประเมินประสิทธิภาพได้อย่างเที่ยงตรง

3) การประเมินประสิทธิผลส่วนใหญ่เป็นการประเมินเชิงปริมาณ โดยมีการสำรวจความเห็นของผู้ที่ได้รับประโยชน์โดยตรงจากนโยบายหรือโครงการ (Beneficiaries or Experiment Group) และผู้ที่ไม่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง (Control Group) ประกอบกับการรวบรวมข้อมูลทางเศรษฐศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์ทั้งเชิงจุลภาคและมหภาค

4) ประเทศส่วนใหญ่มีการประเมินประสิทธิผลของนโยบายหรือมาตรการของรัฐมากกว่าการประเมินประสิทธิภาพ เนื่องจากการประเมินประสิทธิภาพที่ดีต้องมีการเตรียมพร้อมเพื่อวัดผลกระทบโดยตรง

4.4 การประเมินนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องกับศาสนาอิสลามและนโยบายหรือมาตรการในประเทศที่ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม

ในส่วนของธุรกิจฮาลาล Iberahim et al. (2012) ได้ใช้วิธีนับความถี่เช่นเดียวกับงานวิจัยข้างต้น ในการศึกษากระบวนการพัฒนาภาคธุรกิจฮาลาล โดยเน้นวิเคราะห์ปัญหาและความท้าทายในด้านการขนส่ง (logistics) ของธุรกิจฮาลาลในมาเลเซีย การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบไปด้วยการลงพื้นที่ (site visits) การทำสัมภาษณ์แบบ semi-structured interviews และการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารจากหน่วยงานรัฐ ผู้ให้บริการขนส่ง การท่า และอุตสาหกรรม การวิเคราะห์แบบนี้เรียกว่าการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (qualitative approach) แบบ content analysis ซึ่งเป็นการศึกษาเนื้อหาที่อยู่ในเอกสารเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงและหลักฐานอย่างเป็นระบบ ผลปรากฏว่ารัฐได้ออกมาตรการต่างๆ เช่น การให้ใบรับรอง (certification) การตรวจเฝ้าระวัง (monitoring) และการบังคับให้เป็นตามกฎหมาย (enforcement system) แต่ก็ยังไม่ประสบปัญหาในระดับสถาบัน เช่น การขาดศูนย์กลาง ขาดเครือข่ายกับสถาบันต่างประเทศ และขาดผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมขนส่งสินค้าฮาลาลโดยเฉพาะ

บางการศึกษาได้มีการวิเคราะห์ในเชิงลึก กล่าวคือ การศึกษาผลกระทบของมาตรการต่อระบบเศรษฐกิจ เช่น Vanzetti et al. (2013) ศึกษา นโยบายรัฐของประเทศอินโดนีเซีย ที่มุ่งส่งเสริมให้ประชาชนบริโภคนมเพิ่มขึ้นเพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมนมและผลิตภัณฑ์จากนม (dairy industry) นโยบายที่ทำการศึกษานี้ โดยเฉพาะคือนโยบายเก็บภาษีนำเข้าร้อยละ 5-10 ที่อาจมีการยกเลิกภายใต้ข้อตกลงการค้าเสรี Vanzetti et al. (2013) ใช้แบบจำลองดุลยภาพที่เรียกว่า computable general equilibrium model โดยเลือกใช้แบบ Global Trade Analysis Project (GTAP) เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของการยกเลิกภาษีนำเข้า การรณรงค์การดื่มนมสด และการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและผลผลิต ตัวแปรแทนการรณรงค์การดื่มนมสดในแบบจำลองคือภาษีการบริโภค ส่วนตัวแปรแทนการเร่งเพิ่มผลผลิตคือเงินสนับสนุนการผลิต (output subsidy) ส่วนการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการผลิต ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่านโยบายที่ส่งเสริมด้านอุปทานส่งผลดีต่อผู้บริโภคเนื่องจากอุปสงค์ที่มีความยืดหยุ่นต่ำและคงที่ ผลผลิตที่มากขึ้นทำให้ราคามลลดลง ทั้งนี้การยกเลิกภาษีนำเข้าจะไม่เป็นผลดีต่อผู้ผลิตในประเทศ ในขณะที่นโยบายด้านอุปสงค์ส่งผลดีต่อผู้ผลิตในระดับที่มากกว่า ผู้ผลิตจะได้รับผลประโยชน์จากความต้องการในตลาดที่มากขึ้นอันเนื่องมาจากนโยบายด้านอุปสงค์

ในขณะที่เดียวกันราคานมที่สูงขึ้นส่งผลเสียต่อผู้บริโภคกลุ่มเดิม แบบจำลองประเภทนี้เหมาะแก่การศึกษาผลกระทบจากการปรับเปลี่ยนภาษีหรือการให้เงินสนับสนุนหากสินค้าดังกล่าวมีสินค้าส่งออกหรือนำเข้าที่สำคัญของประเทศ การศึกษาที่ใช้แบบจำลองนี้จะต้องมีข้อมูลตัวเลขเกี่ยวกับการผลิตและการบริโภคของสินค้าประเภทนี้ในระดับประเทศ ผลการวิเคราะห์มุ่งเน้นศึกษาผลกระทบในระดับมหภาคหรือระดับประเทศมากกว่าระดับจุลภาคหรือในระดับธุรกิจ จึงไม่เหมาะกับงานวิจัยชิ้นนี้ที่มุ่งวัดความสำเร็จของมาตรการรัฐผ่านการสำรวจ

4.5 การประเมินนโยบายหรือมาตรการของรัฐบาลไทย

งานวิจัยในประเทศไทยที่ทำการวิเคราะห์ประสิทธิผลของนโยบายรัฐบาล ได้แก่ กรกฎ ทองชะโชค และจันทร์ทิพย์ สุขุม (2555) ได้ศึกษาอุปสรรคในการให้ความช่วยเหลือเยียวยาเหยื่อความรุนแรงตามกฎหมายในสามจังหวัดชายแดนใต้ จากเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นใน 4 จังหวัด ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส และบางอำเภอของจังหวัด สงขลา ได้แก่ อ. สะเดา อ.จะนะ อ.นาทวี อ.เทพา อ.หาดใหญ่ และ อ.สะบ้าย้อย พบว่า การเยียวยาเป็นเพียงมติคณะรัฐมนตรีที่ไม่มีใครความชัดเจนแน่นอน ขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลแต่ละยุคสมัยไม่มีใครรับผิดชอบที่ชัดเจน จึงทำให้เกิดอุปสรรคในการช่วยเหลือเยียวยาทรัพย์สิน เนื่องจากมีมาตรฐานและระยะเวลาในการพิจารณาที่แตกต่างกัน

สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (2558) ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “1 ปี คสช. กับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้” จากประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา กระจายทุกระดับการศึกษาและอาชีพรวมทั้งสิ้น จำนวน 5,045 ตัวอย่าง พบว่า ในด้านการสร้างความเชื่อมั่นของประชาชนในการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 45.07 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.48 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และร้อยละ 9.25 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย และในด้านการแก้ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 43.13 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา ร้อยละ 36.69 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และร้อยละ 9.93 มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

บทที่ 5

ผลการสำรวจข้อมูล

บทนี้เป็นารอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับแบบสอบถามความคิดเห็น กลุ่มเป้าหมาย วิธีการสำรวจข้อมูล และวิเคราะห์ผลการสำรวจข้อมูลเบื้องต้น โดยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจในพื้นที่ ความเห็นต่อธุรกิจฮาลาล การปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล มาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ และบทบาทของรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมหรือสนับสนุนธุรกิจฮาลาล

5.1 แนวทางการสำรวจข้อมูลและแบบสอบถาม

5.1.1 กลุ่มเป้าหมาย

งานวิจัยนี้สำรวจประสบการณ์และความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ ที่มีต่อนโยบายด้านการเงินการคลังของรัฐบาล โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายจำนวนประมาณ 1,600 ราย ประกอบด้วย กลุ่มเป้าหมายผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล จำนวน 900 ราย และผู้ประกอบการธุรกิจอื่น จำนวน 700 ราย กระจายตามจังหวัดที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และรายได้ โดยสำรวจเฉพาะจังหวัดใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ประสบปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ได้แก่ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสบไย้อย และอำเภอเทพา)

ทั้งนี้ การสำรวจในแต่ละจังหวัดจะให้เป็นส่วนเดียวกับสัดส่วนจำนวนประชากรที่เป็นชาวมุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ และจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมที่ทำการสำรวจในแต่ละจังหวัดเป็นส่วนเดียวกับจำนวนประชากรที่ไม่ใช่ชาวมุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ เช่นกัน ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างจะเน้นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยสามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายของแต่ละจังหวัดและจำนวนที่ได้ดำเนินการสำรวจจริง ดังนี้

ตารางที่ 5.1 กลุ่มเป้าหมายในการสำรวจความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในแต่ละจังหวัด

จังหวัด	ยะลา	ปัตตานี	นราธิวาส	สตูล	สงขลา	รวม
จำนวนประชากรมุสลิม	331,747	513,841	575,585	184,552	78,629	1,684,354
สัดส่วนมุสลิมในจังหวัด	19.7%	30.5%	34.2%	11.0%	4.7%	
จำนวนมุสลิมที่สำรวจ	177	275	308	99	42	900
จำนวนประชากรศาสนาอื่น	101,420	95,175	94,417	90,311	232,133	613,456
สัดส่วนศาสนาอื่นที่สำรวจ	16.5%	15.5%	15.4%	14.7%	37.8%	
จำนวนศาสนาอื่นที่สำรวจ	116	109	108	103	265	700
รวมประชากร	433,167	609,016	670,002	274,863	310,762	2,297,810
รวมการสำรวจ	293	383	415	202	307	1,600
จำนวนที่สำรวจจริง	420	386	296	308	202	1,612

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

5.1.2 แบบสอบถาม

แบบสอบถามความคิดเห็นถูกแบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ

1) ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลด้านต่าง ๆ อาทิ ข้อมูลด้านอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และศาสนา

2) ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ เพื่อสอบถามประเภทกิจการ ที่ตั้งกิจการ ปีที่ก่อตั้งกิจการ การปฏิบัติตามมาตรฐานฮาลาล รวมทั้งสอบถามผลการดำเนินงานทางธุรกิจ กลุ่มลูกค้าหลัก พื้นที่ให้บริการ เงินทุนหมุนเวียนในธุรกิจ กำไรจากการดำเนินธุรกิจ และแผนในการทำธุรกิจต่อไปในอนาคต

3) ส่วนที่ 3 ความเห็นต่อธุรกิจฮาลาล เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลและทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามต่อระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล โดยคำถามจะประกอบด้วย ความเห็นต่อการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ความเห็นต่อการสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ฮาลาล รวมถึงความคิดเห็นต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของธุรกิจฮาลาลในพื้นที่

4) ส่วนที่ 4 มาตรการสนับสนุนธุรกิจในพื้นที่ชายแดนใต้ของภาครัฐ ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการดำเนินการของภาครัฐและมาตรการของภาครัฐเพื่อสนับสนุนธุรกิจฮาลาล โดยจะสอบถามความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐในการช่วยเหลือธุรกิจฮาลาล ทั้งมาตรการด้านการเงิน และมาตรการด้านการคลัง รวมทั้งสอบถามประสบการณ์ในการใช้บริการมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ

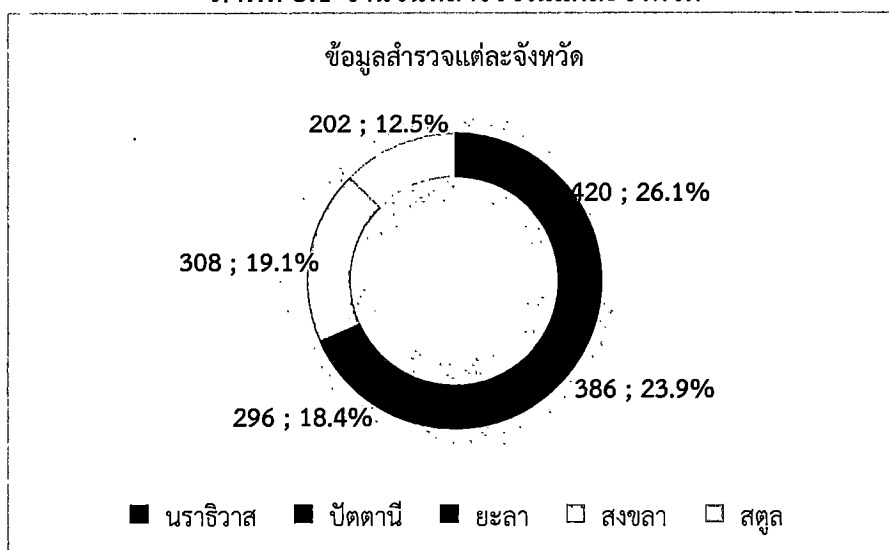
5) ส่วนที่ 5 บทบาทของรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมหรือสนับสนุนธุรกิจฮาลาล ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็นว่าหน่วยงานภาครัฐในระดับใดควรมีบทบาทในการส่งเสริมหรือสนับสนุนธุรกิจฮาลาล และควรเข้ามามีบทบาทอย่างไร

5.2 ผลการสำรวจความคิดเห็น

5.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

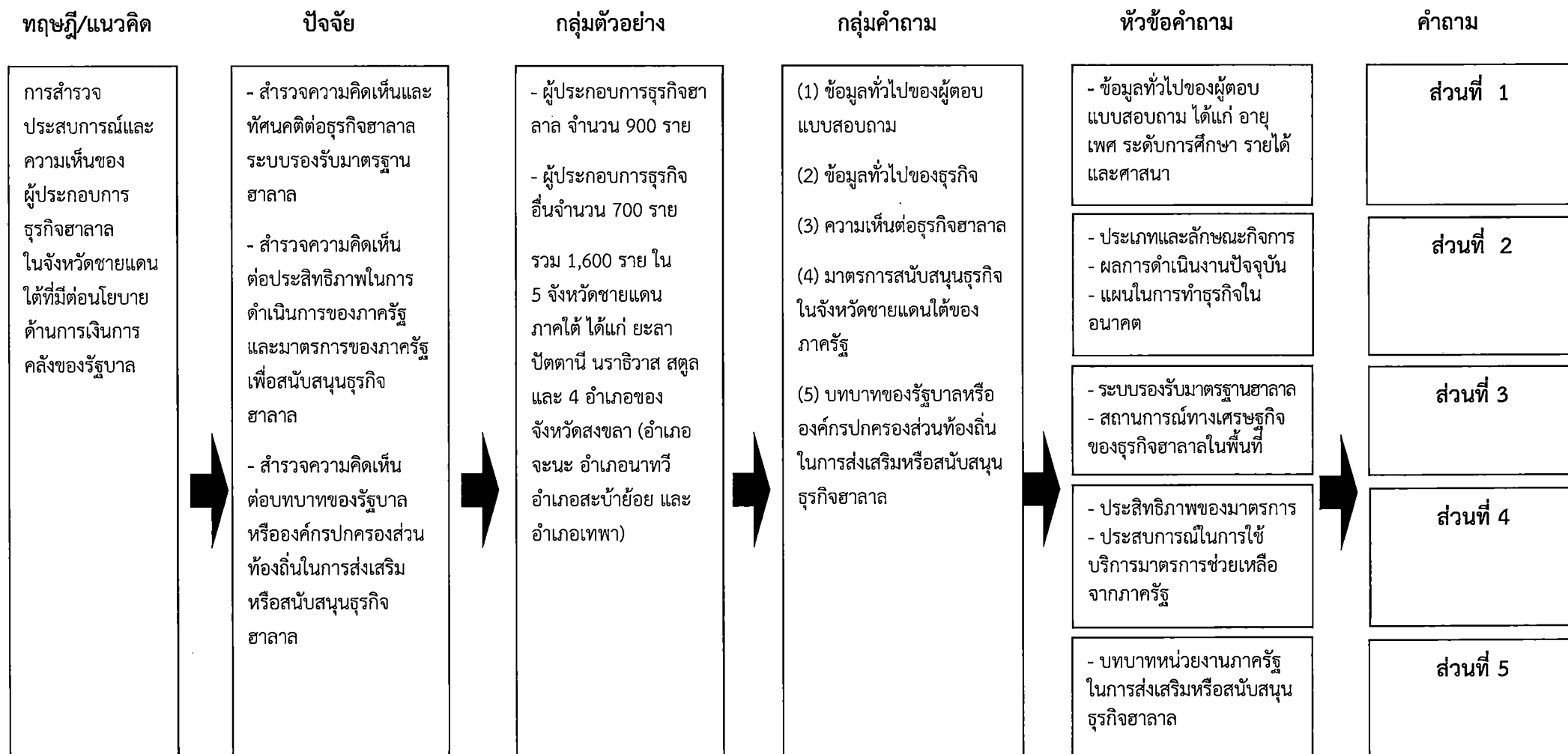
1) จำนวนที่สำรวจในแต่ละจังหวัด กำหนดตามสัดส่วนจำนวนประชากรที่เป็นชาวมุสลิม และสัดส่วนจำนวนประชากรที่ไม่เป็นชาวมุสลิมในจังหวัดนั้น ๆ โดยจำนวนที่สำรวจในจังหวัดนราธิวาส สูงที่สุดอยู่ที่ 420 ราย (ร้อยละ 26.1 ของจำนวนที่สำรวจทั้งหมด) รองลงมาคือจังหวัดปัตตานี สงขลา และยะลา ซึ่งอยู่ที่ 386 ราย (ร้อยละ 23.9) 308 ราย (ร้อยละ 19.1) และ 296 ราย (ร้อยละ 18.4) ตามลำดับ จังหวัดที่มีจำนวนการสำรวจน้อยที่สุด คือ จังหวัดสตูล อยู่ที่ 202 ราย (ร้อยละ 12.5)

ภาพที่ 5.1 จำนวนที่สำรวจในแต่ละจังหวัด

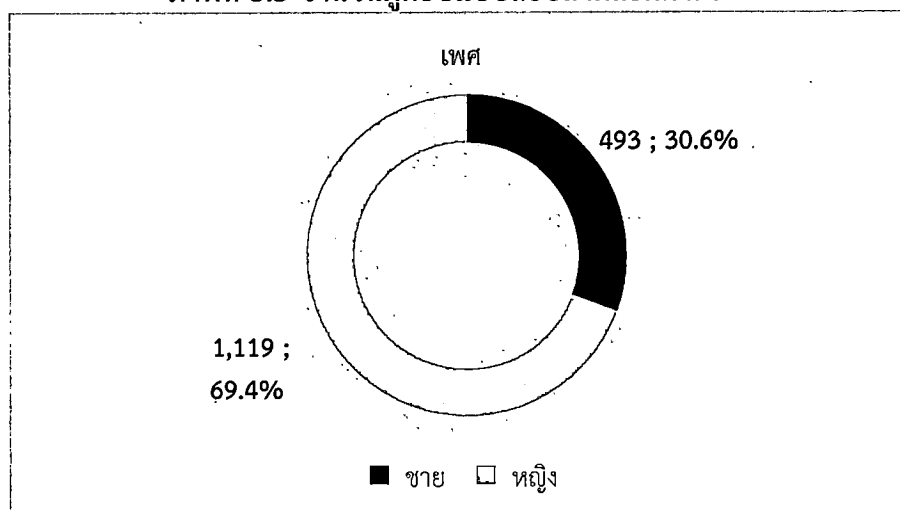
ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 5.2 แผนผังแบบสอบถามความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลต่อมาตรการภาครัฐ

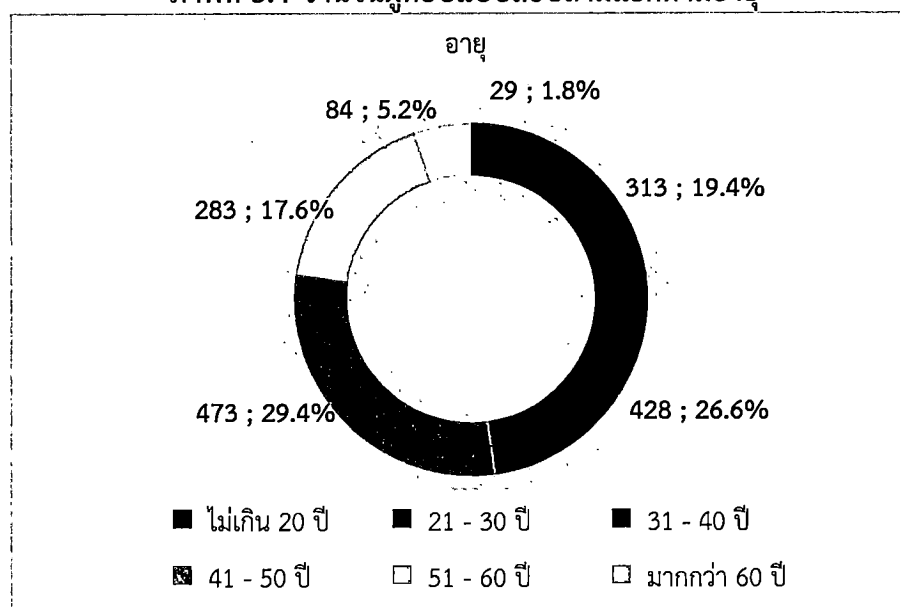
2) เพศ อายุ และการศึกษาของผู้ที่สำรวจ เนื่องจากเป้าหมายในการสำรวจข้อมูลกำหนดให้มีการกระจายตัวของกลุ่มเป้าหมายทั้งจังหวัดที่อยู่อาศัย เพศ อายุ และรายได้ ซึ่งผลการสำรวจสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 493 ราย คิดเป็นร้อยละ 30.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 69.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และเมื่อจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามอายุพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 473 ราย (ร้อยละ 29.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) รองลงมา คือ ผู้ที่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 428 ราย (ร้อยละ 26.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด)

ภาพที่ 5.3 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามเพศ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

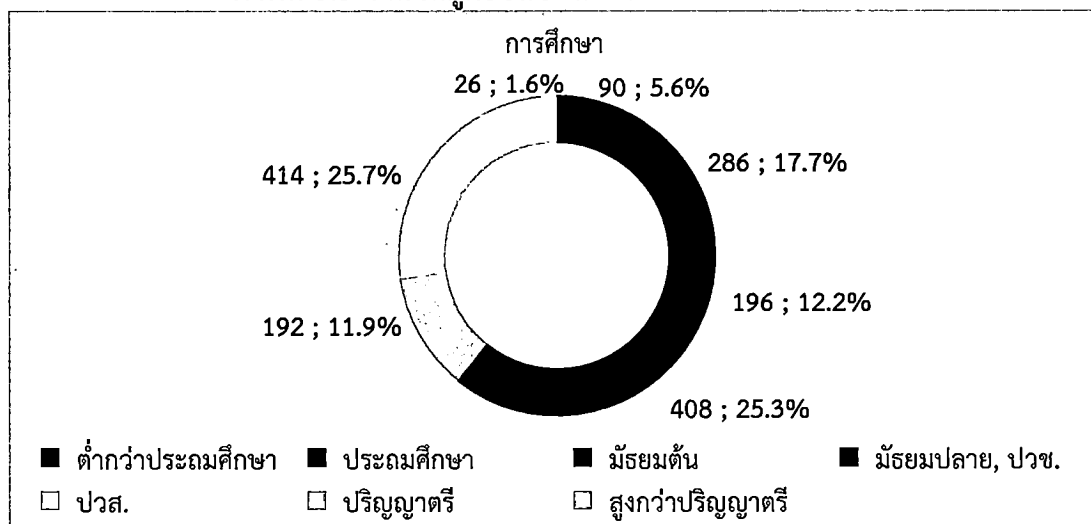
ภาพที่ 5.4 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอายุ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

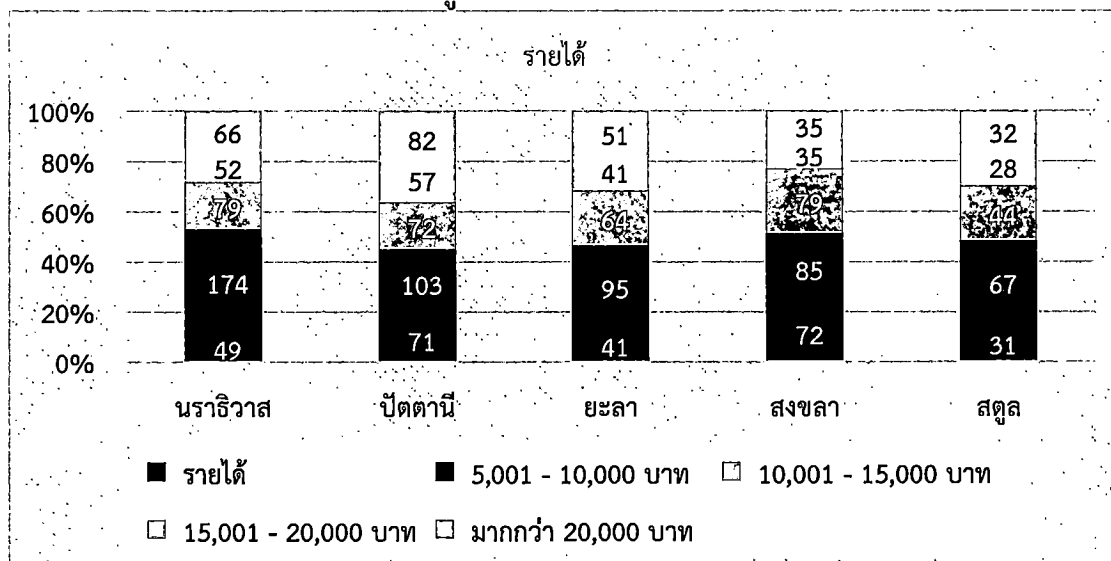
เมื่อจำแนกผู้ตอบแบบสอบถามตามการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 414 ราย (ร้อยละ 25.7 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) รองลงมา คือ ผู้ที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ ปวช. จำนวน 408 ราย (ร้อยละ 25.3 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด)

ภาพที่ 5.5 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามการศึกษา

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 5.6 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามรายได้และจังหวัด

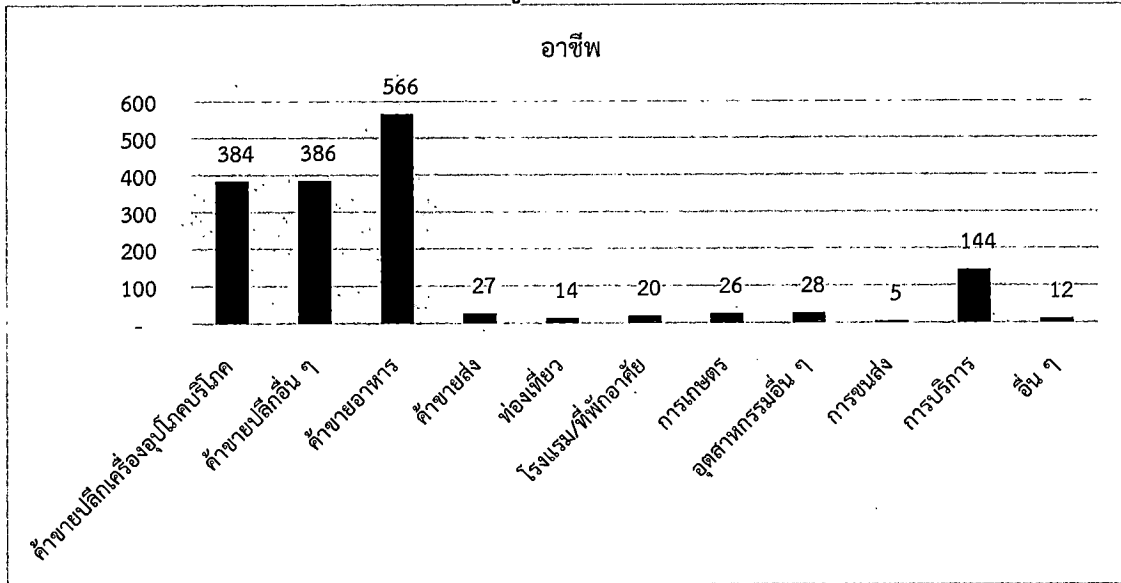
ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

3) รายได้ของผู้ที่สำรวจ เมื่อจำแนกกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามตามรายได้และตามจังหวัดที่อยู่อาศัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในจังหวัดปัตตานีมีรายได้สูงสุด โดยร้อยละ 63.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดปัตตานีมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่ร้อยละ 36.1 มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน รองลงมา คือ ยะลา สตูล นราธิวาส และสงขลา โดยผู้ตอบแบบสอบถามที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา) มีรายได้น้อยที่สุด โดยร้อยละ 77.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดสงขลา มีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาทต่อเดือน ในขณะที่เพียงร้อยละ 22.9 มีรายได้มากกว่า 15,000 บาทต่อเดือน อย่างไรก็ตาม การสำรวจข้อมูลในจังหวัดสงขลา ดำเนินการเพียง 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา เท่านั้น ซึ่งไม่ใช่อำเภอหลักที่มีกิจกรรมทางเศรษฐกิจในจังหวัดสงขลา ดังนั้น ผลการสำรวจรายได้ของผู้ตอบแบบสอบถามจึงไม่สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา

5.2.2 ข้อมูลเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ

1) ประเภทธุรกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามในทุกจังหวัดส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยประกอบอาชีพขายอาหารมากที่สุด จำนวน 566 ราย (ร้อยละ 35.1 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) รองลงมาประกอบอาชีพค้าขายปลีกสินค้าอุปโภคบริโภคและค้าขายปลีกสินค้าอื่น ๆ ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน จำนวน 384 ราย และ 386 ราย ตามลำดับ (ร้อยละ 23.8 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด) ทั้งนี้ บางส่วนประกอบอาชีพการบริการ เช่น ร้านตัดผม ร้านซักรีด อยู่ซ่อมรถ ร้านรับซ่อมอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น จำนวน 144 ราย (ร้อยละ 8.9 ของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด)

ภาพที่ 5.7 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอาชีพ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

เมื่อวิเคราะห์แยกตามจังหวัด พบว่า จังหวัดปัตตานี ยะลา สงขลา และสตูล มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามประกอบอาชีพค้าขายปลีกเครื่องอุปโภคบริโภคมากที่สุด ในขณะที่จังหวัดนราธิวาสมีจำนวนผู้ประกอบอาชีพค้าขายอาหารมากที่สุด ทั้งนี้ สำหรับผู้ประกอบอาชีพบริการส่วนใหญ่อาศัยในจังหวัดสงขลา ซึ่งแตกต่างกับจังหวัดอื่น ๆ ที่มีจำนวนผู้ประกอบอาชีพบริการค่อนข้างน้อย

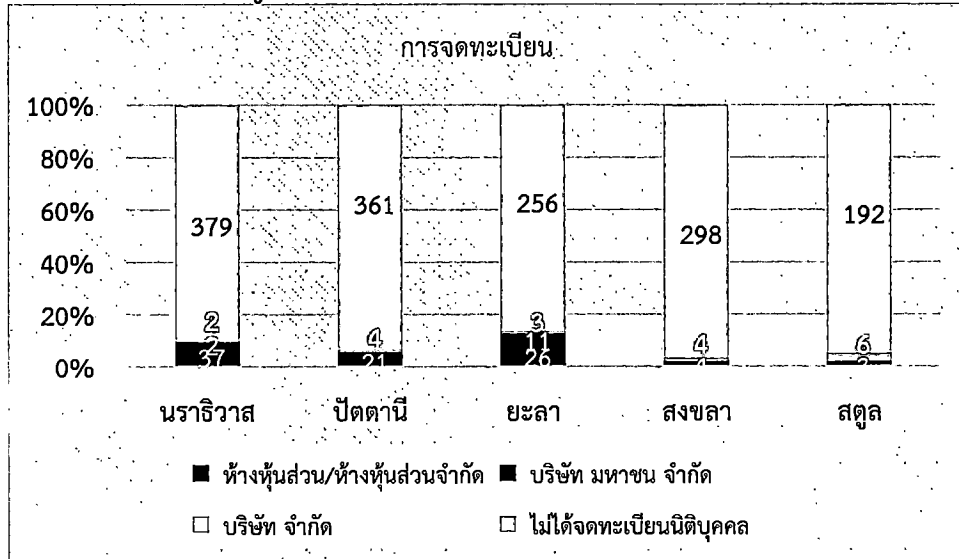
ตารางที่ 5.2 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามอาชีพและจังหวัด

อาชีพ	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	สตูล	รวม
ค้าขายปลีกเครื่องอุปโภคบริโภค	145	76	64	51	48	384
ค้าขายปลีกอื่น ๆ	104	123	68	67	24	386
ค้าขายอาหาร	106	156	114	86	104	566
ค้าขายส่ง	4	8	8	7		27
ท่องเที่ยว			4		10	14
โรงแรม/ที่พักอาศัย	7	3	4	5	1	20
อุตสาหกรรมการเกษตร	8	7	4	3	4	26
อุตสาหกรรมอื่น ๆ	21	3	3		1	28
การขนส่ง		1	3		1	5
การบริการ	23	9	24	82	6	144
อื่น ๆ	2			7	3	12
รวม	420	386	296	308	202	1,612

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

2) การจดทะเบียนนิติบุคคล ข้อมูลการสำรวจพบว่า ธุรกิจของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 85 - 95 ไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล และผู้ประกอบการบางส่วนในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และ ปัตตานี จดทะเบียนเป็นห้างหุ้นส่วน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบกิจการที่เพิ่งจะเริ่มดำเนินกิจการหรือวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) จึงทำให้ยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนนิติบุคคล

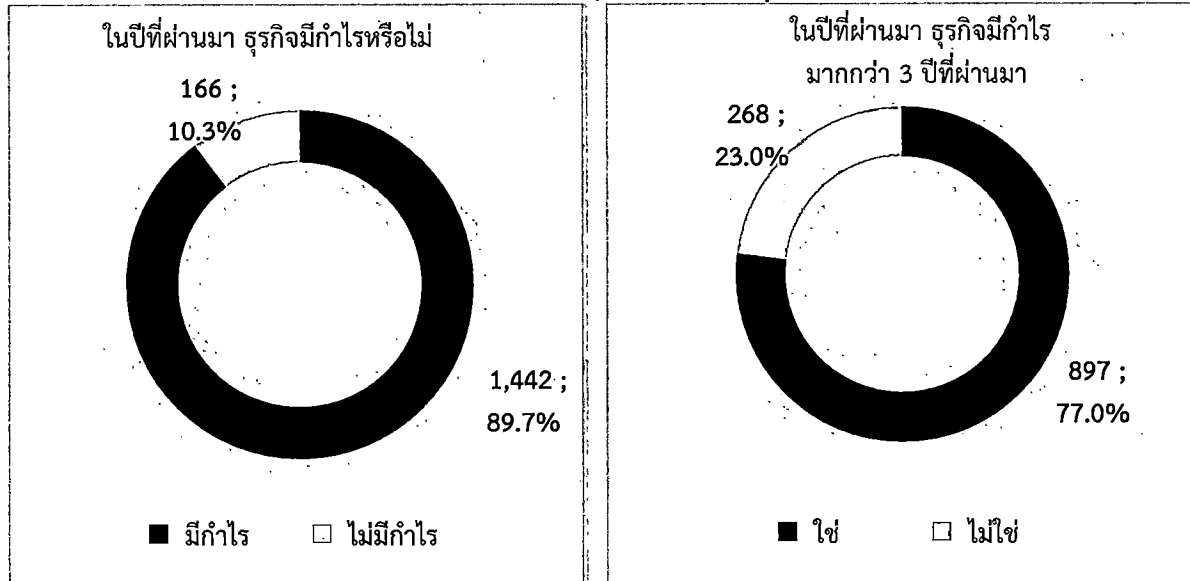
ภาพที่ 5.8 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแยกตามการจดทะเบียนบริษัทและจังหวัด

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

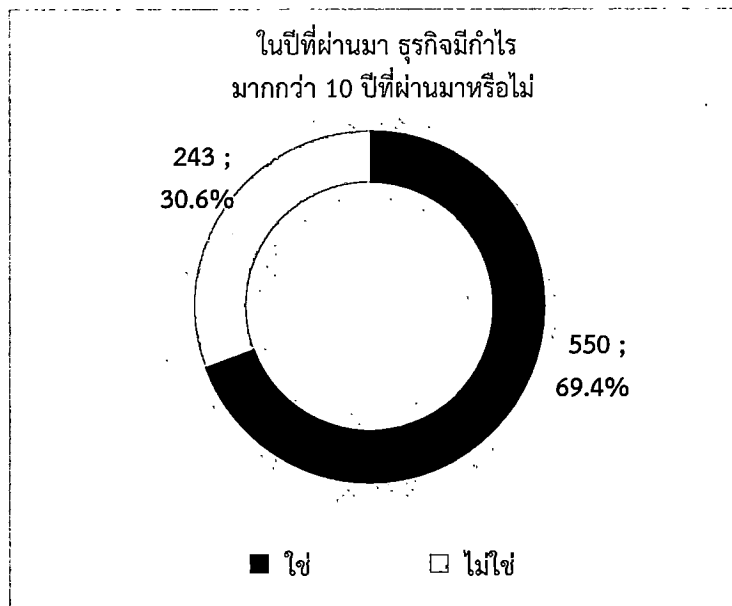
3) กำไรและเงินทุนหมุนเวียนจากการประกอบธุรกิจ ผลการสำรวจพบว่า จากผู้ตอบแบบสอบถาม 1,608 ราย ในปีที่ผ่านมา ธุรกิจมีกำไรจำนวน 1,442 ราย (ร้อยละ 89.7) ข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ธุรกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่มีกำไรในปีที่ผ่านมา นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบผลกำไรกับเมื่อ 3 ปี และ 10 ปีก่อนหน้า (สำหรับธุรกิจที่ดำเนินกิจการมากกว่า 3 และ 10 ปี) พบว่า จากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,608 ราย เป็นธุรกิจที่ดำเนินการมากกว่า 3 ปี จำนวน 1,165 ราย และในจำนวนดังกล่าวตอบว่า กำไรจากการดำเนินธุรกิจในปีที่ผ่านมามากกว่ากำไรใน 3 ปีที่ผ่านมา จำนวน 897 ราย (ร้อยละ 77.0) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันดีขึ้นกว่าเมื่อ 3 ปีที่แล้ว นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกำไรจากการดำเนินธุรกิจในปีที่ผ่านมากับกำไรจากการดำเนินธุรกิจเมื่อ 10 ปีที่แล้ว พบว่า ธุรกิจที่ดำเนินกิจการมากกว่า 10 ปี มีจำนวน 793 ราย ซึ่งในจำนวนดังกล่าวตอบว่า กำไรจากการดำเนินธุรกิจในปีที่ผ่านมามากกว่ากำไรใน 10 ปีที่ผ่านมา จำนวน 550 ราย (ร้อยละ 69.4) ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันดีขึ้นกว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้ว หรือปี 2551 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ และเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นจำนวนมาก

ภาพที่ 5.9 กำไรจากการประกอบธุรกิจ

ผู้ตอบแบบสอบถาม 1,608 ราย

ผู้ตอบแบบสอบถาม 1,165 ราย

ผู้ตอบแบบสอบถาม 793 ราย

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 5.3 กำไรและเงินทุนหมุนเวียนจากการประกอบธุรกิจแยกจังหวัด

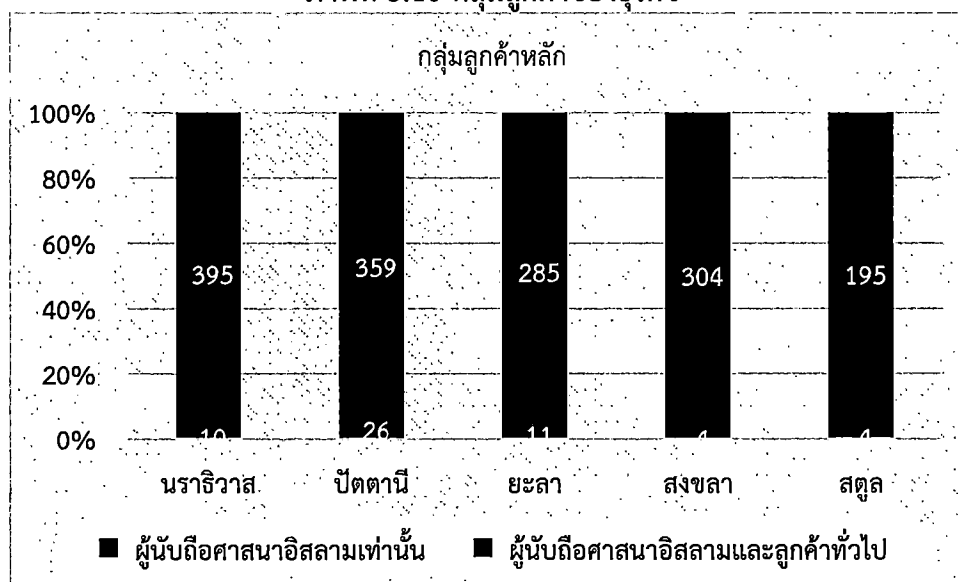
	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	สตูล	เฉลี่ยรวมทุกจังหวัด
เงินทุนหมุนเวียนต่อเดือนเฉลี่ย	91,357	26,357	33,960	28,844	38,987	46,789
กำไรเฉลี่ยต่อเดือน	14,162	13,937	23,281	17,842	11,702	16,199

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

เงินทุนหมุนเวียนต่อเดือนในการดำเนินธุรกิจของแต่ละจังหวัดค่อนข้างแตกต่างกัน โดยธุรกิจ
ในจังหวัดนราธิวาสมีเงินทุนหมุนเวียนสูงสุด อยู่ที่ 91,357 บาทต่อเดือน และธุรกิจในจังหวัดปัตตานี
มีเงินทุนหมุนเวียนต่ำที่สุด อยู่ที่ 26,357 บาทต่อเดือน ทั้งนี้ เนื่องจากขนาดของเงินทุนหมุนเวียนขึ้นอยู่กับ
ขนาดธุรกิจ ดังนั้น ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ธุรกิจจังหวัดนราธิวาสส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดใหญ่ ในขณะที่
ธุรกิจในจังหวัดปัตตานีส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดเล็ก นอกจากนี้ ข้อมูลกำไรต่อเดือนสามารถชี้ให้เห็นถึง
สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของแต่ละจังหวัด ซึ่งผลการสำรวจพบว่า กำไรเฉลี่ยต่อเดือนของธุรกิจในจังหวัด
ยะลาสูงที่สุดอยู่ที่ 23,281 บาทต่อเดือน รองลงมาคือ ธุรกิจจังหวัดสงขลา นราธิวาส และปัตตานี
ตามลำดับ ในขณะที่กำไรต่อเดือนของธุรกิจในจังหวัดสตูลมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนต่ำที่สุด อยู่ที่ 11,702 บาท
ต่อเดือน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวสอดคล้องกับข้อมูลเปรียบเทียบสถานะเศรษฐกิจในแต่ละจังหวัด

4) **กลุ่มลูกค้าหลัก** ผลการสำรวจพบว่า ธุรกิจเกือบทั้งหมด (เกินกว่าร้อยละ 90) กำหนดกลุ่ม
ลูกค้าเป้าหมายเป็นทั้งลูกค้าที่นับถือศาสนาอิสลามและลูกค้าทั่วไป โดยไม่ได้จำกัดกลุ่มเป้าหมายเป็นเฉพาะ
ลูกค้าที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น

ภาพที่ 5.10 กลุ่มลูกค้าของธุรกิจ

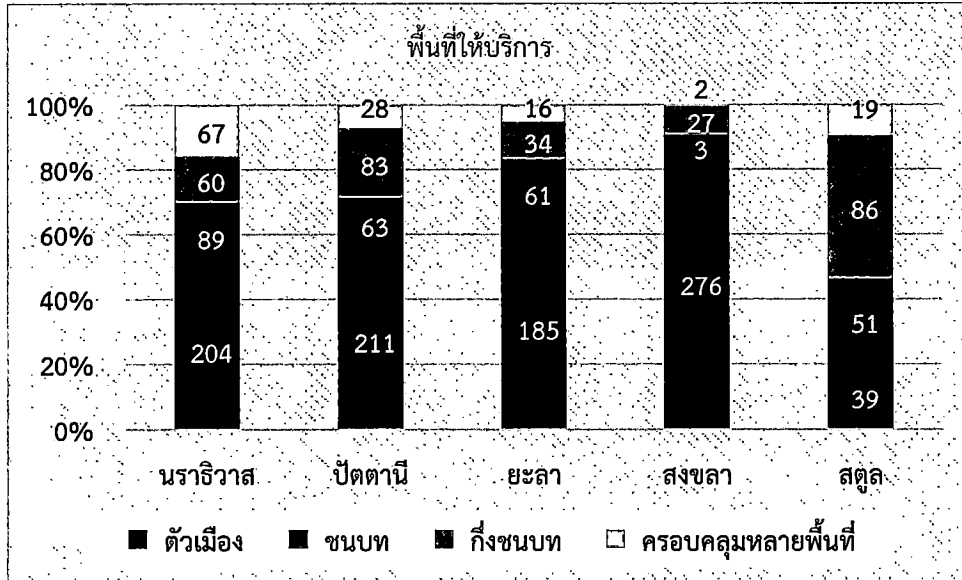

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

5) **พื้นที่ให้บริการ** ผลการสำรวจพบว่า ในจังหวัดสงขลา ธุรกิจเกือบทั้งหมดมีพื้นที่ให้บริการ
ในตัวเมือง โดยมีจำนวน 276 ราย ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 89.6 ของผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดสงขลา ในขณะที่
ในจังหวัดนราธิวาส ปัตตานี และยะลา ธุรกิจส่วนใหญ่มีพื้นที่ให้บริการในตัวเมืองเช่นกัน แต่มีสัดส่วน
น้อยกว่าจังหวัดสงขลา โดยอยู่ที่ 204 ราย (ร้อยละ 48.6) 211 (ร้อยละ 54.8) 185 (ร้อยละ 62.5)
นอกจากนี้ ในจังหวัดสตูล ธุรกิจเพียงส่วนน้อยที่มีพื้นที่ให้บริการในตัวเมือง โดยมีเพียง 39 ราย หรือคิดเป็น
ร้อยละ 20.0 ของผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดสตูล โดยธุรกิจส่วนใหญ่ในจังหวัดสตูลมีพื้นที่บริการ
ในชนบทหรือในกึ่งชนบทอยู่ที่จำนวน 137 ราย (ร้อยละ 70.3) ทั้งนี้ ผลสำรวจพื้นที่ให้บริการของธุรกิจ
สอดคล้องกับลักษณะของพื้นที่ในแต่ละจังหวัด เนื่องจากจังหวัดสงขลาซึ่งมีพื้นที่เป็นลักษณะตัวเมืองมากกว่า
จังหวัดอื่น ๆ ในขณะที่จังหวัดสตูลมีพื้นที่ที่เป็นลักษณะเป็นชนบทหรือกึ่งชนบทมากกว่าจังหวัดอื่น ๆ
ที่ทำการสำรวจ

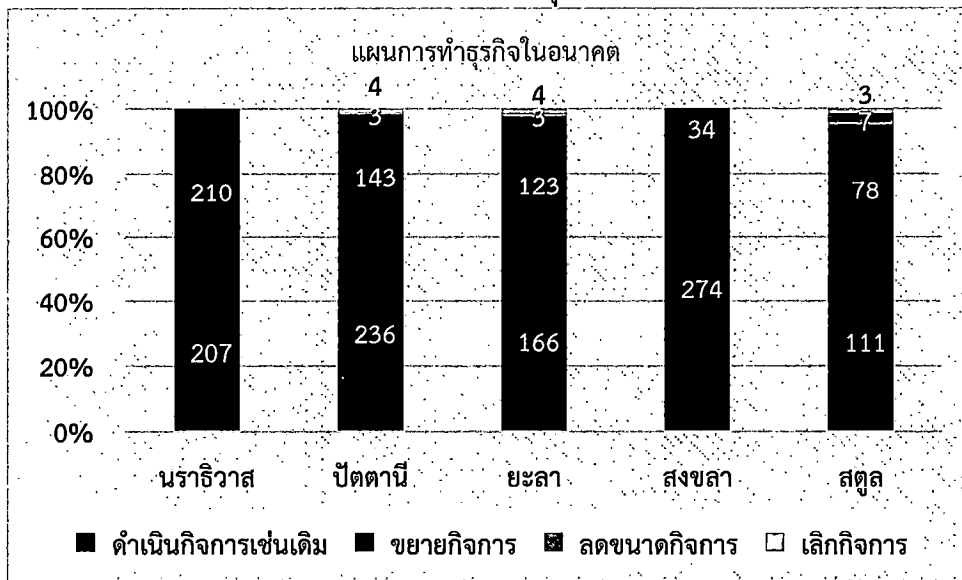
6) การขยายกิจการในอนาคต ผลการสำรวจพบว่า ผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่ยังคงดำเนินกิจการต่อ และมีบางส่วนมีแผนที่จะขยายกิจการในอนาคต โดยมีเพียงไม่กี่รายเท่านั้นที่มีแผนจะลดขนาดกิจการหรือยกเลิกกิจการ ผลสำรวจดังกล่าวเป็นสัญญาณที่ดีที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่ความไม่สงบชายแดนใต้มีความรู้สึกที่เป็นบวกต่อสถานะเศรษฐกิจในอนาคตส่งผลให้มีแผนที่จะขยายกิจการ และบางรายยังคงทำกิจการต่อไปโดยไม่ย้ายออกจากพื้นที่ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เศรษฐกิจในพื้นที่ขยายตัวได้ดีขึ้น

ภาพที่ 5.11 พื้นที่ให้บริการ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 5.12 แผนการทำธุรกิจในอนาคต

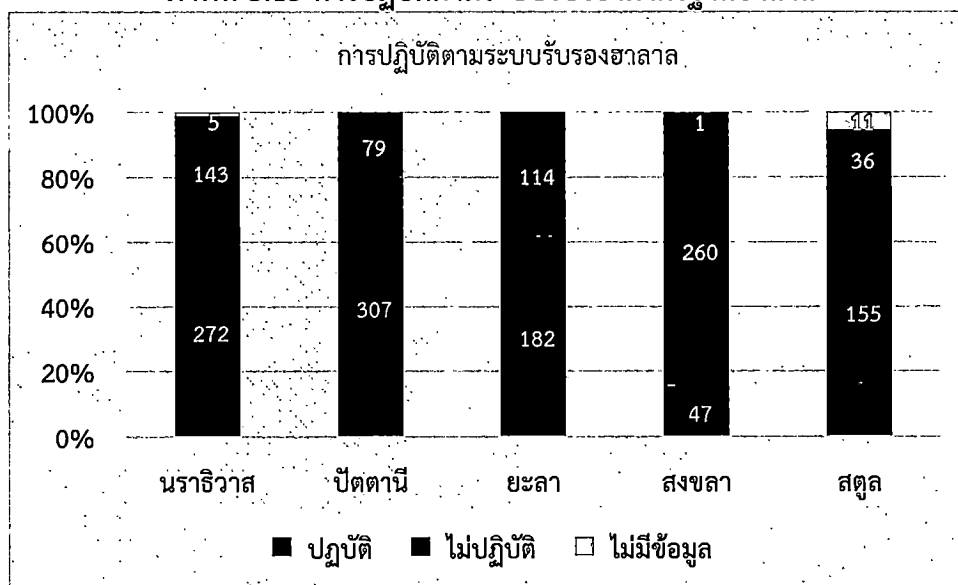

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

5.2.3 ความเห็นต่อธุรกิจฮาลาล

1) การประกอบธุรกิจที่ปฏิบัติตามมาตรฐานฮาลาล ผลการสำรวจแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด โดยมีความแตกต่างอย่างเห็นได้ชัดระหว่างผลการสำรวจของจังหวัดสงขลาและผลการสำรวจของจังหวัดอื่น ๆ เนื่องจากธุรกิจที่จังหวัดสงขลาเพียงส่วนน้อยที่ปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลอยู่ที่ 47 ราย หรือคิดเป็นเพียงร้อยละ 15.3 ของธุรกิจที่ตอบแบบสอบถามในจังหวัดสงขลาทั้งหมด ในขณะที่ธุรกิจส่วนใหญ่ไม่ได้ปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล สำหรับจังหวัดอื่น ๆ มีลักษณะใกล้เคียงกัน ธุรกิจส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล โดยจังหวัดนราธิวาสและยะลา มีธุรกิจที่ปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล จำนวน 272 ราย (ร้อยละ 64.8) และ 182 ราย (ร้อยละ 61.5) ตามลำดับ ในขณะที่ปัตตานีและสตูลมีสัดส่วนธุรกิจที่ปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลสูงที่สุด อยู่ที่ 397 ราย (ร้อยละ 79.5) และ 155 ราย (ร้อยละ 76.7) ตามลำดับ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า ผลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันระหว่างจังหวัดสงขลาและจังหวัดชายแดนภาคใต้อื่น ๆ

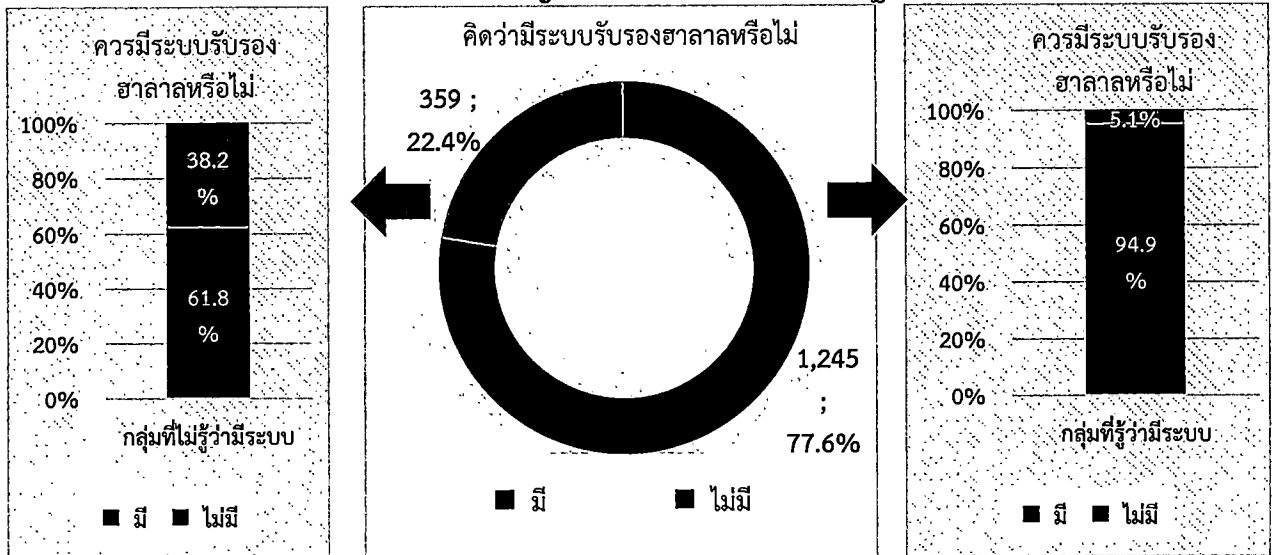
ภาพที่ 5.13 การปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

2) การให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล การสำรวจความคิดเห็นถึงการให้ความสำคัญกับการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลประกอบด้วยคำถาม 4 คำถาม คือ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าปัจจุบันมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าควรมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามคิดว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับมาตรฐานฮาลาลก่อนซื้อสินค้าหรือไม่ และผู้ตอบแบบสอบถามเองให้ความสำคัญกับมาตรฐานฮาลาลก่อนซื้อสินค้าหรือไม่ ซึ่งผลการสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 77.6 ที่ทราบว่าปัจจุบันมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ในขณะที่ร้อยละ 22.4 ไม่ทราบว่ามีการมีระบบดังกล่าว และเมื่อสอบถามแต่ละกลุ่มว่าควรมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลหรือไม่ พบว่า สำหรับกลุ่มที่ทราบว่ามีการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ร้อยละ 94.9 คิดว่าควรมีระบบดังกล่าว มีเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่คิดว่าไม่ควรมีระบบดังกล่าว ซึ่งข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่ากลุ่มที่ทราบว่ามีการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลเป็นกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการมีระบบดังกล่าว ในขณะที่กลุ่มที่ไม่ทราบว่ามีการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ร้อยละ 61.8 คิดว่าควรมีระบบดังกล่าว และร้อยละ 38.2 คิดว่าไม่ควรมีระบบดังกล่าว ซึ่งเป็นกลุ่มที่ไม่ให้ความสำคัญกับการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล และเมื่อพิจารณาข้อมูลรายจังหวัดพบว่าจังหวัดสงขลา มีสัดส่วนผู้ที่ไม่ให้ความสำคัญกับการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลมากที่สุด

ภาพที่ 5.14 การให้ความสำคัญของการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล

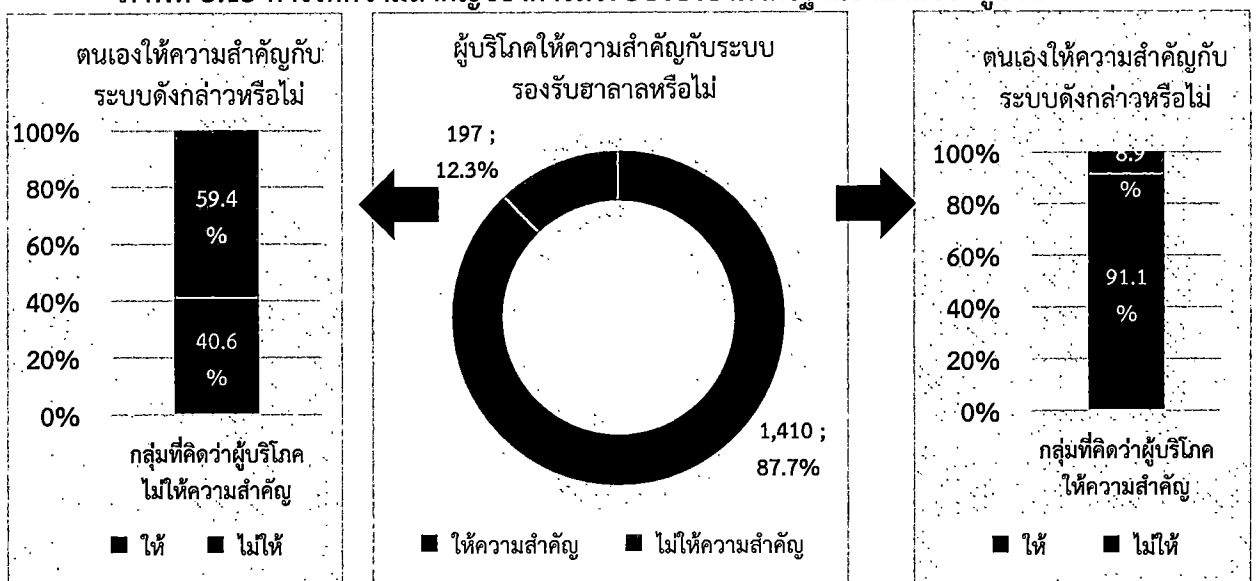
ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 5.4 การให้ความสำคัญของการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล (รายจังหวัด)

คิดว่ามีระบบรับรองฮาลาลหรือไม่	ควรมีระบบรับรองหรือไม่	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	สตูล	รวมทั้งหมด
มี	ควรมี	352	333	225	108	163	1,181
	ไม่ควรมี	3	4	22	22	13	64
รวม		355	337	247	130	176	1,245
ไม่มี	ควรมี	38	33	32	104	15	222
	ไม่ควรมี	24	16	17	74	6	137
รวม		62	49	49	178	21	359
รวมทั้งหมด		417	386	296	308	197	1,604

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 5.15 การให้ความสำคัญของการมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลของผู้บริโภค

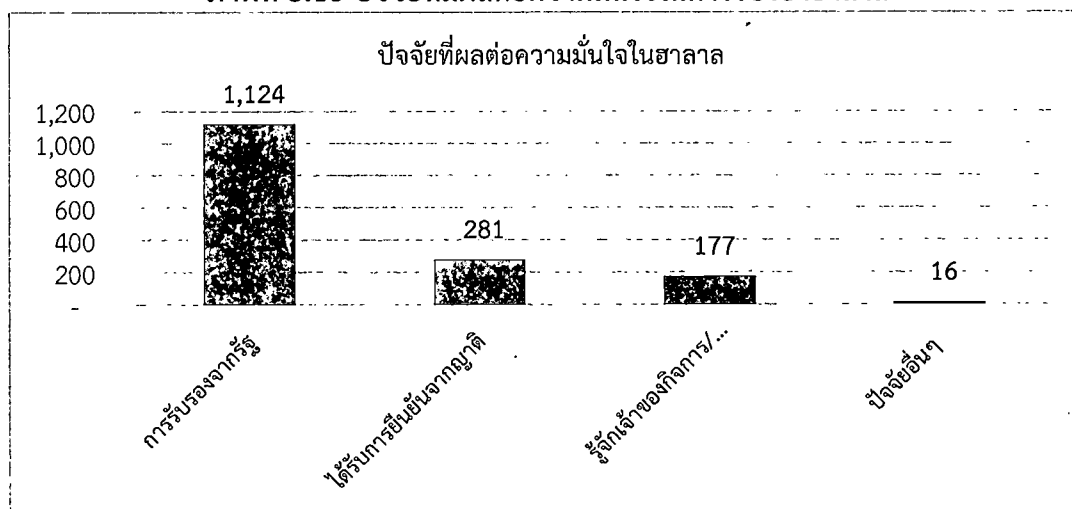

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

นอกจากนี้ เมื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลของผู้บริโภค ผลสำรวจพบว่า คำตอบส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับความคิดเห็นของทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 87.7 เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการรับรองมาตรฐานฮาลาลในการเลือกซื้อสินค้า ซึ่งกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 91.1) ให้ความสำคัญกับการมีระบบรับรองดังกล่าวในการซื้อสินค้าเช่นกัน สำหรับผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 12.3 เห็นว่าผู้บริโภคไม่ให้ความสำคัญกับการรับรองมาตรฐานฮาลาลในการเลือกซื้อสินค้า ซึ่งกลุ่มดังกล่าวส่วนใหญ่ (ร้อยละ 59.4) ไม่ให้ความสำคัญกับการมีระบบรับรองดังกล่าวในการซื้อสินค้าเช่นกัน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทัศนคติของผู้ประกอบการมีผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานฮาลาล เนื่องจากหากผู้ประกอบการให้ความสำคัญต่อการรับรองมาตรฐานฮาลาล ผู้ประกอบการจะคิดว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการผ่านการรับรองมาตรฐานฮาลาลในการซื้อสินค้าและบริการ และผู้ประกอบการจึงจะดำเนินการให้ผ่านการรับรองดังกล่าว แต่หากผู้ประกอบการไม่ให้ความสำคัญกับการผ่านการรับรองมาตรฐานฮาลาลแล้ว ผู้ประกอบการก็จะคิดว่าผู้บริโภคไม่ให้ความสำคัญกับการผ่านการรับรองดังกล่าวเช่นกัน ทั้งนี้ จากการตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลไม่ขึ้นอยู่กับประเภทธุรกิจ

3) ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นใจในการรับรองมาตรฐานฮาลาล เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในการรับรองมาตรฐานฮาลาล พบว่า ผู้บริโภคและผู้ประกอบการเห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือการรับรองจากภาครัฐ จำนวน 1,125 ราย หรือคิดเป็นร้อยละ 70.3 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมาคือ การได้รับการยืนยันจากญาติ และการรู้จักเจ้าของกิจการหรือเชื่อมั่นเจ้าของกิจการ คิดเป็นร้อยละ 17.6 และร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

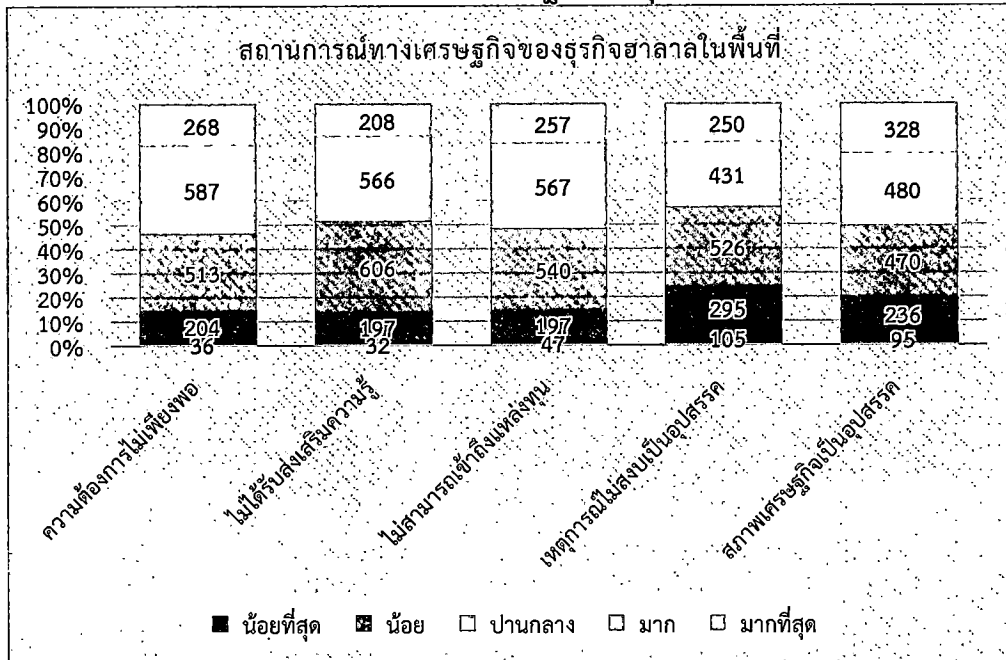
ภาพที่ 5.16 ปัจจัยที่มีผลต่อความมั่นใจในการรับรองฮาลาล

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

4) สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของธุรกิจฮาลาลในพื้นที่ เมื่อสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจฮาลาล ผลการสำรวจความคิดเห็นสรุปได้ดังนี้

ภาพที่ 5.17 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจของธุรกิจฮาลาลในพื้นที่

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

- ความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอ ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 53.2 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประเด็นดังกล่าว และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับประเด็นดังกล่าว

- ผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลไม่ได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาล ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 48.1 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประเด็นดังกล่าว และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยปานกลางกับประเด็นดังกล่าว

- ผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 51.2 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประเด็นดังกล่าว และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับประเด็นดังกล่าว

- เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 42.4 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประเด็นดังกล่าว และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยปานกลางกับประเด็นดังกล่าว อีกทั้ง จำนวนผู้เห็นด้วยน้อยและน้อยที่สุดต่อประเด็นนี้มีสัดส่วนสูงที่สุด

- สภาพเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 50.2 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประเด็นดังกล่าว และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นด้วยมากกับประเด็นดังกล่าว

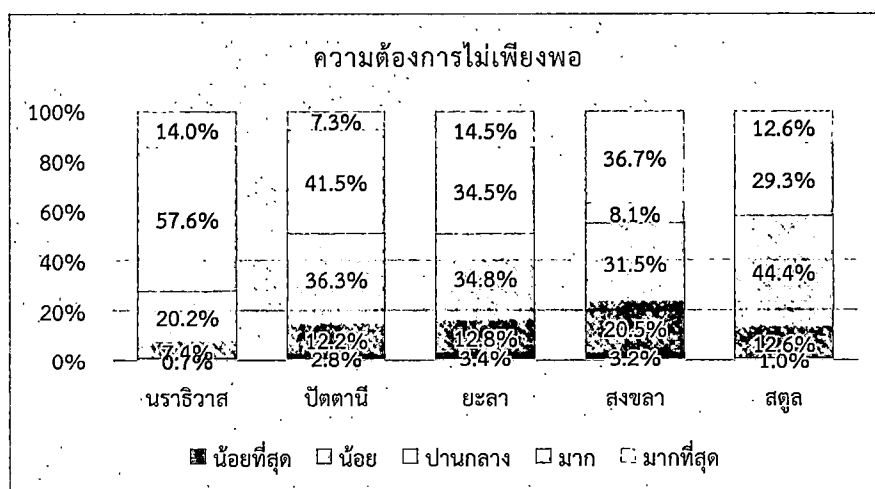
ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบทั้ง 5 ประเด็น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุดว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาล คือ ความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอ รองลงมาคือ ผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน และสภาพเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ในขณะที่ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล แสดงให้เห็นว่า ในทัศนคติของผู้ตอบแบบสอบถามนั้น เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้มีผลกระทบค่อนข้างน้อยต่อธุรกิจฮาลาลในปัจจุบัน ซึ่งผลการสำรวจความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับผลจากการสอบถามกำไรในการประกอบธุรกิจของปีที่ผ่านมา

เมื่อเปรียบเทียบกับ 3 ปีที่แล้วและเมื่อเปรียบเทียบกับ 10 ปีที่แล้ว ซึ่งผลการสำรวจความคิดเห็นแสดงให้เห็นว่า เศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้นและผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบต่อสถานะเศรษฐกิจในพื้นที่ลดลงจากเมื่อ 3 ปีที่แล้วและลดลงจากเมื่อ 10 ปีที่แล้วเช่นกัน

เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจในแต่ละจังหวัด เกี่ยวกับประเด็นที่ว่าความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอมีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาล ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยมากที่สุดว่ามีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาล พบว่า ความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละจังหวัดแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด โดยผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดนราธิวาสร้อยละ 71.6 เห็นด้วยมากและมากที่สุดว่าปัญหานี้ส่งผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาลในจังหวัดนราธิวาส ในขณะที่เพียงร้อยละ 41.9 ของผู้ประกอบการในจังหวัดสตูลเห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประเด็นดังกล่าว ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัญหาความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอเกิดขึ้นไม่มากนักในจังหวัดสตูล

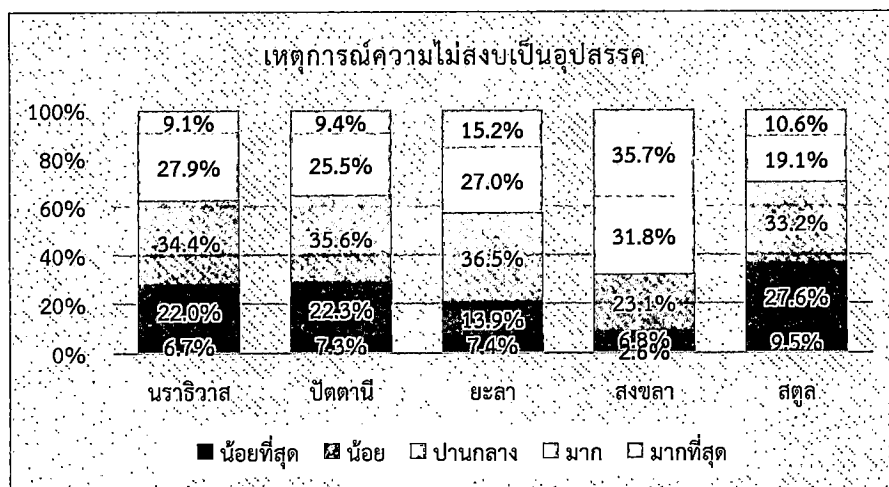
นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบผลการสำรวจในแต่ละจังหวัด เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า เหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ซึ่งเป็นประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุดว่ามีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดสงขลาร้อยละ 67.5 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประเด็นดังกล่าวทั้ง ๆ ที่จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดสงขลาน้อยกว่าจังหวัดอื่นค่อนข้างมาก ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดนราธิวาสร้อยละ 37 และผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดปัตตานีร้อยละ 34.8 เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าว ซึ่งจังหวัดนราธิวาสและปัตตานีเป็นจังหวัดที่มีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นจำนวนมาก ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบอาจไม่สามารถใช้เป็นเครื่องชี้วัดผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ทั้งหมด ถึงแม้ว่าจังหวัดสงขลาจะมีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มากนัก แต่เหตุการณ์ดังกล่าวมีผลกระทบต่อความมั่นใจของผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 5.18 ความคิดเห็นในประเด็นความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลไม่เพียงพอรายจังหวัด

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 5.19 ความคิดเห็นในประเด็นว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล
รายจังหวัด

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ตารางที่ 5.5 ประเด็นที่ผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาล

จังหวัด	เห็นด้วยมากที่สุดว่ามีผลกระทบ	เห็นด้วยน้อยที่สุดว่ามีผลกระทบ
นราธิวาส	ความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอ	เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล
ปัตตานี	ผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน	เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล
ยะลา	สภาพเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล	เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล
สงขลา	เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล	ความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอ
สตูล	ผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน	เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล

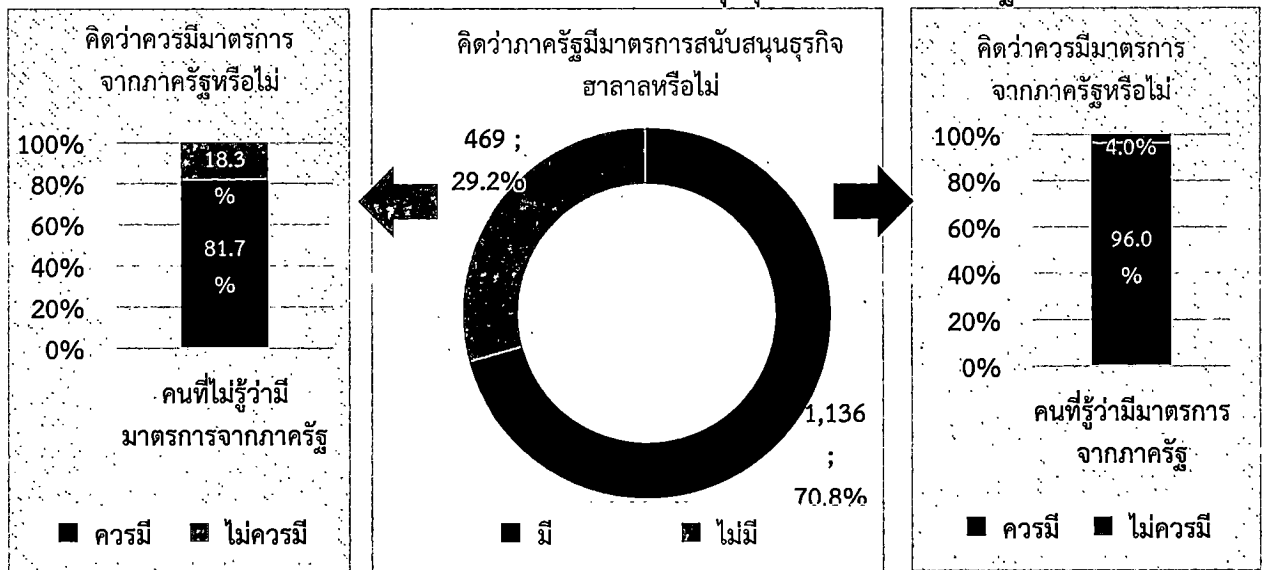
ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาประเด็นที่ผู้ตอบสำรวจเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาลในแต่ละจังหวัด พบว่า จังหวัดสงขลา มีผลการสำรวจความคิดเห็นที่แตกต่างจากจังหวัดอื่นอย่างเห็นได้ชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับประเด็นว่า เหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล โดยผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดสงขลาเห็นด้วยมากที่สุดว่าประเด็นดังกล่าวมีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาลในพื้นที่ ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นของจังหวัดอื่น ๆ เห็นด้วยน้อยที่สุดกับประเด็นดังกล่าว โดยคณะผู้วิจัยคาดว่า ความคิดเห็นที่แตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากเนื่องมาจากถึงแม้ว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดสงขลาอาจมีจำนวนไม่มากนัก แต่มักเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงค่อนข้างมากและมีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์เป็นระยะเวลานาน ประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นในใจกลางพื้นที่เศรษฐกิจ ซึ่งกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในพื้นที่เป็นอย่างมาก อีกทั้ง เนื่องจากสัดส่วนผู้ตอบแบบสอบถามความคิดเห็นในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธแตกต่างจากจังหวัดอื่นที่มีสัดส่วนของผู้ที่นับถือศาสนาอิสลามค่อนข้างมาก

5.2.4 มาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ

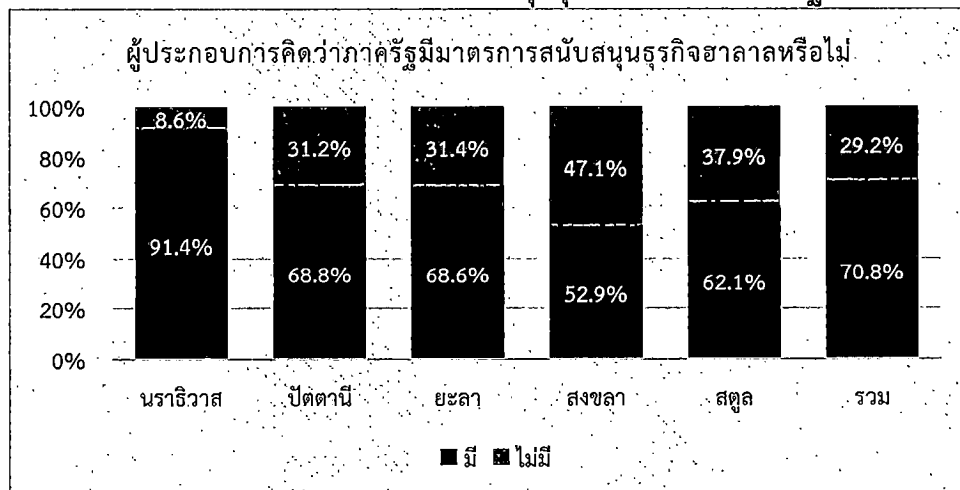
1) การรับรู้มาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ เมื่อสอบถามผู้ประกอบการว่ารับรู้มาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐหรือไม่ ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 70.8 ทราบว่ามีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ อีกทั้งร้อยละ 96.0 ของกลุ่มที่ทราบว่ามีมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ เห็นว่าควรมีมาตรการดังกล่าว ในขณะที่ร้อยละ 29.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามไม่ทราบว่ามีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ อย่างไรก็ตาม ร้อยละ 81.7 ของกลุ่มดังกล่าวเห็นว่าภาครัฐควรมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล ซึ่งผลการตอบแบบสอบถามชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับการมีมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐเป็นอย่างยิ่ง

ภาพที่ 5.20 ความเห็นต่อการมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 5.21 ความเห็นต่อการมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐแยกรายจังหวัด

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

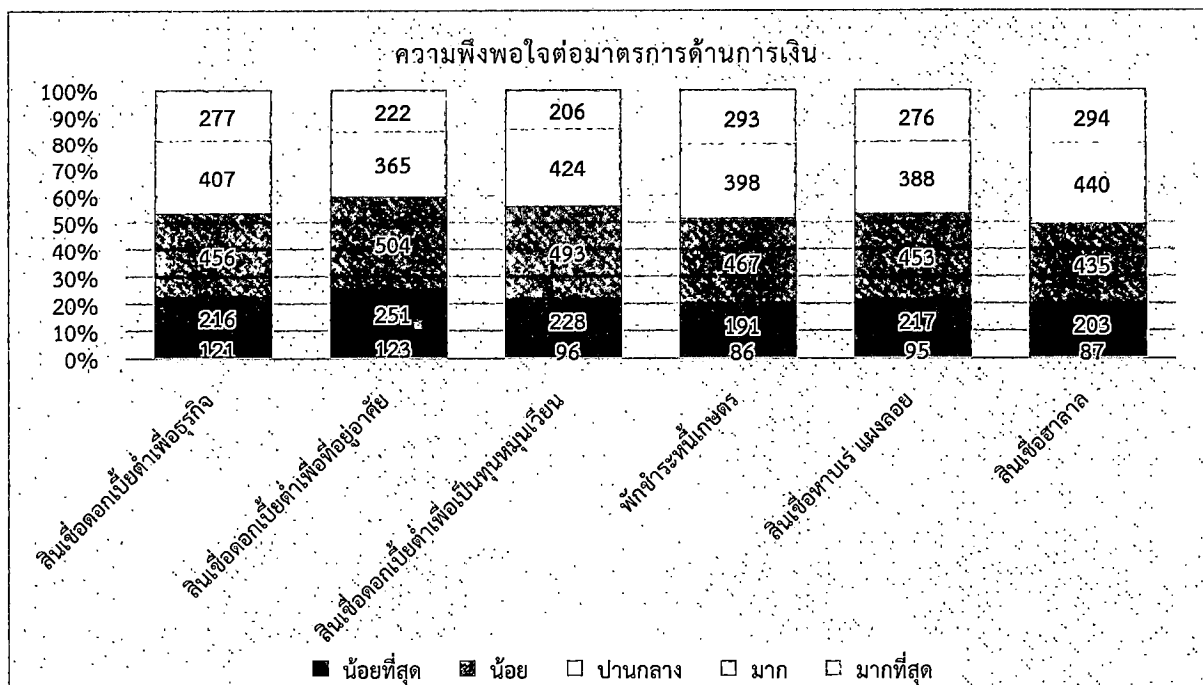
นอกจากนี้ เมื่อวิเคราะห์ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการรับรู้มาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลของผู้ประกอบการในแต่ละจังหวัดพบว่า ผลการรับรู้มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด โดยจังหวัดนราธิวาสมีสัดส่วนผู้ประกอบการที่รับรู้มาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐสูงที่สุด

อยู่ที่ร้อยละ 91.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด รองลงมา คือ จังหวัดปัตตานีและยะลา ซึ่งผู้ประกอบการรับรู้มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐอยู่ที่ร้อยละ 68.8 และร้อยละ 68.6 ตามลำดับ ในขณะที่ผู้ประกอบการในจังหวัดสตูลรับรู้มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐที่ร้อยละ 62.1 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด และผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลามีสัดส่วนการรับรู้มาตรการสนับสนุนจากภาครัฐต่ำที่สุด โดยอยู่ที่เพียงร้อยละ 52.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด ทั้งนี้ เมื่อสอบถามว่าควรมีมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐหรือไม่ได้ ผลการสำรวจความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันในแต่ละจังหวัด โดยผู้ตอบแบบสอบถามประมาณร้อยละ 85 – 90 ของทุกจังหวัดเห็นว่าควรมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ

2) ความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการเงินของภาครัฐ เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการเงินของภาครัฐ ผลการสำรวจความคิดเห็นของแต่ละมาตรการค่อนข้างแตกต่างกัน โดยสรุปได้ดังนี้

- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 46.3 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ
- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 40.1 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย
- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 43.5 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน
- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 48.2 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประสิทธิภาพของมาตรการพักชำระหนี้เกษตรกร
- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 46.5 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อหาบเร่ แผงลอย
- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 50.3 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อฮาลาล

ภาพที่ 5.22 ความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการเงิน

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบแต่ละมาตรการแล้ว พบว่า มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อฮาลาล รองลงมา คือ มาตรการพักชำระหนี้เกษตรกร มาตรการสินเชื่อหาบเร่แผงลอย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ ตามลำดับ ในขณะที่มาตรการด้านที่เงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้น้อยที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน

ตารางที่ 5.6 มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล

จังหวัด	เห็นด้วยมากที่สุดว่ามีประสิทธิภาพ	เห็นด้วยน้อยที่สุดว่ามีประสิทธิภาพ
นราธิวาส	มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ	มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็น เงินทุนหมุนเวียน
ปัตตานี	มาตรการสินเชื่อฮาลาล	มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย
ยะลา	มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ	มาตรการสินเชื่อหาบเร่ แผงลอย
สงขลา	มาตรการสินเชื่อฮาลาล	มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ
สตูล	มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ มาตรการพักชำระหนี้เกษตรกร	มาตรการสินเชื่อหาบเร่ แผงลอย

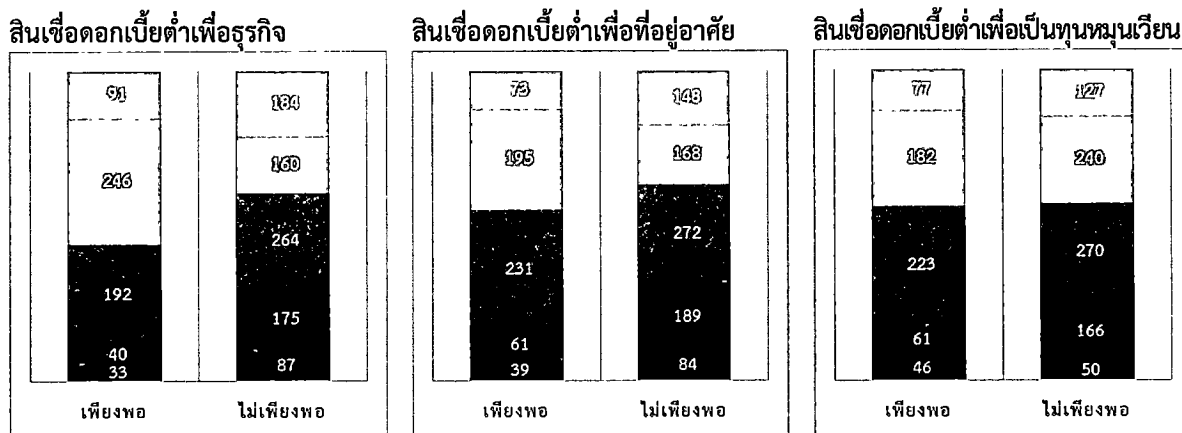
ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบมาตรการที่ผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในแต่ละจังหวัด พบว่า ความเห็นค่อนข้างแตกต่างกันในแต่ละจังหวัด โดยผู้ประกอบการในจังหวัดนราธิวาส ยะลา และสตูล เห็นด้วยมากที่สุดที่ว่า มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในพื้นที่ ในขณะที่ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาเห็นด้วยน้อยที่สุดว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในพื้นที่ โดยผู้ประกอบการในจังหวัดปัตตานีและสงขลาเห็นด้วยมากที่สุดว่า มาตรการสินเชื่อฮาลาลมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมแล้วสรุปได้ว่า มาตรการที่ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่า มีประสิทธิภาพน้อยในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในพื้นที่ คือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย เนื่องจากเป็นการสนับสนุนให้คนในพื้นที่มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองซึ่งไม่ได้มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการประกอบธุรกิจโดยตรง และมาตรการสินเชื่อหาบเร่ แผงลอย

เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินความพึงพอใจของมาตรการด้านการเงินระหว่างผู้ประกอบการที่เห็นว่าภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลเพียงพอและไม่เพียงพอ ผลการเปรียบเทียบแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดสำหรับมาตรการประเภทสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ ได้แก่ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน โดยผู้ประกอบการที่เห็นว่าภาครัฐมีการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลอย่างเพียงพอจะเห็นว่ามาตรการประเภทสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ ผู้ประกอบการที่เห็นว่าภาครัฐมีการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลยังไม่เพียงพอจะมีสัดส่วนที่เห็นว่ามาตรการประเภทสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำมีประสิทธิภาพน้อยลง

ภาพที่ 5.23 ความพึงพอใจต่อมาตรการประเภทสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับผู้คิดว่าภาครัฐ
มีการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลเพียงพอและไม่เพียงพอ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

3) ความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการคลังของภาครัฐ เมื่อสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการคลังของภาครัฐ ผลการสำรวจความคิดเห็นของแต่ละมาตรการใกล้เคียงกัน โดยสรุปได้ดังนี้

- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 43.8 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับมาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล
- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45.4 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับมาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

บุคคลธรรมดา

- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 44.8 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับมาตรการลดภาษี

ขายอสังหาริมทรัพย์

- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45.1 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับ มาตรการลดค่าธรรมเนียม

การโอนอสังหาริมทรัพย์

- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45.9 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับมาตรการลดภาษีเพื่อ

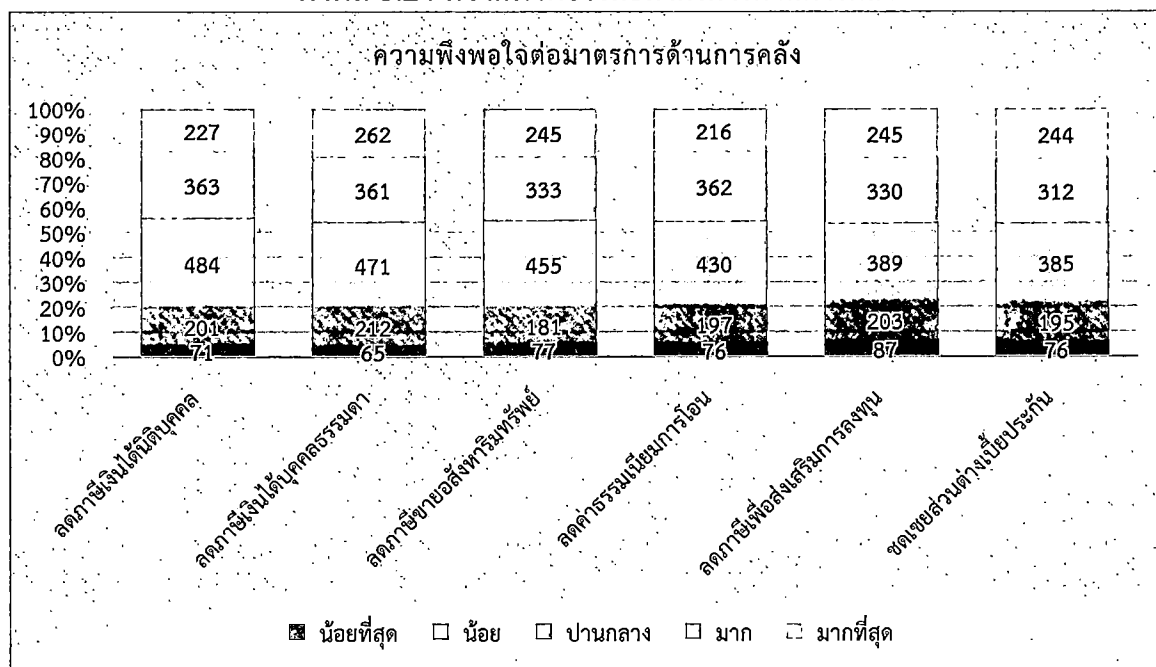
ส่งเสริมการลงทุน

- ผู้ตอบแบบสอบถามร้อยละ 45.9 เห็นด้วยมากและมากที่สุดกับ มาตรการชดเชยส่วนต่าง

เบี้ยประกัน

ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบแต่ละมาตรการแล้ว พบว่า มาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนและมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกัน รองลงมาคือ มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลและมาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอนอสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ และมาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลและมาตรการลดภาษีขายอสังหาริมทรัพย์ นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบมาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลในแต่ละจังหวัดได้ผลค่อนข้างแตกต่างกันมากในแต่ละจังหวัด

ภาพที่ 5.24 ความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการคลัง

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

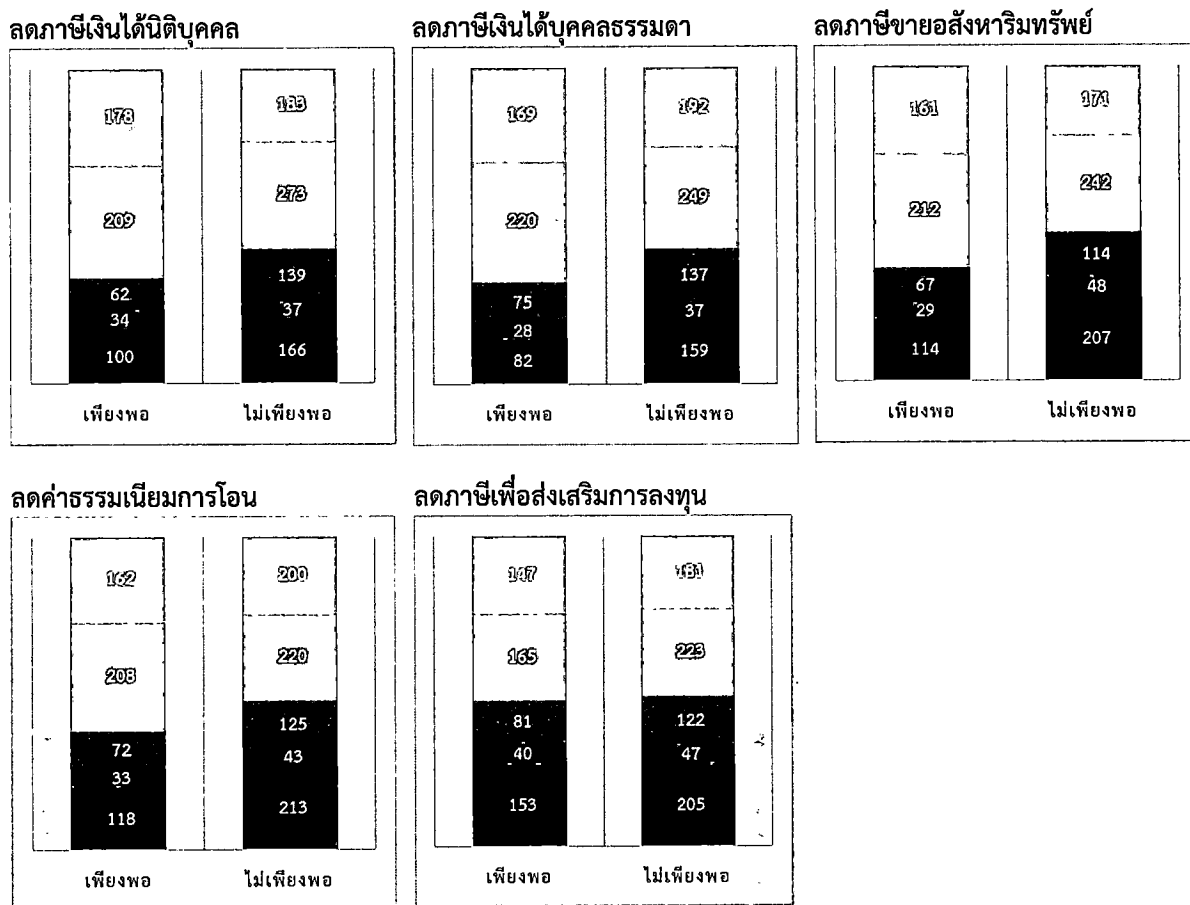
ตารางที่ 5.7 มาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการเห็นด้วยมากที่สุดและน้อยที่สุดว่ามีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล

จังหวัด	เห็นด้วยมากที่สุดว่ามีประสิทธิภาพ	เห็นด้วยน้อยที่สุดว่ามีประสิทธิภาพ
นราธิวาส	มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล	มาตรการลดภาษีขายอสังหาริมทรัพย์ มาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอน
ปัตตานี	มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	มาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอน
ยะลา	มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุน	มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
สงขลา	มาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอน	มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล
สตูล	มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	มาตรการลดภาษีขายอสังหาริมทรัพย์

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

เมื่อเปรียบเทียบผลการประเมินความพึงพอใจของมาตรการด้านการคลังระหว่างผู้ประกอบการที่เห็นว่าภาครัฐมีมาตรการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลเพียงพอและไม่เพียงพอ ผลการเปรียบเทียบแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัดสำหรับมาตรการประเภทลดภาษีหรือค่าธรรมเนียม ได้แก่ มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มาตรการลดภาษีขายอสังหาริมทรัพย์ มาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอน และมาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุน โดยผู้ประกอบการที่เห็นว่าภาครัฐมีการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลอย่างเพียงพอจะเห็นว่ามาตรการด้านการคลังประเภทลดภาษีหรือค่าธรรมเนียมมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ผู้ประกอบการที่เห็นว่าภาครัฐมีการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลยังไม่เพียงพอจะมีสัดส่วนที่เห็นว่ามาตรการด้านการคลังประเภทลดภาษีหรือค่าธรรมเนียมมีประสิทธิภาพน้อยลง

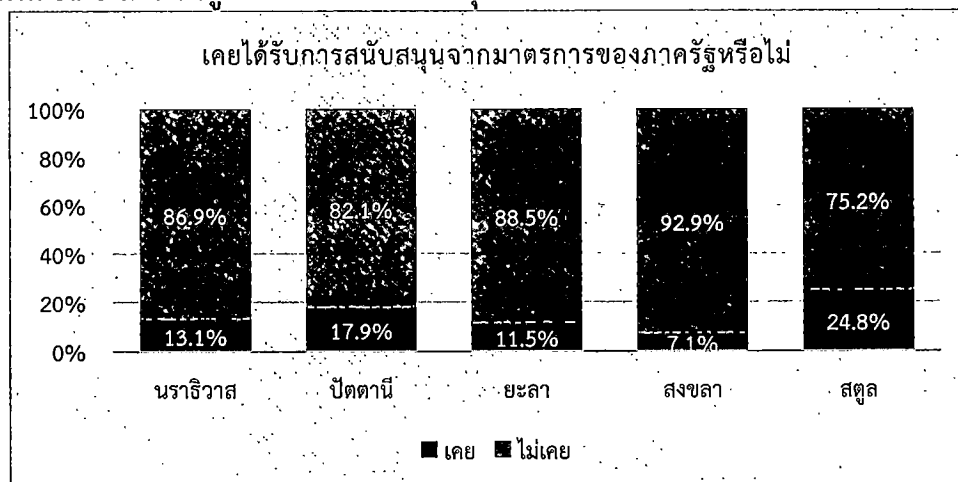
ภาพที่ 5.25 ความพึงพอใจต่อมาตรการด้านการคลังประเภทลดภาษีหรือค่าธรรมเนียมสำหรับผู้คิดว่า
ภาครัฐมีการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลเพียงพอและไม่เพียงพอ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

4) ประสพการณ์จากการสนับสนุนของภาครัฐ เมื่อสอบถามผู้ประกอบการเคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการของภาครัฐหรือไม่ เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการใด และคิดว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพหรือไม่ อย่างไร ผลการสำรวจความคิดเห็นชี้ให้เห็นว่า โดยเฉลี่ยผู้ประกอบการเพียงส่วนน้อยประมาณร้อยละ 15 เท่านั้นที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ แต่ผลการสำรวจความคิดเห็นค่อนข้างแตกต่างกัน โดยผู้ประกอบการในจังหวัดสตูลเคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการของภาครัฐอยู่ที่ร้อยละ 24.8 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มากที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดอื่น ๆ ในขณะที่ผู้ประกอบการในจังหวัดนราธิวาส ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้ที่รับรู้มาตรการจากภาครัฐสูงมาก (ร้อยละ 91.4 ของผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดนราธิวาส) แต่สัดส่วนผู้ที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการภาครัฐอยู่ที่เพียงร้อยละ 13.1 เท่านั้น นอกจากนี้ ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลาซึ่งเป็นจังหวัดที่มีสัดส่วนผู้ที่รับรู้มาตรการจากภาครัฐต่ำที่สุด (ร้อยละ 52.9 ของผู้ตอบแบบสอบถามในจังหวัดสงขลา) มีสัดส่วนผู้ที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการภาครัฐต่ำที่สุดเช่นกัน โดยอยู่ที่เพียงร้อยละ 7.1 เท่านั้น

ภาพที่ 5.26 สัดส่วนผู้ที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐ

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ทั้งนี้ เมื่อสอบถามผู้ประกอบการในแต่ละจังหวัดว่าเคยใช้บริการมาตรการด้านการเงินและการคลังมาตรการใด พบว่า มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการเคยใช้บริการมากที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ประกอบการในหลายจังหวัดที่เห็นว่า มาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็กในพื้นที่ ในขณะที่มาตรการที่ผู้ประกอบการเคยใช้บริการน้อยที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของผู้ประกอบการส่วนใหญ่ที่เห็นด้วยค่อนข้างน้อยกว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนธุรกิจขนาดเล็กในพื้นที่ นอกจากนี้ เมื่อพิจารณารายจังหวัดพบว่า ผู้ประกอบการทุกจังหวัดเคยใช้บริการมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจมากที่สุดเช่นกัน

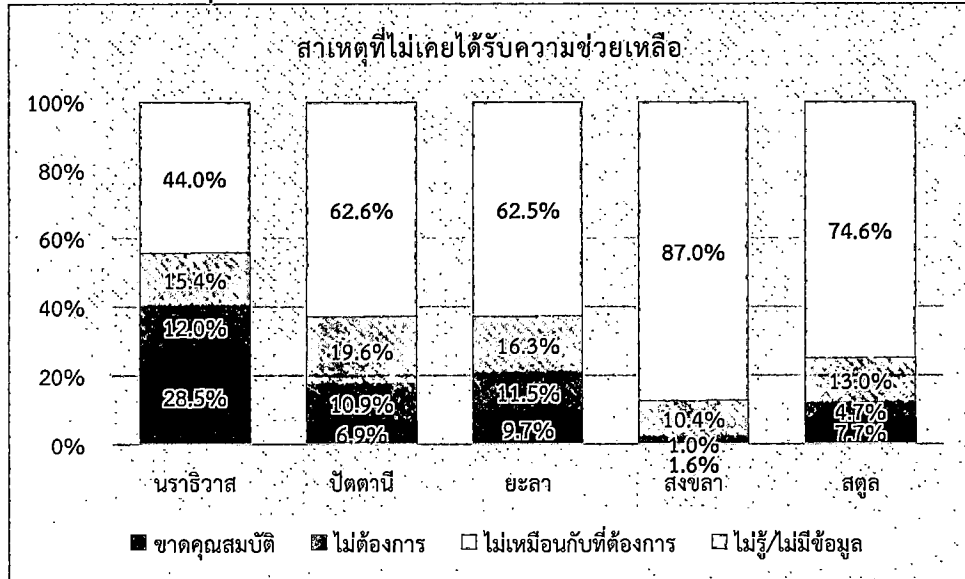
ตารางที่ 5.8 มาตรการด้านการเงินและการคลังที่เคยใช้บริการแยกรายจังหวัด

มาตรการด้านการเงินที่เคยใช้บริการ	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	สตูล	รวม
สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ	29	22	6	15	15	87
สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย		9	3			12
สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน	1	3			12	16
พักชำระหนี้เกษตรกร	1	11	2			14
สินเชื่อหาบเร่ แผงลอย	2	7	1	7	1	18
สินเชื่อฮาลาล	15	3	1		2	21
รวม	48	55	13	22	30	168
มาตรการด้านการคลังที่เคยใช้บริการ	นราธิวาส	ปัตตานี	ยะลา	สงขลา	สตูล	รวม
ลดภาษีเงินได้นิติบุคคล	18	10	2	10		40
ลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	28	15	3		14	60
ลดภาษีขายอสังหาริมทรัพย์		2	2		2	6
ลดค่าธรรมเนียมการโอน				9		9
ลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุน		6	2		1	9
ลดหย่อนส่วนต่างเบี้ยประกัน		8	1	2		11
รวม	46	41	10	21	17	135

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

สำหรับมาตรการด้านการคลังนั้น มาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการเคยใช้บริการมากที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องจากผลการสำรวจก่อนหน้านี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล รองลงมา คือ มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล และมาตรการที่ผู้ประกอบการเคยใช้บริการน้อยที่สุด คือ มาตรการลดภาษีขายอสังหาริมทรัพย์ มาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอน และมาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุน

ภาพที่ 5.27 สาเหตุที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐ

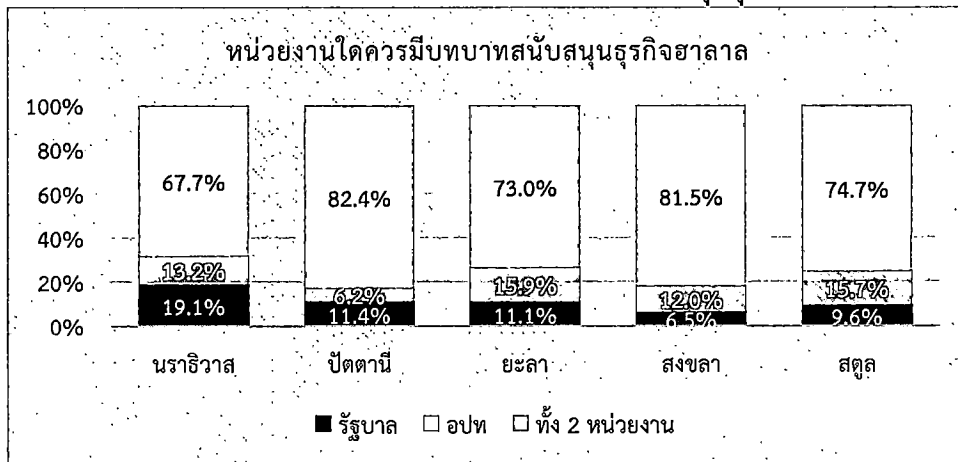

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

นอกจากนี้ เมื่อสอบถามผู้ประกอบการที่ไม่เคยได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐถึงสาเหตุที่ไม่ได้รับความช่วยเหลือ พบว่า สาเหตุหลัก คือ การไม่รู้ข้อมูล โดยเฉพาะในจังหวัดสงขลาที่มีสัดส่วนผู้ที่ไม่รู้ข้อมูลสูงถึงร้อยละ 87.0 ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจการรับรู้ข้อมูลมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐในจังหวัดสงขลาที่มีสัดส่วนต่ำเช่นกัน สำหรับจังหวัดนราธิวาสมีสัดส่วนของผู้ที่ไม่รู้ข้อมูลต่ำที่สุดที่ร้อยละ 44.0 ซึ่งสอดคล้องซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจการรับรู้ข้อมูลมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐในจังหวัดนราธิวาสที่มีสัดส่วนสูงกว่าจังหวัดอื่น ๆ เช่นกัน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาในภาพรวมแล้ว สาเหตุหลักที่ผู้ประกอบการไม่ได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ คือ การไม่รู้ข้อมูลข่าวสารซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาการประชาสัมพันธ์มาตรการของภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง สาเหตุรองลงมา คือ มาตรการไม่สอดคล้องกับความต้องการ ซึ่งประมาณร้อยละ 15 ของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามในแต่ละจังหวัดประสบปัญหานี้ ดังนั้น การออกแบบมาตรการของภาครัฐในบางครั้งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่ และอีกหนึ่งสาเหตุสำคัญคือการขาดคุณสมบัติตามเงื่อนไขของมาตรการภาครัฐนั้น ๆ

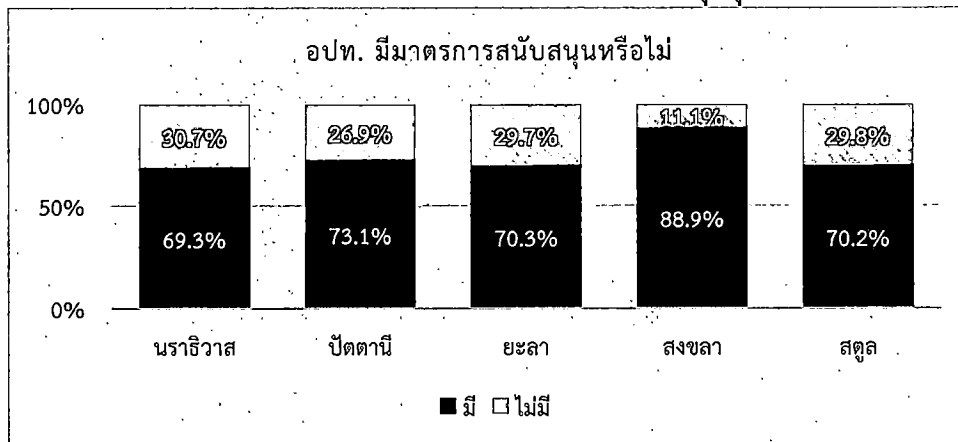
5.2.5 บทบาทของรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมหรือสนับสนุนธุรกิจฮาลาล

ภาพที่ 5.28 หน่วยงานที่ควรมีบทบาทในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ภาพที่ 5.29 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลหรือไม่

ที่มา : รวบรวมโดยคณะผู้วิจัย

ผลการสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับหน่วยงานที่ควรมีบทบาทในการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล พบว่า ผู้ประกอบการในทุกจังหวัดกว่าร้อยละ 70 เห็นว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกันมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่ และสามารถกำหนดมาตรการสนับสนุนได้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่ ทั้งนี้ ในทุกจังหวัดที่ทำการสำรวจความคิดเห็นพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลแล้วเช่นกัน

5.3 สรุปผลการสำรวจความคิดเห็น

จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้ประกอบการจำนวน 1,612 ราย ในพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ประสบปัญหาความไม่สงบในพื้นที่ ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัด สงขลา (อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอสบไชย และอำเภอเทพา) โดยการเลือกกลุ่มเป้าหมาย มีการกระจายตามเพศ อายุ การศึกษา และรายได้ มีผลการสำรวจสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

5.3.1 การประกอบธุรกิจในพื้นที่

ผู้ประกอบการที่สำรวจความคิดเห็นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย โดยค้าขายอาหารมากที่สุด รองลงมาประกอบอาชีพค้าขายปลีกสินค้าอุปโภคบริโภคและค้าขายปลีกสินค้าอื่น ๆ ในสัดส่วนใกล้เคียงกัน และบางส่วนประกอบอาชีพการบริการ เช่น ร้านตัดผม ร้านซักรีด อุ้ช่อมรถ ร้านรับซ่อมอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดสงขลาซึ่งจะมีผู้ประกอบการมากที่สุด โดยกลุ่มลูกค้าเป็นทั้งลูกค้าที่นับถือศาสนาอิสลามและลูกค้าทั่วไป ทั้งนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 85 – 95 ยังไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล มีกำไรจากการดำเนินธุรกิจในปีที่ผ่านมานอกจากนี้ ผลกำไรในปีที่ผ่านมาสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกำไรเมื่อ 3 ปี และ 10 ปีก่อนหน้า ชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันดีขึ้นกว่าเมื่อ 3 ปีที่แล้ว และดีขึ้นกว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้ว หรือปี 2551 ซึ่งเป็นช่วงเริ่มเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ และเป็นช่วงที่มีเหตุการณ์ความไม่สงบเกิดขึ้นจำนวนมาก อีกทั้ง ผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่ยังคงดำเนินกิจการต่อ และมีบางส่วนมีแผนที่จะขยายกิจการในซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่ความไม่สงบชายแดนใต้มีความรู้สึกที่เป็นบวกต่อสภาวะเศรษฐกิจในอนาคต และผู้ประกอบการไม่ย้ายออกจากพื้นที่ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้เศรษฐกิจในพื้นที่ขยายตัวได้ดีขึ้น

5.3.2 การปฏิบัติตามการรับรองมาตรฐานฮาลาล

ผลสำรวจเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจที่ปฏิบัติตามมาตรฐานฮาลาลในจังหวัดสงขลาแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ โดยในจังหวัดอื่น ๆ ธุรกิจส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ในขณะที่ธุรกิจในจังหวัดสงขลา มีเพียงส่วนน้อยที่ปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันระหว่างจังหวัดสงขลาและจังหวัดชายแดนภาคใต้อื่น ๆ ในส่วนการให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ผลสำรวจพบว่า ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ทราบว่า ปัจจุบันมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลและคิดว่าควรมีระบบดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อสอบถามว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าหรือไม่ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ประกอบการให้ความสำคัญกับระบบรับรองดังกล่าวก่อนซื้อสินค้า อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการบางส่วนเห็นว่า ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบรับรองดังกล่าวซึ่งผู้ประกอบการเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลเช่นกัน ดังนั้น ทศนคติของผู้ประกอบการมีผลต่อการปฏิบัติตามมาตรฐานฮาลาล แต่ความคิดเห็นเกี่ยวกับการให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลไม่ขึ้นอยู่กับประเภทธุรกิจ

ผู้ประกอบการคิดว่าประเด็นที่มีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาล คือ ความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอ รองลงมาคือ ผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน และสภาพเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ในขณะที่ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ยกเว้นในจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าประเด็นดังกล่าวมีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาลในจังหวัดสงขลา ทั้ง ๆ ที่จำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบในจังหวัดสงขลานั้นน้อยกว่าจังหวัดอื่นค่อนข้างมาก ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบอาจไม่สามารถใช้เป็นเครื่องชี้วัดผลกระทบทางเศรษฐกิจได้ทั้งหมด ถึงแม้ว่าจังหวัดสงขลาจะมีจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบไม่มากนัก แต่มักเป็นเหตุการณ์ที่มีความรุนแรงค่อนข้างมาก และมีการเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับเหตุการณ์เป็นระยะเวลานาน ประกอบกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในจังหวัดสงขลาเกิดขึ้นในใจกลางพื้นที่เศรษฐกิจ ซึ่งกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการในพื้นที่เป็นอย่างมาก

5.3.3 มาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐ

มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อฮาลาล รองลงมา คือ มาตรการพักชำระหนี้เกษตรกร มาตรการสินเชื่อหาบเร่แผงลอย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ ตามลำดับ ในขณะที่มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้น้อยที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน

มาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนและมาตรการลดหย่อนส่วนต่างเบี้ยประกัน รองลงมาคือ มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและมาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอนสังหาริมทรัพย์ตามลำดับ และมาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้น้อยที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลและมาตรการลดภาษีขายสังหาริมทรัพย์

เมื่อสอบถามประสบการณ์จากการใช้บริการมาตรการสนับสนุนจากภาครัฐ พบว่าผู้ประกอบการเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งปัญหาเกิดจากการไม่รู้และการไม่ได้รับข้อมูล โดยเฉพาะในจังหวัดสงขลาที่มีสัดส่วนผู้ที่ไม่รู้ข้อมูลสูงมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาการประชาสัมพันธ์มาตรการของภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง สาเหตุรองลงมา คือ มาตรการไม่สอดคล้องกับความต้องการ ดังนั้น การออกแบบมาตรการของภาครัฐในบางครั้งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่

5.3.4 บทบาทของรัฐบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมหรือสนับสนุนธุรกิจฮาลาล

ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในทุกจังหวัด เห็นว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกันมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่ และสามารถกำหนดมาตรการสนับสนุนได้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

บทที่ 6

การประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลัง

บทนี้เป็นการสรุปผลที่ได้จากการวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติในการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังทั้งในระดับจุลภาคและระดับมหภาค โดยใช้ทั้งตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค และตัวแปรหุ่นแทนจังหวัดที่ตั้ง เพื่อวิเคราะห์ว่าภาวะเศรษฐกิจมหภาคในพื้นที่ที่ตั้งของธุรกิจหรือความแตกต่างโดยรวมระหว่างพื้นที่ เช่น วัฒนธรรม ความเชื่อ และสภาพแวดล้อมทางสังคม เป็นต้น มีผลต่อประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิผลของมาตรการแบ่งออกเป็น มาตรการด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย มาตรการด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้ มาตรการด้านการเงินที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจฮาลาล มาตรการด้านการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียม และมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้าย

6.1 วิธีการวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติในการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังในระดับจุลภาค

คณะผู้วิจัยประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังในระดับจุลภาคโดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าของธุรกิจใน 5 จังหวัดชายแดนใต้ ซึ่งได้แก่ สงขลา สตูล ยะลา ปัตตานี นราธิวาส ทั้งสิ้น 1610 หน่วยธุรกิจ ในการวิเคราะห์ส่วนนี้เป็นการรายงานผลการประมาณการของแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นเพื่อหาปัจจัยกำหนดประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินและการคลังในมุมมองของผู้ได้รับการช่วยเหลือ ทั้งสิ้น 12 มาตรการ โดยคณะผู้วิจัยใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติเพื่อทดสอบปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินและการคลัง ในที่นี้ คณะผู้วิจัยเลือกใช้แบบจำลอง Ordered Binary Logistic หรือที่เรียกว่า Ordered Binary Logit ในการทดสอบ ซึ่งเป็นวิธีเดียวกับที่ Bennett et al. (2001) ใช้ในการศึกษาผลลัพธ์และความพึงพอใจของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและย่อมต่อมาตรการ “Business Link” ในสหราชอาณาจักร

แบบจำลอง Ordered Binary Logit เป็นแบบจำลองที่มีการใช้ตัวแปรหุ่น (dummy variable) Y_i เป็นตัวแปรตามที่มีค่าที่สามารถเรียงลำดับมากน้อยได้ โดยตัวแปรหุ่น Y_i ในที่นี้มีค่าเท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่ามาตรการมีประสิทธิภาพมาก และ 0 แทนความเห็นว่ามาตรการมีประสิทธิภาพน้อยถึงปานกลาง และ X_i ซึ่งเป็นเวกเตอร์ของตัวแปรอิสระจะแสดงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของมาตรการการเงินการคลัง โดยความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของมาตรการการเงินการคลังเพื่อส่งเสริมธุรกิจฮาลาลสามารถอธิบายได้ตามสมการ (1)

$$Y_i^* = a + \sum_{i=1}^k b_i X_i + \varepsilon_i \quad (1)$$

โดย Y_i^* เป็นตัวแปรแทนที่ใช้ในการประมาณค่าความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นของผู้ประกอบการกับปัจจัยต่างๆ หากค่าตัวแปรหุ่น Y_i มีค่าเท่ากับ 1 ตัวแปรแทน Y_i^* ก็จะมีค่ามากกว่า 0 และหากค่าตัวแปรหุ่น Y_i

มีค่าเท่ากับ 0 ตัวแปรแทน Y_i^* ก็จะมีค่าเท่ากับหรือน้อยกว่า 0

การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ในแบบจำลองนี้จะใช้วิธีการประมาณค่าที่เรียกว่า Maximum Likelihood โดยวิธี Newton-Raphson ซึ่งจะต้องมีการประมาณค่าซ้ำไปซ้ำมา (Iterations) เพื่อให้ได้มาซึ่งค่าสัมประสิทธิ์

สุดท้ายที่เข้าใกล้ค่าความสัมพันธ์ที่แท้จริง การประมาณค่าเข้าไปข้างหน้าใช้วิธีการของ Marquardt steps ที่จะช่วยให้ได้ค่าสัมประสิทธิ์สุดท้ายอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือวิธีดังกล่าวจะมีจำนวนการประมาณค่าข้าน้อยที่สุดและได้ค่าสัมประสิทธิ์สุดท้ายที่เข้าใกล้ค่าความสัมพันธ์ที่แท้จริงมากที่สุด ทั้งนี้ ในการประมาณค่ายังตั้งค่าเงื่อนไขตามแบบ Newey-West เพื่อให้ค่าเบี่ยงเบนของค่าสัมประสิทธิ์ (Standard Errors) และค่าความผันผวนที่คำนวณจากค่าความผิดพลาดของแบบจำลอง (Residuals) ไม่ว่าจะเป็น Variance หรือ Covariance ที่ได้จากสมการถดถอยไม่มีปัญหาค่าความผิดพลาดของแบบจำลอง เนื่องจากมีความสัมพันธ์กับค่าของตัวแปรอิสระในสมการ (Heterogeneity) การใช้วิธีการประมาณค่าตัวแปรที่อาจดูซ้ำซ้อนนี้จะช่วยให้ค่าสัมประสิทธิ์และผลทดสอบนัยสำคัญของค่าสัมประสิทธิ์มีความถูกต้องน่าเชื่อถือ เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์และค่าเบี่ยงเบนของค่าสัมประสิทธิ์ปราศจากปัญหาที่จะเบี่ยงเบนผลทดสอบ

แบบจำลองประเภทนี้มีการแปลผลในรูปของความน่าจะเป็น (probability) ซึ่งมีการกระจายข้อมูลแบบ Logistic หากค่าประมาณการของความน่าจะเป็นที่ได้จากแบบจำลองมีค่ามากกว่า 0.5 ก็แสดงว่าผู้ประกอบการมีความเห็นว่ามาตรการมีประสิทธิภาพมาก แต่ถ้าค่าความน่าจะเป็นที่ได้จากการประมาณค่าจากแบบจำลองต่ำกว่าหรือเท่ากับ 0.5 แสดงว่าผู้ประกอบการมีความเห็นว่ามาตรการมีประสิทธิภาพน้อยถึงปานกลาง การคำนวณหาความน่าจะเป็นสามารถคำนวณได้จากสมการที่ (2)

$$P(Y_i = 1) = \frac{\exp(a + \sum_{i=1}^k b_i X_i)}{\exp(a + \sum_{i=1}^k b_i X_i) + 1} = \frac{1}{1 + \exp(-(a + \sum_{i=1}^k b_i X_i))} \quad (2)$$

โดย X_i เป็นเวกเตอร์ของตัวแปรอิสระซึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระที่มีค่าต่อเนื่องและมีค่าไม่ต่อเนื่อง โดยแบ่งเป็นตัวแปรอิสระเป็น 2 ระดับได้แก่ 1) ระดับจุลภาคเพื่ออธิบายคุณสมบัติและมุมมองของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งคุณลักษณะของประเภทธุรกิจของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 2) ระดับมหภาคเพื่อควบคุมสภาพเศรษฐกิจในจังหวัดต่าง ๆ ในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยรายละเอียดของตัวแปรอิสระสรุปได้ ดังนี้

6.1.1 ปัจจัยที่กระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการการเงินการคลังในระดับจุลภาค

กลุ่มปัจจัยระดับจุลภาคซึ่งแสดงถึงลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการและธุรกิจ รวมถึงมุมมองของผู้ประกอบการต่อปัจจัยที่มีต่อธุรกิจฮาลาล

1) ตัวแปรที่แสดงลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการ เช่น เพศ ระดับการศึกษา ศาสนา เป็นต้น

ตัวแปรในกลุ่มนี้ถูกเลือกเข้ามาใส่ในแบบจำลอง เพื่อทดสอบว่าลักษณะเฉพาะของผู้ประกอบการหรือผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนในการตัดสินใจให้คะแนนความพึงพอใจต่อมาตรการรัฐหรือไม่ อาทิเช่นผู้ประกอบการที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าหรือเป็นผู้นับถือศาสนาอิสลามอาจมีความคาดหวังกับประสิทธิภาพของมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐที่ต่อธุรกิจฮาลาลโดยตรงมากกว่าผู้ประกอบการที่มีการศึกษาน้อยกว่าหรือเป็นผู้นับถือศาสนาอื่น ทำให้มีแนวโน้มที่จะตอบไม่พอใจกับมาตรการของภาครัฐหากมาตรการนั้นไม่ได้เฉพาะเจาะจงกับธุรกิจฮาลาล ในขณะที่มีแนวโน้มที่พอใจกับมาตรการของภาครัฐหากมาตรการที่เฉพาะเจาะจงหรือเกี่ยวข้องกับธุรกิจฮาลาล อย่างเช่น มาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาล เช่น เครื่องแต่งกาย ร้านอาหาร เป็นต้น

2) ตัวแปรที่แสดงถึงตัวธุรกิจ ได้แก่

2.1) รูปแบบธุรกิจ (ห้างหุ้นส่วน, บริษัทมหาชน, บริษัทจำกัด, ธุรกิจที่ไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล) โดยแต่ละตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 1 หากมีรูปแบบธุรกิจนั้น และมีค่าเป็น 0 หากมีรูปแบบธุรกิจอื่น

2.2) ประเภทธุรกิจ (ค้าขายปลีกและส่ง ธุรกิจด้านอาหาร ธุรกิจด้านการท่องเที่ยว ธุรกิจด้านโรงแรม และที่พัก ธุรกิจอุตสาหกรรมเกษตร และธุรกิจอุตสาหกรรมอื่นๆ) โดยแต่ละตัวแปรนั้นมีค่าเท่ากับ 1 หากเป็นผู้ประกอบการในประเภทธุรกิจนั้น และมีค่าเป็น 0 หากเป็นประเภทธุรกิจอื่น

2.3) มาตรฐานฮาลาลของสินค้า

2.4) ความสำเร็จของธุรกิจในปีสุดท้ายของมาตรการ

2.5) ลูกค้านักของธุรกิจ

2.6) พื้นที่ให้บริการเรียงจากความครอบคลุมของพื้นที่ให้บริการซึ่งแสดงถึงความหลากหลายของกลุ่มลูกค้าและการเข้าถึงสาธารณูปโภคของธุรกิจ

2.7) เงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยและกำไรเฉลี่ยต่อเดือน

2.8) การปรับปรุงแผนการทำธุรกิจ

2.9) จำนวนปีที่ได้ดำเนินการ

ตัวแปรในกลุ่มนี้ถูกเลือกเข้ามาใส่ในแบบจำลอง เนื่องจากลักษณะเฉพาะของธุรกิจอาจมีส่วนในการตัดสินใจให้คะแนนความพึงพอใจต่อมาตรการรัฐ ตัวอย่างเช่น ธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอยู่แล้วหรือมีกำไรต่อเนื่องสูง อาจทำให้เจ้าของธุรกิจมีแนวโน้มที่จะไม่เห็นความสำคัญของมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐ ในทางกลับกันธุรกิจที่กำลังประสบปัญหาหรือมีอุปสรรคในช่วงก่อนได้รับความช่วยเหลือจากภาครัฐ ก็จะมีแนวโน้มที่จะรู้สึกถึงประโยชน์ที่ได้รับจากมาตรการของภาครัฐ และมีแนวโน้มที่จะตอบว่ามาตรการมีประสิทธิภาพ ในส่วนของระดับเงินทุนหมุนเวียนของธุรกิจนั้น ธุรกิจที่มีระดับเงินทุนหมุนเวียนสูงมีแนวโน้มที่จะต้องการความช่วยเหลือจากภาครัฐและมีแนวโน้มที่จะให้คะแนนประสิทธิภาพของมาตรการสูงกว่าธุรกิจที่ต้องการเงินทุนหมุนเวียนต่ำ ในขณะที่เดียวกันธุรกิจที่มีการดำเนินการมาเป็นระยะเวลานานจะมีประสบการณ์ในการทำธุรกิจฮาลาลมีแนวโน้มที่มีความเห็นต่อประสิทธิภาพของมาตรการช่วยเหลือจากภาครัฐได้ชัดเจนกว่าธุรกิจที่เพิ่งมีการดำเนินการไม่นาน ซึ่งการช่วยเหลือของภาครัฐนั้นมักจะดำเนินการในช่วงที่เศรษฐกิจชะลอตัวหรือธุรกิจส่วนใหญ่ประสบปัญหา ดังนั้น เจ้าของธุรกิจที่เพิ่งดำเนินการไม่นานอาจจะคาดหวังกับประสิทธิภาพของมาตรการช่วยเหลือของภาครัฐที่ต่อธุรกิจฮาลาลโดยตรงมากกว่าเจ้าของธุรกิจที่มีประสบการณ์ทำธุรกิจมานาน ทำให้มีแนวโน้มที่จะตอบไม่พอใจกับประสิทธิภาพของมาตรการของภาครัฐ

3) มุมมองของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

3.1) มุมมองของผู้ประกอบการต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาล

3.2) การรับรู้ของผู้ประกอบการต่อมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะ

3.3) มุมมองของผู้ประกอบการต่อความจำเป็นของมาตรการในการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะ

3.4) มุมมองของผู้ประกอบการต่อความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการฮาลาล

3.5) มุมมองของผู้ประกอบการต่อการส่งเสริมความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาล

3.6) มุมมองของผู้ประกอบการต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุน

3.7) มุมมองของผู้ประกอบการต่อการผลกระทบของเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ต่อธุรกิจฮาลาล

3.8) มุมมองของผู้ประกอบการต่ออุปสรรคจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมต่อธุรกิจฮาลาล

ตัวแปรในกลุ่มนี้ถูกเลือกเข้ามาใส่ในแบบจำลอง เนื่องจากมุมมองของผู้ประกอบการเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการรัฐโดยตรง กล่าวคือ หากผู้ประกอบการมีมุมมองที่ส่งผลเชิงบวกหรือสนับสนุนให้มีมาตรการการช่วยเหลือจากภาครัฐก็จะมีแนวโน้มที่จะตอบว่ามาตรการของภาครัฐนั้นมีประสิทธิภาพ เช่น หากผู้ประกอบการมองว่ามีการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลเพียงพอแล้วหรือเห็นความ

จำเป็นของการมีมาตรการส่งเสริมธุรกิจฮาลาล รวมถึงมองว่าความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการฮาลาลยังไม่เพียงพอ หรือแม้แต่ยังต้องการให้มีการส่งเสริมความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาล มุมมองเหล่านี้แสดงว่าผู้ประกอบการเหล่านั้นเห็นว่ามาตรการช่วยเหลือของภาครัฐที่ต่อธุรกิจฮาลาลมีความสำคัญและอยากให้มีการมาตรการเหล่านี้ ซึ่งจะมีแนวโน้มที่จะตอบว่ามาตรการของภาครัฐที่มีอยู่นั้นมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะหากผู้ประกอบการมีมุมมองว่าตนนั้นเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ยากมากหรือได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ก็จะมองว่ามาตรการช่วยเหลือทางการเงินและการคลังนั้นสามารถช่วยธุรกิจไว้ได้มาก จึงมีแนวโน้มที่จะพอใจกับประสิทธิภาพของมาตรการของภาครัฐ

นอกจากนี้ หากผู้ประกอบการมองว่าสภาพเศรษฐกิจโดยรวมกำลังเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล แสดงว่าผู้ประกอบการมองว่ามาตรการที่มีอยู่นั้นไม่ได้ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้น ผู้ประกอบการยังคงขายของไม่ได้ ดังนั้น ผู้ประกอบการกลุ่มนี้ก็จะมีความเห็นว่าประสิทธิภาพของมาตรการของภาครัฐไม่ว่าจะเป็นทางการเงินหรือการคลังนั้นค่อนข้างต่ำ

4) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจมหภาค ได้แก่ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด ที่เปลี่ยนแปลงไปในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558 และอัตราการว่างงานในระดับจังหวัดในช่วงปี พ.ศ. 2556-2558

5) ตัวแปรหุ่นแทนจังหวัดที่ตั้ง เพื่อแสดงถึงสภาพโดยรวมของจังหวัด ทั้งที่เป็นสภาวะทางเศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมทางสังคม ความเชื่อและวัฒนธรรม ที่อาจแตกต่างกันไปในแต่ละจังหวัด

ตัวแปรในกลุ่มที่ 4 และ 5 เป็นตัวแปรที่ใส่ไว้ในแบบจำลองเพื่อเป็นตัวแปรควบคุม (control factor) เนื่องจากสภาวะแวดล้อมไม่ว่าจะเป็น สภาพเศรษฐกิจและวัฒนธรรม ความเชื่อ ในพื้นที่แต่ละจังหวัด อาจมีผลต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการความช่วยเหลือจากภาครัฐ เช่น หากในช่วงแรกๆ ที่มาตรการถูกนำมาใช้ภาวะเศรษฐกิจในพื้นที่ไม่ดีขึ้น (อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดลดลง หรืออัตราการว่างงานสูงขึ้นในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการ) จะทำให้ผู้ประกอบการมองว่ามาตรการของภาครัฐได้ช่วยธุรกิจในพื้นที่นั้น ซึ่งทำให้คนในพื้นที่มีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการนั้นมีประสิทธิภาพ ในขณะที่หากค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรหุ่นที่แทนจังหวัดที่ตั้งได้จากผลของแบบจำลองมีนัยสำคัญ แสดงว่ามุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการรัฐนั้นได้รับอิทธิพลจากแนวคิด ความเชื่อ หรือวัฒนธรรมในพื้นที่แตกต่างกันไป

ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระที่ใช้ในแบบจำลองสรุปไว้ในตารางที่ 6.1

ตารางที่ 6.1 สรุปนิยามของตัวแปรที่ใช้ในแบบจำลอง

ชื่อตัวแปร	นิยาม/คำอธิบาย
กลุ่มปัจจัยระดับจุลภาค	
ผู้ประกอบการ	
Male	เพศของผู้ประกอบการ (ผู้ตอบแบบสอบถาม) 1 หากผู้ประกอบการเป็นชาย; 0 หากผู้ประกอบการเป็นหญิง
Education	ระดับการศึกษาของผู้ประกอบการ ประถมศึกษา (1) ประถมศึกษา (2) มัธยมศึกษาตอนต้น (3) มัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช (4) ปวส (5) ปริญญาตรี (6) และสูงกว่าปริญญาตรี (7)
Islam	ศาสนา 1 หากผู้ประกอบการนับถือศาสนาอิสลาม; 0 หากนับถือศาสนาอื่น

ชื่อตัวแปร	นิยาม/คำอธิบาย
ธุรกิจ	
Partnership	1 หากธุรกิจเป็นแบบห้างหุ้นส่วน; 0 หากธุรกิจเป็นแบบอื่น
Public Ltd	1 หากธุรกิจเป็นแบบบริษัท มหาชน จำกัด; 0 หากธุรกิจเป็นแบบอื่น
Non-register	1 หากธุรกิจไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล; 0 หากธุรกิจเป็นแบบอื่น
Limited	1 หากธุรกิจเป็นแบบบริษัท จำกัด; 0 หากธุรกิจเป็นแบบอื่น
Retail & Wholesale	1 หากเป็นธุรกิจค้าปลีก/ส่ง; 0 หากเป็นธุรกิจประเภทอื่น
Food	1 หากเป็นธุรกิจเกี่ยวกับอาหาร; 0 หากเป็นธุรกิจประเภทอื่น
Tourism	1 หากเป็นธุรกิจด้านการท่องเที่ยว; 0 หากเป็นธุรกิจประเภทอื่น
Accommodation	1 หากเป็นโรงแรม/ที่พัก; 0 หากเป็นธุรกิจประเภทอื่น
Agriculture Industry	1 หากเป็นอุตสาหกรรมเกษตร; 0 หากเป็นธุรกิจประเภทอื่น
Other Industries	1 หากเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมอื่น; 0 หากเป็นธุรกิจประเภทอื่น
Halal Standard	มาตรฐานฮาลาลของสินค้า 1 หากปฏิบัติตามมาตรฐาน; 0 หากไม่ปฏิบัติตามมาตรฐาน
Success	ความสำเร็จของธุรกิจในปีสุดท้ายของมาตรการ 1 หากมีกำไร; 0 หากไม่มีกำไร
Customer	ลูกค้าหลักของธุรกิจ 1 หากลูกค้าเป็นมุสลิมเท่านั้น; 0 หากเป็นประชาชนทั่วไป
Area	พื้นที่ให้บริการ ตัวเมือง (1) ชนบท (2) เขตกึ่งชนบท (3) และหลายพื้นที่(4)
Cash reserve	เงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยต่อเดือน (หน่วย พันบาท)
Profit per month	เงินกำไรเฉลี่ยต่อเดือน (หน่วย พันบาท)
Plan	แผนการทำธุรกิจ เลิกกิจการหรือลดขนาดกิจการ (-1), ดำเนินกิจการเช่นเดิม (0), ขยายกิจการ (1)
Year	จำนวนปีที่ธุรกิจดำเนินการ
มุมมองของผู้ประกอบการ	
Sufficient support	มุมมองของผู้ประกอบการต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาล 1 หากผู้ประกอบการเห็นว่ามีเพียงพอ หรือ 0 หากไม่เพียงพอ
Awareness	การรับรู้ของผู้ประกอบการต่อมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะ 1 หากผู้ประกอบการรับรู้ว่ามีมาตรการ 0 หากคิดว่าไม่มี
Demand for support	ความคิดเห็นของผู้ประกอบการต่อมาตรการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะ (ควรมี (1) หรือไม่ควรมี (0)) 1 หากผู้ประกอบการมีความเห็นว่าควรมี และ 0 หากคิดว่าไม่ควร
Halal products /services demand	มุมมองของผู้ประกอบการต่อความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการฮาลาล เรียงจากมีเพียงพอ (1) จนถึงไม่เพียงพอ (5)
Insufficient knowledge Support	มุมมองของผู้ประกอบการต่อการส่งเสริมความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาล เรียงจากเพียงพอ (1) จนถึงไม่เพียงพอ (5)

ชื่อตัวแปร	นิยาม/คำอธิบาย
Finance problem	มุมมองของผู้ประกอบการต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุน เรียงจากเข้าถึงได้ง่าย (1) จนถึงยากมาก (5)
Political unrest	มุมมองของผู้ประกอบการต่อผลกระทบของเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ต่อธุรกิจฮาลาล เรียงจากมีผลกระทบน้อย (1) จนถึงมีผลกระทบมาก (5)
Economic condition obstacle	มุมมองของผู้ประกอบการต่ออุปสรรคจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมต่อธุรกิจฮาลาล เรียงจากเป็นอุปสรรคเพียงเล็กน้อย (1) จนถึงเป็นอุปสรรคอย่างมาก (5)
ตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค	
GPP over 2556 - 2558	อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจระดับจังหวัดที่เปลี่ยนไปในช่วงปี 2556-2558
Unemployment over 2556-2558	อัตราการว่างงานระดับจังหวัดที่เปลี่ยนไปในช่วงปี 2556-2558
จังหวัดที่ตั้ง	
Yala	1 หากธุรกิจตั้งอยู่ในจังหวัดยะลา; 0 หากตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น
Satun	1 หากธุรกิจตั้งอยู่ในจังหวัดสตูล; 0 หากตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น
Pattani	1 หากธุรกิจตั้งอยู่ในจังหวัดปัตตานี; 0 หากตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น
Narathiwat	1 หากธุรกิจตั้งอยู่ในจังหวัดนราธิวาส; 0 หากตั้งอยู่ในจังหวัดอื่น

6.1.3 ผลการศึกษาของมาตรการทางการเงิน

การรายงานผลการประมาณค่าแบบจำลอง Ordered Binary Logit จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 รายงานผลการประมาณค่าแบบจำลองสำหรับ 6 มาตรการทางการเงิน ในแต่ละมาตรการจะมีการรายงานผลของแบบจำลองเมื่อมีการใช้ตัวแปรทั้งในกลุ่มตัวแปรจุลภาคและตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค และเมื่อมีการแทนตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคด้วยกลุ่มตัวแปรหุ่นแทนจังหวัดที่ตั้ง เพื่อวิเคราะห์ว่า 1) ภาวะเศรษฐกิจมหภาคในพื้นที่ที่ตั้งของธุรกิจ หรือ 2) ความแตกต่างโดยรวมระหว่างพื้นที่ เช่น วัฒนธรรม ความเชื่อ และสภาพแวดล้อมทางสังคม มีความสำคัญต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการมากกว่ากัน โดยพบว่ามุมมองของเจ้าของธุรกิจในภาคใต้ที่มีต่อประสิทธิภาพของมาตรการเหล่านี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่แตกต่างกันไปในแต่ละมาตรการ โดยมาตรการทางการเงินประกอบไปด้วย

- มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อประกอบธุรกิจ (M1)
- มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย (M2)
- มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน สำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคม (M3)
- มาตรการพักชำระหนี้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร (M4)
- มาตรการพักชำระหนี้สำหรับหาบเร่ แผงลอย และอาชีพอิสระ (M5)
- มาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาล เช่น เครื่องแต่งกาย ร้านอาหาร เป็นต้น (M6)

1) มาตรการทางการเงินโดยการศึกษาผลกระทบจากปัจจัยจุลภาคและเศรษฐกิจมหภาค

โดยตารางที่ 6.2 และตารางที่ 6.3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับมุมมองของเจ้าของธุรกิจในภาคใต้ที่มีต่อมาตรการทางการเงินโดยมีทั้งสิ้น 6 มาตรการ โดยตารางที่ 6.2 แสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เมื่อใช้ตัวแปรทางเศรษฐกิจโดยควบคุมถึงปัจจัยระดับ

มหภาคเพื่อประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงิน ในขณะที่ตารางที่ 6.3 แสดงผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์เมื่อควบคุมสภาพโดยรวมของแต่ละจังหวัด

1.1) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย (สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อประกอบธุรกิจ (M1) สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย (M2) และสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคม (M3))

1.1.1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยพบว่าเพศของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามเป็นปัจจัยส่งผลต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย โดยผู้ประกอบการชายมีแนวโน้มที่จะคิดว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยนั้นมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการหญิง ทั้งนี้ อาจเกิดจากเจ้าของกิจการส่วนมากเป็นเพศชาย หรือผู้ประกอบการที่ขอสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันการเงินเฉพาะกิจเป็นเพศชาย อย่างไรก็ตาม เพศของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามไม่ได้เป็นปัจจัยอย่างมีนัยสำคัญต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการอื่น ๆ เช่น มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักหนี้ เป็นต้น ทั้งนี้ อาจเกิดจากผลทางรายได้ (Income Effect) เนื่องจากผู้ประกอบการจ่ายค่างวดน้อยลงหรือไม่ได้ชำระหนี้ จึงทำให้ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามและครัวเรือนมีเงินใช้จ่ายหรือดำเนินธุรกิจมากขึ้น

นอกจากนี้ ระดับการศึกษาของผู้ประกอบการมีผลต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการดอกเบี้ยเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเท่านั้น โดยระดับการศึกษามีผลอย่างนัยสำคัญก็ต่อเมื่อมีปัจจัยทางศาสนาไปด้วย กล่าวคือ ผู้ประกอบการที่นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้นที่แสดงผลของระดับการศึกษาต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการดอกเบี้ย โดยที่ในกลุ่มผู้ประกอบการที่นับถือศาสนาอิสลามผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการไม่มีประสิทธิภาพเมื่อมีระดับการศึกษาสูงขึ้น

1.1.2) ประเภทและรูปแบบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยไม่พบว่าผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งมีมุมมองที่ว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในส่วนของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการประกอบธุรกิจ ผลการประมาณค่าบ่งชี้ว่าผู้ประกอบการโรงแรมหรือที่พักประเภทอื่นมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการนี้มีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการประเภทอื่น

อย่างไรก็ดี รูปแบบธุรกิจมีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมเท่านั้น โดยคณะผู้วิจัยพบว่าผู้ประกอบการแบบห้างหุ้นส่วนมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการนี้มีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการรูปแบบอื่น ทั้งนี้ อาจเกิดจากการที่ผู้ประกอบการที่มีรูปแบบธุรกิจในรูปแบบบริษัทหรือในลักษณะที่ไม่มีสภาพนิติบุคคลไม่ได้เข้าข่ายผู้ที่ได้รับประโยชน์จากมาตรการดังกล่าว

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามที่มีมุมมองว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพ (เฉพาะมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย) คือ ผู้ประกอบการที่มีกลุ่มลูกค้าหลักเป็นมุสลิม โดยผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวคิดว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการที่มีกลุ่มลูกค้าหลักเป็นมุสลิมและที่ไม่ใช่มุสลิม นอกจากประเภทธุรกิจและรูปแบบของการประกอบธุรกิจแล้ว พื้นที่การให้บริการเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคม แต่ไม่มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อมาตรการทางการเงินอื่น ๆ โดยพบว่าธุรกิจที่ให้บริการในเมืองเท่านั้นมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการมีประสิทธิภาพน้อยกว่าธุรกิจที่ให้บริการในพื้นที่อื่น

เงินทุนหมุนเวียนและกำไรของธุรกิจก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมเท่านั้น โดยผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการมีประสิทธิภาพมากหากธุรกิจมีเงินทุนหมุนเวียนมากแต่มีกำไรต่อเดือนน้อย แสดงให้เห็นว่าธุรกิจที่อาศัยเงินทุนหมุนเวียนสูงแต่ไม่ได้ประสบความสำเร็จมากนัก จึงมีความต้องการมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสูงกว่าธุรกิจที่ไม่ได้อาศัยเงินทุนหมุนเวียนจำนวนมากแต่มีการทำกำไรได้มาก อย่างไรก็ตาม ผลประมาณค่าชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของธุรกิจในปีสุดท้ายของมาตรการไม่ได้มีผลอย่างนัยสำคัญต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อประสิทธิภาพของมาตรการนี้

ธุรกิจที่ดำเนินการมาเป็นระยะเวลายาวนานมีผลทางบวกต่อมุมมองด้านประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อประกอบธุรกิจ และเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย แต่ไม่มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อมาตรการทางการเงินอื่น ๆ

1.1.3) มุมมองของผู้ประกอบการ

มุมมองของผู้ประกอบการต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย กล่าวคือ หากผู้ประกอบการเห็นว่าการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลจากภาครัฐที่มีอยู่นั้นเพียงพอแล้ว ก็จะทำให้ความเห็นว่ามีประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินนั้นมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ผู้ประกอบการที่มีเห็นว่าการส่งเสริมที่มีอยู่นั้นไม่เพียงพอ ก็จะให้ความเห็นว่ามาตรการทางการเงินนั้นไม่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อประกอบธุรกิจ ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สูงกว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยอีกสองมาตรการ อย่างไรก็ตาม มุมมองของผู้ประกอบการว่าควรมีมาตรการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลเป็นการเฉพาะหรือไม่ไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย เว้นแต่มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคม ที่ผู้ประกอบการที่เห็นว่ามีมาตรการเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการฮาลาลโดยเฉพาะ ซึ่งอาจเกิดจากการที่ผู้ประกอบการที่ได้ประโยชน์จากมาตรการนี้เป็นคนละกลุ่มกับผู้ประกอบกิจการที่ได้รับประโยชน์จากมาตรการลดดอกเบี้ยอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่การให้บริการของผู้ประกอบการที่เห็นว่ามาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ดี ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เกี่ยวกับมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามที่มีความเห็นว่าความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการฮาลาลในตลาดมีอยู่ไม่เพียงพอจะมีความเห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยนั้นมีประสิทธิภาพทั้งสามมาตรการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับดอกเบี้ยสำหรับธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะนั้นจะมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม หากผู้ประกอบการมีความเห็นว่าการส่งเสริมความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาลนั้นไม่เพียงพอ ก็จะมีเห็นว่ามาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อประกอบธุรกิจและเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยมีประสิทธิภาพ

ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อความเห็นต่อประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยนั้นคือการเข้าถึงแหล่งเงินทุน หากผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามมีความเห็นว่าผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้ยากจะเห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพสูง ทั้งนี้ อาจเกิดจากผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวอาจไม่สามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบและต้องพึ่งพาสินเชื่อในระบบที่มีอัตราดอกเบี้ยต่อปีสูง หรือสามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้แต่ต้องจ่าย

อัตราดอกเบี้ยต่อปีที่สูง จึงเห็นว่ามาตรการที่ช่วยให้สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำมีประสิทธิภาพสูง

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่มองว่าเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้มีผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาลมาก มีแนวโน้มที่จะบอกว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการที่มองว่ามีผลกระทบเพียงเล็กน้อย ยกเว้นมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อประกอบธุรกิจและสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมมีค่าสัมประสิทธิ์ใกล้เคียงกัน

มุมมองต่อสภาพเศรษฐกิจโดยรวมนั้นก็มีผลกระทบต่อแนวโน้มที่ผู้ประกอบการจะมีความเห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพ โดยผู้ประกอบการที่มองว่ามีอุปสรรคจากสภาพเศรษฐกิจโดยรวมต่อธุรกิจฮาลาลมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อประกอบธุรกิจมีประสิทธิภาพมาก

1.1.4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจโดยรวม

ในพื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการติดลบ (เศรษฐกิจแย่งตลอดช่วงปี 2556-2558) ผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพมาก ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ เนื่องจากเป็นเพราะมาตรการที่มีช่วยทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้นหรือทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อมาได้แม้ประสิทธิภาพเศรษฐกิจที่ไม่ดีนักในพื้นที่

นอกจากนี้ ในพื้นที่ที่มีอัตราการว่างงานในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการสูง (เศรษฐกิจแย่งตลอดช่วงปี 2556-2558) ผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาลทั่วไปมีประสิทธิภาพมาก ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ

1.2) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้ (มาตรการพักชำระหนี้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร (M4) และมาตรการพักชำระหนี้สำหรับหาบเร่ แผงลอย และอาชีพอิสระ (M5))

1.2.1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามทั้งเพศหญิงและเพศชายมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน โดยผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างจากผลการศึกษาของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ยเนื่องผู้ประกอบการส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ประกอบกับในช่วงระยะเวลาของมาตรการ ผลกระทบจากรายได้ครัวเรือนของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้้นั้นสูงกว่ามาตรการอื่น ๆ จึงทำให้ทุกคนในครัวเรือนได้ผลประโยชน์จากมาตรการดังกล่าวไม่เพียงแต่ผู้ประกอบการเท่านั้น นอกจากนี้ ระดับการศึกษาและศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถามก็ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการพักชำระหนี้เช่นเดียวกัน

1.2.2) ประเภทและรูปแบบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

คณะผู้วิจัยไม่พบว่าผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งมีมุมมองที่เห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้มีประสิทธิภาพมากกว่าอุตสาหกรรมอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการพักชำระหนี้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร ผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจำกัดเห็นว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการทำธุรกิจ เช่น พื้นที่การให้บริการ เงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนปีที่ธุรกิจดำเนินการ เป็นต้น ไม่มีผลต่อแนวโน้มที่ผู้ตอบแบบสอบถาม

เห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม กลุ่มลูกค้าของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามมีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของมาตรการพักชำระหนี้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร กล่าวคือ หากผู้ประกอบการมีกลุ่มลูกค้าหลักเป็นมุสลิม ผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวมีแนวโน้มสูงกว่าที่จะเห็นว่ามาตรการนั้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีกลุ่มลูกค้าหลักที่ไม่ใช่มุสลิมเพียงอย่างเดียว ทั้งนี้ ลักษณะกลุ่มลูกค้าไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของมาตรการพักชำระหนี้สำหรับหาบเร่ แผงลอย และอาชีพอิสระ

1.2.3) มุมมองของผู้ประกอบการ

มุมมองของผู้ประกอบการในด้านต่าง ๆ มีผลกระทบต่อมุมมองเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้ หากผู้ประกอบการเห็นว่ามาตรการเพื่อส่งเสริมธุรกิจฮาลาลเพียงพอ ผู้ประกอบการจะมีแนวโน้มสูงขึ้นที่คิดว่ามาตรการพักชำระหนี้มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การตระหนักถึงมาตรการที่ส่งเสริมธุรกิจฮาลาลและความจำเป็นต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้

นอกจากนี้ ความไม่เพียงพอของความต้องการผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาล การขาดความรู้เกี่ยวกับความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาล และปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อความเห็นของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้ กล่าวคือ 1) ผู้ประกอบการที่เห็นว่าไม่มีความต้องการผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาลเพียงพอเห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้มีประสิทธิภาพ 2) ผู้ประกอบการที่ไม่มีความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาลมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการพักชำระหนี้มีประสิทธิภาพ และ 3) ผู้ประกอบการที่มีปัญหาด้านการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบเห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้มีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการที่เห็นว่าเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้มีผลประทบต่อธุรกิจฮาลาลจะเห็นว่ามาตรการพักชำระหนี้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรมีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของมาตรการพักชำระหนี้สำหรับหาบเร่ แผงลอย และอาชีพอิสระ

1.2.4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจโดยรวม

ในพื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการติดลบ (เศรษฐกิจแย่งตลอดช่วงปี 2556-2558) ผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้มีประสิทธิภาพ ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ เนื่องจากเป็นเพราะมาตรการที่มีช่วยทำให้เศรษฐกิจในพื้นที่ดีขึ้นหรือทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อมาได้แม้ประสบภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดีนักในพื้นที่ และหากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงมากก็จะทำให้มีแนวโน้มที่จะมองว่า มาตรการทางการเงินดังกล่าวมีประสิทธิภาพมาก ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ อย่างไรก็ตาม อัตราการว่างงานในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการสูง (เศรษฐกิจแย่งตลอดช่วงปี 2556-2558) ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้ ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ

1.3) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจฮาลาล (มาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาล เช่น เครื่องแต่งกาย ร้านอาหาร เป็นต้น (M6))

1.3.1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามทั้งเพศหญิงและเพศชายมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักหนี้มีประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน นอกจากนี้ ระดับการศึกษาและศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถามก็ไม่มี

ผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาลเช่นเดียวกัน ดังนั้น มาตรการทางการเงินเพื่อสนับสนุนธุรกิจฮาลาลอาจไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากผู้ประกอบการที่นับถือศาสนาอิสลามไม่ได้มีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการทั่วไป

1.3.2) ประเภทและรูปแบบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

ประเภทและรูปแบบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม ไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาล

1.3.3) มุมมองของผู้ประกอบการ

สำหรับมาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาล มี 3 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาล 1) ผู้ประกอบการที่เห็นว่ามาตรการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในปัจจุบันเพียงพอแล้วเห็นว่ามาตรการมีประสิทธิภาพ 2) หากผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามเห็นว่าควรมีความมาตรการเพื่อส่งเสริมธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะ ผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวเห็นมาตรการมีประสิทธิภาพ และ 3) ผู้ประกอบการที่มีปัญหาในการเข้าถึงสินเชื่อในระบบเห็นว่าการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจฮาลาลสอดคล้องกับผลการศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินประเภทอื่น ๆ จึงแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทั้งสามเป็นปัจจัยหลักที่มีความสำคัญและกระทบต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินทั้งหมด

1.3.4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจโดยรวม

ในพื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการติดลบ (เศรษฐกิจแย่งตลอดช่วงปี 2556-2558) ผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาลมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม อัตราการว่างงานในพื้นที่ที่ไม่มีผลกระทบต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของมาตรการทางการเงินประเภทอื่น ๆ

ตารางที่ 6.2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองมาตรการทางการเงิน (ปัจจัยจุลภาคและเศรษฐกิจมหภาค)

Policies/Measures	M1	M2	M3	M4	M5	M6
Constant	-5.2249	-4.9123	-4.2743	-2.5218	-2.4472	-2.1905
Male	0.5520	0.5793	0.4276	0.0126	0.0135	0.0984
Education	-0.0208	0.0605	0.1140	-0.0254	-0.0348	0.0203
Islam	-0.3836	0.0523	0.5907	-0.1105	-0.0755	0.3830
Islam x Male	-0.3233	-0.1373	-0.1231	0.1107	0.1956	0.2657
Islam x Education	0.0591	-0.0444	-0.1868	0.0204	-0.0106	-0.1141
Partnership	0.0205	0.6118	0.5842	0.6929	0.1131	0.1881
Public Ltd	0.5165	-0.0487	0.1264	1.0089	0.8321	0.5023
Non-register	0.0625	-0.0090	-0.1617	-0.0999	-0.2913	-0.2694
Limited	0.6871	0.2292	0.6378	0.2922	0.0013	0.0191
Retail & Wholesale	0.0218	-0.1915	0.1824	-0.0659	-0.0020	-0.1102
Food	-0.0917	-0.0808	0.1771	0.0645	0.1190	-0.0440
Tourism	2.0438	0.9915	0.5474	1.0188	1.2379	0.5479
Accommodation	-0.1298	0.3839	0.6917	0.4284	-0.0636	-0.3116

Policies/Measures	M1	M2	M3	M4	M5	M6
Agri Industry	0.2702	0.9566	-0.5268	0.3923	0.3298	0.2615
Other Industries	0.6535	0.7551	0.8820	-0.2999	-0.4507	0.4743
Halal Standard	0.0594	0.1604	0.2698	0.0182	0.1560	0.0868
Success	0.2006	0.0980	-0.1425	0.0288	-0.2083	-0.0312
Customer	0.4508	0.7393	0.1596	0.8896	-0.2791	-0.1887
Area	0.0741	0.0621	0.1542	0.1365	0.0676	0.1196
Cash reserve	0.0026	0.0019	0.0017	0.0014	0.0013	0.0000
Profit per month	0.0056	0.0000	-0.0038	0.0001	-0.0011	0.0019
Plan	-0.0990	-0.2620	-0.1115	0.1117	0.0051	-0.0656
Sufficient support	0.8180	0.7375	0.5367	0.4480	0.3792	0.5080
Awareness	-0.0330	-0.0820	-0.2171	-0.1457	0.1671	-0.2544
Demand for support	0.3447	0.1689	0.5419	0.1592	0.3554	0.8594
Halal products/services demand	0.6917	0.5475	0.3899	0.2040	0.2019	0.0509
Insufficient knowledge Support	0.1982	0.2169	0.1202	0.2526	0.1796	0.0752
Finance problem	0.2357	0.3184	0.3257	0.2602	0.4277	0.3349
Political unrest	0.2313	0.1023	0.2230	0.1590	0.0711	0.0806
Economic condition obstacle	-0.2273	-0.0991	-0.1319	-0.0443	-0.0386	0.0526
GPP over 2556-2558	-0.0870	-0.2096	-0.3085	-0.3203	-0.3310	-0.2823
GPP over 2556-2558 ²	0.0064	0.0121	0.0162	0.0152	0.0153	0.0139
Unemployment over 2556-2558	0.1199	0.2353	0.3818	-0.0141	-0.1920	-0.1421
Year	-0.0172	-0.0140	-0.0054	0.0007	-0.0005	-0.0098
Year ²	0.0004	0.0003	0.0002	0.0002	0.0001	0.0001
McFadden R-squared	0.1800	0.1626	0.1506	0.1329	0.1402	0.1060
correct prediction	71.2	72.17	70.51	65.46	66.77	65.96

หมายเหตุ: ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient) ค่าสถิติต่าง ๆ เพื่อวัดความสามารถในการอธิบายตัวแปรตาม ทั้งนี้ ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์และ Likelihood ratio test statistics ที่เป็นตัวหนาแสดงถึงความมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2) มาตรการทางการเงินโดยการศึกษาผลกระทบจากปัจจัยจุลภาคและปัจจัยรวมของจังหวัด

คณะผู้วิจัยต้องการใช้แบบจำลองนี้ศึกษาว่าปัจจัยทางเศรษฐกิจโดยรวมหรือปัจจัยรวมในพื้นที่สามารถอธิบายมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงิน 6 มาตรการเช่นเดียวกับข้อ 6.1.3 1) แบบจำลองในตารางที่ 6.3 ประกอบไปด้วยปัจจัยทางจุลภาคตามข้อมูลตามแบบสอบถามเช่นเดียวกับแบบจำลองในตารางที่ 6.2 แต่ใช้ปัจจัยรวมด้านพื้นที่โดยกลุ่มตัวแปรหุ่นของจังหวัดที่ตัวแทนตัวแปรทางเศรษฐกิจอย่างอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการว่างงาน เพื่อทดสอบว่าปัจจัยที่สำคัญคือปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือปัจจัยรวมในพื้นที่ที่ส่งผลกระทบต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงิน

คณะผู้วิจัยพบว่าผลปรากฏว่าปัจจัยโดยรวมของแต่ละพื้นที่มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินมากกว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจโดยรวม เนื่องจากแบบจำลองที่ปรากฏในตารางที่ 3 แสดงผลการประมาณค่าที่ดีกว่า (ค่า McFadden R-squared และ Likelihood ratio test statistics สูงกว่าค่า chi-squared critical value) แม้ว่าเปอร์เซ็นต์การคาดการณ์ค่าตอบในการประเมินประสิทธิภาพได้ถูกต้อง (correct prediction) ของแบบจำลองที่ประกอบไปด้วยตัวแปรเชิงมหภาคในตารางที่ 6.2 มีค่าสูงกว่าค่าเดียวกันของแบบจำลองที่ประกอบไปด้วยตัวแปรหุ่นของแต่ละพื้นที่ในตารางที่ 6.3 สำหรับมาตรการสำหรับสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยและเพื่อเงินทุนหมุนเวียนสำหรับผู้ลงทะเบียนประกันสังคม ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคสามารถใช้คาดการณ์การประเมินประสิทธิภาพได้ถูกต้องดีกว่าการใช้ปัจจัยอื่น ๆ ในพื้นที่ สำหรับ 2 มาตรการนี้

ดังนั้น ในการออกแบบมาตรการทางการเงินไม่ควรพิจารณาถึงปัจจัยเชิงเศรษฐกิจมหภาคเพียงอย่างเดียว แต่ควรพิจารณาปัจจัยโดยรวมของแต่ละท้องถิ่นซึ่งในรายงานการศึกษานี้เป็นพื้นที่ระดับจังหวัด นอกจากนี้ ควรพิจารณาถึงรายละเอียดและคุณสมบัติของมาตรการในการเลือกปัจจัยข้างต้น เช่น สำหรับมาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย ควรพิจารณาถึงปัจจัยด้านมหภาคโดยรวมเพื่อพิจารณาดำเนินมาตรการ แต่สำหรับมาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้ ควรพิจารณาถึงปัจจัยโดยรวมของแต่ละพื้นที่

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของปัจจัยระดับจุลภาคต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินทั้ง 6 มาตรการ อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการในแต่ละจังหวัดมีมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินที่แตกต่างกัน โดยผู้ประกอบการในจังหวัดนครราชสีมามีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการทางการเงินมีประสิทธิภาพน้อยกว่าผู้ประกอบการในจังหวัดอื่นทุกมาตรการ โดยเฉพาะมาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย สำหรับผู้ประกอบการในจังหวัดสตูลมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้และสินเชื่อเพื่อธุรกิจยาลดมีประสิทธิภาพน้อยกว่าผู้ประกอบการในจังหวัดอื่น ๆ และในทางตรงกันข้าม ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลามีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการทางการเงินการคลังทั้ง 6 มาตรการมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการในจังหวัดอื่น ๆ

ตารางที่ 6.3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองมาตรการทางการเงิน (ปัจจัยจุลภาคและปัจจัยรวมของจังหวัด)

Policies/Measures	M1	M2	M3	M4	M5	M6
Constant	-5.2052	-4.7747	-4.0467	-2.3870	-2.3722	-2.1110
Male	0.5299	0.5632	0.4073	-0.0096	-0.0103	0.0718
Education	-0.0106	0.0696	0.1266	-0.0161	-0.0240	0.0302
Islam	-0.3026	0.1036	0.6835	-0.0347	0.0071	0.4500
Islam x Male	-0.3372	-0.1438	-0.1261	0.1083	0.1960	0.2730
Islam x Education	0.0414	-0.0570	-0.2089	0.0034	-0.0298	-0.1300
Partnership	0.0889	0.6684	0.6494	0.7323	0.1505	0.2297
Public Ltd	0.6176	0.0350	0.2277	1.0943	0.9225	0.5899
Non-register	0.2027	0.1028	-0.0355	0.0086	-0.1826	-0.1516
Limited	0.5831	0.1550	0.5729	0.1886	-0.1078	-0.0864
Retail & Wholesale	-0.0283	-0.2393	0.1332	-0.1077	-0.0496	-0.1556

Policies/Measures	M1	M2	M3	M4	M5	M6
Food	-0.1281	-0.1141	0.1556	0.0375	0.0952	-0.0688
Tourism	2.2113	1.0996	0.6814	1.1274	1.3631	0.6638
Accommodation	-0.1008	0.3918	0.7187	0.4461	-0.0605	-0.3012
Agri Industry	0.2222	0.9347	-0.5953	0.3410	0.2736	0.2297
Other Industries	0.7025	0.8090	0.9648	-0.2521	-0.4036	0.5255
Halal Standard	0.0059	0.1142	0.2154	-0.0367	0.1003	0.0337
Success	0.2651	0.1552	-0.0968	0.0741	-0.1751	-0.0008
Customer	0.3578	0.6586	0.0520	0.7671	-0.3652	-0.2886
Area	0.1066	0.0915	0.1927	0.1707	0.1064	0.1562
Cash reserve	0.0031	0.0021	0.0020	0.0017	0.0016	0.0003
Profit per month	0.0049	-0.0005	-0.0042	-0.0003	-0.0014	0.0015
Plan	-0.0794	-0.2499	-0.0990	0.1199	0.0072	-0.0595
Sufficient support	0.8679	0.7788	0.5810	0.4762	0.4127	0.5469
Awareness	0.0128	-0.0499	-0.1794	-0.1121	0.2009	-0.2179
Demand for support	0.2620	0.1005	0.4563	0.0778	0.2775	0.7851
Halal products/services demand	0.7331	0.5793	0.4213	0.2316	0.2295	0.0811
Insufficient knowledge						
Support	0.1893	0.2081	0.1120	0.2424	0.1696	0.0638
Finance problem	0.2183	0.3019	0.3077	0.2474	0.4153	0.3214
Political unrest	0.2504	0.1197	0.2507	0.1760	0.0944	0.0997
Economic condition obstacle	-0.2542	-0.1202	-0.1614	-0.0640	-0.0635	0.0289
Year	-0.0218	-0.0181	-0.0095	-0.0029	-0.0038	-0.0131
Year ²	0.0005	0.0004	0.0003	0.0002	0.0002	0.0002
Yala	0.1205	-0.4621	-1.0780	-1.4367	-1.5609	-1.1306
Satul	-0.5689	-1.0319	-1.4889	-1.8878	-2.1275	-1.8053
Pattani	-0.0294	-0.6645	-1.1412	-1.2109	-1.2264	-0.9812
Narathiwat	-0.7928	-1.3931	-2.0402	-1.8428	-1.8142	-1.5875
McFadden R-squared	0.1880	0.1686	0.1589	0.1392	0.1471	0.1133
correct prediction	71.42	72.10	70.07	67.45	67.95	66.84
Likelihood ratio test						
H ₁ : this model performs better	15.3870	11.1176	15.4124	11.7222	12.7990	13.8752

หมายเหตุ: ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient) ค่าสถิติต่าง ๆ เพื่อวัดความสามารถในการอธิบายตัวแปรตาม ทั้งนี้ ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์และ Likelihood ratio test statistics ที่เป็นตัวหนาแสดงถึงความมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.1.4 ผลการศึกษาของมาตรการทางด้านการคลัง

คณะผู้วิจัยใช้แบบจำลองเดียวกับการศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินในข้อ 6.1.3 ในการศึกษา โดยใช้แบบจำลอง Ordered Binary Logit จะแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ ส่วนที่ 1 รายงานผลการประมาณค่าแบบจำลองสำหรับ 6 มาตรการทางด้านการคลัง ในแต่ละมาตรการจะมีการรายงานผลของแบบจำลองเมื่อมีการใช้ตัวแปรทั้งในกลุ่มตัวแปรจุลภาคและตัวแปรเศรษฐกิจมหภาค และเมื่อมีการแทนตัวแปรเศรษฐกิจมหภาคด้วยกลุ่มตัวแปรหุ่นแทนจังหวัดที่ตั้ง เพื่อวิเคราะห์ว่า 1) ภาวะเศรษฐกิจมหภาคในพื้นที่ที่ตั้งของธุรกิจ หรือ 2) ความแตกต่างโดยรวมระหว่างพื้นที่ เช่นวัฒนธรรม ความเชื่อ และสภาพแวดล้อมทางสังคม มีความสำคัญต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของแต่ละมาตรการมากกว่ากัน

ตารางที่ 6.4 และตารางที่ 6.5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับมุมมองของเจ้าของธุรกิจในภาคใต้ที่มีต่อมาตรการทางการคลังโดยมีทั้งสิ้น 6 มาตรการ ได้แก่

- มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จัดเก็บจากกำไรสุทธิเหลือร้อยละ 3 (M7)
- มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (M8)
- มาตรการลดภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์และภาษีธุรกิจเฉพาะ เหลือร้อยละ 0.1 (M9)
- มาตรการลดค่าธรรมเนียมนิติบุคคลจดทะเบียนโอน เหลือร้อยละ 0.01 และค่าจดจำนองอสังหาริมทรัพย์ เหลือร้อยละ 1 (M10)
- มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดภาคใต้ โดยยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3-5 ปี (M11)
- มาตรการลดหย่อนส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้าย ร้อยละ 0.3 – ร้อยละ 3 โดยมีระยะเวลา 3 ปี (M12)

1) มาตรการทางด้านการคลังโดยการศึกษาผลกระทบต่อจากปัจจัยจุลภาคและเศรษฐกิจมหภาค

ตารางที่ 6.4 แสดงผลการประมาณค่าของแบบจำลองสำหรับมาตรการทางการคลัง เมื่อใช้อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจและอัตราการว่างงานระดับจังหวัดเป็นตัวแปรปัจจัยระดับมหภาคของจังหวัดที่ตั้งธุรกิจ ทั้งนี้ตารางที่ 6.4 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1) มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียม (มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จัดเก็บจากกำไรสุทธิเหลือร้อยละ 3 (M7) มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (M8) มาตรการลดภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์และภาษีธุรกิจเฉพาะ เหลือร้อยละ 0.1 (M9) มาตรการลดค่าธรรมเนียมนิติบุคคลจดทะเบียนโอน เหลือร้อยละ 0.01 และค่าจดจำนองอสังหาริมทรัพย์ เหลือร้อยละ 1 (M10) มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดภาคใต้ โดยยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3-5 ปี (M11))

1.1.1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม (เพศ การศึกษา และศาสนา) ไม่มีผลกระทบต่อมุมมองของผู้ประกอบการหรือผู้ตอบแบบสอบถามต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลัง ซึ่งแตกต่างจากผลการศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินในข้อ 6.1.3 อย่างชัดเจน ทั้งนี้ อาจเกิดจากมาตรการทางด้านการคลังเป็นมาตรการที่ไม่เป็นการเฉพาะเจาะจง (Non-Targeted Policy) เหมือนมาตรการทางการเงิน ผู้ประกอบการทุกคนใน 5 จังหวัด ได้รับสิทธิประโยชน์เดียวกัน ดังนั้น คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามจึงไม่มีผลกระทบต่อมุมมองของประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลัง ดังเช่นมาตรการทางการเงิน

1.1.2) ประเภทและรูปแบบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

แม้ว่าประเภทอุตสาหกรรมของการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียม แต่รูปแบบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามเป็นปัจจัยส่งผลกระทบต่อแนวโน้มที่ผู้ประกอบการจะเห็นว่ามาตรการทางด้านการคลังดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

สำหรับมาตรการ M8 M9 M10 และ M11 ผู้ตอบแบบสอบถามที่ดำเนินกิจการในรูปแบบห้างหุ้นส่วนหรือห้างหุ้นส่วนจำกัดมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการทั้ง 4 มาตรการมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในรูปแบบอื่น ๆ ทั้งนี้ ผลกระทบดังกล่าวมีปริมาณสูงสุดสำหรับมาตรการลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโอน เหลือร้อยละ 0.01 และค่าจดจำนองอสังหาริมทรัพย์ เหลือร้อยละ 1 อย่างไรก็ตาม สำหรับมาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จัดเก็บจากกำไรสุทธิเหลือร้อยละ 3 ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจแบบไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคลเห็นว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในรูปแบบบริษัท มหาชน จำกัด มีแนวโน้มที่จะประเมินว่ามาตรการลดภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์และภาษีธุรกิจเฉพาะมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการในรูปแบบอื่น

นอกจากนี้ กลุ่มลูกค้าของผู้ประกอบการก็มีผลกระทบต่อแนวโน้มที่ผู้ประกอบการจะเห็นว่ามาตรการทางด้านการคลังมีประสิทธิภาพเช่นเดียวกับมาตรการทางด้านการเงิน กล่าวคือ หากกลุ่มลูกค้าหลักของผู้ประกอบการเป็นมุสลิม ผู้ประกอบมีแนวโน้มที่จะคิดว่ามาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จัดเก็บจากกำไรสุทธิเหลือร้อยละ 3 มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และมาตรการลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโอน เหลือร้อยละ 0.01 และค่าจดจำนองอสังหาริมทรัพย์ เหลือร้อยละ 1 ไม่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาแตกต่างจากมาตรการทางด้านการเงินที่ผู้ประกอบการที่มีกลุ่มลูกค้าหลักเป็นมุสลิมคิดว่ามาตรการส่วนใหญ่มีประสิทธิภาพ

นอกจากกลุ่มลูกค้าแล้ว พื้นที่การให้บริการก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่กระทบมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียม โดยผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในพื้นที่ที่มีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จัดเก็บจากกำไรสุทธิเหลือร้อยละ 3 และมาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะเป็นธุรกิจที่มีขนาดใหญ่จึงได้รับประโยชน์จากมาตรการทั้งสองมากกว่าธุรกิจขนาดเล็กที่มีพื้นที่ในการดำเนินธุรกิจจำกัด ดังนั้น ในการพิจารณาออกแบบมาตรการในรูปแบบดังกล่าวควรคำนึงถึงสิทธิประโยชน์และผลกระทบต่อผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กด้วย เนื่องจากผู้ประกอบการรายใหญ่ที่มีพื้นที่ในการดำเนินงานครอบคลุมหลายพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการลดหย่อนภาษีเป็นจำนวนเงินมากกว่าผู้ประกอบการที่มีธุรกิจขนาดเล็ก

เงินทุนหมุนเวียนมีผลต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการคลัง แต่กำไรของธุรกิจนั้นกลับไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะมาตรการทางการคลังนั้นเน้นไปในการลดภาษีกำไร ไม่ว่าธุรกิจจะมีกำไรสูงหรือต่ำก็ได้รับประโยชน์จากมาตรการนี้เช่นเดียวกัน แต่ในส่วนของเงินทุนเวียนนั้น ธุรกิจที่ต้องใช้เงินทุนสูงย่อมอยากให้มีการลดภาษีเพื่อให้กำไรสุทธิหลักหักภาษีมีเพิ่มขึ้นเนื่องจากจะทำให้ธุรกิจมีเงินเก็บเพื่อหมุนเวียนได้มากขึ้น ผลประมาณค่าชี้ให้เห็นว่า ความสำเร็จของธุรกิจในปีสุดท้ายของมาตรการไม่ได้มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการคลังแต่อย่างใด นอกจากนี้ จำนวนปีที่ดำเนินธุรกิจหรือประเภทของธุรกิจไม่มีผลต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการคลังทั้ง 5 มาตรการเลย

1.1.3) มุมมองของผู้ประกอบการ

มุมมองของผู้ประกอบการเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ มีผลกระทบต่อการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียม โดยมุมมองของผู้ประกอบการต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียมอย่างมีนัยสำคัญในเกือบทุกมาตรการ ยกเว้นมาตรการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ใน 3 จังหวัดภาคใต้ กล่าวคือหากผู้ประกอบการมีเห็นว่าการส่งเสริมจากภาครัฐที่มีอยู่นั้นเพียงพอแล้ว ก็จะทำให้ความเห็นว่ามีประสิทธิภาพ ในขณะที่ยังผู้ประกอบการที่มีเห็นว่าการส่งเสริมที่มีอยู่แล้วยังไม่เพียงพอแล้ว ก็จะทำให้ประเมินว่ามาตรการทางด้านการคลังนั้นยังไม่มีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การที่ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามจะรับรู้หรือไม่ว่ามาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะนั้นมีอยู่แล้วหรือมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการควรมีหรือไม่มีมาตรการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียม ซึ่งเป็นผลการศึกษาที่แตกต่างจากผลการศึกษาสำหรับมาตรการทางการเงินอย่างเห็นได้ชัดเจน

หากผู้ประกอบการมีความเห็นว่าความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการฮาลาลในตลาดมีอยู่ไม่เพียงพอที่จะมองว่ามาตรการทางด้านการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีต่าง ๆ มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะธุรกิจที่ขายสินค้าหรือบริการฮาลาลได้ไม่ได้นักได้รับประโยชน์จากมาตรการภาษีโดยตรง เนื่องด้วยมาตรการเหล่านี้ช่วยลดภาระทางการเงินของธุรกิจ เช่นเดียวกันผู้ประกอบการที่มีความเห็นว่าการส่งเสริมความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาลนั้นไม่เพียงพอที่จะมีความเห็นว่ามาตรการภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้นมีประสิทธิภาพมาก อย่างไรก็ตาม ความต้องการผลิตภัณฑ์หรือบริการฮาลาลไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของมาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอนและค่าจดจำนองอสังหาริมทรัพย์

คณะผู้วิจัยพบว่ามุมมองของผู้ประกอบการต่อการเข้าถึงแหล่งเงินทุนมีผลอย่างมากต่อการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียมทั้ง 5 มาตรการ โดยหากผู้ประกอบการมีความเห็นว่าสามารถเข้าถึงสินเชื่อในระบบได้ยากก็จะมองว่ามาตรการทางด้านการคลังเหล่านี้มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่ามุมมองของผู้ประกอบการต่อผลกระทบของเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้หรืออุปสรรคจากสภาพเศรษฐกิจไม่มีผลต่อการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลังแต่อย่างใด ซึ่งแตกต่างจากมาตรการทางการเงิน

1.1.4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจโดยรวม

อัตราการว่างงานในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการต่อการประเมินมาตรการทางด้านการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียม ยกเว้นมาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล ที่จัดเก็บจากกำไรสุทธิ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการมีกำไรจำนวนน้อยหรือไม่ได้ดำเนินธุรกิจในรูปแบบนิติบุคคลจึงอาจไม่ได้รับประโยชน์จากมาตรการดังกล่าว อย่างไรก็ตาม อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการนั้นมีผลอย่างมีนัยสำคัญ พื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจติดลบ (เศรษฐกิจแย่งลงตลอดช่วงปี 2556-2558) ผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการทางด้านการคลังมีประสิทธิภาพมาก ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ อาจเป็นเพราะมาตรการช่วยลดภาระทางการเงินและทำให้ธุรกิจสามารถดำเนินต่อมาได้แม้ภาวะเศรษฐกิจที่ไม่ดีนักในพื้นที่ และหากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงมากในช่วง 3 ปีนั้นก็จะทำให้มีแนวโน้มที่จะมองว่า มาตรการทางด้านการคลังที่เกี่ยวข้องกับการลดภาษีและค่าธรรมเนียมทั้ง 5 มาตรการ มีประสิทธิภาพ ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ

**1.2) มาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้าย
ร้อยละ 0.3 – ร้อยละ 3 โดยมีระยะเวลา 3 ปี**

1.2.1) คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

คุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้าย ร้อยละ 0.3 – ร้อยละ 3 โดยมีระยะเวลา 3 ปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามทั้งเพศหญิงและเพศชายมีแนวโน้มที่เห็นว่ามาตรการดังกล่าวมีประสิทธิภาพใกล้เคียงกัน หรือมาตรการดังกล่าวไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ นอกจากนี้ ระดับการศึกษาและศาสนาของผู้ตอบแบบสอบถามก็ไม่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการสินเชื่อบริษัทธุรกิจฮาลาลเช่นเดียวกัน ทั้งนี้ อาจต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่เกี่ยวข้องกับผู้ที่มีนิกายศาสนาอิสลามเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมให้ใช้บริการดังกล่าวเพื่อลดความเสี่ยงต่อการดำเนินธุรกิจ ใน 5 จังหวัดที่คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจ

1.2.2) ประเภทและรูปแบบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถาม

ประเภทและรูปแบบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้าย ร้อยละ 0.3 – ร้อยละ 2 โดยมีระยะเวลา 3 ปี ซึ่งแตกต่างจากมาตรการด้านการเงินหรือมาตรการด้านการคลังประเภทอื่น ๆ

1.2.3) มุมมองของผู้ประกอบการ

สำหรับมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันมีเพียงมุมมองเกี่ยวกับการเพียงพอของการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลเพียงพอและมุมมองเกี่ยวกับความยากง่ายในการเข้าถึงบริการทางการเงินโดยเฉพาะสินเชื่อในระบบ โดยที่ผู้ประกอบการที่มีความเห็นว่าการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลมีความเพียงพอแล้วหรือมีความเห็นว่าการเข้าถึงสินเชื่อในระบบมีความยากลำบากมีแนวโน้มที่จะมีความเห็นว่ามาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเกี่ยวกับมาตรการทางการเงินและมาตรการทางด้านการคลังประเภทอื่น ๆ

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่ามุมมองของผู้ประกอบการต่อผลกระทบของเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้หรืออุปสรรคจากสภาพเศรษฐกิจไม่มีผลต่อการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการนี้เช่นเดียวกับมาตรการทางด้านการคลังอื่น ๆ แต่แตกต่างจากมาตรการทางการเงินที่ผู้ประกอบการที่คิดว่าเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้มีผลกระทบต่อธุรกิจมีความเห็นว่ามีประสิทธิภาพ

1.2.4) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจโดยรวม

อัตราการว่างงานในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการมีผลต่อการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยโดย นอกจากนี้ อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในช่วง 3 ปีแรกของมาตรการนั้นมีผลอย่างมีนัยสำคัญ พื้นที่ที่มีอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจติดลบ (เศรษฐกิจแย่งตลอดช่วงปี 2556-2558) ผู้ประกอบการมีแนวโน้มที่จะมองว่ามาตรการทางการเงินชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันมีประสิทธิภาพมาก ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ อาจเป็นเพราะมาตรการช่วยลดความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ไม่สงบ และหากอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงมากในช่วง 3 ปีนั้นก็จะทำให้มีแนวโน้มที่จะมองว่า มาตรการทางการเงินคลังทั้ง 6 มีประสิทธิภาพมาก ณ เวลาสิ้นสุดของมาตรการ

ตารางที่ 6.4 ผลการประมาณค่าแบบจำลองมาตรการทางการคลัง (ปัจจัยจุลภาคและเศรษฐกิจมหภาค)

Policies/Measures	M7	M8	M9	M10	M11	M12
Constant	-3.6506	-2.1983	-2.6751	-1.7767	-2.6989	-2.5228
Male	-0.0820	0.1306	0.1372	0.1929	0.3061	0.1938
Education	0.0972	-0.0227	-0.0092	0.0492	-0.0197	0.0552
Islam	0.2120	-0.3833	0.0873	0.0692	0.1384	0.6241
Islam x Male	0.0780	0.1156	-0.1470	0.0843	-0.3916	-0.2852
Islam x Education	-0.0721	0.0787	0.0375	-0.0355	0.0253	-0.0772
Partnership	0.2997	0.6496	0.6786	1.1208	0.6685	0.2642
Public ltd	0.0982	-0.0251	1.2021	0.4604	-0.0018	0.9158
Non-register	0.3737	-0.0276	0.2384	0.2772	-0.0005	-0.0611
Limited	-0.1037	-1.3969	-0.2821	0.4812	-0.8170	-0.8026
Retail & Wholesale	0.2193	-0.0740	-0.0940	-0.1827	0.0333	0.1350
Food	0.3531	-0.0687	0.0533	-0.0786	0.2703	0.2168
Tourism	0.7521	1.1493	1.1191	0.3742	0.4173	0.2871
Accommodation	0.9203	0.2260	0.4225	0.1324	0.4873	-0.3882
Agri Industry	-0.0137	0.0167	0.1857	-0.0017	0.3227	0.6263
Other Industries	-0.0304	-0.1699	0.0361	0.2880	-0.0124	-0.0364
Halal Standard	0.0126	-0.0709	0.1635	0.0110	0.0429	-0.0286
Success	0.3457	0.2445	0.1509	0.1264	0.1934	0.2166
Customer	-0.7927	-1.1128	-0.5001	-0.8245	-0.5278	-0.4947
Area	0.2051	0.1665	0.1302	0.0875	0.1732	0.1746
Cash reserve	0.0020	0.0015	0.0029	0.0021	0.0011	0.0019
Profit per month	-0.0003	0.0003	-0.0005	-0.0024	0.0015	-0.0004
Plan	-0.0967	-0.3519	-0.1299	-0.1600	-0.2098	-0.2669
Sufficient support	0.3061	0.3841	0.4619	0.4044	0.2241	0.3181
Awareness	0.1847	0.0665	0.0853	0.0866	0.1507	0.0025
Demand for support	0.0468	-0.3272	-0.0401	0.2305	0.2503	0.2735
Halal products/services demand	0.2339	0.1812	0.2273	0.1658	0.2689	0.1590
Insufficient knowledge						
Support	0.2123	0.1096	0.0283	-0.0169	0.0254	0.0962
Finance problem	0.2360	0.3634	0.3122	0.2472	0.2873	0.3379
Political unrest	0.0794	0.0403	0.1240	0.1207	0.0697	0.0963
Economic condition obstacle	-0.0981	-0.0103	0.0322	-0.0559	-0.0529	-0.1333
GPP over 2556-2558	-0.2455	-0.2206	-0.4359	-0.4276	-0.3243	-0.3988
GPP over 2556-2558 ²	0.0125	0.0105	0.0234	0.0228	0.0185	0.0214

Policies/Measures	M7	M8	M9	M10	M11	M12
Unemployment over 2556-2558	0.2208	0.4194	0.4042	0.6023	0.4935	0.4349
Year	-0.0027	-0.0012	-0.0036	-0.0308	-0.0178	-0.0135
Year ²	-0.0002	-0.0001	0.0001	0.0009	0.0005	0.0004
McFadden R-squared	0.0989	0.1110	0.1484	0.1351	0.1169	0.1361
correct prediction	65.93	66.49	69.85	68.69	65.56	67.90

หมายเหตุ: ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient) ค่าสถิติต่าง ๆ เพื่อวัดความสามารถในการอธิบายตัวแปรตาม ทั้งนี้ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์และ Likelihood ratio test statistics ที่เป็นตัวหนาแสดงถึงความมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2) มาตรการทางด้านการคลังโดยการศึกษาผลกระทบจากปัจจัยจุลภาคและปัจจัยรวมของจังหวัด

คณะผู้วิจัยเปลี่ยนใช้กลุ่มตัวแปรหุ่นของจังหวัดที่ตั้งแทนตัวแปรทางเศรษฐกิจ เพื่อทดสอบว่าปัจจัยระดับมหภาคที่สำคัญต่อการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางการคลังคือปัจจัยทางเศรษฐกิจหรือปัจจัยรวมในพื้นที่ โดยผลของแบบจำลองใหม่นี้แสดงไว้ในตารางที่ 6.5 ปรากฏว่า ปัจจัยระดับมหภาคที่มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการคลังมากกว่าคือปัจจัยโดยรวมของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ เนื่องจากแบบจำลองที่ปรากฏในตารางที่ 6.4 แสดงผลการประมาณค่าที่ดีกว่า โดยมีค่า McFadden R-squared ที่สูงกว่าค่าเดียวกันของแบบจำลองในตารางที่ 6.5 ซึ่งแสดงถึงเปอร์เซ็นต์การคาดการณ์ค่าตอบในการประเมินประสิทธิภาพได้ถูกต้องที่มากกว่าในเกือบทุกมาตรการ ยกเว้นมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกัน

นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์ของกลุ่มตัวแปรหุ่นของจังหวัดที่ตั้งมีนัยสำคัญทุกตัวแปร ซึ่งหมายถึงว่าการประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางการคลังแตกต่างกันไปในแต่ละจังหวัด โดยลักษณะทางพื้นที่ ซึ่งรวมเอาทั้งทางด้านสังคมและเศรษฐกิจมีผลต่อการประเมิน โดยผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในจังหวัดนครราชสีมาแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการทางด้านการคลังทุกมาตรการไม่มีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามที่อยู่ในจังหวัดอื่น อย่างไรก็ตาม ผลของ Likelihood ratio test ที่ทดสอบเปรียบเทียบความแตกต่างของแบบจำลองในทั้ง 2 ตารางพบว่า มีเพียงมาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์และภาษีธุรกิจเฉพาะเท่านั้นที่อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัดมีความสำคัญน้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ ในพื้นที่

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของปัจจัยระดับจุลภาคต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลังทั้ง 6 มาตรการ อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยพบว่าในการศึกษาประสิทธิภาพของมาตรการทางด้านการคลังโดยใช้ตัวแปรหุ่นของแต่ละจังหวัด ผู้ประกอบกิจการในจังหวัดนครราชสีมาแนวโน้มที่จะมีความเห็นว่ามาตรการทางด้านการคลังทั้ง 6 มาตรการมีประสิทธิภาพน้อยกว่าผู้ประกอบการในจังหวัดอื่น ๆ และในทางตรงกันข้าม ผู้ประกอบการในจังหวัดสงขลามีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการทางด้านการคลังทั้ง 6 มาตรการมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการในจังหวัดอื่น ๆ

ตารางที่ 6.5 ผลการประมาณค่าแบบจำลองมาตรการทางการคลัง (ปัจจัยจุลภาคและปัจจัยรวมของจังหวัด)

Policies/Measures	M7	M8	M9	M10	M11	M12
Constant	-3.4731	-1.9997	-2.3812	-1.4079	-2.4299	-2.2149
Male	-0.0914	0.0968	0.1129	0.1771	0.2819	0.1768
Education	0.1003	-0.0111	-0.0022	0.0550	-0.0113	0.0596
Islam	0.2403	-0.3011	0.1548	0.1188	0.2157	0.6884
Islam x Male	0.0746	0.1169	-0.1557	0.0860	-0.3847	-0.2885
Islam x Education	-0.0783	0.0582	0.0223	-0.0462	0.0106	-0.0861
Partnership	0.3224	0.7359	0.7457	1.1709	0.7173	0.3004
Public ltd	0.1260	0.0732	1.2949	0.5181	0.0315	0.9448
Non-register	0.4114	0.1082	0.3472	0.3598	0.0849	0.0055
Limited	-0.1333	-1.5022	-0.3682	0.4017	-0.8888	-0.8485
Retail & Wholesale	0.2077	-0.1206	-0.1217	-0.2081	0.0085	0.1187
Food	0.3444	-0.0979	0.0415	-0.0947	0.2549	0.2083
Tourism	0.7931	1.2808	1.2473	0.4529	0.4999	0.3448
Accommodation	0.9264	0.2329	0.4422	0.1367	0.4948	-0.3899
Agri Industry	-0.0292	-0.0448	0.1326	-0.0431	0.2865	0.6183
Other Industries	-0.0134	-0.0976	0.1021	0.3441	0.0573	0.0205
Halal Standard	-0.0059	-0.1401	0.1089	-0.0327	-0.0138	-0.0712
Success	0.3556	0.2857	0.2000	0.1542	0.2193	0.2372
Customer	-0.8024	-1.1724	-0.5407	-0.8660	-0.5690	-0.5235
Area	0.2114	0.1932	0.1522	0.1036	0.1926	0.1936
Cash reserve	0.0021	0.0018	0.0033	0.0024	0.0014	0.0021
Profit per month	-0.0004	-0.0001	-0.0008	-0.0025	0.0012	-0.0006
Plan	-0.0948	-0.3494	-0.1237	-0.1550	-0.2010	-0.2664
Sufficient support	0.3220	0.4445	0.4976	0.4303	0.2509	0.3338
Awareness	0.1977	0.1060	0.1180	0.1120	0.1774	0.0237
Demand for support	0.0259	-0.4156	-0.1010	0.1873	0.2029	0.2321
Halal products/services demand	0.2452	0.2243	0.2499	0.1825	0.2891	0.1702
Insufficient knowledge						
Support	0.2070	0.0929	0.0204	-0.0238	0.0188	0.0883
Finance problem	0.2321	0.3517	0.3036	0.2399	0.2810	0.3338
Political unrest	0.0849	0.0617	0.1475	0.1366	0.0859	0.1123
Economic condition obstacle	-0.1031	-0.0333	0.0100	-0.0710	-0.0698	-0.1456
Year	-0.0037	-0.0062	-0.0075	-0.0327	-0.0200	-0.0156
Year ²	-0.0002	0.0000	0.0001	0.0009	0.0005	0.0004

Policies/Measures	M7	M8	M9	M10	M11	M12
Yala	-0.9054	-1.1038	-1.3280	-1.3881	-0.7646	-1.2290
Satul	-1.1125	-1.0728	-2.0033	-1.7509	-1.3001	-1.7092
Pattani	-1.0623	-0.7741	-1.7375	-1.8169	-1.2907	-1.7018
Narathiwat	-1.3854	-1.7238	-2.5607	-2.5656	-2.0333	-2.3165
McFadden R-squared	0.0997	0.1203	0.1542	0.1384	0.1209	0.1384
correct prediction	66.01	66.49	69.85	69.19	66.67	67.19
Likelihood ratio test						
H ₁ : this model performs better	1.3152	16.6226	9.6268	5.5230	6.4884	3.5978

หมายเหตุ: ตารางแสดงค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient) ค่าสถิติต่าง ๆ เพื่อวัดความสามารถในการอธิบายตัวแปรตาม ทั้งนี้ ตัวเลขค่าสัมประสิทธิ์และ Likelihood ratio test statistics ที่เป็นตัวหนาแสดงถึงความมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

6.2 สรุปการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลัง

ลักษณะของผู้ประกอบการ รวมทั้งลักษณะเฉพาะและรูปแบบของการประกอบธุรกิจมีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินและการคลังที่อยู่ในแบบสอบถาม อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี ปัจจัยด้านลักษณะของผู้ประกอบการ ลักษณะ และรูปแบบการประกอบธุรกิจที่กระทบต่อประสิทธิภาพของแต่ละมาตรการการเงินการคลังแตกต่างกันไปตามลักษณะและเงื่อนไขของมาตรการนั้น ๆ

สำหรับมาตรการการเงิน ในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย ผู้ประกอบการเพศชายและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการการเงินลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ในทางตรงกันข้าม สำหรับมาตรการการคลัง ลักษณะของผู้ประกอบการไม่ได้เป็นปัจจัยที่กระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ อาจเกิดจากมาตรการการคลังให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการทุกคนที่ผ่านคุณสมบัติ ซึ่งแตกต่างจากมาตรการทางการเงิน จึงไม่มีผู้ประกอบการกลุ่มใดมีมุมมองว่ามาตรการด้านการคลังมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่น ๆ

อย่างไรก็ดี ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจะเห็นว่ามาตรการทางการเงินการคลังมีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการที่มีเงินทุนหมุนเวียนต่อเดือนสูงจะเห็นว่ามาตรการลดภาษีมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ประกอบการที่มีเงินทุนหมุนเวียนสูงจะได้ประโยชน์จากการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลมากกว่าผู้ประกอบการรายย่อยที่อาจจะไม่มีกำไรหรือได้กำไรน้อยจากการประกอบธุรกิจ

นอกจากลักษณะของผู้ประกอบการ ลักษณะเฉพาะ และรูปแบบของการประกอบธุรกิจมีผลต่อประสิทธิภาพของมาตรการการเงินการคลังแล้ว มุมมองของผู้ประกอบการต่อปัจจัยแวดล้อมต่าง ๆ ก็มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของมาตรการการเงินและการคลังอีกด้วย โดยหากผู้ประกอบการที่เห็นว่าผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาลไม่เพียงพอหรือมีความรู้เรื่องมาตรการผลิตภัณฑ์และบริการฮาลาลมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการทั้งด้านการเงินและการคลังมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการรายอื่น

สำหรับความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้และประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินการคลังนั้น คณะผู้วิจัยพบว่ามุมมองของผู้ประกอบการต่อผลกระทบของเหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้ต่อธุรกิจฮาลาลไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่มีผลกระทบต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินและการคลังอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะมาตรการด้านการคลัง อย่างไรก็ตาม สำหรับมาตรการ

ด้านการเงิน ผู้ประกอบการที่เห็นว่าเหตุการณ์ความไม่สงบส่งผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาลคิดว่ามาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อการประกอบธุรกิจและเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัยและมาตรการพักชำระหนี้ที่เกี่ยวข้องกับเกษตรกรมีประสิทธิภาพเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยพบว่าปัญหาของผู้ประกอบการในเขตจังหวัดที่สำรวจนั้นไม่ได้มีเพียงปัญหาในการประกอบธุรกิจในช่วงเหตุการณ์ความไม่สงบเท่านั้น แต่ปัญหาหลักของผู้ประกอบการกลุ่มดังกล่าวเป็นปัญหาเชิงโครงสร้าง โดยเฉพาะปัญหาการเข้าถึงบริการทางการเงินและปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานฮาลาล ซึ่งเห็นได้จากผลศึกษาของแบบจำลองที่พบว่าปัญหาการเข้าถึงแหล่งทุนและความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานและบริการฮาลาลก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อมุมมองต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลัง ดังนั้น ผลการศึกษาบ่งชี้ว่าปัญหาในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้เท่านั้น

นอกจากนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาผลกระทบของปัจจัยเชิงมหภาคต่อประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินและการคลัง และพบว่าปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัดซึ่งอาจไม่สามารถวัดได้จากปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคมีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินมากกว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัด ซึ่งวัดจากอัตราการเติบโตของเศรษฐกิจและอัตราการว่างงานของแต่ละจังหวัด

อย่างไรก็ดี สำหรับมาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องการลดอัตราดอกเบี้ย ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัดสามารถใช้คาดการณ์การประเมินประสิทธิภาพได้ถูกต้องดีกว่าการใช้ปัจจัยอื่น ๆ ในพื้นที่ ในขณะที่การประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลัง ปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัดมีผลต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลังมากกว่าปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัด ทั้งนี้ สำหรับมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้าย ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคสามารถอธิบายประสิทธิภาพของมาตรการได้ดีกว่า

ดังนั้น ในการออกแบบหรือเลือกใช้มาตรการ ผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาปัจจัยที่เหมาะสมในการออกแบบมาตรการต่าง ๆ เช่น การนำปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคมาพิจารณาความจำเป็นและออกแบบมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย การออกแบบมาตรการทางการเงินการคลังให้มีความแตกต่างตามความเหมาะสมของปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัด เป็นต้น

บทที่ 7

บทสรุปและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

บทนี้เป็นการสรุปผลศึกษาโครงการวิจัยการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนธุรกิจฮาลาล ในจังหวัดชายแดนใต้ โดยโครงการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและศึกษานโยบายด้านการเงินการคลังเพื่อส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ และจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการพัฒนานโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้อย่างแท้จริงและทั่วถึง โดยสามารถสรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบายได้ ดังนี้

7.1 สรุปผลการวิจัย

ปัญหาสถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่เขตชายแดนภาคใต้ซึ่งเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี 2540 และยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยแม้ว่าสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มลดลงในปี 2559 แต่ยังคงส่งผลกระทบอย่างมากต่อวิถีชีวิตสถานะทางเศรษฐกิจ และความสุขความพอใจของประชาชนในพื้นที่ ดังนั้น ภาครัฐจึงได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการจ้างงาน ก่อให้เกิดรายได้เป็นแรงจูงใจให้ประชาชนยังคงอาศัยอยู่ในพื้นที่ ป้องกันการย้ายถิ่นฐานของประชากร และส่งเสริมให้นักลงทุนยังคงดำเนินชีวิตและธุรกิจอยู่ในพื้นที่ เพื่อให้สถานะเศรษฐกิจในพื้นที่ที่ประสบปัญหายังคงพัฒนาต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง โดยภาครัฐได้มีมาตรการด้านต่าง ๆ ทั้งมาตรการด้านการเงิน มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม และมาตรการด้านการส่งเสริมการลงทุน สำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ยะลา ปัตตานี นราธิวาส สตูล และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอจะนะ อำเภอนาหวี อำเภอสะบ้าย้อย และอำเภอเทพา) โดยสามารถสรุปมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐสำหรับพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้ดังนี้

1) มาตรการด้านการเงิน เช่น โครงการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ โครงการพักชำระหนี้ โครงการสินเชื่อที่อยู่อาศัย โครงการสินเชื่อด้วยเงินผ่อนปรน และการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อนการร้าย เป็นต้น

2) มาตรการด้านภาษีและค่าธรรมเนียม เช่น มาตรการลดภาษีทั้งการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล การลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การลดภาษีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ การลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนสิทธินิติกรรม การจดทะเบียนการโอนและการจำนองอสังหาริมทรัพย์ การลดค่าธรรมเนียมเกี่ยวกับการจดทะเบียนธุรกิจ เป็นต้น

3) มาตรการส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

4) โครงการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบ เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการให้เงินสนับสนุนกรณีประชาชนและเจ้าหน้าที่รัฐเสียชีวิตหรือทุพพลภาพซึ่งจะได้รับเงินช่วยเหลือเยียวยา 500,000 บาทต่อราย

7.1.1 ผลกระทบของสถานการณ์ความไม่สงบต่อสถานะเศรษฐกิจในพื้นที่

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในพื้นที่ดังกล่าวยังชี้ให้เห็นว่า สถานะเศรษฐกิจในจังหวัดชายแดนใต้ยังคงขาดเสถียรภาพ ประชาชนบางส่วนยังคงย้ายถิ่นฐานจากพื้นที่ ส่งผลให้การจ้างงานและการลงทุนในพื้นที่ลดลง โดยคณะผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบของชายแดนภาคใต้ต่อสถานะเศรษฐกิจที่เป็นเศรษฐกิจนอกภาคเกษตร (Gross provincial product: GPP Non-Agriculture) และประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐที่มีต่อผู้ประกอบการธุรกิจ

ฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ เพื่อให้ทราบถึงความต้องการผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาล ข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายของภาครัฐ รวมทั้งนำผลจากการสำรวจดังกล่าวมาวิเคราะห์เชิงลึกโดยใช้การพัฒนาแบบจำลองเพื่อหาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกใช้หรือเลือกไม่ใช้นโยบายมาตรการด้านการเงินการคลังของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลเพื่อประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐต่อการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้

ผู้วิจัยพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบอย่างชัดเจนต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจของจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส โดยภาคบริการจะได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด ได้แก่ สาขาโรงแรมและภัตตาคาร และสาขาส่งเสริมการค้าและโทรคมนาคม รองลงมา คือ สาขาการผลิตภาคอุตสาหกรรม และสาขาส่งเสริมการค้า ในขณะที่ยกเว้นสาขาการผลิตภาคเกษตรกรรม สาขาค้าปลีก และสาขาส่งเสริมการค้าสามารถฟื้นตัวได้ ซึ่งแตกต่างกับสาขาโรงแรมและภัตตาคาร รวมทั้งสาขาส่งเสริมการค้าและโทรคมนาคม ซึ่งได้รับผลกระทบในระยะยาวและไม่สามารถฟื้นตัวได้ทันทีหากจำนวนเหตุการณ์ความไม่สงบลดลง นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า เหตุการณ์ความไม่สงบได้ส่งผลกระทบต่อขยายตัวของเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลาและสตูลไม่มากนัก ส่วนหนึ่งอาจเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบไม่ได้เกิดขึ้นในพื้นที่จังหวัดสงขลาและสตูลมากนัก

7.1.2 ผลการสำรวจประสบการณ์และความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อนโยบายด้านการเงินการคลังของรัฐบาล

ผลการสำรวจประสบการณ์และความเห็นของผู้ประกอบการธุรกิจฮาลาลในจังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อนโยบายด้านการเงินการคลังของรัฐบาล จำนวนประมาณ 1,600 ราย พบว่า

1) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย และบางส่วนประกอบอาชีพการบริการ โดยมีกลุ่มลูกค้าเป็นทั้งลูกค้าที่นับถือศาสนาอิสลามและลูกค้าทั่วไป ทั้งนี้ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ร้อยละ 85 – 95 ยังไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล มีกำไรจากการดำเนินธุรกิจในปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ผลกำไรในปีที่ผ่านมาสูงขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับกำไรกับเมื่อ 3 ปี และ 10 ปีก่อนหน้า ซึ่งชี้ให้เห็นว่า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจในปัจจุบันดีขึ้นกว่าช่วงเริ่มเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบในพื้นที่ชายแดนใต้ อีกทั้งผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังคงดำเนินกิจการต่อ และมีบางส่วนมีแผนที่จะขยายกิจการในซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้ประกอบธุรกิจในพื้นที่ความไม่สงบชายแดนใต้มีความรู้สึกที่เป็นบวกต่อสถานะเศรษฐกิจในอนาคต

2) ในทุกจังหวัดที่สำรวจยกเว้นสงขลา ธุรกิจส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ในขณะที่ธุรกิจจังหวัดสงขลาจะมีเพียงส่วนน้อยที่ปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ซึ่งชี้ให้เห็นถึงโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจที่ค่อนข้างจะแตกต่างกันระหว่างจังหวัดสงขลาและจังหวัดชายแดนภาคใต้

3) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ทราบว่าปัจจุบันมีระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลและคิดว่าควรมีระบบดังกล่าว ทั้งนี้ เมื่อสอบถามว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลก่อนตัดสินใจซื้อสินค้าหรือไม่ โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับระบบรับรองดังกล่าวก่อนซื้อสินค้า อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการบางส่วนเห็นว่า ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบรับรองดังกล่าว ซึ่งผู้ประกอบการเองก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลเช่นกัน

4) อุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจฮาลาลที่สำคัญที่สุด คือ ความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอ รองลงมาคือ ผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนและสภาพเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล ในขณะที่ประเด็นที่ผู้ตอบแบบสำรวจเห็นด้วยน้อยที่สุดคือ เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล

5) มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อฮาลาล รองลงมา คือ มาตรการพักชำระหนี้เกษตรกร มาตรการสินเชื่อหาบเร่แผงลอย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อธุรกิจ ตามลำดับ ในขณะที่มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้น้อยที่สุด คือ มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน

6) มาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนและมาตรการลดหย่อนส่วนต่างเบี้ยประกัน รองลงมาคือ มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและมาตรการลดค่าธรรมเนียมการโอนอสังหาริมทรัพย์ ตามลำดับ และมาตรการด้านการคลังที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้น้อยที่สุด คือ มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลและมาตรการลดภาษีขายอสังหาริมทรัพย์

7) ผู้ประกอบการเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ ซึ่งปัญหาเกิดจากการไม่รู้และการไม่ได้รับข้อมูล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปัญหาการประชาสัมพันธ์มาตรการของภาครัฐที่ยังไม่ทั่วถึง สาเหตุรองลงมา คือ มาตรการไม่สอดคล้องกับความต้องการ ดังนั้น การออกแบบมาตรการของภาครัฐในบางครั้งยังไม่สอดคล้องกับความต้องการในพื้นที่

8) ผู้ประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรร่วมกันมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาล เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในพื้นที่และสามารถกำหนดมาตรการสนับสนุนได้สอดคล้องกับความต้องการของพื้นที่

7.1.3 ผลการประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังโดยการวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติ

1) เมื่อนำผลที่ได้จากการสำรวจความพึงพอใจมาวิเคราะห์เชิงเศรษฐมิติเพื่อประเมินประสิทธิผลของนโยบายการเงินการคลังทั้งในระดับจุลภาคและระดับมหภาค พบว่า สำหรับมาตรการการเงิน ในส่วนของมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย ผู้ประกอบการเพศชายและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเห็นว่ามาตรการการเงินลดดอกเบี้ยมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ส่วนหนึ่งอาจเกิดจากเจ้าของกิจการซึ่งขอสินเชื่อส่วนใหญ่เป็นเพศชายและอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากเหตุการณ์ความไม่สงบ อีกทั้ง มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพักชำระหนี้ซึ่งลักษณะของผู้ประกอบการไม่มีผลต่อประสิทธิภาพของมาตรการ เนื่องจากมาตรการพักชำระหนี้ส่งผลให้ทุกคนในครัวเรือนได้ผลประโยชน์จากมาตรการดังกล่าวไม่เพียงแต่เจ้าของกิจการเท่านั้น

2) ในทางตรงกันข้าม สำหรับมาตรการการคลัง ลักษณะของผู้ประกอบการไม่ได้เป็นปัจจัยที่ประกอบต่อประสิทธิภาพของมาตรการอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ อาจเกิดจากมาตรการการคลังให้สิทธิประโยชน์แก่ผู้ประกอบการทุกคนที่ผ่านคุณสมบัติ ซึ่งแตกต่างจากมาตรการทางการเงิน จึงไม่มีผู้ประกอบการกลุ่มใดมีมุมมองว่ามาตรการด้านการคลังมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้ประกอบการกลุ่มอื่น ๆ

3) ผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในรูปแบบห้างหุ้นส่วนจะเห็นว่ามาตรการทางการเงินการคลังมีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการที่มีเงินทุนหมุนเวียนต่อเดือนสูงจะเห็นว่ามาตรการลดภาษีมีประสิทธิภาพ เนื่องจากผู้ประกอบการที่มีเงินทุนหมุนเวียนสูงจะได้ประโยชน์จากการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและนิติบุคคลมากกว่าผู้ประกอบการรายย่อยที่อาจจะไม่มีกำไรหรือได้กำไรน้อยจากการประกอบธุรกิจ

4) สำหรับความสัมพันธ์ของเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้และประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินการคลังนั้น คณะผู้วิจัยพบว่ามุมมองของผู้ประกอบการต่อผลกระทบของเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้ไม่ได้เป็นปัจจัยหลักที่มีผลกระทบต่อมุมมองของผู้ประกอบการต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินและการคลังอย่างมีนัยสำคัญ

5) เมื่อประเมินผลกระทบของปัจจัยเชิงมหภาคต่อประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินและการคลังโดยเปรียบเทียบระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค (อัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับจังหวัด อัตราการว่างงาน) และปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัด (ตัวแปรหุ่นแทนจังหวัดที่ตั้ง) พบว่า

5.1) ปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัดซึ่งไม่สามารถวัดได้จากปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาค มีผลต่อมุมมองของผู้ประกอบการที่มีต่อประสิทธิภาพของมาตรการด้านการเงินมากกว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัด อย่างไรก็ตาม สำหรับมาตรการทางการเงินที่เกี่ยวข้องการลดอัตราดอกเบี้ย ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัดสามารถใช้คาดการณ์การประเมินประสิทธิภาพได้ถูกต้องดีกว่าการใช้ปัจจัยโดยรวมของพื้นที่

5.2) ในขณะที่การประเมินประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลัง ปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัดมีผลต่อประสิทธิภาพของมาตรการทางการเงินการคลังมากกว่าปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละจังหวัด ยกเว้น มาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัยก่อการร้าย ปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคสามารถอธิบายประสิทธิภาพของมาตรการได้ดีกว่า

6) ดังนั้น ในการออกแบบหรือเลือกใช้มาตรการ ผู้กำหนดนโยบายควรพิจารณาปัจจัยที่เหมาะสมในการออกแบบมาตรการต่าง ๆ เช่น การนำปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคมามาพิจารณาความจำเป็นและออกแบบมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย การออกแบบมาตรการทางการเงินการคลังให้มีความแตกต่างตามความเหมาะสมของปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัด เป็นต้น

7.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อประกอบการจัดทำมาตรการด้านการเงินการคลังในอนาคต โดยสรุปได้ดังนี้

7.2.1 การพัฒนามาตรการที่มีอยู่ให้ตรงกลุ่มเป้าหมายและครบถ้วนมากขึ้น

ภาครัฐควรมีมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนธุรกิจอาสาหในจังหวัดชายแดนภาคใต้ต่อไป เนื่องจากมาตรการดังกล่าวช่วงเสริมสร้างความมั่นใจของผู้ประกอบการได้ดีในช่วงที่ทำการศึกา โดยจะเห็นได้ว่า ผู้ประกอบธุรกิจส่วนใหญ่ยังคงต้องการดำเนินกิจการต่อไปในพื้นที่ และบางส่วนมีแผนที่จะขยายกิจการในพื้นที่อีกด้วย ดังนั้น ภาครัฐจึงควรสนับสนุนมาตรการด้านการเงินการคลังอย่างต่อเนื่อง แต่ควรปรับปรุงมาตรการที่จะออกมาในอนาคตให้สอดคล้องกับผลการศึกาข้างต้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจอาสาหได้อย่างตรงจุดและครบถ้วนยิ่งขึ้น ดังนี้

1) กำหนดพื้นที่ให้ความช่วยเหลือให้ตรงจุดมากขึ้น โดยเฉพาะในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบอย่างชัดเจนต่อการขยายตัวทางเศรษฐกิจของสามจังหวัดดังกล่าว

2) กำหนดระดับความช่วยเหลือและจัดสรรทรัพยากรหรืองบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดของภาครัฐตามระดับของผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ โดยให้ความช่วยเหลือและจัดสรรทรัพยากรให้แก่ภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมาก เช่น ภาคบริการในสาขาโรงแรมและ

ภัยพิบัติ ซึ่งเป็นภาคธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบมากที่สุด ทั้งนี้ ภาครัฐไม่จำเป็นต้องยกเลิกหรือลดความช่วยเหลือให้กับพื้นที่หรือภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบน้อย แต่อาจจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณที่มีอยู่อย่างจำกัดให้แก่พื้นที่หรือผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดเพิ่มขึ้น

3) การออกแบบหรือการเลือกใช้มาตรการด้านการเงินการคลังที่เหมาะสมและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ภาครัฐควรพิจารณาปัจจัยที่ใช้ในการออกแบบมาตรการประเภทต่าง ๆ ซึ่งแตกต่างกัน เช่น การนำปัจจัยเศรษฐกิจมหภาคมาพิจารณาความจำเป็นและออกแบบมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดดอกเบี้ย และการออกแบบมาตรการทางด้านการคลังให้มีความแตกต่างตามความเหมาะสมของปัจจัยโดยรวมของแต่ละจังหวัด เป็นต้น

7.2.2 การส่งเสริมธุรกิจฮาลาล

ภาครัฐควรมีมาตรการด้านการเงินการคลังเพื่อส่งเสริมธุรกิจฮาลาลโดยเฉพาะเพิ่มขึ้น เนื่องจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และจากการสำรวจ พบว่าธุรกิจส่วนใหญ่จะปฏิบัติตามระบบรับรองมาตรฐานฮาลาล ซึ่งก็สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจมิติว่า มาตรการด้านการเงินที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุดคือ มาตรการสินเชื่อฮาลาล

ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่า มาตรการด้านการเงินการคลังที่ดำเนินการในช่วงที่ผ่านมาไม่ได้จำกัดว่าจะต้องเป็นธุรกิจฮาลาลหรือไม่ โดยมีมาตรการเฉพาะสำหรับธุรกิจฮาลาลเพียง 2 มาตรการเท่านั้น ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ภาครัฐไม่ได้เห็นถึงความแตกต่างของธุรกิจที่ปฏิบัติตามหลักมาตรฐานฮาลาลกับธุรกิจปกติ โดยเฉพาะมาตรการด้านการเงินซึ่งส่วนใหญ่เป็นมาตรการที่อ้างอิงกับดอกเบี้ย ทำให้การไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนยังคงเป็นอุปสรรคหลักที่สำคัญของธุรกิจฮาลาลในพื้นที่ที่ทำการสำรวจ ดังนั้น การเพิ่มมาตรการด้านการเงินสำหรับธุรกิจฮาลาลขึ้นโดยเฉพาะที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนาอิสลาม จะช่วยสร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการหันมาประกอบธุรกิจฮาลาลมากขึ้น

นอกจากนี้ การพัฒนาธุรกิจฮาลาลในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้จะช่วยเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของระบบเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น ภาครัฐควรมีการสร้างความรู้ความตระหนักความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบรับรองมาตรฐานฮาลาลให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่นับถือศาสนาอิสลามเพื่อเพิ่มความต้องการของสินค้าที่ปฏิบัติตามระบบการรับรองมาตรฐานฮาลาลได้อย่างถูกต้องในพื้นที่ด้วย.

7.2.3 การเพิ่มการช่วยเหลือผ่านมาตรการที่มีประสิทธิภาพและปรับปรุงมาตรการที่ไม่มีประสิทธิภาพ

นอกจากภาครัฐควรให้ความช่วยเหลือเพิ่มขึ้นผ่านมาตรการที่ผู้ประกอบการเห็นว่ามีประสิทธิภาพแล้ว อีกแนวทางหนึ่งที่สำคัญ คือ ภาครัฐควรปรับปรุงมาตรการที่ผู้ประกอบการเห็นว่าไม่มีประสิทธิภาพ โดยมาตรการด้านการเงินนั้น นอกจากจะเน้นการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำที่เน้นเฉพาะกลุ่มธุรกิจฮาลาลตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นแล้ว ภาครัฐอาจพิจารณาปรับปรุงแนวทางการให้ความช่วยเหลือผ่านมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อที่อยู่อาศัย และมาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนเพราะเป็นมาตรการที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้น้อยที่สุด เนื่องจากรูปแบบทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยและลักษณะการให้สินเชื่อเพื่อทุนหมุนเวียนที่อาจไม่เหมาะสมกับความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่

สำหรับมาตรการด้านการคลัง ภาครัฐควรเพิ่มการให้ความช่วยเหลือผ่านมาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนและมาตรการชดเชยส่วนต่างเบี้ยประกันที่ผู้ประกอบการคิดว่ามีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือ

ธุรกิจในจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มากที่สุด โดยช่วยส่งเสริมให้เกิดแรงจูงใจในการลงทุนในพื้นที่เพิ่มขึ้น จนนำมาซึ่งการสร้างงานและรายได้ให้แก่ระบบเศรษฐกิจในพื้นที่ตามมา และยังช่วยสร้างให้เกิดความมั่นใจจากการคุ้มครองทรัพย์สินที่อยู่ในพื้นที่ดังกล่าวด้วย ในขณะที่ควรให้ความช่วยเหลือผ่านมาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพราะมีประสิทธิภาพมากกว่ามาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคล เนื่องจากผู้ประกอบการส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่มีสถานะเป็นนิติบุคคล

7.2.4 การขยายการประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึง

ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์ให้ผู้ประกอบการที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของมาตรการให้ความช่วยเหลือทราบถึงรายละเอียดของมาตรการต่าง ๆ โดยมีผู้ประกอบการในพื้นที่เพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่เคยได้รับการสนับสนุนจากมาตรการต่าง ๆ ของภาครัฐ เนื่องจากมีข้อมูลที่ไม่เพียงพอหรือไม่ทราบว่ามาตรการอยู่ ดังนั้นภาครัฐควรจัดให้มีศูนย์การให้ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการรวมอยู่ในสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐแห่งใดแห่งหนึ่งในแต่ละอำเภอเพื่อให้ผู้ประกอบการที่ปกติเคยใช้บริการทางการเงินกับสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐอยู่แล้วสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ภาครัฐควรส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้นในการออกแบบมาตรการด้านการเงินการคลัง เพื่อให้มาตรการมีความเหมาะสมกับความต้องการของผู้ประกอบการในพื้นที่อย่างแท้จริงยิ่งขึ้น

7.2.5 การพัฒนาเชิงโครงสร้างในระยะยาว

นอกจากการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการคลังผ่านมาตรการผ่อนปรนต่าง ๆ เป็นการชั่วคราวแล้ว ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเชิงโครงสร้างในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ด้วย เนื่องจากปัญหาในการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการไม่ได้เกิดขึ้นจากเหตุการณ์ความไม่สงบในภาคใต้เพียงเท่านั้น แต่รวมถึงปัญหาในเชิงโครงสร้าง เช่น การเข้าถึงบริการทางการเงินตามหลักศาสนาอิสลาม การขาดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานฮาลาล เป็นต้น

7.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย

ปัญหาข้อจำกัดด้านการลงพื้นที่ ระยะเวลาศึกษาวิจัย และจำนวนผู้ประกอบการที่สมัครใจตอบแบบสอบถาม ส่งผลให้การสำรวจความคิดเห็นในการศึกษานี้เป็นความคิดเห็นของผู้ประกอบการทั้งที่เคยและไม่เคยเข้าร่วมมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐ อาจส่งผลให้ผลการวิเคราะห์ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้ประกอบการที่ตอบแบบสำรวจความคิดเห็น

อีกทั้ง จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่ตอบว่าเคยเข้าร่วมมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐมีเพียงจำนวนน้อย (230 ราย จากคำตอบแบบสอบถามทั้งหมด 1,612 ราย) ดังนั้น ถึงแม้ว่าการเลือกวิเคราะห์เฉพาะความคิดเห็นของผู้ประกอบการที่เคยเข้าร่วมมาตรการด้านการเงินการคลังของภาครัฐจะสามารถสะท้อนประสิทธิภาพได้อย่างชัดเจน แต่ปัญหาข้อจำกัดของข้อมูลอาจส่งผลให้เกิดปัญหาอคติที่เกิดจากการเลือกตัวอย่าง (Selection Bias) ได้เช่นกัน เนื่องจากผู้ประกอบการที่เลือกจะไม่เข้าร่วมมาตรการอาจเป็นกลุ่มที่มีความเห็นว่ามาตรการมีประสิทธิภาพน้อยหรือไม่มีประสิทธิภาพ และผู้ประกอบการที่เลือกจะเข้าร่วมมาตรการมีความเห็นโน้มเอียงว่ามาตรการมีประสิทธิภาพ โดยจากผู้ตอบแบบสอบถาม 230 รายที่เคยใช้เข้าร่วมมาตรการ ร้อยละ 80 – 90 เห็นว่ามาตรการมีประสิทธิภาพปานกลางถึงมากที่สุด และมีผู้ตอบแบบสอบถามเพียง 5 – 17 รายที่เห็นว่ามาตรการมีประสิทธิภาพน้อยที่สุด อย่างไรก็ตาม คณะผู้วิจัยได้กำหนดให้ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามมีความกระจายทั้งด้านเพศ การศึกษา อายุ ประเภทธุรกิจ เพื่อให้ผลการสำรวจสะท้อนข้อมูลที่เป็นจริงมากที่สุด

อีกทั้ง ผลการประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐในการศึกษาครั้งนี้ ไม่ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่เกิดจากกระบวนการของแต่ละมาตรการหรือวัฒนธรรมในพื้นที่ซึ่งไม่สามารถประเมินประสิทธิผลจากการสำรวจความคิดเห็นหรือการวิเคราะห์ทางเศรษฐมิติได้ เช่น กระบวนการหรือขั้นตอนในการเข้าร่วมมาตรการแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ซึ่งอาจขึ้นอยู่กับผู้ปฏิบัติในแต่ละพื้นที่ คุณสมบัติของผู้ที่สามารถได้รับประโยชน์จากนโยบายด้านการเงินการคลังกำหนดให้ต้องมีทะเบียนบ้านอยู่อาศัยในพื้นที่ส่งผลให้ผู้ประกอบการบางรายที่มีทะเบียนบ้านอยู่ในพื้นที่แต่ประกอบธุรกิจในจังหวัดอื่นสามารถได้รับประโยชน์จากนโยบาย ในขณะที่ผู้ประกอบการที่อาศัยในพื้นที่อาจไม่สามารถเข้าถึงมาตรการได้ ข้อกังวลเกี่ยวกับการปฏิบัติตามหลักฮาลาลของแหล่งที่มาของเงินทุนที่ให้สินเชื่อตามนโยบายด้านการเงิน วัฒนธรรมของชาวมุสลิมที่ไม่ต้องการเป็นหนี้และมักจะดำรงชีวิตอย่างพอเพียง เป็นต้น

นอกจากนี้ การประเมินประสิทธิผลของนโยบายด้านการเงินการคลังของภาครัฐในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการประเมินประสิทธิผลตามเครื่องมือของมาตรการ (มาตรการด้านสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำ มาตรการด้านการพักชำระหนี้ มาตรการด้านการลดภาษีหรือค่าธรรมเนียม มาตรการด้านการประกันภัย) เนื่องจากแบบสำรวจความคิดเห็นสอบถามเฉพาะความคิดเห็นต่อแต่ละมาตรการเท่านั้น โดยไม่ได้ถามมุมมองต่อภาพรวม ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงไม่สามารถวิเคราะห์ประสิทธิผลของนโยบายในภาพรวมได้ ทั้งนี้ การนำผลสำรวจความคิดเห็นของแต่ละนโยบายมาจัดทำเป็นคะแนนรวมของมาตรการทั้งหมดจำเป็นต้องมีรายละเอียดของน้ำหนักของแต่ละนโยบายด้วยเช่นกัน

บรรณานุกรม

Algememe Rekenkamer (2001), "Stimulating Small and Medium-sized Enterprises and Entrepreneurship", Parliamentary Document

Al-Saleh, Y. and Mahroum, S. (2015), "A critical review of the interplay between policy instruments and business models: greening the built environment a case in point", In Journal of Cleaner Production, Volume 109, Pages 260-270.

Bakar, N., Rawi, S. B., Basri, B.H., Zainol, Z., Abd Wahab, N. and Omar, H. (2014), "The Halal trade war", Malaysia International Research and Education Conference (MIHREC2014), Putrajaya, Malaysia.

Bennett, R. (2008), "SME policy support in Britain since the 1990s: What have we learnt?", Environment and Planning C: Government and Policy, Volume 26, pages 375 – 397.

Bennett, R. J., Robson, P. J. A. and Bratton, W. J. A. (2001), "Government advice networks for SMEs: an assessment of the influence of local context on Business Link use, impact and satisfaction", Applied Economics, 33:7, 871-885.

Brugge, F. van der, and P. van Run (2004), "Accountability of Policy and Measure instruments", Evaluation research in the European Commission, in: Basis, Vol. 2004(2), pp. 28-30

Heckman J. (1979), "Sample Selection Bias as a Specification Error", Econometrica, Vol. 47, No 1 (January 1979)

Henry, G.T. (2002), 'Choosing criteria to judge program success; A values inquiry' in: Evaluation, Vol 8(2), pp. 182-204

Iberahim, H., Kamaruddin, R. and Shabudin, A. (2012), "Halal development system: The institutional framework, issues and challenges for Halal logistics", Symposium on Business, Engineering and Industrial Applications (ISBEIA), IEEE.

Jansen, R. (1984), Evaluation Methods for Policy and Measures, Economic and Social Institute University, Amsterdam

Journard, I., et al. (2004), "Enhancing the Effectiveness of Public Spending: Experience in OECD Countries", OECD Economics Department Working Papers, No. 380, OECD Publishing, Paris

Majone, G. (1996), Regulating Europe, Routledge, London

Martin, S. (2001), Industrial Organisation; A European perspective, Oxford University Press, Oxford

Mosselman et al. (2004), Review of methods to measure the effectiveness of state aid to SMEs, Report to the European Commission

Ramsden, M., Bennett, R. J. (2005), "The benefit of external supports to SMEs: 'hard' versus 'soft' outcomes and satisfaction levels", *Journal of Small Business and Enterprise Development* 12 227–243.

OECD (2004), *Evaluation of SME policies and programmes*, Paris

Storey, D. (2002), 'Six Steps to Heaven: Evaluating the Impact of Public Policies to Support Small Business in Developed Economies', in: *International Journal of Entrepreneurship Education*, Vol. 1, No. 2, pp. 181-202

Storey (2004) "Evaluating the Effect of Soft Business Support upon Small Firm Performance", in: *Oxford Economic Papers*, Volume 54, pp. 334-365

Uusikylä, P. and P. Virtanen (2000), 'Meta-evaluation as a tool for learning; a case study of the European Structural Fund evaluations in Finland' in: *Evaluation* Vol. 6(1), pp. 50-65

Vanzetti, D., Setyoko, N. R. and Oktaviani, R. (2013), "Drink more milk: Policies supporting the Indonesian dairy industry", No 152177, 2013 Conference (57th), February 5-8, 2013, Sydney, Australia, Australian Agricultural and Resource Economics Society.

Venetoklis, T. (2000), *Methods applied in evaluating business subsidy programs: a survey*, VATT discussion papers no. 236, Helsinki

Venetoklis, T. (2002), *Public policy evaluation: introduction to quantitative methods*, Government Institute for Economic research (VATT), Helsinki

Ziegelaar, A. (2004), "Light in the black box; Towards a balanced methodology of policy evaluation", in: *BASIS Periodicals for Policy and Consumer Research* 2004, pp. 16-20

กรกฎ ทองชะโชค และจันทราทิพย์ สุขุม (2555) กฎหมายกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ศึกษาเล่มน้ำทะเลสาบสงขลา บทบัณฑิตย ปีที่ : 68 ฉบับที่ : 1 เลขหน้า : 132-152 ปีพ.ศ. : 2555

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (2558) สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา (2558) ได้สำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง "1 ปี คสช.กับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้"

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ผลของนโยบายการเงินการคลังเพื่อสนับสนุนธุรกิจในจังหวัดชายแดนใต้

วันที่สัมภาษณ์ _____ เวลา _____ นาฬิกา ชื่อผู้สัมภาษณ์: _____

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์ _____
2. อายุ _____ ปี
3. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
4. การศึกษาสูงสุด
☐ ต่ำกว่าระดับประถมศึกษา ☐ ประถมศึกษาปีที่ 6 ☐ มัธยมศึกษาตอนต้น
☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย, ปวช. ☐ ปวส. ☐ปริญญาตรี
☐ สูงกว่าปริญญาตรี
5. รายได้ต่อเดือน
☐ ไม่มีรายได้ ☐ ไม่เกิน 5,000 บาท ☐ 5,001 – 10,000 บาท
☐ 10,001 – 15,000 บาท ☐ 15,001 – 20,000 บาท ☐ มากกว่า 20,000 บาท
6. ศาสนา
☐ ศาสนาพุทธ ☐ ศาสนาอิสลาม ☐ ศาสนาคริสต์ ☐ ศาสนาอื่น ๆ

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของธุรกิจ

7. อาชีพ/กิจการส่วนตัว (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ค้าขายปลีก (อุปโภคบริโภค) ☐ ค้าขายปลีกอื่นๆ ☐ ค้าขายอาหาร ☐ ค้าขายส่ง
☐ ท่องเที่ยว ☐ โรงแรม/ที่พักอาศัย ☐ อุตสาหกรรมการเกษตร
☐ อุตสาหกรรมอื่นๆ ☐ การขนส่ง ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
8. ชื่อธุรกิจ/รายละเอียดของธุรกิจของท่าน _____
9. ธุรกิจของท่านเป็นธุรกิจประเภทใด
☐ ห้างหุ้นส่วน/ห้างหุ้นส่วนจำกัด ☐ บริษัทมหาชน จำกัด ☐ ไม่ได้จดทะเบียนนิติบุคคล
☐ บริษัท จำกัด ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
10. ธุรกิจของท่านปฏิบัติตามมาตรฐานสากล ใช่หรือไม่ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
11. ที่ตั้ง (ตำบล อำเภอ จังหวัด) _____
12. ปีที่ก่อตั้ง (พ.ศ.) _____
13. ผลการดำเนินงานทางธุรกิจ
13.1 ในปีที่ผ่านมา ธุรกิจของท่านประสบความสำเร็จ/มีกำไรหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี
13.2 หากท่านทำธุรกิจมากกว่า 3 ปี ในปีที่ผ่านมาธุรกิจท่านมีกำไรมากกว่าเมื่อ 3 ปีที่แล้ว ใช่หรือไม่ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่
13.3 หากท่านทำธุรกิจมากกว่า 10 ปี เมื่อ 3 ปีที่แล้ว ธุรกิจท่านมีกำไรมากกว่าเมื่อ 10 ปีที่แล้ว ใช่หรือไม่ ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

14. กลุ่มลูกค้าหลักของธุรกิจท่านคือ ☐ ผู้นับถือศาสนาอิสลามเท่านั้น ☐ ผู้นับถือศาสนาอิสลามและประชาชนทั่วไป
15. พื้นที่ให้บริการของธุรกิจท่านในปัจจุบัน
☐ ตัวเมือง ☐ ชนบท ☐ กึ่งชนบท ☐ ครอบคลุมหลายพื้นที่
16. ธุรกิจของท่านมีเงินทุนหมุนเวียนเฉลี่ยต่อเดือนเท่าไร _____
17. ธุรกิจของท่านมีกำไรเฉลี่ยต่อเดือนเท่าไร _____
18. ท่านมีแผนในการทำธุรกิจต่อไปในอนาคตอย่างไร
☐ ดำเนินกิจการเช่นเดิม ☐ ขยายกิจการ ☐ ลดขนาดกิจการ ☐ เลิกกิจการ

ส่วนที่ 3 ความเห็นต่อธุรกิจฮาลาล

19. ในปัจจุบัน ท่านคิดว่ามีระบบการรับรองมาตรฐานฮาลาลหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี
20. ท่านคิดว่าควรมีระบบการรับรองมาตรฐานฮาลาลในทุกอุตสาหกรรมหรือไม่ ☐ ควร ☐ ไม่ควร
21. ท่านคิดว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับมาตรฐานฮาลาลก่อนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือใช้บริการหรือไม่
☐ ให้ ☐ ไม่ให้
22. ท่านเองให้ความสำคัญกับมาตรฐานฮาลาลก่อนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือใช้บริการหรือไม่
☐ ให้ ☐ ไม่ให้
23. ท่านคิดว่าปัจจัยใดเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลให้ผู้บริโภคมั่นใจในธุรกิจฮาลาล
☐ ได้รับการรับรองจากภาครัฐ ☐ ได้รับความยืนยันจากญาติและคนรู้จัก
☐ รู้จักกับผู้ประกอบการ ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____
24. โปรดเลือกระดับความเห็นด้วยต่อข้อความดังต่อไปนี้

ปัจจัย	ระดับความเห็นด้วย				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
24.1 ความต้องการผลิตภัณฑ์ฮาลาลหรือบริการฮาลาลไม่เพียงพอ/ไม่มีลูกค้าเพียงพอ					
24.2 ผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลไม่ได้รับการส่งเสริมความรู้ด้านมาตรฐานฮาลาล					
24.3 ผู้ประกอบธุรกิจฮาลาลไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน					
24.4 เหตุการณ์ไม่สงบในภาคใต้เป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล					
24.5 สภาพเศรษฐกิจโดยรวมเป็นอุปสรรคต่อธุรกิจฮาลาล					

ส่วนที่ 4 มาตรการสนับสนุนธุรกิจในจังหวัดชายแดนใต้ของภาครัฐ

25. ท่านคิดว่าภาครัฐมีการส่งเสริมธุรกิจฮาลาลได้เพียงพอหรือไม่ ☐ พอ ☐ ไม่พอ
26. ท่านคิดว่า ปัจจุบันภาครัฐมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลหรือโดยเฉพาะหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี
27. ท่านคิดว่าภาครัฐควรมีมาตรการสนับสนุนธุรกิจฮาลาลหรือโดยเฉพาะหรือไม่ ☐ ควร ☐ ไม่ควร

28. ท่านคิดว่ามาตรการต่อไปนี้มีประสิทธิภาพในการช่วยเหลือธุรกิจในจังหวัดภาคใต้ได้มากน้อยเพียงใด

มาตรการ	ระดับประสิทธิภาพ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ไม่รู้จักร/ ไม่เข้าใจ
มาตรการด้านการเงิน						
28.1 มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อประกอบธุรกิจ						
28.2 มาตรการสินเชื่อต่ำเพื่อปรับปรุงที่อยู่อาศัย						
28.3 มาตรการสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำเพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียน สำหรับผู้ประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคม						
28.4 มาตรการพักชำระหนี้ที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร						
28.5 มาตรการสินเชื่อสำหรับหาบเร่ แผงลอย และอาชีพอิสระ						
28.6 มาตรการสินเชื่อสำหรับธุรกิจฮาลาล เช่น อาหาร เครื่องแต่งกาย ร้านอาหาร เป็นต้น						
มาตรการด้านการคลัง						
28.7 มาตรการลดภาษีเงินได้นิติบุคคลที่จัดเก็บจากกำไรสุทธิ เหลือร้อยละ 3						
28.8 มาตรการลดภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา						
28.9 มาตรการลดภาษีเงินจากการขายอสังหาริมทรัพย์และภาษีธุรกิจ เฉพาะ เหลือร้อยละ 0.1						
28.10 มาตรการลดค่าธรรมเนียมการจดทะเบียนโอน เหลือร้อยละ 0.01 และ ค่าจดจำนองอสังหาริมทรัพย์ เหลือร้อยละ 1						
28.11 มาตรการลดภาษีเพื่อส่งเสริมการลงทุนเป็นกรณีพิเศษใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล 3 – 5 ปี						
28.12 มาตรการลดหย่อนส่วนต่างเบี้ยประกันภัยทรัพย์สินคุ้มครองภัย ก่อการร้าย ร้อยละ 0.3 – ร้อยละ 2 ระยะเวลา 3 ปี						

29. ท่านเคยได้รับการช่วยเหลือจากมาตรการภาครัฐ (ตามข้อ 28) หรือไม่ ☐ เคย ☐ ไม่เคย

29.1 ถ้าเคย ได้รับการช่วยเหลือผ่านมาตรการด้านการเงิน (ตามข้อ 28.1-28.6) มาตรการใดโปรดระบุข้อ _____

29.2 ท่านคิดว่ามาตรการด้านการเงินที่ท่านเข้าร่วมมีประสิทธิภาพหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี

29.3 ถ้าเคย ได้รับการช่วยเหลือผ่านมาตรการด้านการคลัง (ตามข้อ 28.7-28.12) มาตรการใดโปรดระบุข้อ _____

29.4 ท่านคิดว่ามาตรการด้านการคลัง ที่ท่านเข้าร่วมมีประสิทธิภาพหรือไม่ ☐ มี ☐ ไม่มี

29.3 ถ้าไม่เคย โปรดระบุสาเหตุที่ไม่ได้รับการช่วยเหลือ

☐ ขาดคุณสมบัติ ☐ ไม่ต้องการการสนับสนุน ☐ มาตรการไม่สอดคล้องกับความต้องการ

☐ ไม่ทราบว่ารัฐบาลมีมาตรการสนับสนุน ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ) _____

ส่วนที่ 5 บทบาทของรัฐบาล/องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม/สนับสนุนธุรกิจฮาลาล

30. ท่านคิดว่า ภาครัฐระดับใดควรมีบทบาทในการส่งเสริม/สนับสนุนธุรกิจฮาลาล

☐ รัฐบาล

☐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานในพื้นที่

☐ ทั้งสองระดับ

31. ท่านคิดว่า ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีมาตรการในการส่งเสริม/สนับสนุนธุรกิจฮาลาลหรือไม่

☐ มี

☐ ไม่มี

32. ท่านคิดว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม/สนับสนุนธุรกิจฮาลาลอย่างไร

33. ท่านคิดว่า รัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริม/สนับสนุนธุรกิจฮาลาลอย่างไร

.....ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้สละเวลาตอบแบบสอบถาม.....

.....ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนี้จะถูกเก็บเป็นความลับ ไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถาม.....